

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra historie - sekce archeologie

Magisterská diplomová práce

**Import pozdně antických a raně středověkých
mincí na území Moravy**

Autor práce: Bc. Pavel Kašpar

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jiří Militký, Ph.D., DSc.

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vytvořil samostatně s použitím literatury, kterou uvádím v seznamu.

V Olomouci dne 3. 5. 2022

.....

Podpis

Poděkování

Rád bych zde poděkoval především doc. PhDr. Jiřímu Militkému, Ph.D., DSc. za inspiraci a vedení práce. Dále pak zejména PhDr. Pavlu Šlétzarovi, PhD. bez jehož podpory by tato práce patrně nevznikla. Taktéž děkuji za laskavou pomoc Mgr. Dagmar Vachútové, Ph.D., zejména při řešení některých otázek. Také děkuji všem, kteří přispěli svojí radou, ochotou či pomocí.

Obsah

1. Slovo úvodem	5
2. Dějiny bádání a prameny poznání.....	7
3. Vymezení regionu a přírodní podmínky	13
4. Zhodnocení mincovního nálezového fondu.....	19
4.1.1 Depoty a hromadné nálezy ze závěru 4. až konce 7. století	20
4.1.2 Ojedinéle nálezy ze závěru 4. až konce 7. století	33
4.1.2.1 Ojedinéle nálezy hrobové.....	33
4.1.2.2 Ojedinéle nálezy sídlištní.....	35
4.1.2.3 Ojedinéle nálezy bez archeologického kontextu	37
4.1.3 Nominály a mincovní kov ražeb závěru 4. až 7. století	39
4.2.1 Depoty a hromadné nálezy 8. až 10. století	40
4.2.2 Ojedinéle nálezy 8. až 10. století	42
4.2.2.1 Ojedinéle nálezy hrobové.....	42
4.2.2.2 Ojedinéle nálezy sídlištní.....	45
4.2.2.3 Ojedinéle nálezy bez archeologického kontextu	50
4.2.3 Nominály a mincovní kov ražeb 8. až 10. století	50
4.3.1 Depoty a hromadné nálezy datovatelné do 1. třetiny 11. století.....	52
4.3.2 Ojedinéle nálezy datovatelné do 1. třetiny 11. století	55
4.3.2.1 Ojedinéle nálezy hrobové.....	56
4.3.2.2 Ojedinéle nálezy sídlištní.....	58
4.3.2.3 Ojedinéle nálezy bez archeologického kontextu	59
4.3.3 Nominály a mincovní kov ražeb 1. třetiny 11. století	60
5. Import a funkce mincí na vymezeném území	62
5.1 Funkce a import pozdně antických mincí na vymezeném území	62
5.2 Funkce a import mincí v 8. až 10. století	70
5.3 Funkce a import mincí přibližně v 1. třetině 11. století	80
6. Závěrem.....	87
7. Abstract.....	91
Použitá literatura	93
Přílohy.....	108

1. Slovo úvodem

Již samotný název napovídá, čemu se předkládaná práce bude věnovat. Jednat se bude o nálezy mincí, které byly vyraženy v období pozdní antiky a raném středověku a následně tezaurovány na území Moravy a v přilehlé oblasti českého Slezska. Oba tyto rámce, tedy časový i geografický, znějí poněkud obecně.

Konkrétně je rozsah práce omezen údobím, jenž má svůj počátek na konci 4. století a je ukončeno přibližně v 1. třetině 11. století. Vztaženo k historickým osobnostem, počíná ražbami římských císařů Valentiniana I., Valense a Gratiana a končí mincemi uherského krále Štěpána I. Ve své podstatě se jedná o velmi široké období, které je zdánlivě poněkud nesourodé, ovšem vzhledem k víceméně posloupnému a navazujícímu procesu historického vývoje má svoji vnitřní logiku. Pro přehlednost bude však toto široké období rozděleno na tři dílčí segmenty.

Prvním je úsek vymezený závěrem 4. století a koncem 7. století. Rozsah byl stanoven především z důvodu návaznosti na období stěhování národů, které má své počátky právě v poslední čtvrtině 4. století a je neodlučně spjata s vpádem kočovných Hunů do prostoru Evropy. Sedmé století je pak možno brát jako jisté mezidobí mezi antikou a středověkem, alespoň z hlediska moravských mincovních nálezů.

Druhý úsek pak zahrnuje 8. až 10. století a je možno jej již plně ztotožnit se slovanským etnikem. Zároveň je toto období spojeno s rozkvětem Velkomoravské říše, ale i s jejím pádem na počátku 10. století. Ve druhé půli 10. století ovšem dochází ke konsolidaci poměrů v souvislosti s rozvojem přemyslovských držav a dálkovým obchodem.

Třetí úsek je pak sice vymezen jen několika úvodními desetiletími 11. století, jedná se však o velice bohatou dobu nejen po stránce historických událostí, ale i mincovních nálezů a obecně domácího mincovnictví.

Geografický prostor je pak v podstatě držen v dnešních hranicích Moravy.¹ Do vyhodnocení byly ovšem zahrnuty i nálezy z přilehlého území Slezska a také jeden nález z Vysočiny, který je snad možno spojit s historickým územím Moravy, především se však jedná o důležitý a zajímavý soubor.

¹ Vymezení geografického rámce bylo stanoveno na základě určité návaznosti na práci J. Militkého (2013), který obdobně vymezil svoji práci věnovanou nálezům antických mincí z území Čech.

Souhrnný soupis nálezů se stal podstatným podkladem pro následné zhodnocení mincí importovaných na vymezené území. Samotné vyhodnocení pak bude zaměřeno dvojím směrem.

Jednak se bude týkat numismatické stránky věci, tedy určení mincí a představení nominálů a materiálů, ze kterých byly mince raženy. Samostatnou kapitolou je pak rozbor zjištěných mincoven, což nám umožňuje rámcové představení si potenciálních směrů importu mincí.

Druhou oblastí zájmu pak bude zhodnocení archeologické povahy nálezů, půjde tedy o rozbor nálezových situací a souvislostí mincí s archeologickými terény.

Na základě těchto dvou směrů bude následně přistoupeno k možným interpretacím funkcí mincí, které ražený kov na vymezeném území plnil. Mimo jiné bude představen i obecný význam importovaných mincí pro dobové společnosti. Zde se neobejdeme bez náhledů do historických pramenů, které nám zároveň tvoří historický rámec a reprezentují určité historické souvislosti, které měly svůj význam nejen pro společenský a ekonomický vývoj moravského prostoru.

2. Dějiny bádání a prameny poznání

Nejen odborná veřejnost se o mincovních nálezech informuje z publikací, ať už se jedná o novinové články nebo odborné texty v numismatických či archeologických periodikách, sbornících nebo monografiích. Správné vyhodnocení, ať už ojedinělých či hromadných nálezů, je často složité, neboť v průběhu času dochází k různému zkreslování či chybovosti při opakovaně publikovaných údajích o nálezech. Stará odborná periodika či numismatické soupisy jsou však často jediným zdrojem informací o nálezech a je tedy potřeba s nimi pracovat. I v této práci zahrnuté nálezy často vycházejí z již publikovaných údajů, proto je potřeba k nim přistupovat kriticky a vždy počítat s jistou mírou možného omylu.

Některé zprávy jsou totiž i několik staletí staré, což je případ i opata *Otty Steinbacha z Kranichštejna*, jenž roku 1786 publikoval dobový soupis římských a řeckých mincí nalezených na Moravě. Svoji studii publikoval pod *Královskou českou společností nauk (Steinbach 1786)*. Jeho pojednání nám mimo jiné přináší informace o depotu raně byzantských zlatých mincí ze **Zašovic (98)**.² Pro zajímavost můžeme dodat, že propast více jak dvou století překlenula dvojice mincí, které byly součástí tohoto pokladu a do dnešních dnů se dochovaly ve sbírkách Moravského zemského muzea (např. *Militký 2009*, 379–380).

S rozvojem dalšího českého a moravského bádání a zájmu o vědu obecně zároveň dochází i k rostoucímu počtu publikovaných zpráv a studií věnujících se mincovním nálezům. Předně jde o období druhé půle či spíše konce 19. století. Nutno však podotknout, že je zde na tyto nálezy nahlíženo spíše jako na doplněk archeologického poznání, které se v této době teprve utváří a je ovlivněno mnoha společenskými směry a nepříliš ukotvenou metodikou. To ovšem nelze tehdejšími badatelům vytýkat, neboť archeologie byla tehdy teprve rodícím se vědním oborem a její provozovatelé se rekrutovali z řad amatérských učenců a nadšenců, kteří na její provozování měli dostatek financí a času.

Bohužel jimi publikované údaje jsou většinou velmi skromného charakteru, zaměřeného především na velice stručné popsání místa objevu a

² Numerický či alfanumerický kód v závorce odkazuje na přiložený katalog mincovních nálezů. V katalogu je zároveň uvedena literatura k jednotlivým nálezům.

nálezových okolností. Větší důraz je pak kladen na popis a určení mincí. Obecně lze tyto práce nazvat soupisnými, kdy dochází k soubornému publikování stručných zpráv o jednotlivých moravských nálezech. Do těchto prací jsou zahrnovány starší nálezy i ty dobově současné, u těch především zamrzí skromnost uváděných údajů, neboť tyto mince často skončily v soukromých sbírkách samotných autorů. Do jejich sbírek se dostávaly pomocí sítě kontaktů a známostí na regionální, ale i celomoravské úrovni.

Mezi autory českého původu zaujímají významná místa především *I. L. Červinka, J. Knies a K. J. Maška*. Jejich jména jsou spojená s celou řadou dobových periodik a vlastivědných časopisů, které vznikaly v okruhu rozvíjejících se regionálních, národopisných a obecně badatelských spolků a institucí. Mezi těmito periodiky zastávaly významnou pozici např. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* nebo časopis *Český lid*.

Vedle těchto periodik začíná, pod patronací *Musejního spolku v Brně*, vznikat i monumentální dílo *Vlastivěda moravská*. Tento mnohosvazkový počín se zabývá moravským územím především z obecného hlediska, ale jeho část je rozčleněna podle tehdejších *Krajů*, ty jsou dále rozděleny na *Okresy*, kterým se potom věnují jednotlivé díly. V rámci tohoto uspořádání je publikované tehdy dosažené maximální množství informací o každé z obcí, které se nacházely na území okresů. Součástí jsou mimo jiné i popisy archeologických nálezů a situací, včetně objevů mincí. Tyto popisy nám mnohdy rozšiřují soubor údajů o hromadných nálezech, ovšem taktéž se často jedná pouze o krátké a povšechně obecné zprávy, zestručněné na název katastru obce, na kterém došlo k objevu „pokladu“, a vyjmenování zastoupených panovníků v nálezu (např. *Červinka 1902; Pinkava 1903; Dvorský 1906*).

Stejně povahy publikovaných informací jsou i texty badatelů německy hovořících, kteří prezentovali své závěry v moravských regionálních časopisech, jako např. *L. Franz (1929)* nebo zejména *A. Rzehak (např. 1913; 1918)*, jejichž studie byly mimo jiné otištěny v takových periodikách jako je *Sudeta, Zeitschrift für Vor- und Frühgeschichte* nebo *Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens*. Nutno však poznamenat, že některé tyto publikace, především zahraniční a cizojazyčná periodika, jsou dnes těžko přístupná, ač se nacházíme v digitálním věku. To je případ např. *W. Bendera (1953)* a polského časopisu *Sprawozdania P. M. A*. Těžko říci, zda by

údaje prezentované v těchto publikacích rozšířily informace týkající se moravských mincovních nálezů, nebo zda by se jednalo jen o stručné zmínky, jak se ostatně často dělo i v publikacích tuzemských.

Nesmíme ovšem zapomenout ani na další tuzemské badatele, jako byli kupříkladu *J. Skutil* (např. 1927) či *F. Křížek* (např. 1933), a jejich práce prezentované např. v *Numismatickém časopise československém*.

Určitým mezníkem soupisných prací věnujících se mincovním nálezům z našeho území je bezesporu čtyřsvazkové dílo *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, redigované *E. Nohejlovou-Prátovou*, které vyšlo mezi lety 1955–1958. V jeho rámci byl proveden soupis dříve publikovaných nálezů a jejich částečná revize v muzejních sbírkách. Součástí je i vyčerpávající souhrn literárních pramenů k jednotlivým nálezům. Nutno však zmínit, že ani tomuto dílu se nevyhnuly jisté nepřesnosti, chyby a zkreslování údajů, jak nám přibližuje ve svém komentáři *M. R. Pernička* (1957). Tato skutečnost ovšem nesnižuje přínos edice.

V podstatě od stejného časového horizontu nastává jistá změna i v numismatických vědeckých studiích, které se začínají od prostého soupisného charakteru zaměřovat na jejich vyhodnocení, jež se týká celé řady oblastí, od příčin tezaurace mincí přes statistické analýzy až po otázky související s přínosem mincovních nálezů pro poznání tehdejší společnosti. Jako příklad zde můžeme uvést *P. Radoměského* (např. 1953) a *Z. Nemeškalovou-Jiroudkovou* (např. 1962; 1975). Nový přístup patrně souvisí s celkovým směřováním československých archeologických institucí.

Po roce 2000 pak můžeme tuzemské numismaticko-archeologické bádání spojit především se jménem *J. Militkého*, jehož snahou je moderní vyhodnocování mincovního nálezového fondu českých zemí. Pro oblast Čech se již tuto snahu podařilo přetavit do vyhodnocení publikovaného v roce 2013 pod názvem *Nálezy řeckých, římských a raně byzantských mincí v Čechách*. Pro oblast Moravy a přilehlé části Slezska se tak doposud děje jen v segmentech (např. *Kohoutek – Militký 2005; Čermáková – Kašparová 2013; Kašparová 2014*).

Fond numismatických nálezů v posledních desetiletích rozhojňují především objevy učiněné pomocí detektorů kovů, jejichž problematiky jsme se lehce dotkli již výše v úvodu. Dostupnost těchto přístrojů je bohužel veliká a ve

spojení s mnohdy laxním přístupem odpovídajících státních institucí představuje jejich používání laickou veřejností pro profesionální archeology podstatný problém. Takřka nemožnost kontroly jejich využívání a neochota části hledačů spolupracovat s odpovědnými organizacemi vede k masivnímu odlivu nálezů do zahraničí či jejich zmizení na černém trhu nebo v domácích soukromých sbírkách hledačů. Poučená a ke spolupráci ochotná část „detektoristů“ však také nemusí znamenat výhru. Předně není jisté, jaký počet artefaktů dané instituci přiznají, a taktéž neadekvátní zajištění a dokumentace místa nálezu a nálezových okolností znamená ztrátu drahocenných informací, které jsou podstatné pro zodpovězení moderních otázek, jež si dnešní archeologie klade. Celkově tak situace může být ne nepodobná zprávám z konce 19. století, kdy sice známe samotné nálezy, ale jejich přesný kontext již můžeme pouze odvozovat. Taktéž obecné „odkovování“ lokalit prostřednictvím detektorů znamená nemalé problémy pro vyhodnocování sídlištních či komunikačních struktur zkoumané oblasti. Vede totiž často ke zkreslení badatelských závěrů, neboť část sídlištních inventářů takto mnohdy chybí a badatelé tak mohou pracovat již jen s omezeným množstvím dat. Ve své podstatě je tento problém citelný i ve vyhodnocování hromadných nálezů mincí, kde část mincí zmizela neznámo kam a dochovaná část může být rozmístěna ve velkém počtu nelegálních soukromých sbírek.

Na to, jak je tato problematika aktuální a závažná, ukazuje i práce *T. Zemana* publikovaná v roce 2017 (*Střední Pomoraví v době římské. Svědeckví povrchové prospekce*). Jedná se tedy o poměrně nedávnou publikaci. Autor práce v ní přímo vychází z materiálu získaného s pomocí „spolupracujících“ hledačů. V jedné z úvodních kapitol sice ve stručnosti shrnuje problematiku využívání detektorů kovů a zmiňuje se o tom, že z důvodů ochrany lokalit před dalším rabováním není vhodné zveřejňovat bližší polohopisné informace (*Zeman 2017, 11–12*), ovšem tyto informace mají zásadní význam pro návazné bádání. Příkladem si můžeme uvést v Zemanově práci publikované hromadné nálezy ze **Strážnice/Petrova I. (40a.–40c.)**, které nebyly uveřejněny v žádné jiné literatuře, jedná se tak o jediný zdroj informací o těchto významných objevech. Přestože autor sám disponuje bližšími údaji o řešených nálezech (např. GPS), jak sám zmiňuje (*Tamtéž*), nezveřejňuje je. V případě hromadného nálezu **Strážnice/Petrov I. (40c.)**, který měl obsahovat 128 ks mincí, je

uvedeno, že byl vyzvedáván v rozmezí let 2010 až 2015 a že byl částečně rozvláčen orbou (Zeman 2017, 307). Toliko k publikovanému tvrzení, ovšem dlouhý časový rozptyl při vyzvedávání je podezřelý. Stejně tak se o pár stran dále uvádí, že na téže lokalitě došlo k vyzvednutí cca dvou desítek mincí, které jsou ovšem v práci zahrnuty pod „Jednotlivé nálezy“ (Tamtéž, 315–317). V rámci těchto nálezů se vyskytují i mince Valentiniana I. Pokud by tyto mince byly součástí výše uvedeného „pokladu“, doba jeho nejčasnějšího uložení do země by se rázem posunula minimálně o 30 let a celkově by lépe zapadala do dalších srovnatelných moravských hromadných nálezů. Bez bližších údajů ovšem není možné jednoznačně potvrdit, že tyto mince k uvedenému depotu patří. Samozřejmě je skutečně možné, že se jedná o ojedinělé sídlištní nálezy. Faktem ovšem zůstává, že publikování preciznějších informací by rozhodně posloužilo vědeckému bádání lépe. Pokud přihlídneme k tomu, že lokalita je systematicky rabována minimálně po dobu 5 let, není příliš pravděpodobné, že by prozrazení polohy znamenalo její nějaké fatálnější znehodnocení do budoucna.

Je zde však třeba podotknout, že obdobná situace zatěžuje i publikační počiny věnující se raně středověkému mincovnictví. Příkladem budiž práce *Moravské denáry 11.–12. století* (Videman – Paukert 2009), především pak soupis lokalit v závěru knihy, který často přináší jen hrubý obrys nálezových situací, jež často souvisejí s detektorářskou činností. Takto rámcově publikované informace samozřejmě mají jistý význam, přece jen jsou patrně lepší alespoň nějaké údaje než žádné, tedy pokud skutečně odrážejí původní nálezové okolnosti, i když jen v kusých zprávách. Je ovšem pravdou, že tyto nálezy mají význam především pro numismatická bádání.

Tím se dostáváme k dalším publikacím, které se věnují raně středověkému mincovnictví. Jedná se především o díla publikovaná v rámci edice *Monumenta numismatica*, konkrétně pak o kolektivní publikaci *Depot mincí a zlomkového stříbra z konce 10. století nalezený v Kojetíně-Popůvkách* vydanou roku 2016. Dále o knihu *The Kelč hoard revised*, která se zabývá zhodnocením islámského zlomkového stříbra obsaženého v kelčském depotu (Novák 2010). Zapomenout nesmíme ani na nedávnou publikaci *Počátky českého mincovnictví* (Lukas – Videman 2021). Samozřejmě i pro mincovnictví raného středověku existuje celá řada dalších soupisných a vyhodnocujících

prací prezentovaných monumentálním dílem Františka Cacha ze 70. let 20. století *Nejstarší české mince I.–IV.* Dále se jedná o celou řadu jednotlivých studií a odborných statí v numismatických periodikách, jejichž výčet zde není nutný.

Závěrem bych zde jen uvedl disertační práci *L. Polanského* nazvanou *Mince 9. a 10. století v archeologických nálezech z českých zemí a jejich přínos pro počátky našich dějin*, která je nemalým přispěním do badatelských vod raně středověké numismatiky.

Některé níže uvedené teze věnované nálezům antických mincí byly již dříve zahrnuty v mé nepublikované seminární práci *Nálezy pozdně římských a raně byzantských mincí na Moravě*, která jako budoucí součást plánované diplomové práce vznikla roku 2017 v Brně (*Kašpar 2017*).

Poslední douškou je pak konstatování, že velkým přínosem moderních publikací je možnost prezentování kvalitních fotografií mincovních nálezů, které budou sloužit i budoucím generacím badatelů. Fotografie jsou důležité především pro numismatické zhodnocení mincí a zároveň jsou formou zpřístupnění nálezů i v případech, kdy již došlo ke „zmizení“ samotných mincí ve veřejných, ale dnes již i soukromých sbírkách, což je jev, který se děje a patrně i nadále dít bude.

Co se týče publikovaných údajů potřebných pro archeologické vědecké bádání, bohužel se i dnes často setkáváme s jejich nedostatečným zveřejňováním. Situace tak mnohdy připomíná konec 19. století, ovšem to je téma samo pro sebe.

3. Vymezení regionu a přírodní podmínky

Obecně se ve své práci budu věnovat východní části České republiky, tedy Moravě a přilehlé oblasti Slezska. Zvolené území je vymezené podle současného administrativního rozdělení, k čemuž bylo přistoupeno i z důvodu složité situace vymezení původních hraničních regionů mezi historickými Čechami, Moravou a Slezskem pouze s drobným výkyvem směrem na západ, jak bylo popsáno výše.

Tato kapitola pak bude zaměřena na stručné představení přírodních podmínek moravského a slezského prostoru. Ty totiž hrály velice důležitou roli nejen při výběru vhodných sídelních oblastí, ale i při vytyčování obchodních i dalších komunikací. Přírodní podmínky zahrnují vlastní geologický reliéf krajiny a dále zejména podmínky klimatické. Určitý vliv na vývoj krajiny měla a stále má lidská činnost. Dostatečné vnímání a poznání krajiny je mimo jiné důležité i pro vlastní pochopení volby cest a komunikačních tras.

Základem je tedy samotný krajinný reliéf. Západní část Moravy je tvořena Českou vysočinou, která dále pokračuje na území Čech. Východní část vymezeného území pak ohraničují Západní Karpaty (*Demek 1987, 10*). Okrajové oblasti Moravy jsou tudíž vytyčeny vyvýšeným reliéfem, tvořeným pahorkatinami, vrchovinami a horstvem.

Důležitým prvkem krajinného reliéfu Moravy jsou Vněkarpatské sníženiny, které obepínají oblouk Západních Karpat. Vněkarpatské sníženiny jsou ve směru z jihu na sever tvořeny Dyjsko-svrateckým úvalem, Vyškovskou bránou, Hornomoravským úvalem, Moravskou bránou a Ostravskou pánví (*Tamtéž, 36*). Do části jižní Moravy pak zasahuje i nížinatá subprovincie Západopanonské pánve, Vídeňská pánev. Na slezské území pak zasahuje okrajová část Středoevropské nížiny (*Tamtéž, 37*).

Výše uvedený geomorfologický popis moravského území se může zdát na první pohled zbytečný, ale naopak představuje důležitý faktor. Krajinný reliéf hrál totiž významnou roli při výběru vhodných ploch k osídlení. Otevřený ráz Vněkarpatských sníženin, které protínají vymezené území, předurčoval Moravu k tranzitním aktivitám. Morava tak mohla fungovat jako důležitá spojnice středomořské oblasti s oblastí pobaltskou.

Podstatným krajinným prvkom je taktéž hydrologická sieť, ktorá je zároveň životne dôležitá pre ľudská sídla. Nejdôležitejším moravským tokom je rieka Morava, ktorá protína vymezované územie od severu k juhu a tvorí dôležitý levý prítok Dunaja. Jej vodstvo tak ďalej putuje do Černého mora. Medzi nejdôležitejšími prítokmi Moravy patrí rieka Dyje, ktorá sa do nej vlieva zprava a ďalej rieka Bečva, ktorá tvorí levý prítok. Okrem toho je Morava napájaná celou radou menších tokov (Vlček a kol. 1984, 12).

Pre severnú časť moravskoslezského územia má najvyššiu dôležitosť rieka Odra, ktorá tu pramení, ďalej protína Poľsko a vlieva sa do Baltského mora (Tamtéž, 199).

Samozrejme i menšie toky, riekky a potúčky hrajú v krajine dôležitú úlohu a nelze pochybovať o tom, že tomu tak bolo i v minulosti. Vlastne akákoľvek vodná plocha (jezera, bažiny, studánky, prameny atď.) má svoju dôležitosť nielen pre život v krajine, ale i pre človeka. Tieto miesta často boli i objektmi uctievaní a sloužili zároveň ako priestory pre ukládanie votívnych darov, ktoré netvorili len rôzne predmety, ale i ľudské obete (Rembisz 2010; Milítký 2013, 31–32).

Dôležitou úlohu v minulosti vodné toky určite hrali i pri preprave materiálu a svoje miesto mali tiež i pri obchodných stykoch, čož ovšem máme pre naše územie archeologicky doložené zatiaľ iba v omezenom miere. Môžeme sem zaradiť nález monoxylu z okolia Mohelnice, ktorý je datovaný do staršej doby železnej (Peška 2020). Pre dobu rímsku máme určite náznaky prístavu na rieke Dyji v blízkosti vojenského pochodového tábora u Mušova (Komoróczy – Vlach 2010, 251).

Ďalším, veľmi podstatným faktorom ovplyvňujúcim prírodné prostredie a tým i sídliskovú štruktúru na danom území je klima (Dreslerová 2010). Poznanie štruktúry osídlenia je dôležité i z dôvodu mincovných nálezov, pretože mince sú častými predmety, ktoré sa na sídliskách objavujú. Rozloženie osídlenia malo tiež vplyv na štruktúru ciest a komunikácií, ktoré úzko súvisia s importom rôznorodého tovaru, ale i mincí na naše územie.

Nie je ľahké nájsť odpoveď na otázky, ktoré sú pokladané v súvislosti s poznávaním klimatických podmienok v dobách minulých, pre nás dôležitých predovšetkým v období neskorého antiky a skorého stredoveku. V posledných rokoch je ovšem stále častejšie zapojovanie prírodovedných analýz pri vyhodnocovaní archeologického výskumu. Výsledky, ktoré táto spolupráca

přináší, nám následně dovolují udělat si rámcovou představu také o těchto klimatických podmínkách. O tom, že není vždy jednoduché z této spolupráce vyvodit správné a jednoznačné závěry, svědčí i diskuze, která proběhla na stránkách Archeologických rozhledů (*Bouzek 2005; Dreslerová 2005*).

Samotné klima jistě hrálo velmi důležitou roli u starších lidských společností a také dnes se najde celá řada lidských kulturních okruhů silně závislých na přírodních změnách, které úzce souvisejí s klimatickými výkyvy. Náš životní styl a globální propojení určitých částí světa nám ale leckdy na tuto skutečnost dovolují zapomínat. Stále častěji se také ukazuje rozdílnost klimatu určitých regionů, tedy mikroklima specifické pro danou oblast. Každý region se totiž vyznačuje určitými geografickými dispozicemi, které mají následně alespoň částečný vliv na klima, které v něm bude panovat. Mezi tyto dispozice patří např. zeměpisná šířka, nadmořská výška, orografie a také charakter povrchu (např. možnost zadržování vody v krajině) či vzdálenost od oceánu. Tyto specifické podmínky pak mají vliv nejen na sídelní strukturu v dané oblasti, na kterou jsou vázány místní obchodní cesty, ale i např. na pěstované plodiny či další přírodní produkty, které mohly sloužit jako obchodovatelné komodity.

Je ovšem nutné si přiznat, že o historickém a pravěkém vývoji klimatu máme i v současné době velice omezené údaje. Pro naši současnost se k čistě přirozenému vývoji či změnám klimatu silně připojují (od průmyslové revoluce) i vlivy lidské populace, jako jsou skleníkové plyny atd. (k tomu např. *Dreslerová 2010*). O podílu lidstva na změny klimatu se i aktuálně vedou spory.

O klimatických podmínkách panujících na Moravě ve vymezeném časovém úseku může uvést několik skutečností. Rámcově je součástí nejmladšího geologického období – holocénu, které započalo s koncem doby ledové. Úžeji pak spadá do období staršího subatlantika. Zdá se, že v tomto období panovalo velice podobné klima jako dnes, alespoň co se týče teplot a srážek (*Dreslerová 2010*).

Celkově se Morava nachází v mírném podnebném pásu, který na jihu sousedí se subtropickým a na severu se subarktickým pásmem. Zároveň je Česká republika oblastí, kde se stýká kontinentální a oceánický typ klimatu (*Dreslerová 2005, 534–535*). Díky této situaci na našem území dlouhodobě panuje poměrně mírné a stabilní klima.

Ukazuje se, že strukturu osídlení i hospodářství více ovlivňovaly krátkodobé extrémnější výkyvy klimatu, trvajících v rámci jednoho a více let. Také se ovšem ukazuje, že na celkové změny osídlení měly velký vliv i dobové sociální a politické faktory a krátkodobá změna klimatu hrála spíše roli spouštěcího mechanismu změn (*Dreslerová 2010, 18*).

Otázkou též zůstává vliv dobové populace na změny v krajině. Mezi hlavní faktory, které krajinu mohly přetvářet, patří zejména zemědělská produkce a lesní hospodářství, přičemž jedno úzce souvisí s druhým. Nabízí se zde rovněž otázka, zda se osídlení v určitých bodech přizpůsobovalo již existující komunikační síti, nebo zda se komunikační síť měnila v závislosti na osídlení. Nejspíše záleželo i na důležitosti a regionalitě dané komunikace. Rozvinutost sítě cest a komunikací také jistě závisela na dostupnosti a důležitosti místních obchodovatelných komodit.

Ve zkratce se podíváme i na to, jak vypadala moravská krajina a její vegetace v době římské, v období stěhování národů a v raném středověku. Pro získávání dat nejen o vegetaci, ale také o dobových pěstovaných plodinách se využívá zejména přírodovědných metod, které analyzují pozůstatky pylů a makrozbytků ve vzorcích odebraných při archeologických výzkumech. Nutno ovšem poznamenat, že jejich jednoznačná interpretace nebývá snadná (*Dreslerová 2012, 199–200*).

Patrně hlavní otázkou stále zůstává poměr zalesněného území k prostorově otevřeným oblastem, ať už stepního či zemědělského charakteru. Na toto nám stále nejsou schopny přírodovědné analýzy odpovědět, neboť odebrané vzorky mají vypovídající hodnotu jen pro omezený region (*Tamtéž, 200*). Zdá se, že poměr těchto dvou typů území byl v rovnováze, která byla často udržovaná lidskou činností (*Tamtéž, 228–229*). Nížinné oblasti jižní a střední Moravy si můžeme představit jako prostor protkaný sítí meandrujících řek a potoků, kolem kterých vládl lužní les se svými mokřinami (snad podobný dnešnímu Litovelskému Pomoraví). Okolní nížinatá krajina byla dále nejspíše tvořena sídlišti, kolem kterých byl okruh zemědělsky využívané půdy, na které navazovaly pastviny, za nimiž následovalo v menší či větší míří zalesněné pásmo (smíšené doubravy, habřiny). Nad nížinami se tyčily zalesněné vrchoviny. Nejspíše ale není správné si les představovat jako temné neprostupné místo. Minimálně v nižších oblastech byl otevřenější a prosvětlený.

Nastíněná rekonstrukce krajiny ale zůstává v teoretické rovině, která staví na závěrech publikovaných D. Dreslerovou (2012).

Na druhou stranu, když vezmeme v potaz některé současné krajinné oblasti Moravy (např. NP Podyjí či zmíněné Litovelské Pomoraví), zdá se tato představa reálná. Zároveň nám tak vyvstává představa důležitosti přirozených prostor, jako jsou říční brody či průsmyky, které byly klíčové při přesunu zboží i lidí.

V návaznosti na téma této práce tedy bylo nutné zamyslet se také nad dobovými přírodními podmínkami. Z výše uvedeného shrnutí například vyplývá, že pro období antiky lze, alespoň rámcově, počítat s relativně stabilní komunikační sítí. Na změnu této sítě působily nejspíše faktory úzce související s místním obyvatelstvem, potažmo s politickými a sociálními vztahy mezi římskou říší a barbarskými kmeny. V průběhu celé doby římské, ale i v době stěhování národů, probíhaly mezi oběma světy, tedy římským a barbarským, četné vojenské konflikty. V době stěhování národů celou situaci přiosťřily i nemalé etnické přesuny. Důležitou otázkou proto například zůstává vliv těchto událostí na průchodnost tak důležité trasy, jakou byla tzv. Jantarová stezka, která protínala právě moravské území. Možná tyto události znamenaly její dočasné uzavření. Nevíme ani jaká na to byla reakce cílového území, tedy Pobaltí. Snad byl ovšem i v těchto vypjatých situacích umožněn její, alespoň částečný, provoz. Archeologický materiál nám sice poskytuje určitá vodítka, ovšem s vyvozenými závěry je vždy potřeba pracovat opatrně.

Pokud se zaměříme na klimatickou situaci v raném středověku, máme zde určitý dynamičtější vývoj, předně lze spojit 8. a 9. století se sušším klimatem, které bylo patrně vhodné i pro osídlování údolních niv (*Macháček et al. 2007, 307*). V souvislosti s tím dochází k zakládání a rozvoji významných center v těchto polohách, jedná se například o Břeclav-Pohansko, Mikulčice-Valy nebo Olomouc-Povel (*Doláková et al. 2020; Kočár – Šlězár – Kočárová 2016*). Období konce 9. a většiny 10. století je pak charakterizováno vlhkým klimatem s větším počtem srážek (*Macháček et al. 2007, 307*). V obecnosti měly hlavní vliv na vývoj a strukturu osídlení především mikro podmínky, ať už klimatické či společenské, které byly vázány ke specifickému regionu. To je případ i Pohanska, kde je zaznamenáno masivní odlesňování v době velkomoravské (*Doláková et al. 2020, 563*). Odlesněná krajina pak jistě

nemohla přispívat k zadržování nečekaných přívalových vod, které patrně nivní lokality trápily v pozdním 9. a na počátku 10. století (*Macháček et al. 2007, 307*). To patrně mělo, společně s dalšími dobovými událostmi, nemalý vliv na přerušování sídlištních aktivit na těchto lokalitách (*Tamtéž, 309*). Celkově je pak 10. století řazeno k počínajícímu „středověkému klimatickému optimu“, které se vyznačovalo přívětivým klimatem, jenž umožňovalo extenzivnější využívání krajiny a dynamičtější pěstování plodin (*Mann 2002, 514–516*).

Příkladem nárazových a lokálních změn klimatu budiž případ z roku 406, udal se tedy v počátcích doby stěhování národů. V zimě roku 406 totiž zamrzl mohutný Rýn, který byl zároveň hraniční řekou mezi územím římské říše a barbarikem. Vytvořil se tak sezónní komunikační koridor, kterého využil konglomerát barbarských kmenů a pronikl na území západních římských provincií (*Berndt 2008, 133*).

Závěrem lze říci, že místní přírodní podmínky, geografická poloha i klimatické poměry, ale i působení člověka měly důležitý vliv nejen na strukturu osídlení, ale také na prostupnost a možnosti využití terénu. Všechny tyto faktory hrály podstatnou roli při budování sítě cest a komunikací. Území Moravy se svými podmínkami se zdá být předurčeno k tomu, aby sloužilo jako spojovací článek nejen mezi Středomořím a Pobaltím, ale i Východem a Západem. Pohyb po těchto trasách měl samozřejmě vliv i na transfer zboží přes moravské území, ale i na ně. To se týká i raženého kovu.

4. Zhodnocení mincovního nálezového fondu

Vytvoření soupisu mincí, které byly vyraženy v časovém úseku ohraničeném koncem 4. a počátkem 11. století a následně byly importovány na území Moravy, se stalo základním kamenem této práce.

Příložený katalog je tvořen výhradně mincemi již dříve publikovanými. To ovšem nepovažuji za negativum, neboť i pro potřeby dalšího bádání je vhodné nejprve provést revizi starých nálezů. Ty již mnohdy nejsou v současnosti fyzicky dosažitelné, ale díky dochovaným písemným zmínkám, soupisům a studiím nám stále mohou přinést cenné informace. Nehledě na to, že k většině nových nálezů je problematické se dostat, a to především z důvodů tajnůstkářských povah a častou neochotou ke spolupráci ze strany jejich nálezců.

Následující část textu bude sledovat informace týkající se numismatického vyhodnocení nálezového fondu, které se bude věnovat nejen dataci mincí, materiálovému a nominálnímu složení nálezů, ale i mincovnám, ve kterých byly mince vyraženy. Na numismatické vyhodnocení bezprostředně naváže část věnující se archeologické stránce věci, která bude sledovat především archeologický kontext nálezů. Samozřejmě je ovšem i časté prolínání obou částí, které jsou již svoji podstatou nesporně oddělitelné.

Zde prezentovaný nálezový fond čítá přibližně 3 400 kusů mincí a jejich zlomků, které byly na Moravě a v přilehlé oblasti Slezska tezaurovány v rozmezí závěru 4. až cca 1. poloviny 11. století ve 127 nálezových souborech (graf 1 a graf 2). Nutno však zmínit, že 2 374 kusů bylo součástí tří doposud odkrytých pokladů zlomkového stříbra,³ jejichž uložení do země je možno spojit s prvními desetiletími 11. století.

Bohužel, přesný počet mincí nalezených na území Moravy již nezjistíme. Velká část nálezů byla totiž učiněna před polovinou 20. století. V té době se k těmto nálezům nepřistupovalo příliš svědomitě a část mincí zmizela ještě dříve, než se je podařilo alespoň minimálně zdokumentovat. Objektivně si musíme přiznat, že v současné době není situace o mnoho lepší, ba spíše naopak. Česká archeologie jako věda sice notně pokročila kupředu, nebyla ovšem schopna adekvátně reagovat na masový nástup detektorů kovů.

³ Kojetín-Popůvky (68.), Kelč (83.) a Opava-Komárov (90.).

V současnosti jsme sice schopni z mincovních nálezů vyčíst více informací než v minulosti, avšak alespoň rámcové dokumentaci uniká mnohem větší kvantum nálezů, ovšem to bylo již řečeno výše. Přesto je revize starých i evidence nových nálezů potřebná, neboť i z těchto střípků se dají vyvodit určité zajímavé skutečnosti, které nám mohou pomoci porozumět situaci, která panovala na našem území v bouřlivé době stěhování národů a v neméně dynamickém raném středověku.

Mince uvedené v katalogu jsou celkově rozděleny do 127 nálezových souborů, toto rozdělení vychází z dostupných informací o nálezech.

Ještě několik technických poznámek. Následující struktura vyhodnocení nálezového fondu vychází z prací J. Militkého (2009; 2013). Tučné zvýraznění se týká lokalit a odkazuje na přiložený katalog. Za názvem lokality v závorce následuje alfanumerický kód určující nálezový soubor, zařazený v katalogu. Součástí katalogu je také další literatura týkající se jednotlivých nálezů. V textu jsou používány zkratky pro druh materiálu, ze kterého byla daná mince vyražena: AV pro zlato, AR pro stříbro, AE pak označuje měď a její slitiny.

V závorkách jsou rovněž uváděny odkazy na mapy, grafy a tabulky, které jsou součástí příloh.⁴ Vyobrazení mincí, které je také součástí příloh je ovšem selektivní, neboť většina zde představených mincí již byla publikována společně s jejich vyobrazením ve vysoké kvalitě a přebírání tištěných fotografií znehodnocuje detaily mincí. Proto lze jen říci, že v případě zájmu, je přínosnější dohledat si původně publikovaná mincovní vyobrazení.

4.1.1 Depoty a hromadné nálezy ze závěru 4. až konce 7. století

Hromadným nálezům je v numismatickém, ale i archeologickém bádání přisuzován velký význam. Díky nim je mimo jiné možno stanovit přibližnou délku oběhu určitých mincí/nominálů. Zároveň je obecně na tomto druhu nálezů patrná problematika týkající se výskytu římských mincí v barbariku. Vznik římských mincí je totiž často možné datovat do velice úzkého časového intervalu. V barbariku se ovšem setkáváme s jevem, kdy hromadný nález, který mohl být uložen do země nejdříve v době stěhování národů (počátek 5. století),

⁴ Odkazy na různé přílohy (obrázky, mapy, grafy) v textu nemají jednotnou řadu „obr.“ z důvodu rozdělení příloh v příslušné části diplomové práce. Rozdělení bylo provedeno z důvodu přehlednosti a adekvátního využití prostoru.

obsahoval i minci ze starší doby římské (viz tab. 1). Přesně to je případ nálezu z **Brna-Staňkovy ulice (3.)**. Nejmladší mince, kterou obsahoval a která zároveň určuje dobu, kdy mohl být poklad nejdříve tezaurován, byla ražba císaře Arcadia (395–408). Nález ovšem obsahoval i minci, kterou nechal vyrazit Antoninus Pius pro Faustinu senior. Depot původně obsahoval 26 mincí, mimo jiné také ražby vojenských císařů z 3. století (Gallienus, Claudius II. a Probus) a mince vyražené ve století čtvrtém (obecně Constantinovci, Valentinianus I. či Valens). Zamrzí bohužel skromný počet údajů vztahujících se k nálezovým okolnostem. Celkově ovšem tento depot zapadá do obdobných nálezů známých z moravského území.

Pokladů římských mincí (mapa 2), které byly tezaurovány nejdříve na sklonku 4. století (dle zastoupených panovníků v nálezech), známe celkem 27 a již jim byla věnována jistá pozornost (např. *Nemeškalová-Jiroudková 1975; Kohoutek – Mílitký 2005*). Bohužel, velkým nešvarem u těchto nálezů je neznalost všech mincí, které původně nález obsahoval. Také u publikovaných částí mnohdy chybí alespoň určení celkové materiálové skladby nálezů a nevíme tak, zda všechny mince byly z AE či obsahovaly také příměsi mincí z jiných kovů. Může tak docházet k velkému zkreslení při jejich vyhodnocování, neboť by nám neznámé mince mohly i výrazně posunout dataci tezaurace souboru. Zároveň by nám mohly přinést mnohem více informací o jádru depotu, tedy o jeho hlavní složce.

Dalším depotem, jehož uložení do země je možno datovat do 5. století a který byl tvořen především AE mincemi, je prozatím depot z **Hroznové Lhoty (31b.)**. Ten byl tvořen cca 60 mincemi. Pravděpodobně nejstarší AE ražbou byl zastoupen císař Vespasianus (69–79), nejmladší je pak malá AE mince císaře Theodosia II. (408–450). Podle dochovaných údajů doprovázela AE mince i jedna mince zlatá. Bohužel, nemáme bližší údaje cca o třetině depotu, ale zdá se pravděpodobné, že jeho většina byla tvořena AE mincemi. V nálezů jsou přítomny i AE antoniniany vojenských císařů (Gallienus, Tetricus I., Aurelianus) i mince Constantinovců. Depot obsahoval i dvě drobné AE mince císaře Valense (364–378) a jednu císaře Gratiana (375–383). U nálezů z Hroznové Lhoty se podařilo u několika mincí určit i mincovnu, ve které došlo k jejich vyražení. Jedna z mincí je dokonce považována za barbarskou napodobeninu (mince „Constantina I.“ nebo „Constantia II.“).

Právě mince zmíněných dvou císařů, Valense a Gratiana, jsou pro moravské depoty z konce 4. a počátku 5. století typické. Zdá se, že v drtivé většině případů se jedná o depoty AE mincí, zpravidla jde o drobné mince (tab. 2). AE ražbou císaře Valense byl pravděpodobně ukončen i další depot z **Brna-Koliště (1.)**, který rovněž obsahoval AE mince vojenských císařů z 3. století (Gallienus, Claudius II., Probus). Jádrem depotu je pak tvořené mincemi Constantinovců. Celkem třemi kusy zde byl zastoupen císař Constantinus I. (306–337), šesti kusy císař Constantius II. (323–361) a dvěma mincemi Constans I. (333–350). Depot původně obsahoval více než 25 mincí.

Jako další hromadný nález, původně obsahující 35 AE mincí a zakončený nejmladší doloženou mincí Valense, můžeme označit nález z **Lednice (21.)**. Nejstarší mincí, kterou obsahoval, byl AE as císaře Antonina Pia nebo Marka Aurelia, v každém případě ji můžeme zařadit do 2. století. Nutno podotknout, že o 28 mincích toho nevíme víc, než že byly vyraženy z mědi či jejích slitin. O depotu máme tedy velice málo informací.

Ražbou císaře Valense (364–378) byl ukončen i drobný depot z **Návsi (97.)**. Tento nález původně obsahoval 11 AE mincí, nejstarší mince byla vyražena za Antonina Pia (138–161). Jádrem depotu je opět tvořeno mincemi Constantinovců (šest mincí), jsou zde přítomny i ražby vojenských císařů (Alexander Severus, Gallienus, Florianus). Svým rázem tedy jasně zapadá do obdobných moravských nálezů.

Jak již bylo zmíněno výše, druhou největší skupinou jsou depoty, u kterých je nejmladší zastoupená mince vyražena za vlády císaře Gratiana (375–383). Celkově sem můžeme zařadit šest nálezů (viz tab. 1). Je ovšem nutné i zde zmínit, že ne všechny mince, které depoty obsahovaly, se podařilo blíže určit.

Patrně největší soubor obsahující mince císaře Gratiana pochází z **Brna-Orlí ulice (2.)**. Nález byl učiněn přímo v brněnském historickém centru, ale již před rokem 1822. V té době nebyl kladen důraz na zaznamenávání nálezových okolností a neznáme ani přesnější složení tohoto depotu. Původně snad obsahoval na 50 AE mincí, do muzejních sbírek jich ale bylo přijato pouze 28 (Černohorský 1956, 78). Nestarší dochovanými ražbami jsou čtyři antoniniany Claudia II. (268–270). Jádrem depotu pak tvoří opět drobné AE mince z éry Constantinovců. Zaujme zastoupení Constantia II. (323–61), depot obsahoval

devět jeho ražeb. Po dvou mincích jsou zde zastoupeni císaři Valentinianus I. a Valens. Jak již bylo zmíněno výše, dalších 22 mincí je pro nás nepodchycených, jedná se o poměrně velký počet mincí, proto musíme počítat s tím, že zde uvedené závěry jsou spíše orientační. Přesto se opět zdá, že se jedná o typický pozdně římský mincovní depot, který se vyznačuje především tím, že byl tvořen výhradně AE ražbami. Pravidelně jsou v nich zastoupeny mince vojenských císařů, císařů z constantinovské éry a císařů valentiniánské dynastie. Důležité je také to, že se u 16 mincí podařilo určit produkční mincovny.

Druhý největší moravský depot zakončený Gratianovou ražbou pochází z **Choliny (56a.)** a původně čítal minimálně 38 AE mincí. Bohužel, blíže známých je pouze 18 mincí. Z písemných zmínek ovšem víme, že depot musel být původně dosti rozsáhlý (*Červinka 1893, 162*). Již podle dochovaných mincí však nález splňuje charakteristiku dobových pokladů. Nejstarší je ražba ze 2. století, nechybí typické zastoupení vojenských císařů, po jedné minci Gallienus a Claudius II. Jsou zde poměrně výrazně přítomny mince Constantinovců (10 ks) a po dvou drobných AE mincích císařové Valens a Gratianus. Částečně se ovšem tento depot vymyká z obdobných moravských nálezů přítomností stříbrných mincí, jejich počet bohužel neznáme (*Tamtéž*).

Oblast Choliny je více zajímavá, než se na první pohled zdá. Z okolí obce je totiž znám další depot [**Cholina (56b.)**], který je rámcově datován do 4. století. Byl tvořen 13 AE mincemi, nemáme o něm však podrobnější zprávy. Zajímavý je rovněž hromadný nález, který byl tvořen šesti stříbrnými mincemi, z nich se ovšem dochovaly jen dvě, jedná se o AR denáry Marca Aurelia a Commoda. Z archeologického hlediska je zajímavý i poznatek, že mince byly pravděpodobně původně uloženy v koženém váčku (*Tamtéž*). Obec Cholina a její okolí by si tak jistě zasloužily větší pozornost. To podporuje i nález pyrotechnologického zařízení, sloužícího k výrobě keramiky. Pec je datována do 5. století (*Čížmář 1999, 268*). Ovšem další informace o osídlení regionu ve vymezeném čase prozatím chybí.

Z velkého počtu AE mincí (32) byl složen depot nalezený v **Novém Jičíně-Kojetíně (92.)**. Jedná se o další typický nález. Nejstarší zastoupená mince je antoninianus Galliena (ražen 257–258), jedna mince byla vyražena pro

Claudia II. Jádru depotu pak tvořily mince constantinovské (13 ks), jednou mincí zde byl zastoupen Valentinianus I., třemi Valens a dvěma Gratianus.

Dalším v řadě depotů, které obsahovaly jako nejmladší minci ražbu Gratiana, je nález učiněný v intravilánu obce **Chropyně (72.)**. Nešvar společný téměř pro všechny obdobné moravské nálezy se objevuje i zde. Není totiž znám přesný počet mincí, které původně depot tvořily. Určité informace máme o 18 kusech mincí a u několika mincí známe i mincovny. Velice nezvykle zde působí AR denarius Q. M. Therma vyražený patrně na počátku 1. století př. n. l. Nález byl učiněn před rokem 1918 při kopání základů domu. Informací máme proto poskrovnu a je i dosti možné, že tato mince nebyla přímou součástí depotu, což se zdá pravděpodobné i na základě rozboru zbylých, blíže určených mincí. Depot totiž obsahoval AE antoninianus Claudia II., je zde tedy zástupce vojenských císařů. Dále je zde minimálně 7 drobných AE mincí Constantinovců. Mincí, které bychom mohli do této doby zařadit, obsahoval depot patrně více, ovšem nejsou k nim bližší informace. Dále zde máme dvě drobné mince Valentiniana I. a jednu Gratiana. Kromě jediné AR mince zapadá i tento nález mezi obdobné moravské depoty.

Patrně nejkomplicovanějším nálezem je „depot“ pocházející z **Kralic na Hané (65.)**, ovšem pozornost si jistě zaslouží. Celkem je z tohoto souboru známo 10 mincí. O jeho označení jako depotu lze ovšem pochybovat. Mince pocházejí z vrchu „*Háj*“ a zdá se, že k jejich nálezu nedošlo v jeden okamžik (*Pochitonov 1955, 291, č. 1306*). Je ovšem také možné, že se informace o jednotlivých mincích dostávaly k odborné veřejnosti s určitým časovým odstupem. První mince zde byly objeveny již před rokem 1893. Podstatný je nález blíže neznámé AV mince. O jejím osudu víme bohužel pouze to, že „byla prodána do Vídně“, jak nám sděluje Červinka (*1893, 163*). Dále zde byly nalezeny dva AR denáry Traiana a Hadriana, zbytek tvořily AE mince. Jedna mince byla ražena Gallienem, jedna Constantiem II. a nejmladší byla mince Gratianova. Zbylé mince můžeme jen obecně zařadit do 4. století. Již na první pohled je podezřelá nesourodá skladba mincí, které měl „depot“ obsahovat. Máme zde jednu zlatou, dvě stříbrné a sedm AE mincí. Zdá se nejpravděpodobnější, že právě AE mince spolu tvořily hromadný nález. Stejně tak mohly spolu souviset obě AR mince, obdobně jako nález ze Staré Vody (okr. Olomouc), který byl tvořen denárem Antonina Pia a denárem Marca

Aurelia (*Pochitonov 1955*, 242, č. 1038). To jsou ovšem jen spekulace. Samozřejmě je i dosti možné, že všechny mince byly součástí jednoho depotu. Pro nedostatek důkazů ovšem nezbyvá než tento případ uzavřít bez jasných závěrů. Zmíněné mincovní nálezy každopádně poukazují na důležitost této lokality. Snad se zde nacházel důležitý brod na řece Valové. Již Červinka (1893, 163) se zmiňuje o místních sídlištních aktivitách z doby římské. Velice zde zamrzí současná situace, která panuje ve větší oblasti lokality „Háj“, v současnosti se zde totiž rozkládá průmyslová zóna.

Posledním depotem, jehož tezauraci můžeme rámcově datovat na sklonek 4. století, je nález z **Olomouce-Slavonína (61a.)**. Jistě nepřekvapí, že i zde se objevuje nešvar společný téměř všem moravským depotům. Tím je samozřejmě omezené množství dostupných informací. U některých mincí se ovšem podařilo zjistit původní mincovnu. Nález byl učiněn před rokem 1946 v městské cihelně či spíše v jejím hliníku a původně čítal asi 20 kusů mincí. Blíže jich známe 11, ale ani u nich není vše jisté. Nicméně, byly v něm zastoupeny dva AE antoniniany vojenských císařů (Claudius II. a Aurelianus) a nechybí zde sedm mincí Constantinovců. Dále zde máme drobnou AE minci Valense a nejmladší ražbou byla drobná mince Valentiniana I. Teoreticky mohl být tento depot uložen do země mezi lety 364–375, kdy byla tato mince vyražena. Je zde ale ještě devět blíže neurčených mincí, které by toto datování mohly posunout.

U výše představených depotů můžeme vyzorovat několik shodných znaků. Většina depotů je tvořena výhradně AE mincemi, v minimálním počtu jsou v nich zastoupeny AR mince a zcela výjimečně mince zlaté. Většina depotů obsahovala ražby vojenských císařů z 3. století. Snad u všech byla hlavní část nálezů tvořena mincemi constantinovské dynastie. Nejmladší určené mince pak patřily valentiniánské dynastii. Jen ve dvou případech byla nejmladší mince datována na sklonek 4. či do 1. poloviny 5. století [**Brno-Staňkova ulice (3.)**, **Hroznová Lhota (31a.)**]. Bohužel, velice podstatným společným znakem moravských depotů je absence podrobnějších informací, které by se týkaly nálezových okolností. Setkáváme se zde rovněž s nedostatkem údajů numismatické povahy, k nimž patří nedostatečné popisy mincí a jejich určení. S tímto stavem se ovšem musíme smířit, neboť část mincí z moravských depotů se nejspíš nenávratně ztratila.

Co na první pohled zaujme, je malý počet kvalitních starších AR mincí v depotech či samostatné depoty tvořené stříbrnými mincemi. Situace je zarážející především, když nahlédneme do přiléhajícího polského prostoru, kde jsou takovéto nálezy poměrně frekventované. Také v nálezech, které je možno datovat do 1. poloviny 5. století se objevují staré AR mince (přehledově *Kohoutek – Militký 2005*, 417–419). Zdá se logické, že by obdobná situace měla panovat i na moravské straně, vždyť přes toto území pravděpodobně proudily římské mince do Polska. To, že mezi oběma regiony pravděpodobně nebude až takový rozdíl, ukazuje nedávno objevený depot tvořený čistě AR denáry, který čítá 105 kusů mincí a pochází ze Zátoru (okr. Bruntál). Jde o mince Traiana (70% nálezu) až Marca Aurelia (*Kašparová – Militký 2016*). Bohužel, depot nedoprovázel žádný další archeologický materiál, proto jeho uložení do země můžeme spíše odhadovat. Na dobu mladšího uložení ovšem poukazuje velká otřelost mincí, které tak musely být poměrně dlouho v oběhu (*Tamtéž*, 101–102). Ze severní Moravy pochází i dosud nepublikovaný nález ze Staříče (okr. Frýdek-Místek), který obsahuje dokonce 270 AR denárů (*Tamtéž*, 102). Zdá se ovšem, že tyto nálezy souvisí spíše s prostorem przeworské kultury a tím se poněkud vydělují z geografického i kulturního prostoru vlastní Moravy.

Nyní přejdeme k drobnějším hromadným nálezům (2–9 mincí). Poměrně velká část z nich odpovídá koncepci výše představených depotů. Drtivá většina z nich je tvořena čistě AE mincemi. Máme zde například drobný nález z **Brna-Chrlic (4.)**, který obsahoval pouze dvě malé AE mince. Kromě mince Valentiniana I. obsahoval i peníz Constatnina I.

Zajímavým nálezem, jenž mohl být uložen do země nejdříve v poslední třetině 4. století, je soubor obsahující pouze dvě mince z **Uničova-Brníčka (62.)**. Tento soubor je ovšem poměrně zajímavý, neboť první mince, AE dupondius, byl vyražen za Claudia I. kolem 1. poloviny 1. století. Druhou obsaženou mincí pak byla velká bronzová mince Valentiniana II. ze sklonku 4. století. Obě mince tak od sebe dělí bezmála 300 let a přesto se sešly v jednom souboru. Na tomto nálezů je tedy dobře patrná složitá situace týkající se římských mincí v barbariku. Bohužel, i zde se setkáváme s nedostatkem údajů vztahujících se k tomuto nálezů. Velice by nám zde pomohla informace o patině obou mincí. Ta by nám umožnila určit, zda byla mince Claudia I. v oběhu až do

4. století, nebo jestli už byla předtím tezaurována, později objevena a opět uložena do země společně s mincí Valentiniana II.

Zda došlo k uložení souboru tří AE mincí z **Dobročkovic (44.)** v průběhu 5. století nelze kvůli chybějícím informacím jednoznačně rozhodnout.

Nálezem s nejmladší Valentinianovou mincí je nález z **Hukvald (95.)**, u kterého neznáme přesný počet původně obsažených mincí. Patrně byl ale tvořen výhradně AE mincemi. Známe mince Proba a Crispa. Na tomto nálezu si zároveň můžeme představit zvláštní skupinu nálezového kontextu římských mincí. Jak již napovídá název lokality, nález byl učiněn v areálu či blízkém okolí prostor zaniklého hradu. Jedná se tedy o „hradní nález“. S tímto a obdobnými nálezy musíme zacházet opatrně. Je zde totiž možnost, že se mince na místo svého uložení dostaly až mnohem později, snad ve středověku nebo i v mladším období v rámci sběratelské činnosti nebo se mohlo jednat o „suvenýry“ z cizokrajných výprav (*Červinka 1946, 1*).

A že se nejedná o výjimečný případ, potvrzuje i další hromadný nález, pocházející z areálu hradu ve **Starém Jičíně (93.)**. Tento soubor obsahoval minimálně osm kusů mincí (přesný počet není znám). Nejstarší z nich byl stříbrný denár Hadrianův. Byl zde zastoupen i jeden z vojenských císařů, Trebonianus Gallus (1 AE mince), třemi AE mincemi Constantinus I. a nejmladší byla AE ražba Valense.

I když je nutné ke dvojici „hradních nálezů“ potřeba přistupovat opatrně, přesto se podle mincovního složení zdá, že by mohly být autentické a mohly by dokládat osídlení výšinných poloh či jejich kultovní význam na konci 4. nebo na počátku 5. století. To by bylo ovšem vhodnější doložit archeologickým výzkumem.

Význam výšinných poloh v době stěhování národů nám dokládají i další nálezy mincovních depotů (mapa 2). Jako významná a prozatím jedinečná se jeví poloha **Strážnice/Petrov I**. Z prostoru tohoto návrší byla vyzvednuta trojice pokladů (**40a.–c.**) a na dvě desítky jednotlivých mincí (**40d.**). Celkově jde cca o 350 kusů téměř výhradně AE mincí.

S výšinnou polohou můžeme spojit i objev mincí na katastru **Zubří-Dropávky (84.)**. Součástí tohoto souboru byl i AR antoninianus Gordiana III., nejstarší zde zastoupenou mincí byl AE as císaře Hadriana, nejmladší jsou pak drobné ražby Valentiniana II. a Valense.

Když jsme u císaře Valense, můžeme si rovnou představit další pravděpodobný hromadný nález, který opět nemůžeme zařadit mezi běžné. Jedná se o nález ze **Starého Města (89.)** u Bruntálu. Mince zde byly objeveny v roce 2002 v rámci archeologického výzkumu kostela Neposkvrněného početí Panny Marie, jehož počátky leží ve 2. čtvrtině 13. století (*Kohoutek – Militký 2005*, 405). Je tedy jasné, že jde opět o nestandardní nálezovou situaci. Ze složitosti nálezové situace vyplývají i další skutečnosti, předně není jasné, zda spolu původně mince tvořily jeden celek. Podle složení by tomu tak ovšem mohlo být. Při archeologickém výzkumu bylo objeveno devět AE mincí a všechny mince byly objeveny ve stejné vrstvě a na omezeném prostoru (*Tamtéž*, 408). Nejstarší obsažená mince byla Gallienova, ten nám tak zastupuje vojenské císaře. Typické constantinovské jádro je zde obsaženo šesti mincemi. Po jedné minci zde máme císaře Valentiniana I. a Valense. Složení nálezu tedy zcela odpovídá běžným moravským depotům z daného období.

Při archeologickém výzkumu došlo i k objevu bronzové kolínkovité spony, rámcově datované do poslední třetiny 2. století až do 3. století (*Tamtéž*, 414). Je zde ovšem nutné poznamenat, že spona byla objevena až později ve vyvezeném materiálu, není proto jisté, zda přímo souvisela s mincovním souborem. Při výzkumu ale nebyly objeveny jiné předměty datovatelné do doby římské či pravěku obecně (*Tamtéž*, 408).

Vzhledem k popsanému nálezovému kontextu se také nabízí otázka o původní lokalizaci mincí. Zdá se pravděpodobné, že mince by mohly pocházet z nejbližšího okolí kostela či snad mohly být objeveny při jeho výstavbě (*Tamtéž*, 413). Je tedy možné, že byly rovnou druhotně použity ve funkci stavební obětiny.

Nyní se přesuneme směrem na jih a opět do **Starého Města (80a.)**, tentokrát jde ovšem o Staré Město u Uherského Hradiště (mapa 1). Zde byl učiněn drobný hromadný nález čítající čtyři kusy AE mincí s nejmladší mincí Valense.

Na sklonku 4. století mohl být nejdříve do země uložen hromadný nález z **Přerova-okolí (71a.)**. Podle dochovaných informací se dokonce mohlo jednat o depot (*Červinka 1893*, 163). Bližší údaje máme ovšem jen o pěti AE mincích. Soubor ale svým složením odpovídá podobným moravským nálezům (tab. 1).

Obsahoval po jedné minci Galliena, Constantina I., Constance I., Valense a nejmladší mincí zde byl zastoupen císař Gratianus.

Z **Přerova-okolí (71b.)** pochází i nález 28 převážně AE mincí objevených v roce 1925. Vyhodnocení tohoto souboru je ovšem problematické, neboť není jisté, zda spolu mince původně tvořily jeden nálezový celek. Obecně je ovšem tento soubor zajímavý, neboť jeho součástí byl i AR denár, který nechal vyrazit Alexander Severus pro Julii Mamaeu.

Taktéž velice zajímavý je nález ze **Slavkova u Brna (47a.)**, jehož tezauraci můžeme datovat do 5. století. K jeho nalezení došlo bohužel již roku 1897 (*Rzehak 1918*, 269). Nedochoval se nám tak v úplnosti a jeho bližší nálezový kontext je zahalen nejasnostmi. Soubor byl tvořen zlatými mincemi a z blíže neznámého počtu se nám dochovaly pouze dvě. Jedná se o mince Theodosia II. (408–450) a Maioriana (457–461). Na tomto souboru je jasně patrná změna, která na Moravě nastává v 5. století a v archeologickém materiálu se projevuje nálezy AV mincí (mapa 3). Tyto nálezy nám jistě odrážejí změny, které patrně souvisejí s celkovou situací na středním Dunaji. Hlavní roli zde sehrál nejspíše hunský element, který zprudka vtrhl do Evropy a přinesl četné změny.

To, že tyto změny nebyly pouze krátkodobého rázu, nám dosvědčuje další nález zlatých mincí, tentokrát ovšem z česko-moravského pomezí, ze **Zašovic (98.)**. Soubor sestával minimálně z šesti AV solidů. Znamé jsou dvě mince Zenona (474–491), jedna mince Anastasia I. (491–518) a tři Justiniana I. (527–565). Z tohoto výčtu je jasné, že soubor mohl být tezaurován nejdříve kolem poloviny 6. století. V 5. a 6. století je příliv AV mincí jasně patrný (tab. 3).

I nadále se ovšem objevují na našem území hromadné nálezy složené z AE mincí, jak nám dokládá nález z **Vícemilic (48a.)**, který obsahoval minimálně sedm mincí, ovšem kvůli nedostatku informací jen rámcově datovaných do rozmezí 4. až 6. století. Důležité je zmínit, že objev byl učiněn na germánském sídlišti a komplikované je celkové uchopení tohoto nálezu, neboť se svojí charakteristikou dosti podobá výše představenému nálezu z **Kralic na Hané (65.)**.

Do 7. století je pak svojí nejmladší ražbou datovaný hromadný nález čítající čtyři AE mince z **Hrozové (88.)**. Opět se jedná o poměrně unikátní soubor velice zajímavý svým složením, které nutí k zamyšlení. Všechny čtyři

mince byly totiž vyraženy v Carthagu. Nejstarší mince souboru pochází ještě z doby, kdy tomuto městu vládli Féničané, a byla ražena mezi lety 300–264 př. n. l. Již tato jediná mince budí pozornost. Dále se zde nacházela mince hodnoty 10 nummi Justina II. (565–578), 20 nummi Heraclia (610/611–611/612) a 40 nummi Constance II. (641–668). Nález byl učiněn na levém břehu říčky Hrozové, před splavem, ale zda měl nějakou souvislost s touto vodotečí, nevíme.

O hromadných nálezech a depotech římských a byzantských mincí z moravského prostoru můžeme uvést několik skutečností. Vzato chronologicky, pro soubory, které mohly být uloženy nejdříve na sklonku 4. století, platí, že se skládají výhradně z drobných AE mincí a mají své charakteristické složení. Poměrně pravidelně obsahují mince vojenských císařů z 3. století, jejich jádro je složeno z mincí constantinovské dynastie a jsou zakončeny mincemi z dynastie valentinianské. Bohužel, mezi jejich charakteristické znaky patří i nedostatek dochovaných informací týkajících se nálezové situace, a to nejen archeologického kontextu, ale i přesného složení. Tento poslední znak je společný i pro nálezy z 5. až 7. století. Nedostatek informací tedy nutí brát uvedené závěry s opatrností.

V 5. a 6. století je jasně patrná změna místní situace, která se projevuje přílivem zlatých mincí (viz tab. 3).

Nejen hromadných nálezů, ale i nálezů samostatných mincí hlásících se do 7. století a pocházejících z moravského prostoru je obecně poskrovnu. Patrně se zde projevuje celková situace panující v Evropě, která již byla naprosto odlišná od situace předchozích staletí.

Pro srovnání se podíváme i do sousedních regionů. V prostoru Čech v období konce 4. a počátku 5. století se situace jeví obdobná jako na Moravě. Drtivou většinu tvoří AE mince, především drobné nominály. Prozatím se v Čechách projevuje absence depotů a hromadných nálezů tvořených kvalitními stříbrnými ražbami, jejichž uložení do země by šlo s určitostí datovat do vymezeného období (*Militký 2013, 25–29*). Zdá se, že trend ukládání drobných AE mincí pokračuje až do 5. století, obdobnou situaci můžeme sledovat i na Moravě. Nabízí se zde úvaha o jisté provázanosti moravského a českého prostoru. Již výše byla naznačena domněnka, že by tezaurace římských mincí vyražených na sklonku 4. století mohla souviset s postupným odchodem části

svébského obyvatelstva, které se účastnilo tažení na západ společně s Vandaly a Alany. Je však možné, že tento jev je způsoben nedostatkem informací o moravských mincovních nálezech a může být dán i stavem výzkumu. Velice by nám v tomto pomohly nové objevy hromadných nálezů, kterým by byla věnována patřičná pozornost. Zatím se tak ovšem neděje, nebo nejsme schopni tyto nálezy podchytit (viz problematika hledačů s detektory kovů).

Jisté je, že poměrně masivní přítomnost drobných AE mincí v našem prostoru souvisí s blízkostí hranice římské říše a možná nám odráží i to, které mince se nejčastěji na našem území používaly snad i v jejich primární peněžní funkci. Zda a v jakém rozsahu souvisí s tezurací drobných AE mincí situace panující v poslední třetině 4. století na římském limitu, tedy v době jeho postupného opouštění, není zcela jasné. Patrně ovšem po tomto čase dochází k omezení přísunu římských mincí na naše území (*Militký 2013, 31*). O tom ostatně svědčí i poměrně výrazná absence nálezů AE mincí vyražených po Gratianovi (*Nemeškalová-Jiroudková 1975, 48*). Skutečnost, že většina římských mincí vyražených v průběhu 4. století se na moravském území nachází v hromadných nálezech, nám taktéž poukazuje na změnu situace na našem území. Zda šlo ovšem o reakci na nebezpečí nebo zda ukrytí mincí souvisí s odchodem části svébského obyvatelstva či zda mělo jiné příčiny, však nelze s určitostí říci.

Na větší společensko-politické změny v moravském prostoru kolem poloviny 5. století ukazuje i zvýšený přísun zlatých ražeb, který se promítá i do dalšího století (tab. 3). To si ovšem blíže přiblížíme v další podkapitole, neboť jde většinou o ojedinělé nálezy.

Situace ohledně hromadných nálezů v 6. a 7. století je pro Moravu značně nejistá. Přibližně do poloviny 6. století můžeme datovat nález AV solidů ze Zašovic. Tento nález je unikátní v celém středoevropském prostoru. Jeho uložení by mohlo souviset s komunikační trasou mezi Moravou a Čechami (*Militký 2013, 68*).

Výše byl představen jediný hromadný nález ze 7. století, a to nález z Hrozové, který je ovšem značně komplikovaný.

S územím Čech náš prostor spojuje především absence stříbrných byzantských ražeb, z obou území známe tedy pouze mince zlaté a bronzové.

U hromadných nálezů a depotů je důležitým údajem i určení mincoven, ve kterých docházelo k ražbě mincí. To nám umožňuje určit hlavní směr, odkud především na naše území mince proudily.

Když vynecháme těžko uchopitelné a prozatím nejednoznačné depoty jako jsou nálezy z Vícemilic a Kralic na Hané, které mohou být souborem sestaveným z ojedinělých ztrátových mincí a také prozatím blíže nepublikovaný depot ze **Strážnice/Petrova I. (40b.)**, dostaneme následující situaci. Z celkových 506 mincí se podařilo zjistit mincovnu u 189 kusů (viz tab. 2). Z tohoto počtu bylo 73 mincí vyraženo v Siscii a 52 ks v mincovně Thessalonica (graf 3). Výrazněji je pak 10 kusy zastoupena heracleiská mincovna a římská mincovna, ve které bylo vyraženo 13 mincí z vybraných depotů. Je však nutno poznamenat, že 8 z těchto ražeb bylo vyrobeno v prvních třech staletích a ve třech případech se jedná o mince stříbrné, patří tak ke staršímu okruhu mincovních nominálů importovaných do prostoru barbarika. Z výčtu mincovních produkčních center je poměrně jasně patrné, že na území moravského barbarika putovaly především ražby z východní části římské říše.

Bohužel, u žádné z mincí pocházejících z hromadných nálezů a vyražených v průběhu 5. století se nepodařilo určit mincovnu. Tento údaj známe pouze u mincí ojedinělých a pouze u čtyř exemplářů. Constantinopolis je zde zastoupena třemi kusy, jednou mincí je pak zastoupena mincovna v Ravenně. Nutno podotknout, že se jedná o mince zlaté, tudíž o velice specifické předměty, které patrně plnily různorodé funkce.

Z mincí vyražených v 6. století se podařilo určit mincovnu u šesti mincí. Mincovně v Constantinopoli můžeme připisat čtyři mince Justiniana I. Jedná se o dva AV solidy, které byly součástí hromadného nálezu ze Zašovic. Menší zlatá mince (AV tremissis) Justiniana I. byla součástí hrobového inventáře z langobardského pohřebiště **v Lužicích (33.)**. Poslední pak byla jeho AE mince z Mařatic. V Carthagu pak byla vyražena AE mince Justina II., která byla součástí specifického hromadného nálezu z Hrozové. Další AE mince Justina II. byla vyražena v Nicomedii, ovšem o nálezu nemáme bližší informace.

O mincích vyražených v 7. století máme informací ještě méně. Nález z Hrozové obsahoval i po jedné AE minci Heraclia a Constance II. Tyto mince byly taktéž vyraženy v Carthagu.

4.1.2 Ojedinělé nálezy ze závěru 4. století až konce 7. století

Z vymezeného území pocházejí, kromě hromadných nálezů, také římské mince, které byly nalezeny samostatně. Oproti předchozím staletím (od 1. století do poloviny 4. století) tvoří ovšem velice výraznou menšinu. Samotné ojedinělé nálezy můžeme rozdělit do vícero kategorií, které jsou stanoveny podle známé nálezové situace. V zásadě nejdůležitější jsou ty nálezy, které pocházejí z archeologických výzkumů a mají tak své ukotvené místo v dějinných procesech. Sem patří mince nalezené v hrobech (tab. 4) či na sídlištích, takové nálezy jsou z prostoru Moravy známy. Dále sem můžeme zařadit nálezy z areálů pohřebišť či „svatých míst“, ty ovšem z našeho území nemáme. Z širšího prostoru barbarika pak známe i mince, které sloužily jako votivní dary a pocházejí z bažin nebo také z pramenišť či studánek. Ty ovšem ve vymezeném prostoru nepozorujeme nebo je alespoň prozatím nejsme schopni rozpoznat.

Další početnou kategorií jsou mince bez archeologického kontextu nazývané též mincemi ztrátovými. Jak již název napovídá, jedná se o předměty, u kterých nebyly rozpoznány jejich širší archeologické souvislosti. Samozřejmě u části mincí se následně podaří jejich původní kontext prokázat. Tato situace se tak dá částečně korigovat větším počtem archeologických výzkumů. Je však nutno podotknout, že některé mince skutečně nemají hlubší archeologické souvislosti a jejich výskyt v krajině tak může indikovat lokální, ale i nadregionální komunikační sítě a koridory nebo mohly být takové mince ukryty z jiných důvodů, například z důvodů ochrany majetku před zcizením apod.

4.1.2.1 Ojedinělé nálezy hrobové

Z širokého časového rozmezí, které je rámované koncem 4. až 7. století, prozatím známe pouze 3 mince, které mají jasně prokázaný hrobový kontext (tab. 4, mapa 1). Z předešlých, takřka celých čtyř staletí známe z moravskoslezského prostoru také malý počet římských mincí vyznačujících se hrobovým kontextem (*Bemmann 2005, 45–46*). Ukazuje se ovšem, že i tento skromný počet mincí musíme ještě korigovat (*Kašpar 2014, 43–45*).

V hrobě č. 156 na pohřebišti ve **Strachotíně (25.)** byla při archeologickém výzkumu roku 1979 objevena třetina AV solidu, tzn. tremissis (obr. 1), vyražená pro východořímskou císařovnu Aelii Pulcherii (441–450). Je

zde třeba zmínit, že mince byla upravena na přívěšek přiletováním zlatého ouška a zároveň byla vsazena do rámečku (*Militký 2013, 74*). Je tak jasně patrné, že mince byla vyčleněna z běžného peněžního oběhu a už nadále neměla plnit svoji funkci platidla.

Na daném pohřebišti bylo odkryto celkem 21 hrobů. Původní počet byl nejspíše ještě vyšší, ovšem lokalita se nachází v oblasti těžby šterku a i část prozkoumaných hrobů byla touto činností narušena (*Čižmář – Geislerová – Rakovský 1985, 285*). Podle popisu nálezové situace byl hrob č. 156 vykraden. V tomto hrobě byly zaznamenány kosterní pozůstatky dvou jedinců a kromě zlaté mince neobsahoval žádný další inventář (*Tamtéž, 293*). Zdá se ovšem, že původně byla v hrobě pohřbena pouze jedna žena a části druhého skeletu se do hrobu mohly dostat až v průběhu vykrádání (*Tamtéž, 296*). Tato možnost ovšem přichází v úvahu jen za předpokladu, že k vykradení více hrobů došlo současně nebo velice krátce po sobě. Není od věci poznamenat, že oba skelety zastoupené v hrobě byly ženské (*Stloukal 1985, 305*). Odkrytou část pohřebiště můžeme rámcově datovat do 2. poloviny 5. až na počátek 6. století (*Čižmář – Geislerová – Rakovský 1985, 298*).

Zbylé dvě mince řazené k hrobovým celkům pocházejí z pohřebiště v **Lužicích (33.)**. Opět se jedná o mince zlaté (tab. 3). Celkově bylo na místě odkryto na 120 hrobů a celé pohřebiště je datované do 6. století (*Klanica – Klanicová 2011, 225*). Součástí bohatého inventáře hrobu č. 55 byl i AV tremissis Justiniana I. (obr. 2), jen rámcově datovatelný do rozpětí jeho vlády mezi léty 527–565. Obdobně jako u předchozího hrobového nálezů mince Aelie Pulcherie i tato mince byla zlatnický upravena pro zavěšení. Zajímavostí je poloha hrobu, který měl kolem sebe dostatek volného prostoru a současně byl ohraničen oválným žlábkem (*Tamtéž, 227, Abb. 2*). Zaujímal tak čestné místo v rámci pohřebiště.

Zajímavostí, ale zároveň i důležitou indicií pro funkci AV mincí v pozdní antice jsou nálezy zlatých přívěšků s motivem kříže, které byly nalezeny na lužickém pohřebišti v hrobech č. 54 a č. 57 (obr. 3 a obr. 4). Přívěšky jsou vyrobené v podobném stylu jako upravený tremissis z hrobu č. 55, zároveň mají všechny tři předměty výrazně blízké rozměry. V hrobě č. 57 byla pohřbená 40–50 letá žena, v hrobě č. 54 pak blíže neurčený 50 letý jedinec (*Klanica – Klanicová 2011, 258, 261*). V rámci prostorové dispozice pohřebiště je možno

konstatovat, že jedince vybavené zlatými přívěšky zdánlivě nic nespojovalo (*Tamtéž*, 454, Taf. 121).

Mužský hrob č. 113 pak obsahoval zlatý solidus Anastasia I. (492–507). Mince byla nalezena na pozůstatcích krčního obratle v oblasti levé poloviny dolní čelisti (*Tamtéž*, 308; Abb. 50) a zdá se tedy, že měla sloužit jako obol mrtvých. Součástí hrobu byl i hrot kopí (*Tamtéž*, 303). Mince nalezená v tomto hrobě nenesla žádné stopy zlatnických úprav (obr. 5). Bohužel i tento hrob byl vyloupený a došlo tak k manipulaci s ostatky pohřbeného jedince.

Celkově tedy známe z moravskoslezského prostoru prozatím tři mince s hrobovým kontextem (tab. 3). Ve všech případech se jedná o mince zlaté a všechny byly vyraženy v Constantinopoli. Jasně nám to naznačuje jejich východní původ. Dvě mince jsou tzv. třetinky solidu a na obou jsou patrné zlatnické zásahy, které změnilы monetární funkci mincí v závěsný šperk, samozřejmě si obě mince i nadále udržely svoji hodnotu, ovšem je zde jasně patrná snaha o jejich vyčlenění z běžného peněžního oběhu. Třetí mince, tentokrát zlatý solidus, pak nebyl nikterak druhotně upraven.

4.1.2.2 Ojedinelé nálezy sídlištní

Soubor nálezů, které můžeme přidružit k sídlištím, není z vymezeného území mnoho. Co se týče nálezů pocházejících přímo z archeologických výzkumů sídlištních struktur, zde je situace ještě bezúspěšnější.

Především díky povrchové prospekci, jednak s pomocí detektorů kovů, ale také díky sběrům keramiky a obdobného materiálu se počet sídlišť s mincovními nálezy rozšířil, a to zejména v poslední době, jak ostatně dokládá publikace T. Zemana (2017), věnovaná povrchové prospekci v oblasti středního Pomoraví. Musíme zde ovšem konstatovat, že na většině takto zjištěných sídlištích nebyl proveden řádný archeologický výzkum, což však není překvapující. Z takto lokalizovaných sídlišť ovšem povětšinou pochází celé spektrum nálezů, především kovových, jako jsou různá nákončí či spony. Taktéž mincovní nálezy nejsou omezeny jen na konec 4. století a mladší období, ale zpravidla jsou v nálezech přítomny i starší ražby, jako příklad můžeme uvést lokalitu **Dolní Bojanovice (29.)**, ze které byly vyzvednuty i mince Traiana či Marca Aurelia, do námi vymezeného období pak spadá AE centenionalis Valentiniana I. vyražený v Siscii (viz Zeman 2017, 226–227).

Podobná situace panuje i na sídlišti v **Hroznové Lhotě (31b.)**, ze kterého pochází obdobná ražba. Na sídlišti **Petrov I. (35.)** byla nalezena AE maiorina Theodosia I. vyražená taktéž v Siscii. Ve **Strážnici I. (37.)** byla lokalizována drobná AE ražba Valentiniana I., obdobná ražba pochází z prostoru **Strážnice/Petrov II. (41.)**. V rámci **Strážnice II. (38.)** pak byl nalezen AE nummi Valense. Téměř totožně se jeví i sídlištní prostor v **Želeticích (43a.)**, kde byly zachyceny dvě drobné ražby, AE centenionalis Valentiniana I. z Thessaloniky a AE centenionalis Theodosia I. vyražený v Aquileii.

Dlouhodobé osídlení většiny výše uvedených lokalit dokládají i nálezy dalších předmětů, většinou AE částí spon, ale i keramického materiálu, zahrnující i fragmenty importované terra sigillaty. Tyto předměty však většinou spadají do časového rozmezí 2. a 3. století (např. *Zeman 2017*, 317–318).

Komplikovaná situace se pak týká nálezů z lokality **Strážnice/Petrov I. (40a.–d.)**. Jak již bylo nastíněno výše, z mírného návrší pochází totiž trojice hromadných nálezů (**40a.–c.**), ovšem i cca dvě desítky jednotlivých mincí, zahrnující mince od Galliena po Valentiniana I., ale i části AE spony (noricko-panonská výrazně členěná typu A 84), ostruhy (obloukovitá typu Ginalski E2) a opaskové přezky (typ Madyda-Legutko H 3). Celkově však lokalita nevykazuje prvky dlouhodobě osídleného prostoru, ale je charakterizována jako strategická či obranná poloha (*Zeman 2017*, 51). Na návrší je lokalizované i menší kostrové pohřebiště datované do 2. poloviny 5. století (*Tejral 1982*, 132–133, 167, 169, 218, obr. 47:2, 64:6, 8). Celkově však zamrzí jen fádně publikované prostorové rozložení nálezů v rámci návrší, které neumožňuje udělat si hlubší představu o distribuci mincí, ale i dalších artefaktů v prostoru této zajímavé lokality.

Další nálezy římských mincí, patrně objevených na germánském sídlišti, pocházejí z vrchu „Háj“ u **Kralic na Hané (65.)**. Zde ovšem není jisté, zda se jednalo o hromadný nález či o nálezy ojedinělé, jak bylo řečeno již výše. Celkově by do námi vymezeného období spadala pouze drobná AE mince Gratiana.

Téměř totožně je pak možno popsat i situaci panující ohledně mincovních nálezů pocházejících z germánského sídliště lokalizovaného do blízkosti **Vicemilic (48a.)**, ze kterého pochází AR a AE ražby z rozmezí let 88 př. n. l. až 5.–6. století, ovšem o mincích, které jsou v literatuře datovány do 5.–6. století máme pramálo informací. Jako nejmladší mince blíže známe drobnou

AE ražbu Valentiniana I. a obdobnou minci Gratiana vyraženou v Siscii. Z výše uvedeného je tak jasně patrná komplikovaná situace při kategorizování některých nálezových souborů.

Dále známe ještě dvě mince, které můžeme zařadit mezi sídlištní nálezy, jedná se o AE minci Valentiniana I. nalezenou v blízkosti **Mušova (10a.)** patrně na germánském sídlišti „*pod Hradiskem*“ a z tohoto sídliště má pocházet ještě několik dalších římských mincí (*Červinka 1946, 24*).

Nález, který je třeba si blíže představit, byl učiněn v **Olomouci-Slavoníně (61b.)**. Při archeologickém výzkumu zde byl v roce 2001 objeven proražený AE centenionalis Constantia II., který byl vyražen někdy mezi lety 351–355 nebo 355–361 v Sirmiu. Tento nález je zajímavý z několika důvodů. Uvedená mince byla nalezena v sídlištním objektu dalším materiálem datovaným do 2. poloviny 5. století. Mince byla druhotně upravena na závěsek (má proražený otvor o průměru 2 mm). Je zde možných několik vysvětlení. Může se jednat o doklad dlouhodobého oběhu římských mincí v našem prostoru barbarika, především po předpokládaném omezení jejich přísunu po událostech na limitu v posledních desetiletích 4. století (*Kalábek – Militký 2009, 212*). Víme, že mince byla proražena a následně mohla sloužit jako závěsek, tedy jako ozdoba. I toto by mohlo stát za jejím dlouhým setrváním v oběhu/užívání. Teoreticky mohl být závěsek i děděn. Další možností je, že mince byla již jednou tezaurována a následně v 5. století objevena a opět používána a následně znovu archeologizována. Ostatně na lokalitě bylo prokázáno i starší osídlení datované do stupňů C3 až D1, tedy do 2. poloviny 4. až počátku 5. století (*Tamtéž, 210*).

Je zde třeba připomenout, že malý počet sídlištních nálezů spíše odráží stav výzkumu. Zároveň i velká část ojedinělých nálezů bez kontextu, tzv. ztrátových nálezů, může pocházet ze sídlišť. Bylo by však třeba původní lokality nově archeologicky prozkoumat, neboť ostatní pozůstatky hmotné kultury nemusely být v době nálezu dané mince zaznamenány.

4.1.2.3 Ojedinělé nálezy bez archeologického kontextu

Jedná se o tzv. ztrátové mince, tedy o mince, které nemají žádný bližší archeologický kontext. Již v minulosti jim byla přiřazena především funkce indikátorů obchodních cest (*Knies 1893; Červinka 1895*). Zdá se ovšem velice

pravděpodobné, že i některé tyto mince původně svůj kontext měly a v určité míře se může jednat o mince ze zničených sídlišť či o „rozorané“ hromadné nálezy (*Militký 2013*, 41–42). Situace týkající se této kategorie nálezů tedy není jednoduchá.

Nicméně, i když u těchto nálezů postrádáme archeologický kontext, přinášejí nám celou řadu informací. Předně mohou korigovat určité závěry, které vyplývají z analýzy čistě hromadných nálezů (např. *Kohoutek – Militký 2005*, 415).

Na vymezeném území zřejmě máme 25 mincí, které pocházejí z 25 nálezových situací bez bližšího archeologického kontextu. Jedná se o 9 zlatých a 16 AE mincí.

Z 2. poloviny 4. století známe drobný AE peníz Gratianův ze **Starého Brna (7.)** a **Uherského Brodu (82.)**. Císař Gratianus je pak v moravských nálezech zastoupen i AV solidem vyraženým v Antiochii a nalezeným v **Tasově (42.)**, bohužel se jedná o nález již z přelomu 19. a 20. století a není o něm více bližších informací.

AE mincemi bez zjevného archeologického kontextu je na vymezeném území zastoupen i císař Valens [**Kroměříž (73b.)** a **Březnice (85.)**].

Ze **Strážnice (39.)** a **Želetic (43b.)** pak pochází AE mince císaře Theodosia I.

Římský panovník Valentinianus I. je v moravských nálezech taktéž zastoupen drobnými AE mincemi, z **Blatničky (27.)** a stejně tak z **Fryštáku (86.)** pochází AE centenionalis vyražený v Siscii. Z **Hukovic (91.)** pak víme jen o drobné AE ražbě tohoto císaře. Patrně bronzová, ovšem blíže neurčená je pak mince z **Výšovic (67.)**. Co je ovšem zajímavé, je počet AV mincí Valentiniana I., celkem známe 3 jeho zlaté solidy. Jeden byl vyražen v Treveri a bohužel o něm víme jen to, že byl nalezen před 2. světovou válkou někde na území **Moravy (99.)**, další solidus byl vyražen v Nicomedii a nalezen v **Komorní Lhotce (96.)**. Třetí zlatá mince pochází z **Lhoty u Pačlavic (74.)** a údajně byla nalezena společně se zlatým prstenem, o kterém bohužel postrádáme jakékoliv bližší informace. Když vezmeme v potaz, že AE mince z Fryštáku možná byla v muzejních sbírkách zaměněna za původní AV solidus Valentiniana II. (*Pochitonov 1955*, 286, č. 1289), máme pozoruhodný poměr zlatých a měděných mincí Valentiniana I., a to 1:1. Takto vysoký podíl zlatých

mincí jasně ukazuje na určitý dobový fenomén související patrně s překotnou dobou stěhování národů.

Na stejnou situaci nám poukazuje i 5 ztrátových AV mincí pocházejících z 5. až 7. století.⁵ Konkrétně zde máme AV solidy císařů Zenona z **Mušova (10b.)**, Valentiniana III. ze **Slavkova (47b.)**,⁶ Justiniana I. z **Kroměříže (73a.)** a blíže neurčený solidus nalezený v okolí **Novomlýnských nádrží (101.)**, který byl patrně vyražen v 6. století. Pozoruhodný je pak nález avarské napodobeniny AV solidu císaře Heraclea nalezeného v **Bohuslavicích (28.)**.

Z **Ondratic (66.)** pochází drobná AE mince Honoria, jehož medailon známe z **Frýdku (94.)**. To je taktéž poměrně unikátní nález, neboť se jedná o jediný medailon z vymezeného území.

Byzantské AE nummi nám pak uzavírají bouřlivou dobu stěhování národů. V 1. polovině 6. století byl vyražen 40 nummi Justiniana I. nalezený v **Mařaticích (78.)**, 20 nummi Justina II. bohužel nemáme blíže lokalizovaný, víme jen, že byl nalezen v prostoru **Moravy (100.)**. AE 40 nummi císaře Foky byl vyzvednut na katastru **Střelic (13.)**

4.1.3 Nominály a mincovní kov ražeb závěru 4. až 7. století

Dle výše představeného spektra mincovních nálezů, které spadají do časového rozmezí konce 4. až 7. století, je jasně patrná skladba mincovního kovu na vymezeném území.

Drtivá většina mincí byla shromážděna v depotech, ve kterých bylo uloženo 767 mincí z celkových 848. Musíme si ovšem srovnat několik problematických míst. Předně zde uváděný až příliš konkrétní počet mincí je dán především na základě dostupných informací, které jsou často velmi kusé i co se týče počtu dochovaných mincí. Ke zde uvedeným číslům tedy bylo přistoupeno po zhodnocení dochovaných informací, původní počet mincí byl bezesporu vyšší, ovšem pro určité statistické zhodnocení jsou zde uvedené údaje dostačující.

⁵ V této práci bohužel není zahrnutý poměrně nový nález barbarské napodobeniny AV tremissisu Justiniana I., který byl nalezen roku 2018 za pomoci detektoru kovů v Archlebově (okr. Hodonín), neboť autor nález zaregistroval již v pozdní fázi zpracování nálezového fondu. Mince byla publikována v časopise *Folia Numismatica (Grossmannová 2020, 117–120)*.

⁶ AV solidus Valentiniana III. byl v nedávné době objeven i v Křenově (okr. Svitavy), mince byla objevena z pomoci detektoru kovů a nemáme bližší informace o nálezových okolnostech. Nález však patrně souvisí s cestou, která spojovala Moravu s Čechami (*Martínek – Šlězár 2014, 65–66*).

Za druhé je zřejmé, že většina mincí, které byly součástí depotů (tab. 1), byla tvořena AE mincemi, předně antoniniany vojenských císařů, tedy ražbami z 3. století, na druhém místě se jednalo o drobné AE mince Constantinovců, které spadají do 1. poloviny 4. století. Právě u těchto dvou kategorií se podařilo určit mincovnu (tab. 2). Sicia a Thessalonica, to jsou mincovny, kde došlo k vyražení přibližně dvou třetin mincí tezaurovaných na Moravě v počátcích doby stěhování národů (graf 3).

Obdobná se zdá být i situace po vyjmutí ražeb vyražených čistě na sklonku 4. až konce 5. století (graf 4), v této době ovšem dochází k nárůstu přílivu zlatých mincí, kterých evidujeme z tohoto období 12 kusů oproti 64 kusům mincí bronzových (graf 5).

Z nálezů, které můžeme datovat do 6. století, jasně vystupuje složka AV mincí, která čítá 7 kusů, přičemž 4 byly vyraženy v Constantinopoli, u zbylých ražeb bohužel mincovnu neznáme. Oproti 7 zlatým mincím zde nalézáme pouze dvě AE mince, 40 nummi Justiniana I. a 20 nummi Justina II. Z celkového počtu 9 ks jich 6 připadá na císaře Justiniana I.

Zvláštní nález z **Hrozové (88.)** je jediný mincovní soubor, u kterého můžeme uvažovat, že byl tezaurován v 7. století. Jeho skladba je ovšem velice zvláštní. Všechny 4 AE mince, které jej tvořily, byly vyraženy v Carthagu, ale ve velice širokém časovém úseku, nejstarší je mince Zeugitanie z let 300–264 př. n. l. a nejmladší je 40 nummi císaře Constance II. z let 641–668 n. l. Jestli byl tento mincovní soubor tezaurován skutečně v průběhu 7. století, jedná se o unikátní nález a přináší více otázek než odpovědí. Svým charakterem by se ovšem mohlo jednat i o záměrnou sbírku mincí uloženou do země v mladší době.

Na skladbě mincí nalezených ve vymezeném prostoru je vidět několik skutečností. Předně, mince uložené v depotech z konce 4. až 5. století patrně odrážejí dobový stav oběživa. Zároveň je zde viditelný příliv zlatých mincí, který eskaluje v 6. století a více než jasně odráží společenské změny, které přinesla bouřlivá doba stěhování národů.

4.2.1 Depoty a hromadné nálezy 8. až 10. století

Časové období vymezené 8. a 10. stoletím je podstatně odlišné ve vztahu k předešlému období stěhování národů a pozdní antiky. Celková situace souvisí

s nahrazením germánského obyvatelstva slovanským. Odchodem germánského obyvatelstva zároveň vyprchává i odkaz západořímské říše na našem území.

Obecně lze pozorovat silný odklon od využívání mincí jakožto platebního prostředku, tak i od jejich funkcí jakožto funerálních milodarů, ozdob či šperků. To se týká především staršího časového horizontu.

Další výraznou časovou hranicí je přibližně polovina 10. století, od které dochází k nárůstu importu bavorských denárů, které následně začnou převyšovat české boleslavské ražby (viz níže).

Díky specifickému vývoji na Moravě v 8. a 9. století, který bude probrán níže, máme na celém území doloženy jen dvě ražby, které s určitostí můžeme spojit s Velkou Moravou. Z časového rozmezí od počátku 8. do poloviny 10. století pak prozatím známe pouze 8 jednotlivých mincí. O hromadných nálezech tedy nemůže být řeč.

Mincovní soubory, které patrně splňují definici hromadného nálezu, známe z vymezeného území pouze dva. Oba obsahovaly 4 mince a byly tezaurovány ve 2. polovině 10. století. Bohužel oba nálezy spojuje rovněž jejich nálezový původ, neboť všech 8 mincí bylo nalezeno s pomocí detektoru kovů.

Lehce více informací máme o nálezu ze **Zálesí (53.)**, ovšem informace se týká pouze upřesnění lokalizace, mince měly být nalezeny v lese u potoka na rozmezí katastru Zálesí a Dešova (*Videman 2018, 223–224*). Soubor byl tvořen čtveřicí AR denárů tříbodového typu, které byly raženy v Bavorsku (mincovny Regensburg a Nabburg) za vévodů Jindřicha I. (948–955) a Jindřicha II. (955–976, 985–995), jedním denárem byl v nálezu zastoupen augsburský biskup Oldřich. Tento typ denárů byl ražen nejdříve v Bavorsku a následně i ve Švábsku (*Polanský 2019, 268–270*). Ražby je patrně možné řadit před počátek vlastního českého mincovnictví (*Polanský 2019, 270*).

Druhý drobný nález byl učiněn někde na **Moravě (102.)**, údajně „necelé dva kilometry od významného moravského hradiště“ (*Videman 2018, 225–226*). Soubor obsahoval 3 AR denáry a jeden anonymní obol, patrně pocházel z 90. let 10. století a již byl domácí provenience, jak dokládá blíže určený denár Boleslava II. (*Tamtéž*).

Výše byly představeny jediné dva drobné hromadné nálezy, které můžeme s určitostí klást do 2. poloviny 10. století. Za zmínku jistě stojí i depot

zlomkového stříbra nalezený v **Kojetíně-Popůvkách (68.)**, jehož uložení je kladeno do závěru 10. století (obecně *Novák et al. 2016*). Jak se však zdá dle rozboru nejmladších ražeb, ale i při přihlédnutí k celkovému společenskému prostředí (Polsko a severské země), do kterého je řazen fenomén depotů zlomkového stříbra a jejich ukládání do země, je pravděpodobnější, že byl depot zakopán až po roce 1002, jak předkládá L. Polanský (2019, 297).

4.2.2 Ojedinělé nálezy 8. až 10. století

Největší podíl nalezených mincí spadajících do vymezeného časového úseku pochází z ojedinělých nálezů. U drtivé většiny je dokonce zřejmý sídlištní kontext (mapa 4 a mapa 5). Ten je možné přiřadit 40 mincím, přičemž dvěma mincím z uvedených je teoreticky možné přiřknout hrobový původ (pohřebiště v areálu sídliště), minimální sídlištní kontext je u nich však jistý. Jako potvrzený hrobový nález máme ovšem jen jednu zlatou minci. Dalších 6 ojedinělých mincí nemá prozatím žádný hodnověrný archeologický původ, a proto jsou zařazené mezi „ztrátové“. Prozatím známe z území Moravy a přilehlé oblasti Slezska 47 mincí, které jsou řazeny k ojedinělým nálezům. Samozřejmě je možné, že některé nálezy datované svojí ražbou do 2. poloviny 10. století byly ukryty do země až v následující časové periodě, ovšem to je problém společný pro velkou skupinu artefaktů. U mincovních nálezů je to však asi nejpálčivější, neboť jich často bývá využíváno jako datačního prostředku.

4.2.2.1 Ojedinělé nálezy hrobové

Z celého dlouhého údobí trvajících od počátku 8. do konce 10. století známe pouze jednu minci, které můžeme s určitostí přisoudit hrobový kontext. Jedná se o zlatý solidus byzantského císaře Michaela III., který byl ražen v Constantinopoli mezi lety 856–867 (obr. 6). Minci se podařilo objevit při archeologickém výzkumu na pohřebišti, které obklopovalo basiliku (3. kostel) situovanou v rámci slovanského hradiště Valy nedaleko **Mikulčic (34a.)**. Mince byla nalezena v prostoru mezi okrajem pravé poloviny spodní čelisti a spodinou lebeční. Je tak téměř jisté, že původně byla mince vložena do úst zemřelého (*Kavánová – Šmerda 2010, 151*). Jedná se tak o ukázkový případ využití mince jako obolu mrtvých.

Dle svých stratigrafických souvislostí se zdá, že by tento hrob 50 letého muže mohl odpovídat i dataci mince, tedy že byl jedinec pohřben v časovém úseku realizované cyrilometodějské misie (*Tamtéž*, 159). Kromě mince nebyla v hrobě zaznamenána přítomnost dalších milodarů (*Klanica et al. 2019*, 85).

V souvislosti s nálezem solidu na pohřebišti u baziliky nesmíme opomenout zmínit ani dva zajímavé nálezy, které by mohly mít určitou souvislost s výše nastíněným obolem mrtvých. V hrobech 438 a 589 byly totiž nalezeny zlaté plíšky. V hrobě 438 byl pochován muž ve věku 40–50 let a tenký AV plíšek byl nalezen v prostoru dutiny ústní. Zemřelý byl však vypraven na onen svět s bohatou výbavou, která mimo jiné zahrnovala i meč, ostruhu a sekeru. V prostoru nad hlavou pohřbeného muže byl situován žernov o průměru 50 cm (*Tamtéž 2019*, 70–72). Je možné, že žernov původně zatěžoval víko rakve.

V hrobě 589 byl objeven druhý zlatý plíšek, patrně taktéž vložený do úst zemřelého. Pohřbený byl muž, u kterého se nepodařilo blíže určit věk. Hrobová jáma byla vyložena velkými kameny a v nohách zemřelého bylo uloženo vědro. Součástí hrobové výbavy byla i sekera a železný nožík a malá zlatá náušnice (*Tamtéž*, 123–124).

Je třeba poznamenat, že výše představená trojice hrobů nevykazuje prostorovou sounáležitost a je tak otázkou, zda spolu chronologicky souvisejí; hroby nespojují ani milodary uložené u jednotlivých zemřelých. Celkově by nám však tato trojice hrobů mohla leccos napovědět i o byzantském importu a využívání mincí v rámci Velké Moravy, ze které s určitostí reflektujeme pouze minimum mincovních nálezů (viz níže).

Na začátku této podkapitoly bylo uvedeno, že z vymezeného časového úseku můžeme potvrdit pouze jednu minci uloženou v hrobě. Jsou zde ovšem ještě dvě ražby, které se hlásí k hrobovému inventáři, ovšem jejich sounáležitost s tímto kontextem je dosti sporná.

Za prvé se jedná o zlatý solidus byzantského císaře Theofila I. (obr. 7:1), který byl vyražen v Constantinopoli mezi lety 830/1–840 a nalezen v prostoru slovanského hradiska sv. Klimenta na katastru **Osvětiman (79.)**. O okolnostech nálezů mince existují totiž jen ústní zmínky, které zachytil V. Hrubý (1959, 38), podle kterých došlo k nálezům mince buďto při dobývání pařezů, nebo se mělo jednat o vyzvednutí milodaru z rozkopaného hrobu, který se měl nacházet v

prostoru mezi druhým a třetím valem. Nutno podotknout, že v rámci stejné publikace uvádí J. Sejbal informaci, že k objevu mince mělo dojít v rámci pohřebiště, které mělo obklopotvat kostel. Ovšem i tato informace pochází z ústní zmínky, tentokrát od pí Glozové, která se tak vyjadřuje k situaci, která se odehrála někdy okolo roku 1924, tedy cca 35 let předtím než J. Sejbal zjišťoval nálezové okolnosti (*Hrubý 1959*, 65). Nálezu tak není možno přiřknout jednoznačný hrobový původ, každopádně byla mince nalezena v prostoru hradiska či v blízkém okolí, minimálně sídlištní kontext, tak nálezu nemůžeme upřít.⁷

Druhou mincí je lombardský AR dlouhý denár Berengara I., který byl vyražen někdy mezi lety 888/889–915 v Miláně či Pavii (obr. 7:2). Mince byla taktéž nalezena v prostoru hradiště Valy u **Mikulčic (34b.)**. V těsné blízkosti této mince byla objevena i dvojice AR dlouhých denárů severoitalského vládce Lamberta I. a traduje se, že všechny tři snad mají obdobný původ a patrně i nálezovou situaci, ovšem právě denáru Berengara I. bývá v literatuře přisuzován hrobový kontext (*Kučerovská 1973*, 10). Je tomu tak především z toho důvodu, že Berengarova mince nebyla provrtaná/proražená, což obě mince Lamberta jsou (obr. 7:3–4). Taktéž se měla Berengarova ražba nacházet jen cca 30 cm od pravé ruky pohřbeného jedince, ovšem všechny tři ražby byly nalezeny poblíž sebe a údajně i ve stejné sídlištní vrstvě, která měla být utvářena v posledním desetiletí 9. století (*Kučerovská 1973*, 12–13). Po podrobnějším prozkoumání dostupné dokumentace (*Poláček 2005*, 189–193, Abb. 177–182), se však situace jeví následovně: mince Berengara I. byla nalezena v blízkosti hrobu 999 na rozhraní čtverců -10/+2 a -9/+2, ovšem jistota, že mince patřila k hrobovému inventáři, nemáme. Dvojice provrtaných mincí Lamberta I. pak patrně pochází z objektu 722, který je od hrobu poměrně vzdálený a je tak pravděpodobné, že tyto mince byly součástí jiné situace, než mince Berengarova.

P. Kouřil (2003, 112) pak výskyt severoitalských mincí v rámci areálu Mikulčice-Valy dává do souvislosti s maďarskými výbojnými výpravami na jih, které se uskutečnily mezi lety 899–900 a kterých se patrně účastnili i Slované

⁷ Byzantské mince nalezené v rámci Velkomoravské říše doplňuje ještě solidus Basilea I. a Constantina IX. (869–970), který měl být údajně nalezen před rokem 1886 „v popelu mezi uhlím a střepy“ ve Stredě nad Bodrogom (*Ondrouch 1964*, 170, č. 577). O osudu nalezené mince toho není příliš známo.

z Velkomoravské říše. Stejně tak dává mince do souvislosti s kočovnými Maďary i Z. Měřínský (1986, 29–30), který se odvolává na nálezy Beregarových mincí v rámci maďarského sídelního prostředí a také na využívání proražených mincí jako oděvních ozdob nebo prvků zdobících koňské postroje. L. Polanský (2019, 31–32) pak poukazuje na to, že nelze severoitalské ražby jednoznačně spojovat s některými historickými událostmi a že není jasné, zda byly mince uloženy do země v době, kdy ještě Velká Morava relativně prosperovala, nebo zda byly mince tezaurované až po jejím dramatickém zániku. Ostatně tento problém se vyskytuje i u dalších mincovních nálezů a nedostatečně publikované nálezové okolnosti tomu nepomáhají.

Výše byl doložen jeden jistý hrobový nález a dva potenciální. Všechny tři mince by se vztahovaly k období Velké Moravy. Z následného 10. století pak prozatím z vymezeného území nemáme žádné doklady, které by bylo možno spojit s fenoménem vkládání mincí do hrobů. Daný fenomén bude rozebrán níže, stejně tak bude přistoupeno i k nad očekávání skromnému souboru mincí nalezených v rámci Velkomoravské říše.

4.2.2.2 Ojedinelé nálezy sídlištní

Pokud ponecháme výše představenou komplikovanou dvojici mincí (solidus Theofila I. a denár Berengara I.) v kategorii hrobových nálezů, zbývá nám 39 mincí, které pocházejí ze 13 sídlištních situací (mapa 4 a mapa 5).

Nález mince, kterou můžeme datovat do poslední třetiny 8. století, se podařilo učinit v **Uherské Hradišti (81a.)**. Mince byla objevena v rámci archeologického výzkumu, který proběhl v prostoru bývalého Svatojiříckého ostrova (zhruba oblast dnešního Mariánského náměstí). Při výzkumu se podařilo rozlišit dvě fáze raně středověkého osídlení. První zahrnovala konec 8. až 1. polovinu 9. století, druhá fáze je spojena s 2. polovinou 9. století. Sídlištní horizonty od sebe oddělovala náplavová vrstva (Bartík – Chrástek 2018, 276–277). Mince zde nalezená si zaslouží náležitou pozornost, neboť se jedná o falzum islámské zlaté mince z 2. poloviny 8. století (obr. 7:5). Ražba má měděné jádro potažené zlatou folií. Prozatím však nebyla hlouběji zhodnocena a zakomponována do výsledků archeologického bádání zabývajících se minulostí Uherskohradištska.

Výše byla představena dvojice mincí severoitalského vládce Lamberta I. Mince pravděpodobně pocházejí z raně středověkého sídlištního objektu 722, lokalizovaného v **Mikulčicích (34b.)**, nepodařilo se však dohledat bližší informace o tomto objektu.

Ze **Starého Města (80b.)** u Uherského Hradiště pochází nález byzantského AE follisu císaře Lea VI., který byl ražen mezi lety 886–912, bohužel jej nelze úžeji chronologicky zařadit. Nedostatek informací panuje i ohledně nálezových okolností, víme pouze, že mince pochází z lokality „Špitálky“ (*Polanský 2019, 31–32*).

Severoitalské dlouhé denáry a byzantský follis nám v podstatě uzavírají velkomoravskou éru mincovních nálezů, bohužel ji příliš neosvětlují. Co se týče následujícího výskytu platidel v rámci sídlištních areálů, ty se objevují po určitém hiátu až ve 2. polovině či spíše 3. čtvrtině 10. století a v podstatě znamenají novou kapitolu peněžního vývoje, na jehož konci stála ražba vlastních moravských mincí. Ovšem cesta to byla trnitá plná složitých změn a historických událostí.

Po rozvrácení a de facto opuštění velkomoravských centrálních lokalit dochází k osídlování nových poloh a k určité změně transičních koridorů (*Macháček – Wihoda 2013, 883*). Jistá tradice odvolávající se k Velké Moravě přetrvává v oblasti Olomouce, kam se patrně přesouvá i část obyvatelstva z jihu (obecně *Šlězár 2014, 201–207*). Část se nejspíše přesouvá také do Čech, především řemeslníci (*Lutovský 2001, 76*). Maďarští kočovníci, jež nesou svůj podíl na rozvrácení velkomoravských center, patrně přerušují tok na pradávne a důležité obchodní tepně spojující oblast Středozemního a Baltského moře, Jantarové stezce (*Macháček – Wihoda 2013, 883*). V podstatě až do jejich porážky v roce 955 se pravděpodobně nachází území Moravy v nějaké formě závislosti na Maďarech, ať už se jednalo o povinnost platit tribut nebo přímo o určitou správu území. Je rovněž možné, že ani rok 955 nemusel pro kočovníky znamenat ztrátu moravských zisků (*Wihoda 2006, 55–56*).

Situace se tedy začíná obracet po polovině 10. století a tato změna se odráží i na importu mincí, který se dostává do nebyvalé intenzity (graf 1), již můžeme naposledy pozorovat snad ve 4. století. Nově se mincovní nálezy koncentrují především v rámci **obchodních stanic**, které jsou často situované do blízkosti starších velkomoravských center. Taktéž však pozorujeme příliv

mincí do prostoru opevněných **hradisek** (mapa 9), kde rovněž můžeme sledovat přítomnost předmětů souvisejících s obchodní činností (kupecká závaží). Prozatím je však situace složitější při rozlišení běžných sídlišť s mincovními nálezy od obchodních stanic, což je dáno patrně stavem výzkumu.

Důležité je taktéž upozornit na změnu mincovního kovu, neboť drtivá většina ražeb, importovaných na naše území po polovině 10. století, je tvořená AR denáry a oboly. Zároveň je však velký podíl těchto mincí ve formě velmi znehodnoceného kovu (mincovní falza), kdy se v podstatě jedná o měděné jádro potažené stříbrnou fólií nebo dokonce jen pocínované (*Bláha – Lukas – Videman 2015, 32–33*). Tento fenomén se daří odhalovat především díky většímu počtu prováděných analýz, které mají za úkol určit podíl kvalitního kovu obsaženého v ražbě.

Nyní si blíže představíme typy sídlištních lokalit, které jsou obohacené přítomností mincí. Mezi předními se vyjímá poloha Zadní hrúd na katastru **Kostic (20a.)**. Přímo z archeologického výzkumu pocházejí dvě blíže určené mince z 2. poloviny 10. století, které byly nalezeny přímo ve vrstvách sídlištních objektů. Jedná se o AR denáry, jedním je ražba Jindřicha II. z Bavor, druhá mince je pravděpodobně imitativní ražba, u které se nepodařilo určit původ, ale k jejímu vyražení mělo dojít před rokem 976 (*Videman – Macháček 2013, 855*). Další tři mince z téhož období byly nalezeny s pomocí detektoru kovů v okolí, na terase Břeclav-Lanžhot (**20b.**). Jde o dva AR denáry z Bavorska a jeden blíže neurčený AR obol. Všechny mince jsou tedy datovány do 2. poloviny 10. století a společně ukazují na významnou roli sídliště/obchodní stanice v poloze Zadní hrúd. Důležité je zde poznamenat, že z obou poloh pocházejí i ražby z následných období, hlavně pak z 11. století, ale i mladší. Velký podíl z těchto následných nálezů pak zauímají ražby uherského krále Štěpána I. z 1. třetiny 11. století (viz níže). Z prostoru obchodní stanice a okolí máme rovněž doložena kulovitá závaží (obecně *Dresler – Macháček 2013*).

Významné postavení v rámci raně středověkých mincovních nálezů pak zauímá dvojice středomoravských lokalit. Předně se jedná o **Olomouc (57.–60.)**, která ležela na významné obchodní magistrále, jež protínala Evropu od Španělska až do střední Asie, v rámci střední Evropy pak procházela Prahou, Olomoucí, Krakovem a Kyjevem (*Polanský 2019, 219*). Mincovní nálezy se pak

koncentrují především v prostoru „Předhradí“ a v oblasti suburbia, kde se v tehdejší době nacházela řemeslnicko-kupecká aglomerace, která se táhla v severní části dnešního historického jádra Olomouce směrem k východu, konkrétně se jedná o současné ulice Pekařská, Denisova, Wurmova a Křížkovského. Obchodnická funkce tohoto předhradí však nekončí závěrem 10. století, ale stejně jako obdobné lokality pokračuje i v následující době, převážně pak v 11. století, což je opět doloženo i mincovními nálezy.

Do 2. poloviny 10. století pak spadá 10 ražeb, přičemž 9 jich bylo nalezeno při archeologickém výzkumu v prostoru Pekařské ulice. Mince můžeme zařadit do vícero skupin, dvě mince ethelredského typu spadají do období vlády Boleslava II., přičemž jedna z nich zřejmě představuje dobové falzum. Těch pozorujeme mezi olomouckými nálezy celkem 6 a jsou mezi nimi zahrnuty i falza obolů. Tyto mince jsou vesměs tvořeny měděným jádrem, které je často pouze potaženo stříbrnou folií nebo je i pouze pocínováno. Máme zde rovněž zastoupen obol typu ruka/kaplice (celkově *Bláha – Lukas – Videman 2015*). Otázkou tak zůstává celkový podíl falz mezi raně středověkými ražbami Boleslavů, neboť u dříve publikovaných nálezů nedocházelo k analýzám skutečného obsahu drahého kovu ve střížku.

Druhou velice zajímavou, ovšem zároveň i komplikovanou situaci představuje nález pěti denárů z **Přerova (70.)**. Mince byly nalezeny při archeologickém výzkumu, který se soustředil na samotné centrum Přerova. Jednalo se o výzkum na parcelách domů č. p. 19 a 20 situovaných v severní části Horního náměstí (o výzkumu celkově *Procházka et al. 2020*). Tři z nalezených mincí jsou s jistotou určeny jako AR křížové denáry typu Dannenberg 1329, který byly raženy v Sasku před rokem 1000. Další dvě mince pak byly ve značně fragmentárním stavu a nedaly se blíže určit, existuje však velká pravděpodobnost, že se jedná o stejné ražby jako zmíněné tři předchozí. Všechny mince byly nalezeny v rámci sídlištního objektu srubové konstrukce v sektoru B/90, ovšem jejich vzájemná sounáležitost není stoprocentní, neboť v dochované dokumentaci jsou určité rozpory (*Tamtéž, 31*). Všechny mince byly nalezeny ve fragmentárním stavu, ovšem dle zhodnocení se tak stalo až v rámci postdepozičních procesů.

Nejzajímavější je však to, že tyto mince z moravských nálezů neznáme jinak, než jako příměs depotů zlomkového stříbra (Kojetín-Popůvky, Kelč), které

jsou spojovány s polským zábořem Moravy Boleslavem Chrabrým po roce 1002. Je tedy otázkou, zda byly tyto ražby uloženy/ztraceny na sklonku 10. století či je máme řadit až do zmíněné doby polského záboru, jehož vliv se patrně projevuje i v rámci struktury opevnění přerovského hradiska (*Tamtéž*).

Téměř na půli cesty mezi obchodní stanicí rozprostírající se v blízkosti Břeclavi (Kostice-Zadní hrúd) a Olomoucí se nachází další důležité hradisko, lokalizované při městské části **Brno-Líšeň (6.)**. Hradisko Staré Zámky zaujímalu polohu na ostrožně nad „řekou“ Zlatý potok. Na úvod si musíme připomenout, že na lokalitě známe i osídlení z Velkomoravského období a také zde reflektujeme poměrně četné nálezy železných hřiven (*Hájnik 2019*, 141). Lokalita tak má pravděpodobně souvislost s těžbou železa v přilehlém Moravském krasu (*Souchopová 1969*, 41–46).

Co se týče mincí, ty byly v podstatě objevovány v celém prostoru hradiska, tedy na akropoli i v rámci předhradí. Některé mince se podařilo vyzvednout při poměrně četných archeologických výzkumech, část ovšem byla vyzvednuta detektoráři a skončila v jejich sbírkách. Z dostupných informací víme o jednom denáru Boleslava I., o 7 AR denárech a obolech Boleslava II., dvě mince jsou pak jen rámcově zařazeny do doby Boleslava II., jedním AR obolem vyraženým v Řezně je pak na hradisku zastoupen Ota Švábský. Nalézané ražby však nepocházejí pouze z 10. století, import mincí pokračoval i v následujícím období, z 11. století se pak jedná především o ražby uherské, ze kterých je nejstarší denár Štěpána I. Nesmíme zapomenout ani na sférické závaží typu *Steuer B2*, které taktéž bylo na hradisku nalezeno (celkově *Videman 2015*).

Skromné informace máme o minci nalezené s pomocí detektoru kovů v prostoru slovanského hradiska **Rokytná (51.)** u Moravského Krumlova. Nález sestával ze čtvrtiny AR otto-adelheidského feniku Oty III., který byl ražen mezi lety 983–1002.

Nálezy z hradisek doplňuje falzum denáru Jindřicha II. nalezené v **Radslavicích-Zelené Hoře (46.)**. Mince byla objevena s pomocí detektoru kovů na západní straně vnějšího líce valu hradiska (*Videman 2017*, 21).

Prozatím poslední známé nálezy, které se mohou pyšnit sídlištním kontextem, jsou dvě falza obolů hlásící se do období vlády Boleslava II. Pocházejí z **Držovic (64a.–b.)**. Obě mince byly nalezeny při regulérním

archeologickém výzkumu a každá v jiném roce. První v květnu roku 2013 a druhá v září 2014 přímo v raně středověkých objektech (zásobní jámy) K 500 a K 545 (obr. 7:6–7). Kolem nálezů obolů a především jejich falz datovatelných do 2. poloviny 10. století stále panuje diskuze, která je zacílená především na odhalení původu a důvodů ražby (Videman 2015; Fojtík et al. 2016; Polanský 2019).

Zároveň nám držovické nálezy uzavírají linii Staré Zámky, Radslavice-Zelená Hora, Držovice a Olomouc. Mohlo by se tak jednat o dobový komunikační koridor.

4.2.2.3 Ojedinělé nálezy bez archeologického kontextu

Za blíže neznámých okolností byl před rokem 1941 v **Rakvicích (24.)** nalezen AE follis Constantina VII. a Zoë ražený mezi lety 913–919 v Constantinopoli. Zároveň se prozatím jedná o jedinou ražbu, která má svůj původ prokazatelně v 1. polovině 10. století a byla nalezena v rámci vymezeného prostoru.

Dále zde máme dvojici bavorských ražeb. AR denár Oty Švábského byl nalezen s pomocí detektoru kovů na katastru **Přítluky-Nové Mlýny (24.)** a u **Věrovan (63.)** byl nalezen AR obol Jindřicha I. ražený mezi lety 948–955. I tato mince byla objevena s pomocí detektoru kovů.

Taktéž dvojici AR otto-adelheidských feniků máme k dispozici díky hledačům, tedy disponujeme jen skrovnými informacemi o těchto nálezech. Jedna ražba byla objevena v **Olomouci-Slavoníně (61c.)** a druhá v **Dubu nad Moravou (55.)** v okolí dnešního poutního kostela.

Ražby známé bez bližšího archeologického kontextu nám prozatím uzavírá AR denár Boleslava II. nalezený na katastru **Velatic (14.)**, který by mohl mít návaznost na nedaleké hradisko Staré Zámky lokalizované v **Brně-Líšní (6.)**.

4.2.3 Nominály a mincovní kov ražeb 8. až 10. století

Z dlouhého časového rozmezí počínaje 8. a konče 10. stoletím známe prozatím známe 56 mincí z 19 lokalit (mapa 4 a mapa 5), přičemž na některých lokalitách jsou objevovány i mince mladší, předně z 11. a 12. století.

V rámci 8. století máme pouze jednu ražbu, kterou je falzum zlaté arabské mince datované do druhé půle 8. století a nalezené při archeologickém

výzkumu v **Uherském Hradišti (81a.)**. Prozatím se jedná o unikátní ojedinělou ražbu, minimálně pro území Moravy, která si jistě zaslouží pozornost.

Do průběhu 9. století pak můžeme zařadit 6 mincovních nálezů (tab. 5). Prim hrají dvě zlaté byzantské ražby pocházející z velkomoravských aglomerací. V **Mikulčicích (34a.)** byl v hrobě u baziliky nalezen solidus Michaela III., ražený mezi lety 856–867. Byl využit jako obol mrtvých. Druhý solidus, tentokrát Theofila I., ražený 830/1–840, pochází z hradiska u **Osvětiman (79.)**, bohužel o něm nemáme bližší hodnověrné informace.

Byzantské ražby, které je možné spojovat s Velkomoravskou říší, uzavírá nález AE follisu Lea VI., který byl za neznámých okolností nalezen v poloze „Špitálky“ ve **Starém Městě (80b.)** u Uherského Hradiště. Mince však byla ražena v dlouhém časovém rozmezí let 886–912 a je tak klidně možné, že byla uložena do země až po pádu Velké Moravy.

Zajímavá je rovněž trojice AR dlouhých denárů, které mají svůj původ v severní Itálii u vládců Lamberta I. (2 mince) a Berengara I. (1 mince), které byly taktéž nalezeny v **Mikulčicích (34b.)**. Zdá se však, že mince spolu netvořily jeden nálezový celek, mince Lamberta I. (894/895–899) jsou navíc proděravělé a mohly tak být určeny jako nášivky pro ozdobné účely. Mince Berengara I. (888/889–915) pak může mít dokonce hrobový původ. Zda se ražby dostaly do Mikulčic díky diplomatickým stykům velkomoravské elity s Lombardií nebo díky válečným výpravám kočovných Maďarů v letech 899–900, není jisté.

Mizivý počet importovaných mincí na území Velkomoravské říše je až zarážející. I v kontextu výroby šperků z drahých kovů, pro kterou bylo nutné sehnat odpovídající surovinové zdroje. Obdobně po přihlédnutí ke zprávám o bohatosti trhu Moravanů (obecně *Třeštík 1973*). Tato problematika si tak zaslouží více prostoru (viz kapitola o funkci a importu mincí).

Dále máme informace, že na katastru **Rakvic (24.)** byl za blíže neručených okolností objeven AE follis Constantina VII. a Zoë ražený mezi lety 913–919.

V rámci 2. poloviny 10. století pak dochází k poměrně dramatickému nárůstu importovaných mincí, které se na naše území dostávají z prostoru Bavorska (10 ks). Mezi nimi je zastoupen Jindřich I. a Jindřich II. (7 mincí), Ota

Švábský (3 mince) a jeden AR denár byl vyražen Oldřichem v Augsburgu (tab. 6).

Z prostoru Saska pak mezi nálezy zaznamenáváme 3 AR otto-adelheidské feniky Oty III. a jeden jeho AR denár z mincovny v Kolíně nad Rýnem. Sasko máme dále zastoupeno 3+2(?) křížovými denáry typu Dannenberg 1329, které byly nalezeny při archeologickém výzkumu v **Přerově (70.)**.

Na hradisku Staré Zámky z **Brna-Líšně (6.)** byl nalezen AR denár Boleslava I. Jedná se prozatím o jedinou ražbu z vymezeného území, která je přímo přisouzena tomuto panovníkovi. Boleslav II. je pak v nálezech zastoupen 13 mincemi, dalších 10 mincí je pak datovaných svým rázem do období jeho vlády, přičemž minimálně 6 z boleslavských mincí jsou falza, která mají měděné jádro pokovené stříbrem nebo cínem. U třech mincí pak není jasné, zda mají svůj původ v Bavorsku či na našem území (graf 6).

Výše byl nastíněn dostupný mincovní materiál, který se vztahuje k období vymezenému počátkem 8. a závěrem 10. století. Představený časový úsek zahrnuje celou řadu historických událostí, které měly nemalý vliv na import, ale i na funkci mincí na území Moravy a v přilehlé oblasti Slezska. Zároveň jejich distribuce v rámci tohoto prostoru nám o této problematice může leccos napovědět a bude jí věnována pozornost níže.

4.3.1 Depoty a hromadné nálezy datovatelné do 1. třetiny 11. století

V rámci mincovních nálezů na Moravě a v přilehlé oblasti Slezska můžeme pozorovat několik zlomových bodů. V rámci raného středověku je to především polovina 10. století, jak bylo představeno výše. Druhým takovým zlomem je přelom 10. a 11. století, který se naplno projevuje především v 1. třetině 11. století (mapa 6). Mezi dva stěžejní projevy těchto změn je masivní import mincí uherského krále Štěpána I. (997–1038), jehož mince jsou nalézány i v depotech. Import uherských mincí je pak jasně patrný po celé 11. století, ovšem po polovině století se do peněžního oběhu významně zapojují již domácí ražby. Společenským fenoménem, který se ve velké míře v této době rozšiřuje, je pak vkládání mincí do hrobů (mapa 7).

Dalším významným projevem změn jsou nálezy bohatých depotů zlomkového stříbra, které obsahovaly celé mince ze širokého geografického

prostoru, stejně tak mincovní zlomky, zahrnující evropské i islámské ražby, ale i fragmenty stříbrných šperků. Ty jsou u nás spojovány především s polským zábořem Moravy v 1. třetině 11. století a prozatím máme zaznamenány tři takové depoty, ovšem je pravděpodobné, že jich bude časem přibývat (mapa 6).

Moravským nálezům depotů zlomkového stříbra byla věnována značná pozornost a byly poměrně precizně publikované (*Novák et al. 2016; Štěpková 1957; Turek 1962; Novák 2010; Michnová et al. 2010*), proto zde budou zahrnuty pouze ve zkrácené popisné formě a vyhodnocení jejich funkce na vymezeném území bude věnován prostor níže.

Prozatím nejjihnějším nálezem je depot z **Kojetína-Popůvek (68.)**, který obsahoval islámskou minci a její zlomky (1 celý + 150 fragmentů, tedy 51,324 g stříbra) z časového rozmezí 775/785–982.

Silně byla v depotu zastoupena i západoevropská mincovní složka (54 celých + 77 fragmentů, což se rovnalo 97,334 g stříbra) z rozmezí 948/955–997/1002. Nenalou část mincovního souboru pak tvoří otto-adelheidské feniky a křížové denáry. Šperky pak reprezentují dva celé kusy a 16 šperkových fragmentů (8,718 g). V depotu nebyly zastoupeny žádné české ražby, pouze jedna mince by teoreticky mohla být vyražena za Boleslavů, ale není pro to žádných důkazů.

Diskuze dále panuje okolo doby ukrytí pokladu. V monografii věnované tomuto nálezu (*Novák et al. 2016*) je prezentován názor, že byl depot ukryt ještě v závěru 10. století, jak by měly napovídat nejmladší ražby, jednak se jedná o denár štrasburského biskupa Widerolda (991–999) a denár Oty III., který měl být ražen v době před jeho císařskou korunovaci, jež proběhla v roce 995 (*Tamtéž*, 132). L. Polanský (2019, 297–298) určuje dobu ukrytí k roku 1002 či 1004, a to především z důvodu, že byl tento stříbrný soubor patrně uskupen v prostoru polsko-pobaltské oblasti a dává jej do souvislosti s polským zábořem Moravy, což se zdá být pravděpodobnější. Důležitou otázkou však zůstává to, co tento jev, tedy ukládání masivních pokladů stříbra do země, vlastně znamená. Nesmíme také zapomínat na to, že nemáme určeny všechny mince ze souboru, mezi kterými by se mohla ukrývat i mladší ražba než je ta Oty III.

Důležitá je také informace o raně středověké obchodní stanici, která se měla nacházet poměrně nedaleko místa nálezu depotu. V jejím prostoru mělo

dojít k objevům kupeckých sférických kulovitých a polyedrických závaží severského původu, ale i částí ramének kupeckých vážek, ovšem také zde měly být nalezeny denárové ražby Štěpána I. a Břetislava I. (*Novák et al. 2016, 14*).

Druhý podobný depot pak známe z **Kelče (83.)**. S předchozím nálezem má leccos společného, předně se zde objevují ražby islámské (1 celý + 1222 fragmentů), západoevropské (798 mincí a jejich fragmentů) a přes 300 zlomků šperků. V depotu jsou opět silně zastoupeny otto-adelheidské a křížové denáry.

Navíc zde máme 4 celé a 19 zlomků českých boleslavských denárů. Dalším rozdílem je přítomnost zlomku AR denáru římského císaře Traiana a čtveřice fragmentů byzantských AR miliarensis (920/944–969/976). Důležitá je však přítomnost uherského denáru Štěpána I. (997–1038), jehož mincovnictví se obecně silně projevuje v moravských nálezech (mapa 6). Musíme zde poznamenat, že z tohoto depotu máme dochovanou přibližně jen polovinu, která je navíc roztroušena v celé řadě muzejních, ale i soukromých sbírek.

Depoty zlomkového stříbra nám prozatím uzavírá nález z **Opavy-Komárova (90.)**. Z tohoto depotu máme bližší informace o 12 AR mincích, z nichž jedna je česká ražba Boleslava I., dále zde máme zastoupeny otto-adelheidské feniky a celek nám uzavírá a datuje císařská ražba Jindřicha II. z let 1002–1024.

Nemincovní složku reprezentuje plastika AR býčka či beránka s řetízky a přívěsky, ovšem vyloženě dochované zlomky šperků nemáme. Více než „dvě lopaty“ stříbrných předmětů skončily v proudu říčky Moravice, při jejíž regulaci byl depot roku 1881 objeven (*Michnová et al. 2010, 102*).

Z blízkého hradiska Opava-Kylešovice (mapa 9) pochází nález zlomku AR dirhamu Rukn ad-Dawla vyraženého roku 955. Zlomek byl objeven při moderním archeologickém výzkumu a s nálezem z roku 1881 je spojován dodatečně. Jedná se o jediný předmět ve fragmentárním stavu, který by mohl komárovský depot prezentovat jako depot zlomkového stříbra, ovšem jak bylo řečeno, zlomek dirhamu nepochází ze stejné nálezové situace jako většina depotu. Taktéž z písemných pramenů, které se zabírají nálezovými okolnostmi nemáme přímých zmínek o nálezech fragmentárních předmětů (viz *Michnová et al. 2010*).

Samotné hradisko Opava-Kylešovice pak svým charakterem odpovídá spíše piastovskému prostředí a nejspíše souvisí s polským živlem v prostoru Slezska (*Procházka 2009*, 150–152). Jedná se o další indicii, která hovoří pro to, že by depot Opava-Komárov mohl být skutečně pokladem zlomkového stříbra.

Komárovským depotem se prozatím uzavírají nálezy pokladů zlomkového stříbra z vymezeného území, které jsou spojovány s prostorem severní Evropy. Dále pak s jistotou reflektujeme pouze dvojici hromadných nálezů, které můžeme časově zařadit do 1. třetiny 11. století. První byl objeven v **Uherském Hradišti (81b.)** před nebo roku 1886. K objevu bohužel nemáme příliš dalších informací. Víme pouze to, že se mělo jednat o soubor mincí čistě Štěpána I. Mince tohoto panovníka se totiž často objevují i v dalších hromadných nálezech, ovšem již jako příměs mladších mincí, většinou ražeb uherského krále Ondřeje I. (1046–1060), jak nám dokládá např. soupis J. Šmerdy (1989, 229–230).

Významný je pak soubor mincí Štěpána I., který byl objeven na Palliardiho hradisku u **Vysočan (52.)**. Dle nálezové situace se jednalo o depot mincí rozptýlených na malém prostoru. Celkem 25 mincí bylo koncentrováno v sondě IV a jedna uherská ražba v sousední sondě III. Nutno poznamenat, že v sondě III byly nalezeny i tři mladší (z konce 11. století) moravské ražby, které byly slepeny měděnkou, zdá se však, že s nálezem mince Štěpána I. nesouvisely (*Sobotka – Sejbal 1959*, 81–83).

Mince uherského krále jsou jedním z fenoménu mincovních nálezů z 1. třetiny 11. století a ještě jim bude věnována pozornost.

4.3.2 Ojedinělé nálezy datovatelné do 1. třetiny 11. století

I v rámci 11. století se setkáváme s mincemi, které nepocházejí z hromadných nálezů, ale z nálezů ojedinělých. Setkáváme se s nimi ve všech třech kategoriích. Ražby nalézáme v hrobech, na sídlištích, ale i bez zjevného archeologického kontextu (graf 7). K těmto nálezům je obecně správné vázat pozornost, neboť se v prostoru Moravy setkáváme s celou řadou pozoruhodných situací, které se objevily na počátku 11. věku. Jedná se o již několikrát zmíněné uherské ražby. Na vymezeném území se ovšem začínají více projevovat mince domácího rázu, tedy mince Břetislava I. (tab. 7).

Nepatrným množstvím jsou pak v ojedinělých nálezech zastoupeny ražby pocházející z území Říše.⁸

4.3.2.1 Ojedinělé nálezy hrobové

Mince vložené do hrobů jsou velice důležitým pramenem poznání a od 1. třetiny 11. století se tento jev začíná masivně šířit. Platidla pocházející z hrobových celků představují více než polovinu všech mincovních nálezů z této doby. Hroby obsahující mince se pak soustředí do prostoru na jih od Olomouce, nejvíce pak do oblasti Brněnska a Břeclavska (mapa 7). Prozatím reflektujeme 54 mincí z 25 lokalit (tab. 4), přičemž 39 mincí jsou ražby Štěpána I., 12 mincí Břetislava I. a jedna mince je blíže neurčená bavorská ražba (graf 8). Rovněž nutno podotknout, že ve všech případech se jedná o mince stříbrné.

Nejprve si představíme nález z kostrového pohřebiště z **Pohořelic-Nové Vsi (11.)**. V hrobě č. X. se nacházel zemřelý orientovaný hlavou k V a v prostoru hlavy, za posledním krčným obrátek, byly lokalizovány fragmenty denáru, jen povšechně určeného jako patrně bavorská ražba z počátku 11. století.

Zbývající hrobové nálezy pak obsahovaly mince Štěpána I. nebo Břetislava I. U ražeb Břetislava je problematické bližší datování a je dosti možné, že se jeho mince se Štěpánovými chronologicky míjely. To ovšem dosud není jistě potvrzeno, proto by bylo chybné s nimi nepracovat, i když nejsou zahrnuty do přiloženého katalogu, neboť jsou již brány jako ražby v podstatě místního původu.

Nálezy mincí v hrobech se různí i v rámci pohřebišť. Patrně nejvíce jich pochází z **Prušánek (36.)**. Celkem bylo na lokalitě nalezeno 43 mincí, nejmladší byly moravské ražby Svatopluka (1095–1107). Pro nás však mají největší význam ražby Štěpána I., těch máme na pohřebišti 8, přičemž většina byla lokalizována v oblasti hrudi nebožtíka, jedna mince byla vložena zemřelému do levé dlaně a dvě ražby byly umístěny v oblasti hlavy. Není zde tedy patrná jednotná a pevně stanovená pozice mince vůči pohřbenému.

V rámci pohřebiště v **Holubicích (45.)** bylo v hrobech objeveno 7 mincí Štěpána I. Jedním denárem (v hrobě 41) je pak v rámci pohřebiště, kde bylo

⁸ Pojem Říše je v textu chápán jako vymezuující prostor, na kterém se rozkládala franská říše a následně i Německé království.

celkem odkryto 220 hrobů, zastoupen i Břetislav I. a polovinou mince dokonce Knut Dánský (1016–1035), jehož mince byla nalezena v hrobě 187 (*Ungerman 2010*, 228).

Na pohřebišti u **Vícemilic (48b.)** byla v hrobech objevena trojice denárů Štěpána I. a jeden denár Břetislava I.

Mince obou význačných jedinců se sešly i v hrobech v rámci pohřebišť ve **Šlapanicích (12.)**. Od každého vladaře se zde podařilo vyzvednout dvě ražby.

Mince Štěpána I. se ještě objevily na pohřebišti v **Jiříkovicích (8.)**, kde bylo prozkoumáno celkem 100 hrobů a v 5 z nich se nacházely mince. Z toho tři ražby patřily uherskému králi Štěpánovi I.

Pohřebiště v **Modřicích (9.)**, kde bylo prozkoumáno 18 kostrových hrobů, ukryvalo taktéž tři mince Štěpána I. Také zde se mince nalézaly v hrobech přibližně v prostoru středu těla zemřelých, nikoliv v oblasti hlavy.

V **Hodoníně (30.)** byl učiněn zajímavý objev. V hrobě odkrytém při kopání základů budovy se narazilo na hrob. Pochovaný jedinec měl v prostoru mezi lopatkou a lebkou umístěny tři mince Štěpána I., které byly spojeny patinou. Jedná se patrně o největší počet mincí tohoto krále, které byly vloženy do jediného hrobu, alespoň v rámci Moravy.

Dvě štěpánské ražby se pak podařilo v hrobech objevit při archeologickém výzkumu pohřebiště v **Mikulčicích (34c.)** v trati „Panské“. V dalších hrobech byly objeveny i mladší uherské mince Petra I. a Ondřeje I.

Větší počet mincí Štěpána I. byl pak vyzvednut i při archeologickém výzkumu pohřebiště na katastru **Josefova (32.)**, kde bylo objeveno několik set hrobů datovaných v rozsahu od Velké Moravy až do 11. století (*Šráčková 1962*, 93–94). Bohužel, bližší informace o výzkumu nemáme.

Nejsevernější hrobový nález mince Štěpána I. prozatím reflektujeme z **Olomouce-Slavonína (61d.)**. Mince tohoto panovníka se objevují i na dalších pohřebištích (tab. 4), na kterých je ovšem zastoupen pouze jednotlivými ražbami. Po jedné minci je tak doložen v hrobovém inventáři v **Brně-Ivanovicích (5.)**, **Dolních Věstonicích (16.)**, **Přítlukách (22b.)**, **Velkých Hostěrádkách (26.)**, **Znojmě (54b.)**, **Šelešovicích (76.)**, **Zborovicích (77.)** a **Rudimově (87.)**.

Na dalších pohřebištích se objevují i ražby Břetislava I., ovšem již ne společně s mincemi Štěpána I. (tab. 7). Zajímavý je pak hrobový nález z Držovic, kde byla nalezena Břetislavova mince vyražená před rokem 1034 a vložená zemřelému do úst (*Radoměský 1955*, 28, č. 41). Stejně datovaná je i jeho mince z hrobu prozkoumaného v Předmostí (*Tamtéž*, 32, č. 56). Obdobně jako u mincí Štěpána I., ani mince Břetislava I. nemají jasně dané místo v rámci pravidel vkládání platidel do hrobů, nalézají se nejen v ústech zemřelého, ale například i v oblasti rukou.

Fenoménu vkládání mincí do hrobů v mladohradištním období byl věnován poměrně značný zájem (např. *Radoměský 1955*; *Krejčík 1986*; *Ungermann 2010*; *Živný 2004*) a také v rámci této práce se mu dostane náležité pozornosti, a to v příslušné kapitole věnované funkcím a importu mincí v 1. třetině 11. století (viz níže). Jedno je však jisté, vkládání mincí do hrobů souvisí s hlubšími společenskými změnami na počátku 11. století.

4.3.2.2 Ojedinelé nálezy sídlištní

Nepřekvapí, že i v období do poloviny 11. století se setkáváme s nálezy mincí v rámci sídlištních poloh. Je zde však patrná změna, která nastává na přelomu 10. a 11. století, jak již bylo řečeno výše. Předně zcela mizí české ražby, se kterými jsme se setkávali v předešlém období. Zároveň prozatím máme mnohem méně mincí zastoupených na sídlištích než v rámci hrobových nálezů (graf 7).

Ražby z počátku 11. století se nacházejí i na některých lokalitách, které byly představeny již v rámci části věnované 2. polovině 10. století. V **Olomouci (59.)** byl při archeologickém výzkumu na Pekařské ulici objeven mimo výše představené mince i AR obol Jindřicha V. Zároveň se jedná o jedinou minci vyraženou v 1. třetině 11. století na území Říše, která byla ve vymezené době ztracena v moravském sídlištním prostoru (když pomineme saské ražby z Přerova). V rámci starého sídelního prostoru Olomouce nemáme zachyceny žádné ražby Štěpána I.

Jak jsme si již řekli výše, i „pětice“ AR křížových denárů nalezených na Horním náměstí v **Přerově (70.)** byla nejspíše tezaurována v rámci polského záboru Moravy.

Zbývající sídlištní nálezy pak zahrnují výhradně ražby uherského panovníka Štěpána I. V prostoru a blízkém okolí obchodní stanice **Kostice-Zadní hrúd (20a.–b.)** tak jeho mince navazují na starší bavorské ražby. Připomeňme si, že z prostoru stanice nemáme doloženy žádné ražby české provenience.

Taktéž na hradisku Staré Zámky v **Brně-Líšni (6.)** navazují na starší ražby mince Štěpána I. a dále jeho následníků. Z hradiska známe i starší ražby bavorské, ale i české.

Výše byl představen i soubor mincí Štěpána I. nalezený na hradisku u **Vysočan (52.)**, který nám tak doplňuje sídlištní nálezy pocházející z dobře hájitelných poloh.

Prozatím do 1. poloviny 11. století můžeme klást málo prozkoumanou obchodní stanicí lokalizovanou u řeky Dyje na katastru **Hrabětic (49a.–b.)**, ze které máme nejen tři AR denáry Štěpána I. (obr. 7:8), ale i dvě kulovitá kupecká závaží (*Omelka 2022*, v tisku).

Tím se nám prozatím uzavírají mincovní nálezy, které můžeme s jistotou spojit s některou ze známých sídlištních poloh. Zajímavé je, že na sever od Olomouce a na východ od Přerova prozatím nereflektujeme žádné mincovní nálezy vyjma již probraných depotů zlomkového stříbra (Kelč, Opava-Komárov).

Za pozornost stojí i absence nálezů starších českých ražeb z 1. třetiny 11. století, české mince se na Moravě objevují až v podobě denárů Břetislava I., část z nich snad můžeme datovat před rok 1034. Prozatím však nemáme ani jeho mince jasně doložené v rámci sídlištních struktur, známe je pouze z hrobových inventářů či jako ztrátové mince bez blíže určeného kontextu.

4.3.2.3 Ojedinelé nálezy bez archeologického kontextu

Co se týče ražeb bez známého archeologického kontextu, máme jich prozatím zachyceno 16. Většina z nich byla nalezena s pomocí detektoru kovů a bohužel skončila v soukromých sbírkách bez možnosti zdokumentovat nálezové okolnosti. O jednotlivých nálezech máme tedy jen velice omezený soubor informací.

To je i případ bavorského AR denáru Jindřicha VI. nebo Jindřicha II. vyraženého kolem roku 1009, který byl nalezen v **Hruškách (17b.)**.

Z intravilánu téže obce (**17a.**) pak máme informace i o AR denáru Jindřicha VI. (1002–1009), který byl vyzvednut roku 1974 při výkopových pracích.

Jen povšechně máme určený vendický fenik rámcově datovaný do rozmezí let 981/1004–1023/1051, který byl nalezen s pomocí detektoru kovů v **Pravčicích (75.)**.

Nejvíce nálezů pak nepřekvapivě zauímají ražby Štěpána I., jehož jednotlivé ztrátové mince máme zachyceny v **Břeclavi (15.)**, **Horních Bojanovicích (18.)**, **Kobylí (19.)**, **Přítlukách (22a.)**, **Mackovicích (50.)** a **Měřovicích (69.)**.

I oproti uherským ztrátovým ražbám z 1. třetiny 11. století jsou v menšině nálezy mincí Břetislava I., které známe pouze ze tří lokalit (Němčice nad Hanou, Ratíškovice, Mutěnice). Celkově pak na Moravě nalézáme velice malý počet ražeb tohoto panovníka, ale i jeho přímých předchůdců. Předně pak v kontextu předpokládaných aktivit českých vládců v 1. polovině 11. století.

4.3.3 Nominály a mincovní kov ražeb 1. třetiny 11. století

Z výše popsané situace vyplývá, že v nálezech z 1. třetiny 11. století známe pouze ražby stříbrné, popřípadě ražby imitující AR mince. Jedná se však o stejnou kategorii.

Z vymezeného prostoru máme nálezy depotů zlomkového stříbra, které jsou spojovány s polským vlivem na Moravě v 1. třetině 11. století. Jedná se o soubory, které obsahovaly enormní počet islámských ražeb a jejich zlomků, ale také mincí západoevropských s jejich fragmenty. I antické AR ražby mohly být jejich součástí, jako příklad můžeme uvést depot z **Kelče (83.)**. Tyto ražby jsou zde však ve výrazné menšině, stejně tak šperky a jejich zlomky. Zdá se, že jádrem těchto depotů byly především otto-adelheidské feniky a saské křížové denáry a nejmladší ražby jsou v pokladech zastoupeny jen několika málo kusy. V nálezu z **Opavy-Komárova (90.)** známe i české boleslavské ražby, ovšem i ty tvořily pouze menšinový obsah a obecně se soudí, že tyto poklady byly shromážděny severně od našeho území.

Ve velice malé míře se pak na Moravě a v přilehlé oblasti Slezska objevují AR mince z Říše, především z Bavorska, těch prozatím známe těchto 5: jeden blíže neurčený denár byl součástí inventáře jednoho hrobu z mladohradištního pohřebiště v **Pohořelicích-Nové Vsi (11.)**. AR denár

Jindřicha V. (1018–1026) byl vyzvednut při archeologickém výzkumu sídliště v **Olomouci na Pekařské ulici (59.)**. Zbývající trojice mincí byla získána detektoráři.

Nejvíce se však setkáváme s ražbami typu Huszár 1 uherského krále Štěpána I. (997–1038). Většinu známe z hrobových inventářů, ze kterých pochází přes 40 jeho mincí (graf 9), ovšem početný soubor nálezů máme i ze sídlištních poloh. Při výzkumu Palliardiho hradiska u **Vysočan (52.)** bylo nalezeno 26 mincí tohoto panovníka, ty spolu v podstatě tvořily jeden nálezový celek.

S ražbami Štěpána I. se setkáváme také v rámci obchodních stanic, jak nám prezentuje například poloha u řeky Dyje nedaleko **Hrabětic (49a.–b.)**, kde byly nalezeny tři jeho denáry.⁹ Z téže lokality pochází i nálezy severských kulovitých závaží, které nalézáme i na dalších lokalitách, například v rámci hradiska Staré Zámky v **Brně-Lišni (6.)**, kde byly taktéž objeveny uherské mince, mezi nimi i denár Štěpána I. Zdá se, že je snad možné dávat tyto závaží a ražby Štěpána I. do souvislostí.

V nálezech se setkáváme i s AR denáry Břetislava I. (1019/20–1034–1055), kterých prozatím máme z Moravy 15 ks, ovšem denárů Štěpána I. více než 89 ks. Nejvíce mincí Břetislava pochází z hrobových nálezů, ze kterých reflektujeme 12 ražeb (tab. 7). Zbývající tři Břetislavovy mince pocházejí od detektorářů a máme o nich jen minimum informací.

Žádná z ojedinělých mincí prozatím nebyla objevena severně od Olomouce (mapa 6), pokud vynecháme depoty zlomkového stříbra, které evidentně souvisejí se specifickým prostředím.

Prozatím tedy nepozorujeme na vymezeném území nálezy českých panovníků první poloviny 11. století, kromě ražeb Břetislava I., které však je složité chronologicky zařadit, popřípadě i časově porovnat s nálezy mincí Štěpána I.

⁹ K utváření zemských hranic ve středověku a mimo jiné i na řece Dyji obecně M. Marková (2021).

5. Import a funkce mincí na vymezeném území

V rámci této kapitoly budou probána úskalí mincovních nálezů pocházejících z území Moravy a přilehlé oblasti Slezska. Kapitola bude rozdělena obdobně jako ta předešlá do třech časových horizontů, i když některé závěry se samozřejmě budou prolínat. To je dáno jednak společnými fenomény, jako je například vkládání mincí do hrobů. Dále se zde budu zabývat také funkcemi mincí, které byly patrně platné již od jejich prvních importů na vymezené území. Je třeba však poznamenat, že i zdánlivě stejné situace mohou být projevem odlišných praktik a idejí.

5.1 Funkce a import pozdně antických mincí na vymezeném území

Přliv římských mincí na území Moravy a na přilehlé slezské území je nezpochybnitelný. Otázkou však zůstává to, jakou funkci tyto mince na vymezeném území zastávaly. Primární účel římských ražeb byl platební, mince tak na území římské říše, toho mocného souseda germánských barbarů, nepřekvapivě sloužily jako směnný prostředek. Složitější částí je prokázání toho, že tuto funkci zastávaly i na území svobodné Germánie.

Pro oblast Slovenska (*Nemeškalová-Jiroudková 1975*) a oblast Čech (*Milítký 2013, 80–82*) se s touto jejich funkcí v zásadě počítá. Na Slovensku zároveň hrálo roli přímé sousedství s římskou říší a zdá se, že vazby na toto prostředí byly velmi těsné.

Mince, které nalézáme na Moravě, tedy v prostoru mezi Slovenskem a Čechami, s velkou pravděpodobností taktéž plnily funkci směnného prostředku. Nejednoznačná je ovšem situace v oblasti Slezska, které v době římské a stěhování národů spadá do kulturního okruhu przeworské kultury (*Andrzejowski 2010*). Jako důkaz užívání mincí v rámci směny mohou sloužit mincovní nálezy ze sídlišť. Soubor sídlištních nálezů se nám v poslední době rozšířil především díky využívání detektorů kovů (obecně *Zeman 2017*), ovšem otázkou zůstává, kolik dalších nálezů nenávratně zmizelo v soukromých rukou bez možnosti řádné dokumentace. Ovšem již je nezpochybnitelné, že se římské mince na sídlištních vyskytují, a to jak v ojedinělých ztrátových exemplářích (viz kap. 4.1.2.2), tak i v nálezech hromadných (viz kap. 4.1.1). Mincí vyražených čistě na konci 4. a v 5. století však máme méně než ze 3. a 1. poloviny 4. století.

Tyto mince rovněž tvoří jádro mincovních depotů, které byly uloženy do země nejdříve v závěru 4. a v 1. polovině 5. století (tab. 1). Je tak pravděpodobné, že největšího rozšíření dosáhla římská měna na území Moravy právě ve 2. polovině 3. a 1. polovině 4. století a následně začal přísun mincí stagnovat či se spíše zastavovat, což s velkou pravděpodobností souvisí se složitou situací ve 2. polovině 4. století a s počínající dobou chaosu a razantních změn známou jako doba stěhování národů.

To, že mince mohly sloužit jako zdroj drahého kovu, je velice pravděpodobné až samozřejmé. Prozatím však nebylo provedeno významnější množství analýz prvkového složení například spon a jejich porovnání s obsahem kovů v římských mincích. Právě pro výrobu šperků a ozdob bylo patrně nejčastěji využíváno vzácných kovů.

Nejvíce mincí však bylo součástí velkých souborů, depotů či pokladů, přičemž některé z nich čítaly i více než sto kusů (tab. 1). Většinu, často i celé depoty, pak tvořily mince z mědi a jejich slitin, tedy základní běžné nominály nejnižších hodnot, dostupné na širém území římské říše. Je však pravděpodobné, že jejich hodnota byla v prostoru barbarika odlišná než v původním domácím prostředí. Jejich rozšíření takřka na celém území Moravy i v přilehlé oblasti Slezska a také v podobě ztrátových mincí (mapa 1) ovšem ukazuje na to, že těchto mincí mohlo být využíváno nejen při vnějším obchodním styku mezi Germány a Římany, ale i při vnitřní směně. Tedy alespoň v pozdním 4. a na počátku 5. století.

Tyto depoty jsou přínosné i v oblasti určování možných nominálů, které mohly být součástí místního peněžního oběhu. Moravské depoty totiž obsahují i mince vyražené ve 2. a 3. století, největší je ovšem podíl mincí vyražených ve 4. století (tab. 2). Je proto možné se domnívat, že v lokálním peněžním oběhu byly dlouhodobě i starší římské mince. Více by nám o tom řekla také otřelost a patina daných mincí. Bližší informace této povahy nám bohužel většinou chybějí.

Obecně „životním“ cyklem hromadných nálezů a depotů především v provinciálním prostředí se zabýval A. Ruske (2010). Pro náš prostor se zdá být hlavním důvodem k teauraci mincí snaha je ochránit, obecně před odcizením jinou osobou. Mohlo jít také o uložení peněžní hotovosti v době vojenského konfliktu, ať už před soldateskou vnikuvší na naše území či došlo

k uložení před připojením se ukladatele depotu na válečné tažení. Naposledy zmíněný důvod by mohl mít i jinou příčinu než jen ochranu majetku před odcizením. Peněžní hotovost mohla být uložena do země i z rituálních důvodů. Ostatně v severní části barbarika se setkáváme s velkým počtem předmětů, které byly použity jako obětiny, ty jsou ovšem výhradně nalézány v bažinatém a vodním prostředí (*Todd 1999*, 102–104). Nezdá se mi ale příliš přehnané předpokládat rituální funkci i u mincovních depotů. Koneckonců, mince mohly být primárně uloženy jako forma ochrany, kdy ukladatel počítal s tím, že si je v klidnější době či po svém návratu opět vyzvedne. Zároveň ovšem mohly být uloženy i např. pro posmrtný život. Pokud by ukladatel při svých cestách zemřel, mohl využívat bohatství, které sám ukryl do země za svého života i v zásvěť, kam bylo rituální tezaurací přeneseno. Toto chování je předpokládáno ve vikingském období (*Kershaw 2014*, 159). Snad jej ale můžeme předpokládat i ve starší době.

Poměrně velký počet depotů nalézáme ve vyšších nadmořských výškách, i v oblastech, kde je prozatím doloženo minimální osídlení z doby římské či stěhování národů.

V zásadě se osobně přikláním k tezi, že byly mince v moravské části barbarika využívány jako platidlo, minimálně pro obchodní styk s vnějším prostředím, které představovala římská říše, alespoň tedy pro 4. století a snad i pro počátek 5. století. Je totiž pravděpodobné, že jejich primární peněžní funkce byla v 5. a 6. století upozaděna.

To, že na sklonku 4. století dochází na našem území k větším změnám, můžeme soudit již na základě tezaurace velkého množství oběživa (graf 2). Z největší pravděpodobností se jedná o reakci na bouřlivou situaci v římské říši a vlastně v Evropě obecně. V období vlády západního císaře Valentiniana I. (vládl 364–375) můžeme pozorovat snahy o zkvalitnění a znovuopevnění Limitu, tedy hranice římského světa. Do tohoto období je např. datována i poslední fáze římské přítomnosti v kastelu Iža/Leanyvár. Jedná se o předsunutou podunajskou pevnost, která se v současnosti nachází na území Slovenska (*Svoboda 1962*, 419–420; *Kuzmová – Rajtár 2010*, 16–17).

Podle mincovních nálezů z našeho území se zdá, že do této doby můžeme zařadit poslední vlnu přílivu mincí, kdy k nám bylo importováno větší

množství dobově běžných římských nominálů. Mince z této fáze jsou hojně zastoupeny i v moravských depotech (tab. 2).

Jen krátce po smrti Valentiniana I. (zemřel 375 v Brigetiu) dochází k nečekané události, která fatálně zasáhla do vývoje římsko-barbarských vztahů. Z hlubin asijských stepí vtrhávají do Evropy hunské hordy (*Bednaříková 2012, 67*). Následkem toho se dávají do intenzivního pohybu i germánské kmeny a nastává poslední fáze kmenových změn, které započaly snad již v horizontu markomanských válek. Na tuto skutečnost upozornil již J. Dobiáš (*1964, 300*). Od poslední čtvrtiny 4. století dochází k odlivu obyvatel severních římských provincií, kteří se stahují hlouběji do vnitrozemí, především na území Itálie. I to představuje další impuls k omezenému přílivu římských mincí na naše území. Zároveň dochází k hunské expanzi. Hunové se stále více posouvají na západ. O rozsahu jejich moci hovoří i archeologické prameny, jedná se např. o nálezy hunských kotlů (např. *Rajtár – Zábojník 2010; Tejral 1982, 59–60*). Hunský vliv se projevuje i v pohřebním ritu, především přítomností nomádských prvků jako je např. reflexní luk, sedlo či trojbřité šipky. Přítomnost těchto prvků byla prokázána např. v knížecím kostrovém hrobě v Blučině (*Tejral 1982, 152*). Tento hrob je ovšem jen rámcově datován do 5. století, spíše k jeho polovině (*Tamtéž, 146–149*). Prozatím neznáme bližší dataci možného příchodu Hunů na naše území, pokud k němu vůbec došlo. Jisté náznaky ovšem můžeme vyzorovat i z písemných pramenů, konkrétně jde o událost roku 406, kdy poměrně nesourodá skupina barbarských kmenů překonává zamrzlý Rýn v cestě na západ. Mezi těmito kmeny dominují Vandalové, Svébové (patrně i z našeho území) a Alani (*Berndt 2008, 134*). Zároveň je zde problematika nomádských prvků, ty nejspíše putovaly napříč etniky, reflexní luk a další mohly být a nejspíše také byly využívány i germánskými kmeny. Osobně ovšem považuji za přímý doklad vlastní hunské přítomnosti již výše zmíněné kotle. V 5. století je rovněž patrná celoevropská změna ve zlatnictví a šperkařství obecně, do popředí se dostává zlato a drahé kameny. Tato nová „módní“ vlna se projevila i v nálezech pocházejících z našeho území.

Z výše uvedeného je patrná trojice událostí, které mohly mít a patrně i měly podstatný vliv na přístup místních obyvatel k římským mincím. Máme tu stahování obyvatelstva ze severních římských provincií, vpád Hunů a odchod části místní populace na západ. Zároveň dochází k příchodu nových

germánských kmenů na naše území, jde zejména o Heruly, kteří snad měli sídlit na území jižní Moravy, jihozápadního Slovenska, v Dolních Rakousích a přilehlých oblastech Maďarska (*Bednaříková 2013*, 306). Od konce 5. století sem pak pronikají příslušníci kmene Langobardů (*Droberjar 2013*, 147). To, že ke změnám došlo, je patrné i na mincovních nálezech z 5. a 6. století. Již zde téměř zcela postrádáme přítomnost drobných AE mincí a stále většího významu nabývají mince zlaté. Prozatím se zdají být moravské nálezy datovatelné na sklonek 4. a průběhu 5. století jsou méně početné než v sousedním prostoru Čech. Pravděpodobně nám to indikuje důležitost tohoto území v daném období, částečně ovšem může jít i o současný stav výzkumu (*Militký 2004*, 526–527).

Výše bylo zmíněno, že po vpádu Hunů dochází i ke změnám ve šperkařství, kde velkého významu nabývá právě zlato a vykládání drahými kameny (např. výrobky z bohatého hrobu z Blučiny). Snad již dostatečně je prokázáno, že zlato využívané ve šperkařství pochází z římských zlatých mincí (*Militký 2013*, 83).

Dostáváme se tak k další funkci římských mincí na našem území a v barbariku obecně, sloužily totiž jako zdroj drahých kovů. To nám mohou indikovat společné hromadné nálezy římských mincí a šperků, jak nám ukazují dva objevy z Čech. V severočeské Libčevsi byl nalezen depot stříbrných denárů z období republiky společně se stříbrnými šperky (dvě spony typu Almgren 147, stříbrná jehlice a uzavřený stříbrný kroužek), vše bylo uloženo v keramické nádobě (*Droberjar 2002*, 243). Pro období stěhování národů nám jako příklad může sloužit nález z Plouznice, který obsahoval několik AV solidů, ale patrně i zlomek zlatého ingotu (*Militký 2004*, 518–519). Obdobné nálezy z Moravy prozatím postrádáme, jediný nález AV mince společně se zlatým šperkem je uváděn ze **Lhoty u Pačlavic** (27), ovšem není jistý ani ověřitelný vzájemný vztah těchto předmětů. Neznáme totiž ani bližší nálezové okolnosti a zcela postrádáme i původní archeologický kontext.

Zlatý prsten s gemou a stříbrné šperky pak měly být součástí nalezeného depotu 128 AE mincí z návrší na blíže neurčené lokalitě **Strážnice/Petrov I. (40c.)**, bohužel šperky nebyly poskytnuty k dokumentaci a celkově dostupné informace neumožňují hlubší analýzu souvislostí.

Využívání pozdně římských AV mincí jako zdrojů kovů patrně dokládají i nálezy masivních zlatých náramků typu Tournai – Blučina. Jak napovídá jejich

název, jeden z nich pochází z bohatého knížecího hrobu v Blučině (*Tejral 1982*, 123–134). Nejbližší analogický nálezní patří pochází z území Čech (*Droberjar 2001*). Zdá se, že zlato pro výrobu nejen těchto, ale i dalších šperků bylo získáváno přetavováním pozdně římských AV solidů (*Militký 2013*, 83).

Mince ve šperkařství nesloužily jen jako zdroj drahého kovu, setkáváme se i s úpravou samotné mince na šperk. To ostatně známe již z průběhu doby římské, kdy dochází k jednoduchému proražení mince (*Militký 2013*, 81). Z vymezeného období nám to dokládá nálezní běžné AE mince Constantia II. (337–361) z **Olomouce-Slavonína (61b.)**, která byla nalezena v objektu datovaném do 2. poloviny 5. století (*Kalábek – Militký 2009*, 210). Mince byla proražena způsobem příliš nerespektujícím portrét panovníka. Situace u zlatých mincí je ovšem jiná. Z lokálních nálezů je patrná snaha zachovat portrét i motiv jasně čitelné. Téměř všechny zlaté mince byly upraveny přidáním zlatého závěsného očka, které bylo vytvořeno pomocí tenkého plechu. Mince Aelie Pulcherie (obr. 1), ražená mezi lety 441–450, byla nalezena v jednom z hrobů ve **Strachotíně (25.)** a navíc byla dozdobena granulovaným rámečkem.

Zlatým očkem byl opatřen i AV tremissis Justiniana I., nalezený v bohatém hrobě č. 55 nalezený na lužickém pohřebišti [**Lužice (33.)**]. Z tohoto pohřebiště pochází ještě dvojice zlatých přívěsků upravených téměř totožně jako uvedený tremissis. Přívěsky z hrobů č. 54 a č. 57 ovšem nebyly mincovního původu, jednalo se však o zlaté medailony podobných rozměrů, v jejich středu byl patrně vytlačen kříž (obr. 3 a obr. 4). Součástí hrobového inventáře byl ve všech třech případech i kostěný hřeben. Hroby č. 54 a č. 57 pak spojovala ještě přítomnost koráلكových „náhrdelníků“. Nabízí se tedy otázka, zda medailony nesouvisely s případnou křesťanskou vírou pohřbených.

S hrobovým kontextem souvisí i další funkce, kterou římské mince v barbariku patrně zastávaly. Mohly totiž sloužit jako tzv. obol mrtvých. Tato jejich funkce je složitě dokazatelná v moravských nálezech, především pro dobu římskou. Taktéž na pohřebišti v Lužicích byl v hrobě č. 113 nalezen AV solidus císaře Anastasia I. (492?–507). Z vyobrazení nálezní situace poměrně jasně vyplývá, že solidus plnil funkci obolu, nacházel se totiž v těsné blízkosti dutiny ústní (*Klanica – Klanicová 2011*, 308, Abb. 50).

Výše byly představeny funkce, které mohly římské mince na vymezeném území zastávat. Částečná nejistota panuje při přijímání mincí jako platidla. Ta je však velice pravděpodobná, alespoň v době římské a ve 4. století především, a to zcela jistě při styku s vnějším prostředím římské říše. Díky změnám v 5. a 6. století patrně dochází k upozadění platební funkce mincí. Ty jsou nadále především zdrojem drahých kovů, které jsou následně využívány ve šperkařství. I samotné mince jsou upravovány na šperk. Nejspíše se dá počítat i s využíváním mincí jako obolu mrtvých, alespoň v omezené míře.

Otázka importu římských mincí zároveň úzce souvisí s problematikou cest a komunikací, které vedly a protínaly moravské území. Morava se zdá být předurčená k tomu, aby sloužila jako transferní koridor a spojnice mezi jihem a severem. To je dáno již její morfologickou a přírodní predispozicí.

Možnosti přísunu mincí do našeho prostoru se nejspíše postupně částečně měnily nejen společně s tím, jak se vyvíjela situace v římské říši a v barbariku obecně, ale i ve větším měřítku (např. vpád Hunů).

Pro 4. století nejspíše můžeme předpokládat pravidelný přísun běžných římských mincí, který na naše území proudil z blízkých severních římských provincií (Noricum, Pannonia). O možných směrech importu mohou hovořit i mince, u kterých se podařilo určit původní mincovnu. Tyto údaje (hlavně pro 4. století) známe především z depotů a hromadných nálezů (tab. 2). Příliš nepřekvapí, že největší počet mincí pochází z mincovny v Siscii, poněvadž byla Moravě geograficky nejbližší. Kupodivu druhou nejvíce zastoupenou mincovnou je ta thesalonická, která se nachází poměrně daleko na východě. Více jsou zastoupeny ještě ražby ze Sirmia a Aquileie (graf 3), které jsou rovněž poměrně dosti blízké našemu prostoru. V zásadě k nám ovšem proudily ražby mající svůj původ ve východní části říše.

Pro 5. a 6. století není příliš překvapující přítomnost velkého počtu ražeb z Constantinopole. Jedná se především o zlaté nominály (tab. 3). Přísun římských mincí je tedy vázán především na východořímskou říši. Nejspíše to souvisí s vyplácením **tributu** Hunům (*Bednaříková 2012, 83–92*).

Část mincí samozřejmě mohla přicházet také jako **kořist** souhrnně z válečných tažení, kterých se účastnilo domácí obyvatelstvo. Pro soumrak římské říše je rovněž dobře doložená masivní účast členů barbarských etnik v římské armádě, kde dosahují i těch nejvyšších postů (*Bednaříková 2013, 33–*

37). Z toho vyplývají i další možnosti importů mincovní hotovosti, jednak ve formě **žoldu**, ale i darů. **Darem** mohly být importovány mince i do vyšší sociální skupiny místních „barbarských“ vládců, kteří přímo nezasahovali do politiky římské říše (Militký 2013, 82).

Důležitou roli při importu římských mincí hrál patrně **obchod**. O tom, že mezi barbary a římskou říší probíhal, není třeba pochybovat, máme o něm zprávy již od Tacita (Militký 2013, 82). Důležitost obchodních vazeb na území Moravy, ale i Slezska znásobuje přítomnost nadregionální komunikační a obchodní trasy, která protínala Moravu, začínala v Aquileii a směřovala k Baltu. Jedná se o tzv. Jantarovou stezku (obecně Martínek 2019). Z jejího názvu je patrná hlavní obchodní komodita, která po ní putovala. Jelikož trasa vedla přes námi vymezené území, je třeba počítat se silnou interakcí mezi římskými obchodníky a místním germánským obyvatelstvem. Zároveň je nutné brát v úvahu, že trasa nevedla mimo osídlenou oblast, ale naopak spíše protínala určité sídlištní aglomerace, ať už u významných přírodních překážek (důležitost brodů) nebo speciální obchodní stanoviště či prostě větší sídliště. To, že tyto body musely existovat, je patrné i ze zpráv o situaci panující na vlastním území římské říše, která byla navíc protkána pravidelnou sítí kvalitních silnic, jež z barbarika neznáme. I zde bylo nutné mít místa, která by poskytovala ochranu a byla by pravidelně rozmístěná na silniční síti, a to především z důvodu řádění lupičů a banditů, již ve velké míře působili na území říše a často přepadávali obchodníky. Těm poskytovalo jedinou větší ochranu opevněné město či alespoň vesnice (Shaw 2014, 302–304). Můžeme si tak představit, že snahou každé obchodní skupiny bylo dorazit na noc na chráněné místo. Představená situace platila pro území římské říše, kde by člověk očekával větší míru bezpečnosti. V prostoru barbarika se zdá nutnost ochrany a souhlasu ze strany místního obyvatelstva ještě důležitější. Můžeme tak předpokládat určitá stanoviště rozmístěná od sebe přibližně ve vzdálenosti denního pochodu? Domnívám se, že s nimi lze počítat, alespoň tedy pro období, kdy panovaly klidnější vztahy mezi římskou říší a barbarikem. Nemuselo se jednat přímo o místa opevněná (s fortifikačními prvky), ale zkrátka o místa, která určitým způsobem zajišťovala bezpečí pro obchodníky a další cestující, např. přítomností bojovníků či vzájemnými smlouvami a platbami mezi obchodníky a

místním obyvatelstvem či jejich představenými. Tato stanoviště by mohla mít v podstatě podobu běžných germánských sídlišť.

Ve složité době stěhování národů pak byla situace nejspíše rozdílná. Důležitost moravské dálkové trasy dokládají i nálezy hunských kotlů, které reflektují pohyb těchto kočovníků. Nevíce těchto kotlů je koncentrováno v Podunají (*Rajtár – Zábojník 2010*). Známe je ovšem i ze severní Moravy, kde byly jejich fragmenty nalezeny v Rázové a Lichnově, obě lokality leží v okrese Bruntál (*Bříza – Janáková 2010*, 384). Nález celého kotle pak pochází z Jędrzychowic (*Rajtár – Zábojník 2010*, 121, 123). Pokud tedy přijmeme myšlenku, že hunské kotle dokládají přímý pobyt Hunů, nabízí se zde i otázka podoby moravské krajiny v polovině 5. století. Hunové byli kočovníci trávící většinu svého života v sedle, jejich pohyb tedy musela, alespoň částečně, dovolovat vegetace a krajinný reliéf. Je tedy možné uvažovat, že v tomto období byl prostor Vněkarpatských sníženin poměrně otevřený a bez větších lesnatých úseků. Možnost je to však čistě hypotetická.

Na otázky týkající se importu raně byzantských mincí na moravské území již v době, alespoň částečné, slovanské přítomnosti není lehké odpovědět, stejně jako na jejich funkci, a to především kvůli malému počtu mincí datovaných do 7. století. Vlastně jde jen o tři nálezové celky. Máme zde AE ražbu Foky (602–610) ze **Střelic (13.)**. Tato mince byla nalezena solitérně a nemáme o ní bližší informace. Dále zde je napodobenina AV solidu Heraclia nalezená v **Bohuslavicích (28.)**, která je ovšem spjata s avarským prostředím. Poslední je drobný hromadný nález z **Hrozové (88.)**, který obsahoval tři byzantské AE mince a jednu AE minci z 3. století př. n. l. Všechny mince byly vyraženy v Carthagu. Silně se zde nabízí možnost považovat tento soubor za produkt sběratelské činnosti, nález by tak mohl pocházet i z výrazně mladší doby, než ke které se hlásí svým datem vyražení (např. z období renesance či ještě mladšího).

Nebo snad jde o doklad mincovní hotovosti, která se na naše území dostala společně s blíže neurčitým obchodníkem.

5.2 Funkce a import mincí v 8. až 10. století

Od počátku 8. do poloviny 10. století reflektujeme pouze 8 mincí (graf 1). Jistě i k těmto nečetným nálezům je třeba hledat podoby jejich možného využití

v dobovém společenském a ekonomickém kontextu. Důležité je také reflektovat důvody tak malého počtu mincí importovaných na území Moravy v době, která zahrnuje tak dlouhé časové období.

Falzum islámské mince vyražené ve 2. polovině 8. století bylo nalezeno v sídlištních vrstvách při archeologickém výzkumu v **Uherském Hradišti (81a.)**. Tento nález prozatím nemá na Moravě obdobu (obr. 5).¹⁰ Mince byla prozatím publikována jen v podobě krátké zprávy, ve které je spojována až s velkomoravským horizontem (*Bartík – Chrástek 2018, 276–277*). Islámské mince se objevují i v Čechách. Jako příklad může být uvedena umájjovská AE mince z Čelákovic. U této ražby je taktéž uvažováno o jejím uložení do země v 9. století (*Profantová – Novák 2005, 26*). Islámské mince vyražené ve druhé polovině 8. století bývají také součástí pokladů zlomkového stříbra, jak nám ukazuje i moravský nález z **Kojetína-Popůvek (68.)**.

Falzum z Uherského Hradiště se tak na naše území dostalo patrně v souvislosti s přílivem islámských mincí do Evropy (hlavně severní), který se odehrával převážně od 8. do 11. století a má úzkou spojitost s **dálkovým obchodem** (*Tamtéž, 23*). Otázkou samozřejmě stále zůstává, zda bylo v době ukrytí k minci přistupováno jako ke zlaté či bylo již tehdy jasné, že se jedná o falzum. Na to by nám mohlo pomoci odpovědět úplné publikování výsledků archeologického výzkumu. Pokud by však k minci bylo přistupováno jako ke zlaté, de facto by se jednalo o třetí AV ražbu datovatelnou do velkomoravského období (tab. 5). Každopádně se jedná o doklad dálkového obchodu, který fungoval mezi křesťanským a islámským světem. Obchod, který snad zprostředkovali židovští obchodníci.

S určením funkcí mincí v rámci Velkomoravské říše úzce souvisí jejich mizivý počet. Když se podíváme zpět do staršího období, výraznější příliv východořímských mincí na vymezené území v podstatě končí v 6. století. Nejčastěji je tento jev spojován s příchodem Avarů do oblasti Karpatské kotliny (*Radoměský 1953, 112*). V omezené míře se pak ovšem na našem území s raně byzantskými mincemi setkáváme i v 7. století. V závěru 7. století však ustává přísun jakýchkoliv ražeb (graf 2). Tato situace je zároveň dáována do

¹⁰ V okolí Uherského Brodu byl nalezen sasánovský AR dirham Chosroa I. vyražený mezi lety 577–578 (*Pochitonov 1953, 109; Pochitonov 1955, 296, č. 1330*). Mince bohužel nebyla zařazena do této práce, neboť ji autor zaregistroval příliš pozdě. Funkce sasánovských mincí importovaných na naše území byly nejspíše stejné jako funkce antických mincí.

souvislosti s příchodem dalšího etnika, Bulharů, které mělo znamenat přerušení kontaktů mezi Avary a Byzancí, neboť mělo dojít ke vklínění Bulharů mezi tyto dva mocenské útvary (*Tamtéž*). To, že k ukončení obchodních kontaktů však nedošlo, dokládají nálezy byzantských nákončí či kování opasků nebo jejich nápodob z území Čech, které jsou datované do 8. století (*Profantová 2008, 79*). V nálezech nám tak chybí pouze mince.

Když se vrátíme ještě kousek zpět do minulosti, jasně vidíme, že na konci 4. a v 1. polovině 5. století na Moravě a v přilehlých oblastech jasně dominuje výskyt drobných římských AE mincí, které je možné spojovat s jejich funkcí platidla i v místní směně. Tuto funkci si mince na našem území udržely snad i v 6. století, ovšem již v omezené míře (*Tamtéž, 74*).

Pád Západořímské říše je jasně patrný i v nálezech mincí, neboť výrazně ubývá běžné hotovosti v nálezech a střídá je výskyt zlatých mincí, který patrně souvisí s jejich „statusovou“ hodnotou/funkcí, ať už se jednalo o symbol moci, postavení či náboženství. V této funkci pak mince evidujeme až cca do 2. poloviny 6. století, kdy dochází k odchodu Langobardů z moravských držav.

Nově se prosazující slovanské etnikum již mincí nevyužívá žádné z jejich starších funkcí, snad pouze jako zdroj drahých kovů, jak dokládá například nález ze slovenského Zemianského Vrbovku, který kromě 18 AR mincí obsahoval i stříbrné šperky. Soubor mincí a šperků je svým charakterem datován do 7. století (*Svoboda 1953; Radoměský 1953*).

Jako analogický příklad se pak jeví i poklad stříbrných šperků z Poštorné, který ovšem mince neobsahoval. Jeho uložení je pak datováno svým složením do 1. poloviny 7. století (*Košnár 1994, 97*). L. Košnár (*1994, 96*) zároveň poukazuje na využívání zlomků stříbra jako směnného prostředku.

Celkově tedy můžeme říci, že existují dvě možnosti, proč pozorujeme v rámci vymezeného území tak malý počet importovaných mincí. Možnost, že je to dáno stavem výzkumu, snad již můžeme dnes vyloučit. Ano, máme pořád málo lokalit odborně prozkoumaných v rámci archeologického výzkumu, ovšem masivní využívání detektorů kovů, ať už archeology či soukromými hledači, by jistě již přineslo nemalý počet mincovních nálezů, kdyby byly na naše území importovány. Jak dokládá práce T. Zemana (*2017*), je především dolní Morava dnes již silně odkovená, a proto není důvod pochybovat, že by se při tomto

stavu neobjevily starší byzantské ražby, kdyby na naše území byly skutečně importovány.

Zůstávají tedy dvě možnosti. Za prvé se nabízí možnost **silné centralizace**, kdy by musel určitým způsobem fungovat systém shromažďování oběživa na určitém centrálním místě (kmenový poklad). Tento systém by však nemohl připouštět žádné výjimky a byli by mu všichni bezpodmínečně podřízeni, a to patrně i cizinci (i obchodníci), neboť neznáme ani ztrátové mince, které by se patrně vyskytly v rámci některého obchodního koridoru, které území Moravy protínaly tak, jak to známe z jen o málo starší doby. Mince by tedy spadaly pod centrální správu, která by jich sama využívala v nadregionálním obchodě či zajišťovala jejich transformaci ve šperky či jiné honosné předměty, které by byly dále redistribuovány v rámci místní populace. Tento model je ovšem těžko představitelný a realizovatelný. Vyžadoval by totiž absolutní kontrolu bez výjimek (žádný bojovník by si nesměl ponechat minci z válečných výprav jakožto suvenýr či trofej, stejně tak by žádný velmož nemohl darovat zlatou minci své vyvolené jako dar či ozdobu). Pro to alespoň mluví současný stav poznání mincovních nálezů 7. až 9. století.

Druhá možnost již byla nastíněna výše. Mince se zde nevyskytují prostě z toho důvodu, že na vymezené území zkrátka **importovány nebyly** (nepočítáme-li těch několik málo kusů, neboť se skutečně jedná o tristní počty).

To, že na území Moravy nebylo třeba mincí, ostatně ukazují i historické události. Import mincí nenastal ani v době, kdy všichni tři mocnější aktéři (Avaři, Bulhaři a Byzantinci) konsolidovali vzájemné vztahy. Pozdější rozvrácení avarského kaganátu Karlem Velikým cca v letech 794–803 (*Měřínský 2011, 198–200*) také nevedlo k nastartování proudění byzantských ražeb na naše území. Silné diplomatické kontakty mezi nově utvořenou Velkomoravskou říší a Byzancí, týkající se snahy o zavedení křesťanského ritu a církevní správy, nevedly k přísunu mincí, stejně tak ani jednání s Římem se neprojevovalo přísunem stříbrných ražeb.¹¹ Mincí zde prostě nebylo potřeba, nejspíše ani pro zapojení do dálkového obchodu a patrně ani jako zdroje drahého kovu. Ten se totiž na naše území nejspíše dostával v podobě surových výrobků (ingotů) nebo v podobě šperků, které byly přetaveny tak, aby odpovídaly místním módním

¹¹ Nálezy severoitalských dlouhých denárů z Mikulčič (34b.) nesouvisí s těmito aktivitami.

nárokům. Příchozí surovina v podobě šperků ovšem tvořila nejspíše jen okrajové množství. Cizokrajné šperky by jistě nebyly ničeny v příliš velké míře, neboť jejich užití jako reprezentativních ozdob by jistě bylo preferováno více.

Proti masivnímu importu byzantských ražeb do Velkomoravské říše hovoří i způsob využívání těch několika málo mincí nalezených v prostoru Velké Moravy. Funkce mincí jako ideologického předmětu spojeného s prezentací iniciátora ražby (obvykle panovníka) je hojně uváděna v případě styku s římskou říší a germánskými kmeny v době římské a stěhování národů. Nejsilněji však tato ideologická funkce účinkuje v prostředí, kde je správně chápána, tedy na domácí půdě, v prostoru státního útvaru, ve kterém byla mince vyražena (obecně *Kurz 2006*, 119–130). Ve své podstatě nebyl důvod plýtvat raženým kovem, jehož vznik je díky složitému procesu výroby mince vždy nákladnější než prosté odlití surového ingotu. Nebyl důvod jej importovat do zjevně cizího kulturního prostředí, kde by nákladně vyražená mince neměla jinou hodnotu než pouhého surového kovu. Navíc, když toto cizí kulturní prostředí zjevně o raženou minci ani nemělo zájem.

Na tuto situaci ukazuje i to, že dosud nebyla na území Moravy objevena ani jediná ražba z Říše, kterou by bylo možno datovat do 8. či 9. století. V Čechách je ovšem situace velice odlišná, zde jsou tyto ražby naopak dosti četné (bráno v kontextu rozšíření těchto mincí), jak dokládají i nálezy na hradiscích (*Militký – Profantová – Videman 2013; Videman – Lutovský 2012*). Za současné situace se tak jeví nejpravděpodobnější to, že nálezy karolinských denárů souvisejí nejspíše se snahou o připojení Čech k franské říši, pokud ne přímo územně, pak alespoň nějakou omezenější formou, například platbou tributu, jak uvádí L. Polanský (2019, 22–24). Je zároveň dosti možné, že karolinské mince na území Čech tedy zastávaly také ideologickou funkci. Přece jen se stále jedná o malý počet mincí, který nemohl znamenat výraznější zapojení těchto platidel do místního či nadregionálního obchodu. Vezmeme-li v potaz i to, že vlastní mince začaly Čechy razit až po polovině 10. století (obecně *Lukas – Videman 2021*), je jasné, že místní společnost v 8. a 9. století nebyla monetizována téměř vůbec, ostatně jako další okrajové části franské říše.

Dnes již snad není pochyb, že hlavním artiklem, který zároveň sloužil jakožto předmincovní platidlo, byly **železné sekerovité hřivny**, alespoň pro

území, na kterém se etablovala Velkomoravská říše (obecně *Pleiner 1961*). To podporují jejich nálezy na širokém prostoru, který zahrnuje Moravu, Slovensko, Maďarsko či Polsko (*Hájnik 2019*). Hřivny se na zmíněném území nalézají jak v ojedinělých nálezech (*Hájnik 2019*, 114, obr. 2.), tak i v hromadných nálezech (mapa 8). Samozřejmě je problematické určit přesné váhové poměry mezi různými velikostními třídami hřiven, a to především z důvodu korozivních procesů na hřivnách. Obdobné je to i při hledání váhové normy mezi železnými hřivnami a monetárními systémy franské či byzantské říše. Otázkou však zůstává, zda vůbec sekerovité hřivny byly za takovým účelem upravovány. Jistě existují různě velké a těžké hřivny (*Pleiner 1961*, 429, obr. 18), ovšem při jejich využití při obchodní transakci byly jistě stejně převáženy.

Jak dokládá kniha listin svatohavelského opatství St. Gallen pro 8. a 9. století, existoval široký repertoár vzájemných převodů a porovnání různých komodit. Základní jsou však vzájemné poměry kovů, železa, zlata a stříbra, dále hlavně dobytka, převážně skotu a ovcí, ale i koní. Jako základní měnová jednotka je zde uváděn zlatý solidus, od kterého se rovněž odvíjí přepočty na stříbrné denáry (*Pošvár 1959*, 134–136). Převodní soustava je to bezesporu složitá, ovšem především z dnešního pohledu. Pro dobové obchodníky, pro které byl obchod živobytím, to pravděpodobně nebylo příliš obtížné. V podstatě stačily váhy, nástroje pro zjišťování ryzosti kovů a „převodní tabulka“, kterou mohl obchodník nosit v hlavě. I v dnešní době ovšem existuje velká část světa, kde se skutečná hodnota věcí určuje přímo na místě a případ od případu a není příliš důvod nevěřit, že tomu tak bylo i v minulosti. Konečnou cenu zboží tak pravděpodobně určovala i lidská výmluvnost v podobě „obchodnického hašteření“. Samozřejmě pouze v případech, kdy nešlo o jasně stanovené ceny, cla či odvody „státu“.

Dalším předmincovním platidlem patrně byla tzv. **šátečková měna** (*Měřínský 2011*, 405). Nález jednoho takového platidla máme patrně zachycen v kostrovém hrobě na pohřebišti v Uherském Hradišti-Sadech (*Marešová 1986*, 91–97). Průkaznější je však zpráva zanechána Ibráhímem ibn Jákúbem, ve které popisuje obchodní situaci v Praze po polovině 10. století a mimo jiné se zmiňuje o místní výrobě lehkých šátečků, které mají stanovenou hodnotu 10 ks za 1 kinšár čili denár. Dále uvádí, že se šátečky používají běžně při platebním styku a je možné za ně nakoupit velice široké spektrum zboží (*MMFH III*, 370).

Samozřejmě se jedná o zprávu vzniklou po polovině 10. století, je tak problematické říci, že stejná situace panovala o více než 60 let dříve na Velké Moravě. Vezmeme-li však v potaz to, že určitou dobu muselo trvat, než bylo ve společnosti toto médium přijato jako obecný směnný prostředek, a také to, že výroba šátečkového platidla musela být určitým způsobem regulována a zaštitěna ze strany panovníka, není těžké si toto představit. Jákúb se bohužel nezmiňuje, o jaký konkrétní druh látky šlo, zda byla místního původu či zda se jednalo o importované zboží. Například hedvábná plátýnka jako směnný prostředek sloužila při obchodním styku mezi kočovníky od Číny až po Kavkaz (*Charvát 2016*, 201–204). S importem hedvábí na území Moravy rovněž může souviset počátek vývoje šátečkové měny. To, že se na vymezené území hedvábí dostávalo i v době Velkomoravské říše, máme doloženo také z archeologických nálezů, jak ve své bakalářské práci dokládá i K. Pavlíková (2015). Zároveň je však možné, že se hedvábí či jiné drahocenné látky dostávaly na moravské území již dříve, a to zprostředkovaně přes Avarský kaganát, kterému byl po roce 582 vyplácen tribut z Byzantské říše v hodnotě 80 000 solidů, ovšem ve formě stříbra a vyšívaných látek (*Cutler 2001*, 249). Oklikou se tak dostáváme zpět k tezi, že na vymezeném území mince importovány nebyly a jejich hodnota byla zastoupena jiným zbožím a solidus byl pojem využívaný jako hodnotová míra, která nemusela být zastoupena fyzicky.

Na území Avarského kaganátu se setkáváme s importovanými mincemi, ale ve většině případů jde o součást hrobové výbavy, kde buďto mince sloužily jako obolus mrtvých nebo byly různě upravovány a fungovaly jako závěsky či nášivky (obecně *Somogyi 2014*). Stejným způsobem byly využity i severoitalské AR dlouhé denáry Lamberta I. nalezené v **Mikulčicích (34b.)**, ovšem zde již v souvislosti s kočovnými Maďary. Tyto nálezy proděravělých mincí nemusí nutně znamenat přímou přítomnost Maďarů na hradisku okolo roku 900, mince mohly být upravené i domácím obyvatelstvem. Do stejné souvislosti je s největší pravděpodobností možno klást i denár Berengara I., ať už šlo o hrobový nález či nikoliv.

O tom, že moravští Slované leccos přejali do svého způsobu života od kočovných národů, snad není třeba pochybovat již kvůli několik staletí trvajícím susedství Moravanů a Avarů, vždyť blízké kontakty obou národů

nám dokládá již Fredegar (*MMFH I*, 2–3). Dalším dokladem jsou také například archeologické nálezy litých bronzů (obecně *Galuška 2013*).

Prozatím neprokázaným, ale dosti pravděpodobným spojovacím prvkem mezi Avary a vládci Velké Moravy může být shromažďování pokladu, který mohl být stmelovacím prvkem obce (*Wihoda 2016*, 150).

Jistou indicií o kočovnických aspektech v životě velkomoravských Slovanů nám přináší i spis ibn Rusty, který se zmiňuje o tom, že jejich vládce je majitelem jízdnicích zvířat (pravděpodobně koní) a že konzumuje výhradně mléko z nich vydojené, přičemž se nejspíše jedná o kumys (*MMFH III*, 305–306). Ve stejném textu se rovněž dovídáme i o vybírání královské roční daně v podobě svátečního oděvu (*MMFH III*, 306).¹² V textu tak může být zakomponovaný počátek šátečkové měny, nebo se naopak jedná o důkaz již fungujícího systému, který nebyl plně pochopen.

Drobnou oklikou se ještě zmíníme o jednom potencionálním nemincovním platidlu, o **špercích**. Tuto myšlenku, v souvislosti se zlatými a stříbrnými velkomoravskými šperky, zmínil již Z. Měřinský (*2011*, 409). Pro tuto tezi prozatím chybí opora, bylo by potřeba shromáždění metrologických údajů u jednotlivých kategorií. Pozitivní je, že se u nověji nalézaných šperků provádí analýzy materiálového složení, jak nám dokládají publikace výzkumů z Pohanska u Břeclavi (např. *Macháček et al. 2016*, 65–95). Bohužel chybí uvedení váhy jednotlivých šperků, prozatím převážně **náušnic**, které se vyskytují ve zlaté, stříbrné i bronzové formě a zdají se býti vhodné pro využití ve funkci předmincovního platidla. Samozřejmě se jedná prozatím jen o hypotézu, která nemusí být potvrzena. Proti ní například hovoří to, že se šperky nalézají především v hrobovém kontextu a dosud nebyly objeveny depoty jejich zlomků, tedy z mladší doby než je 7. století, kam můžeme datovat nález z Poštorné (*Košnár 1994*).

Využití mincí jakožto obolu mrtvých máme v časovém úseku ohraničeném počátkem 8. a koncem 10. století s jistotou prokázané v jediném případě. Jedná se o AV solidus Michaela III. nalezený v hrobě 480 v **Mikulčicích (34a.)** při jižní straně Baziliky (3. kostel). Hrob je zároveň zajímavý i tím, že neobsahoval žádný další milodar. Neporušená mince byla

¹² Za upozornění na tuto pasáž děkuji P. Šlétzarovi.

vložena zemřelému do úst (obr. 6). Pohřbený jedinec byl 40–50 letý muž (*Klanica et al 2019*, 85). Samotná mince pak byla ražena mezi lety 856–867, tedy v době, kdy dochází k byzantské misii na území Velkomoravské říše (*MMFH III*, 113–114). O tom, že by pohřbený jedinec mohl mít s touto činností souvislost, se uvažovalo již dříve, ovšem ztotožnění pohřbeného s klérem bylo vyloučeno právě z důvodů přítomnosti mince v ústech zemřelého (*Měřínský 2011*, 410). Tato situace však nemusí být úplně jistá. Zemřelý byl pohřben skutečně skromně, v hrobě bez milodarů, vyjma zlaté mince v ústech. Mince Michaela III., který zastával kromě císařské funkce i pozici nejvyššího kněze (*pontifex maximus*), byl tedy hlavou byzantské křesťanské církve. Je možné, že mince vložená zemřelému do úst se měla odvolávat přímo k Michaelu III., jakožto zástupci Boha na zemi, a snad i za tímto účelem byla na území Velkomoravské říše dopravena. Samozřejmě, jedná se pouze o hypotézu a prozatím se nepodařilo nalézt analogickou situaci. Tu by bylo patrně možné hledat v místech misijního působení byzantských duchovních.

Obdobnou funkci mohl mít i AV solidus Theofila I. (830/1–840), kterému je rovněž přisuzován hrobový původ a byl nalezený v **Osvětimanech (79.)** na Hradisku sv. Klimenta, které je spojováno s potenciálním klášteřem a s byzantskou misijní činností, ovšem neprokázanou (*Měřínský 2011*, 377–379). Nutno však připomenout, že u tohoto nálezu není jisté, zda byla mince původně uložena v hrobě.

J. Sejbal (1986, 174–175) pak předpokládá, že jako obol mrtvých mohly sloužit i zlomky surového zlata či zlaté plíšky nebo šperky, které se nalézají na místech v blízkosti zemřelého. Zároveň tak na základě těchto případů prezentuje, že i tyto předměty mohly v době Velké Moravy sloužit jako platidla (surový kov, šperky).

Složitá situace, která následovala na Moravě po vyvrácení Velkomoravské říše a je spojována s kočovnými Maďary, se zároveň odráží i v místních mincovních nálezech. Je zde jasně patrný předěl, kterým je polovina 10. století. Tuto jasně viditelnou změnu je možné dávat do souvislosti s porážkou Maďarů roku 955 (*Procházka – Wihoda 2006*, 627). Ve 2. polovině 10. století totiž dochází k rapidnímu nárůstu importu mincí (graf 2), a to především z území Říše, ale také z Čech. Mince se v tomto období objevují výhradně v sídlištním kontextu, především pak v kontextu spojeném

s obchodními aktivitami. V této době tak mince začínají plně zastávat svoji primární platební funkci.

Zajímavostí je pozorovaná skutečnost, že se mince českých Boleslavů neobjevují jižně od hranice, kterou tvoří spojnice opěrných bodů/stanic a hradisek **Brno-Líšeň (6a.)**, **Velatice (14.)**, **Radslavice-Zelená Hora (46.)**, **Držovice (64a.–b.)** a **Olomouc (57.–60.)**, pro úplnost je třeba dodat, že z Radslavic pochází mince bavorská (mapa 5). Z ostatních lokalit pak známe mince pocházející z území Říše, především z Bavorska a Saska, příkladem může být obchodní stanice nalezená u **Kostic (20a.)** v poloze Zadní hrúd.

Výše uvedené nám představuje situaci, ve které by čeští Boleslavové v podstatě ovládali jen výše přestavený komunikační koridor tvořený hradisky, v podstatě na způsob východních obchodních stanic/pevností – *karavanserájů*. Zbytek území, především oblast jižní Moravy, by pak dále existovala v určité návaznosti na Maďary, ať už nutností vyplácení tributu (*Procházka – Wihoda 2006*, 626) či přímou kontrolou území. Samozřejmě, jedná se o hypotetický model, který v současnosti stojí především na mincovních nálezech. Je taktéž možné, že vzhledem k provázanosti bavorského a rodivšího se českého mincovnictví (*Lukas – Videman 2021*) nemusí toto hypotetické územní rozdělení nic znamenat.

Před rokem 1000 byly vyraženy saské křížové denáry nalezené při archeologickém výzkumu na Horním náměstí v **Přerově (70.)**. Tyto mince se na Moravě prozatím nenalezly při žádném dalším archeologickém výzkumu či ve formě ztrátové mince, pouze jako součást depotů zlomkového stříbra (Kelč, Kojetín-Popůvky). Podle všeho je pravděpodobné, že i přerovské denáry spadají do období polského záboru Moravy na počátku 11. století (*Procházka et al. 2005*, 11). Tedy do doby, do níž se obdobně řadí i depoty zlomkového stříbra.

Jedno se však zdá být jisté, ve 2. polovině 10. století je již **platební funkce** mincí ta primární. Na území Moravy se tak s mincemi setkáváme výhradně na místech spojených s obchodem či v místech tranzitních uzlů (mapa 5).

Stále v řešení je problematika tzv. imitativních ražeb a mincovních falz (např. *Videman 2017*; *Polanský 2019*, 332–373). Otázka jejich původu a přesných důvodů ražby možná není prozatím zodpovězena, ovšem je jisté, že

sloužily jako směnný prostředek. Prozatím nemáme z území Moravy doloženy jiné způsoby nakládání s mincemi (obolus mrtvých, nášivky atd.) ve 2. polovině 10. století.

5.3 Funkce a import mincí přibližně v 1. třetině 11. století

Počátek 11. století znamenal pro Moravu dynamickou dobu plnou různých zvratů a událostí, které se velkou měrou odrážejí i v nálezech mincí.

Na vymezeném území se v podstatě objevují tři velké fenomény. Prvním jsou **depoty zlomkového stříbra**. Druhým je početný výskyt **mincí uherského krále Štěpána I.** Třetím je masivní nárůst přítomnosti **mincí v hrobech**. Každého z těchto tří fenoménů se týká spektrum nejasností a různorodých interpretací, zároveň jsou ve své podstatě všechny určitým způsobem propojeny. Problematická je zároveň chronologická posloupnost mincí ražených v tomto období, jde především o uherské mince Štěpána I. a ražby české/moravské Břetislava I., jehož mince je již možno brát jako domácí ražby. Nejistota rovněž panuje v určení geografických oblastí Moravy, kterých se týkají jednotlivé sféry vlivu (uherské, polské a následně české) a v neposlední řadě se tlačí do popředí problematika moravských mincoven a počátků moravského mincovnictví obecně. Pokusíme se však na některé otázky odpovědět nebo alespoň nastínit možné směry dalšího bádání.

Celá situace se zamotává již v prvních letech 11. století, kdy se měli „Poláci po smrti Boleslava II. zmocnit Prahy a Moravy“, toliko alespoň říkají stručné zprávy vycházející ze záznamů Kosmy a Galla Anonyma (*Procházka – Wihoda 2006*, 623). Celá situace je kladena k roku 1002 nebo 1003. Morava pak měla být v područí polského knížete Boleslava Chrabrého až cca do roku 1018 či 1029, kdy měl na Moravu zaútočit český kníže Oldřich, kterému se údajně podařilo vyhnat Poláky a část jich prodat Maďarům do otroctví (*Wihoda 2010*, 109). Následně byla Morava předána pod správu Oldřichova syna Břetislava, snad právě roku 1029 (*Tamtéž*, 120). To, že se tento rok zdá vhodnější než dřívější rok 1018, vyplývá i z mincovních nálezů, neboť z území Moravy dosud neznáme ani jedinou minci českých knížat z doby před vládou Břetislava I.

Mincovní nálezy nám rovněž ukazují na rozdělení Moravy na dvě části (mapa 6). Dělicím faktorem jsou nálezy mincí uherského krále Štěpána I. (997–

1038), ale i obecně nálezy jednotlivých mincí. Ponechme prozatím stranou chronologickou nejistotu Štěpánových ražeb (souhrnně *Hunka 2013*, 15–23). Ražby tohoto panovníka máme doloženy především na jižní Moravě, jsou nalézány v širokém prostoru od Palliardiho hradiska ve **Vysočanech (52.)** na západě, přes **Měřovice (69.)** na severu, po **Rudimov (87.)** na východě. Samozřejmě, je zde ještě nález z **Olomouce-Slavonína (61d.)**, jedná se však o hrobový nález z pohřebiště, na kterém byl nalezen i denár Břetislava I., a zároveň se jedná o ojedinělý nález mince Štěpána I. na Olomoucku (mapa 6). Severní (severně od Olomouce) a západní (západně od Přerova) Morava je pak prostá jakýchkoliv ojedinělých nálezů, setkáváme se zde pouze s depoty zlomkového stříbra, jak nám dokládají nálezy z **Kelče (83.)** a **Opavy-Komárova (90.)**. Jeden depot zlomkového stříbra byl nalezen i jižně od Měřovic na katastru **Kojetína-Popůvek (68.)**.

Z rozložení mincovních nálezů datovatelných do 1. třetiny 11. století nám vyplývá především to, že Znojemsko a Brněnsko, tedy zde obecně uváděné jako jižní Morava, byly pod určitým vlivem Maďarů. Olomoucko společně se severní Moravou a přilehlou oblastí českého Slezska byly nejspíše pod polským vlivem. Je zároveň patrné následné pronikání mincí Břetislava na Olomoucko a Brněnsko, které můžeme datovat nejdříve k letům 1029/1030, tedy do doby, kdy nejspíše roste vliv Břetislava na Moravě. Do této doby pak nejspíše můžeme zařadit i obsazení Moravy českými bojovníky a vytlačení Maďarů z moravského území, jak dokládá i zpráva z Kosmovy kroniky (*Wihoda 2010*, 120). Ojedinělé mince, ať už v hrobech či na sídlištích severně od Olomouce, se ovšem začínají objevovat až ve 2. polovině 11. století, jak dokládá soupis D. Kašparové (2005). Přitom se jedná o velice úrodný region a dobové osídlení zde nechybí. Dokladem jsou mimo jiné nálezy z Moravičan-Soutoku či z nedalekého hradiska Stavenice (např. *Faltýnek – Novák – Šlězár 2018; Kašpar – Šlězár – Zlámal 2021*) nebo stopy nemalé železářské produkce v okolí Uničova (*Hlubek – Šlězár 2014*). Dvojí rozdělení Moravy v 1. polovině 11. století je tak jasně patrné. To, že jižní Morava byla v této době pod přímým vlivem Maďarů a že výskyt mincí Štěpána I. nesouvisí pouze s jejich oblibou při platebních transakcích, dokládá jejich vysoký výskyt v této oblasti, který nemá obdoby v sousedních regionech (Čechy, oblast severně Olomouce). Na území jižní Moravy rovněž máme podchycený druhý největší výskyt mincí Štěpána I.

v hrobech z celého středoevropského prostoru, hned po centrální oblasti Maďarska, jak dokládá práce E. Kolníkové (1967).

Jistou podporu tohoto tvrzení můžeme nalézt i ve vojenském tažení Břetislava proti Uhrám (*Wihoda 2010*, 120–121) a ustálení jižní hranice Moravy na řece Dyji (*Marková 2021*, 81–83). Taktéž rozdělení Moravy na dva díly mezi Břetislavovy syny Vratislava, Konráda a Otu (*Wihoda 2010*, 119) patrně odráží výše popsaný stav panující v 1. třetině 11. století.

Je možné, že se za výše popsanou situací, kdy byla Morava rozdělena na dvě části, jak nám nesporně ukazují mincovní nálezy,¹³ ukrývá základ dvojí Moravy (*Mocran et Mocran*). Kolem tohoto slovního spojení, které je možné nalézt na Zlaté bule sicilské z roku 1212, proběhla poměrně bouřlivá diskuze na stránkách Časopisu matice moravské (např. *Hlaváček 2007*, 369–370; *Hruza 2007*, 371–376; *Wihoda 2007*, 377–410). Jistě, dvě století, které leží mezi rozdělením Moravy mezi Uhersko a Polsko a Zlatou bulou sicilskou, je dlouhá doba a tyto dvě situace spolu nemusejí souviset (viz *Wihoda 2007*, 404, pozn. 139).

Mince Štěpána I. byla i součástí depotu zlomkového stříbra nalezeného v **Kelči (83.)**. Kelčský nález je jedním ze tří dosud objevených pokladů zlomkového stříbra, který byl učiněn na území Moravy a v přilehlé oblasti českého Slezska. Zároveň je třeba si uvědomit, že nález z **Opavy-Komárova (90.)** souvisí přímo s blízkým piastovským hradiskem Opava-Kylešovice (*Procházka 2009*, 150–152). Komárovský depot není bezproblémový, předně z něj nemáme dochované žádné zlomky stříbrných artefaktů, pouze celé mince a drobného stříbrného beránka. Ani v dochovaných písemných zprávách o nálezu, který byl učiněn roku 1881, se neuvádějí „rozlámané“ předměty, je ovšem pravdou, že vzhledem k náleзовým okolnostem jejich přítomnost nelze vyloučit (*Michnová et al. 2010*).

Není jednoduché určit konkrétní důvody, které vedly k teauraci tak velkého počtu stříbra. Předně se jedná o nálezy z oblasti severní a střední oblasti Moravy (mapa 6), tento region je dosti vzdálen od Baltského moře, kolem kterého se kumuluje většina dosud objevených depotů zlomkového stříbra a které patřilo do vikingské sféry vlivu. Důvody pro teauraci stříbra

¹³ Tyto mincovní nálezy je v současné době možno brát za dané, neboť ani masivní využívání detektorů kovů v běžné neodborné populaci nepřineslo za posledních 20 let zásadní změny v pozorovaných jevech.

v prostoru Moravy tudíž nemusejí býti totožné s těmi, které byly preferovány na sever od našeho území. Svým složením, které zahrnuje islámské mince a jejich zlomky, západoevropské mince a jejich zlomky, celé i fragmentární části šperků, však odpovídají baltským nálezům tezaurovaného stříbra, jejichž hlavní výskyt je rámován 8. až polovinou 11. století (*Kučerovská 1986, 235*).

Funkce zlomkového stříbra a důvody jeho tezaurace v podobě velkých pokladů se v současnosti v zásadě dají rozdělit do dvou větších celků. První oblast souvisí s ryze ekonomickými praktikami, kdy mělo jít o nahromaděné obnosy stříbra, které sloužilo v běžném styku mezi nakupujícími a prodávajícími. Stříbro tak bylo v místě obchodování směňováno dle váhy a některé pravidelné zlomky mincí pak měly sloužit jako díly větších ražeb v místním peněžním oběhu (*Kučerovská 1986; Bugucki 2004*).

Druhým okruhem důvodů tezaurace zlomkového stříbra jsou magické, symbolické a sociální praktiky (*Urbanczyk 2009*). Jak se zdá, není však vhodné oba okruhy (ekonomický i magický) od sebe oddělovat, neboť na mechanismy raně středověkého obchodu nemůžeme pohlížet pouze z dnešního silně racionálního pohledu (*Urbanczyk 2009, 2; Pranke 2016*).

P. Urbanczyk (2009, 502) spojuje depoty stříbra s okázalou spotřebou jedinců, kteří si to mohli dovolit, a tato spotřeba měla mít formu darů či podobu veřejného ničení předmětů, což mělo být demonstrací moci vikingských vůdců či náčelníků. Jejich moc se tedy odvíjela od zajištění zdrojů stříbra, což autor dává do souvislosti s vikingskou expanzí, neboť vzájemné soupeření mezi vládci tvořilo tlak na hledání stále nových a bohatších zdrojů stříbra. Dostatek drahého kovu tedy zajišťoval moc a privilegia svému majiteli.

Tato teorie je jistě zajímavá a v prostředí skandinávských náčelníků i dobře představitelná, ovšem její aplikování na moravské nálezy 1. poloviny 11. století se nezdá vhodné, i když jsou spojovány s polskou přítomností na Moravě. Nezdá se být reálné, že by se takto mohli projevovat jednotliví velitelé polského vojska.

Zajímavá je teze o funkci depotů stříbra jako prostředků sloužících k vymezení pozemků či území, jejich ukládání bylo patrně kolektivním aktem, jak dokládají i písemné prameny (*Tamtéž, 509–510*).

Nesmíme ani opomenout možnost, že majitel stříbrného pokladu jej mohl tezaurovat z důvodu zajištění si majetku v posmrtném světě, jednalo by se tak o jistou „investici“ do budoucnosti v zásvěti (*Kristiansen 2012*, 384).

Pro samotné fragmentarizování stříbrných předmětů pak P. Urbanczyk (2009, 518) hledá vysvětlení v tom, že tak mohlo být činěno z důvodu přerušení a zničení magické moci artefaktů, kterou mohly předměty nabýt od svých předchozích majitelů. Ničení předmětů zároveň mohlo více demonstrovat rozhodnutí majitele zřeknutí se tohoto majetku.

Samozřejmě, nálezy vah a závaží jasně ukazují na to, že minimálně část stříbra byla využívána při běžné směně, kdy se kov převažoval. To se dělo patrně především ve spojení se specializovanými obchodníky, kterým šlo především o generování zisku, dokladem jsou i písemné prameny (*Pranke 2016*). Skupiny, které své živobytí spojily s obchodem a cestováním, jak nám mimo jiné dokládá i příklad Ibráhíma ibn Jákúba, je tak pravděpodobně nutné oddělovat od běžné populace, která se účastnila směny na domácím trhu a zjevně i odlišně vnímala vlastní výměnu zboží a artefaktů.

Je tak dosti možné, že nalézané depoty, kterých již k roku 1986 evidujeme z baltského prostoru přes 2000 (*Kučerovská 1986*, 247), nemusejí přímo odkazovat na využívání drobných zlomků stříbra (které často váží pouhých 0,1–0,2 g) v běžné směně a jejich fragmentarizace tak může souviset s magickými a symbolickými praktikami. Vysoký počet tezaurovaných depotů totiž ukazuje také na to, že jejich původní majitelé neměli v úmyslu ukryté majetky vyzvednout (*Urbanczyk 2009*, 509).

Z moravského prostoru sice známe dobová závaží a váhy (*Videman – Macháček 2013*, 866), ovšem pouze minimum zlomků surového stříbra či fragmentarizovaných šperků a už vůbec ne mincí, a to ani z obchodních stanic.

Výše představená problematika ukazuje na to, že moravské depoty zlomkového stříbra nemusejí nutně odrážet využívání zlomků v běžném obchodním styku a je dosti možné, že doposud nalezená trojice moravských depotů byla tezaurována z důvodů nábožensko-symbolických a nemuselo se jednat o ukryté a nevyzvednuté majetky obchodníků či místních boháčů. Taktéž spojitost vážek a závaží a sekaného stříbra nemusí být tak zřejmá, jakkoliv se toto spojení nabízí.

Ve zkratce se ještě musíme zmínit o mincích, které byly součástí hrobové výbavy, neboť se jedná o skutečný společenský fenomén, který se na Moravě masivně šíří od počátku 11. století (tab. 4). Funkce importovaných mincí jako **obolu mrtvých** je tedy na vymezeném území dosti častá.

Jev vkládání mincí do hrobů se těší dlouhodobé pozornosti, jak dokládají četné práce (např. *Radoměřský 1955; Kolníková 1967; Sejbal 1986; Živný 2004*). Již v předchozím textu jsme si představili několik nálezů obolů mrtvých. S tímto jevem se setkáváme již na langobardských pohřebištích v **Lužicích (33.)** a **Strachotíně (25.)**. Zlatou minci Michaela III. vloženou do úst zemřelého se podařilo nalézt na velkomoravském pohřebišti v **Mikulčicích (34a.)**. V těchto dobách je však funkce mincí v hrobech patrně odlišná od obolů mrtvých, které se u nás začínají masivně šířit od počátku 11. století až minimálně do poloviny 12. století. Jak dokládá J. Sejbal (1986, 172) ve své studii zaměřené na mladohradištní pohřebiště lokalizované v Uherském Hradišti-Sadech, byl v hrobech s mincemi často přítomen i další inventář, především šperky v podobě náušnic, prstenů, ale i železné předměty (nožičky). Tento inventář je poměrně typický i pro starší slovanské kostrové pohřby.

To, že by mince vložená zemřelému do hrobu na počátku 11. století a na území Moravy měla funkci platidla pro Chárona, jak ji známe z řeckých antických pramenů, je značně nejisté. S přihlédnutím k tomu, že jsou mince vkládány do hrobů společně s dalšími předměty, jsme schopni soudit, že funkce mince jakožto směnného prostředku je v této době již dobře známá a akceptovaná i v běžné populaci. Mince vložená do hrobů tak patrně reprezentovala kupní sílu mince, byla tedy předmětem, který mohl nahradit libovolné další milodary, za které mohla být mince směněna. Jedná se tak o další běžně využívaný předmět, který měl plnit stejnou funkci v našem světě i v zászvětí. Jedná se o pokračování pohanských předkřeszanských tradic, jak ostatně dokládají i písemné zákazy Břetislava II. (1092–1100), které reagují na nevhodné vkládání předmětů (i mincí) do hrobů (*Sejbal 1986, 173*). Patrně tak není správné hledat důvody pro vkládání mincí do hrobů v západním raně středověkém křeszanském prostředí (*Kolníková 1967, 214*).

V 1. třetině 11. století se v hrobech nejčastěji vyskytují mince Štěpána I. (graf 8), což je nepřekvapivé, vzhledem k rozšíření jeho ražeb na moravském území. Opět zde musíme připomenout, že severně od Olomouce a západně od

Přerova nemáme doložené žádné nálezy ojedinělých mincí, a to nejen ve formě obolu mrtvých, ale ani těch ztrátových (mapa 7).

Několik málo mincí pocházejících z Bavorska či Saska, které byly nalezeny na vymezeném území (mapa 6), se na Moravu dostalo patrně díky obchodu, jak mimo jiné dokládá i AR obol Jindřicha V. z **Olomouce-Pekařské ulice (59.)**.

Složitou dobu 1. třetiny 11. století pak uzavírají ražby Břetislava I. (tab. 7), které je možno již brát jako domácí a celkově nám předestírají novou epochu, *Moravu knížecí*. V 1. třetině 11. století však pokračuje již dříve započatý (2. polovina 10. století) vývoj monetizace Moravy, kdy ražený kov představoval především směnný prostředek. Pronikání a využívání mincí v jejich primární funkci nám patrně odráží i jejich využívání jako pohřebního milodaru.

6. Závěrem

Dějinný úsek vymezený koncem 4. až počátkem 11. století je dosti obsáhlý, plný historických zvrátů a složitých období, vždyť již za vlády římských císařů Valentiniana I., Gratiana a Valense v závěru 4. století dochází ke složitým kmenovým posunům vyvolaným vpádem kočovných Hunů roku 375 do Evropy. Jejich nevybíravá přítomnost vytvořila silný tlak na germánské kmeny, které naopak vnikly na území římské říše, jejíž západní část se pod tímto tlakem zhroutila.

Právě v této době dochází k utlumení přísunu římských mincí na území germánského barbarika, které bylo dlouhodobým susedem římské říše a v jehož prostoru bylo obsaženo i území budoucí Moravy. Právě tento prostor je společně s přilehlým územím českého Slezska druhým vymežujícím prvkem zde předkládané práce, která se zabývá nálezy mincí z výše stanoveného časového úseku, které byly učiněny na území dnešní Moravy a v přilehlé slezské oblasti. Nejedná se jen o pouhý soupis nálezů, ale i o jejich vyhodnocení z hlediska numismatického, ale i archeologického, které úzce souvisí s následnou interpretací a představením možných funkcí, které mohly mince na vymezeném území zastávat.

Funkce mincí a jejich role ve společnosti se v průběhu času měnily. Přibližně od 70. let 4. století dochází, spolu s opouštěním hraničního Limitu římskými vojáky, k ustávání přísunu mincí na moravské území. Tato situace se projevila ukládáním pokladů, které byly tvořeny především AE ražbami 3. a 1. poloviny 4. století (tab. 2), do země. Jejich tezaurace pak trvá přibližně do poloviny 5. století. Nominálové a materiálové složení těchto pokladů nám pak dává tušit, že v nich byly ukryté především běžné ražby využívané nejspíše i v běžné místní směně. Nelze však vyloučit ani magické/symbolické funkce těchto depotů.

Společenské změny spojené s postupnou transformací Západořímské říše v raná germánská království se projevily i změnou přístupu k mincím. Předně jsou AE mince nahrazeny ražbami zlatými, zároveň se mění i směr importu mincí, který je orientovaný na Východořímskou říši (Byzanc). Tento stav v podstatě trvá až do 1. poloviny 10. století, přičemž se i v tomto časovém úseku proměňuje způsob zacházení s mincemi. Mince zde patrně nejsou

primárně využívány jako směnný prostředek, ale slouží jako zdroj drahého kovu či jsou upravovány na šperk, jak dokládají nálezy z langobardských pohřebišť v **Lužicích (33.)** a **Strachotíně (25.)**. Na lužickém pohřebišti, které je využíváno až do poloviny 6. století, byla nalezena i neupravená mince, což dokládá další funkci, kterou byzantské ražby na našem území zastávaly, sloužily totiž i jako obol mrtvých. Tento jev je dosti častý v široké geografické oblasti, také mu byla věnována náležitá pozornost, ovšem stále nemáme jistotu v tom, co znamenal pro dobovou společnost. Dle situace panující na lužickém pohřebišti, ale i na velkomoravském pohřebišti v Mikulčicích, kde byl nalezen AV solidus Michaela III., který byl vložen zemřelému do úst (obr. 6), je možné uvažovat o jeho souvislosti s přijetím křesťanství. Je však nutné dalšího bádání v této otázce. Leccos by mohlo ukázat porovnání situace se širšího geografického prostoru, jehož součástí by měly být především země, které může spojit s byzantskou misijní činností.

Mince, které se masivně začínají objevovat v hrobech od 1. třetiny 11. století, však patrně souvisejí s jinými praktikami, jež nejspíše vycházejí z předešlých pohanských tradic, které se projevovaly vkládáním široké škály předmětů zemřelému do hrobu. V této době jsou pak především dokladem rozšíření a obecného uznání mincí jako směnného prostředku. Na rozdílnou funkci mincí v hrobech v mladohradištním období a v době trvání Velké Moravy ukazuje i odlišnost využívaných mincí, kdy se ve starších dobách jedná výhradně o ražby zlaté a zároveň je zde více než stoletý hiát, který dělí obě situace. Rozdílů je však více.

Mince se zároveň ukázaly jako zajímavý indikátor rozdílnosti či přímo rozdělení Moravy v raném středověku, neboť se ukázalo, že nemáme žádné nálezy ojedinělých mincí severně Olomouce a západně Přerova (mapa 6). Jižní část Moravy je pak doslova zaplavena ražbami uherského krále Štěpána I., což nám může mimo jiné indikovat i silný vliv Maďarů na tento region v 1. třetině 11. století. Severní Morava pak nejspíše spadala pod vliv polský, jak nám dokládají i tři nálezy pokladů zlomkového stříbra. Tento zvyk je úzce spjatý s baltským prostorem, který na našem území reprezentuje právě polská přítomnost.

Funkce zlomků stříbra, jakožto ekvivalentu mincí na vymezeném území v té době, se ovšem ukázala jako nesnadná, vzhledem k neregistrovaným nálezům zlomků stříbrných šperků, ale ani mincí, které jsou nedílnou součástí

pokladů zlomkového stříbra. Jistě, na Moravě máme doloženy kupecké vážky a závaží, ovšem prozatím se zdá, že je provázejí spíše nálezy mincí, nikoliv fragmentů stříbra. Nabízí se tak otázka, zda nebylo vážkami převažováno jiné zboží než stříbrné zlomky. Samozřejmě je možné, že drobné fragmenty stříbra nejsou doloženy jen díky současnému stavu výzkumu. Je však také nutno brát v potaz, že tezaurované poklady stříbrných fragmentů souvisejí s magickými či symbolickými praktikami.

Jižní část Moravy však v 1. třetině 11. století již šla k plné monetizaci společnosti, která se plně projevila za vlády Břetislava I. a jeho synů.

Když se však vrátíme do časů Velkomoravské říše, zaujme zde nápadně nízký počet nálezů importovaných mincí. Tento jev patrně souvisí s tím, že mince v té době na Moravu prostě importovány nebyly. Byzantský solidus fungoval především jako míra hodnoty zboží, aniž by musel být fyzicky zastoupen na vnitřním trhu či ve styku s cizími obchodníky. Roli směnného prostředku zastupovaly především železné sekerovité hřivny a látkové šátečky, potenciálně i šperky. Drahý kov byl na Moravu importován pravděpodobně ve formě surových ingotů.

Po pádu Velké Moravy na počátku 10. století následoval přibližně půl století trvající hiát v importu mincí. Ražený kov se na vymezeném území začíná více projevovat až ve 2. polovině 10. století patrně v souvislosti s expanzí českých Přemyslovců na východ a obecně s oživením obchodních aktivit, jak nám dokládají i obchodní stanice (například Kostice-Zadní hrúd) při řece Dyji. V této době se na Moravě zároveň ve větší míře vyskytují mince z území Říše, především z Bavorska (tab. 6). Rozkvět obchodních aktivit reflektujeme ale i na hradiscích (například Staré Zámky v Brně-Líšni) či v Olomouci. Otázka ovládnutí celého moravského území Přemyslovci v závěru 10. století je z pohledu mincovních nálezů nejistá. Je dosti možné, že Boleslavové měli pod svou kontrolou jen západo-východní cestu a opěrné body na ní ležící (Moravský Krumlov-Rokytná; Staré Zámky; Radslavice-Zelená Hora; Držovice; Olomouc).

Nutno poznamenat, že se předložená práce zabývala širokým obdobím, ve kterém probíhala celá řada složitých procesů, od masivního stěhování národů ve 4. až 6. století až po konsolidaci středoevropských států kolem roku 1000. V rámci této dlouhé doby byla i různá intenzita importu mincí na vymezené území a taktéž funkce, které zde ražený kov zastával, se v průběhu

času měnily. V práci byly tyto změny a procesy zahrnuty a rámcově i zpracovány, některé by si jistě zasloužily více pozornosti, ovšem jejich rozpracování by nutně vedlo k neúměrnému nárůstu textu a bude vhodnější je rozpracovat zvlášť a detailněji. Součástí dalších prací by tak mělo být i hlubší porovnání zde uvedených zjištění s bohatším spektrem archeologického materiálu. Opomenuta by neměla být ani provázanost mincovních nálezů s komunikačními koridory a cestami, které jsou neodlučně spjaty s obchodem a transferem zboží, lidí, ale i myšlenek a idejí.

7. Abstract

This master's thesis deals with the findings of imported late antiquity and early medieval period coins in the area of Moravia and the neighbouring Czech Silesia. Specifically, it focuses on the coins minted during the reign of Roman emperors Valentinian I, Gratian and Valens in the last quarter of the 4th century up to the reign of Stephen I of Hungary (997–1038).

During this extensive period, we can observe a rise in the import of coins and changes in their use in the relevant societies. The focus of the paper is divided into three historical periods.

The first period ranges between the end of the 4th and the end of the 7th century. It is strongly associated with massive ethnic displacement due to the Hun invasion of Europe in 375, which had a significant impact on the fall of the Western Roman Empire. In Moravia, we can observe the hoarding of common copper Roman coins. This phenomenon lasts approximately until the middle of the 5th century and reflects the fact that coins must have functioned as a medium of exchange even in everyday regional trade.

From the second half of the 5th century, the import of early Byzantine gold coins began to prevail. These coins appeared predominantly as ornaments placed in graves or served as obols of the dead. However, there are also known examples of gold coin hoards which can be dated to the 6th century. The following century shows a few more examples of imitations of Byzantine gold solidi which can likely be traced to the nomadic Avars.

The next notable import of coins is not evidenced until the period of Great Moravia, where we have documented sparse finds of Byzantine gold coins. These include, for example, the solidus of Michael III, which was used as Charon's obol. The custom of placing coins in graves in this period, as well as the preceding ones, is likely associated with Christianity. Generally, the small number of imported coins tells us that they were not used in Moravia. In this region, other objects served as means of payment, in particular, iron axe-like bars (*grzywnas*) and cloth scarves, possibly even jewellery.

After the fall of Great Moravia, which is related to the arrival of nomadic Hungarians, the next period when coins began to appear in the area was the second half of the 10th century in connection with the Přemyslids and long-

distance trade. At this time, coins already predominantly served their primary function as a currency.

The situation prevailing in Moravia in the initial decades of the 11th century was immensely complex. In general, we observe three significant phenomena: the appearance of hoards of silver fragments, the massive influx of coins minted by Stephen I of Hungary and the widespread custom of placing coins in graves.

Hoarding of silver fragments is a custom common in the Baltic Sea Region, and the presence of such hoards in Moravia is associated with the military presence of the Poles. Silver fragments were not necessarily used as a medium of exchange and coin substitute on the local market but could signify the presence of magical or symbolic practices.

The numerous finds of coins minted by Stephen I of Hungary likely show that the southern part of Moravia fell under the Hungarian sphere of influence. There is no evidence of isolated finds of coins north of Olomouc and west of Přerov. This might reflect the division of Moravia into two parts at the time, which may be confirmed by the subsequent actions of Bretislav I and his division of the Moravian territory among his sons.

The custom of placing coins in graves, which began to be massively prevalent at the beginning of the 11th century, apparently reflects both the earlier pagan customs of burial gifts and the fact that, at the time, the coin was already generally accepted and used as a currency.

The thesis presents examples of coins covering an extensive time period and highlights a number of functions that coins held in society over different eras. Furthermore, it shows various sources of coins imported to Moravia and the neighbouring area of Czech Silesia. Some issues mentioned in the paper are worth separate and more in-depth research.

Použitá literatura

- Andrzejowski, J. 2010: The Przeworsk Culture. A Brief Story (for the Foreigners), In: Lund Hansen, U. – Bitner-Wróblewska, A. (edd.): World Apart? Contact across the Baltic Sea in the Iron Age. Nordiske Fortidsminder C/7, København-Warszawa, 1–52.*
- Bartík, J. – Chrástek, T. 2018: Uherské Hradiště (okr. Uherské Hradiště). Přehled výzkumů 59-2, 276–277.*
- Bayer, M. 2012: Mladohradištní pohřebiště ve Šlapanicích u Brna a soudobá pohřebiště na Brněnsku. Nepsaná bakalářská práce. Brno.*
- Bednaříková, J. 2012: Attila: Hunové, Řím a Evropa. Praha.*
- Bednaříková, J. 2013: Stěhování národů. Praha.*
- Bemmann, J. 2005: Zur Münz- und Münzersatzbeigabe in Gräbern der Römischen Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit des mittel- und nordeuropäischen Barbaricums. In: H.-J. Häbeler (Hrsg.), Neue Forschungsergebnisse zur nordwesteuropäischen Frühgeschichte unter besonderer Berücksichtigung der altsächsischen Kultur im heutigen Niedersachsen. Studien zur Sachsenforschung 15, 2005, 1–62.*
- Bém, M. et al. 2001: Archeologické zrcadlení. Olomouc.*
- Bender, W. 1953: Znaleziska monet rzymskich z terenu Śląska Cieszyńskiego. Sprawozdania P. M. A. t. 5, z. 3/4, 12–29.*
- Beninger, E. – Freising, H. 1933: Die germanischen Bodenfunde in Mähren. Reichenberg.*
- Berndt, G. M. 2008: Gallia – Hispania – Africa: Zu den Migrationen der Vandalen auf ihrem Weg nach Nordafrika. In: Berndt, G. M. – Steinacher, R. (edd.): Das Reich der Vandalen und seine (Vor-)Geschichten, Denkschriften der philosophisch-historischen Klasse, Band: 366, Forschungen zur Geschichte des Mittelalters, Band: 13, Wien, 131–147.*
- Bláha, J. – Polanský, L. 2005: Nález nové varianty denáru Boleslava II. typu ruka/poprsí ve Wurmově ulici 3 v Olomouci. Numismatický sborník 20, 147–150.*
- Bláha, J. – Lukas, J. – Videman, J. 2015: Revize souboru mincí nalezených při archeologickém výzkumu v letech 1983–1984 v Pekařské ulici v Olomouci. Numismatické listy 70, 22–54.*
- BMC 13 (= Wroth, W. W.) 1889: Catalogue of Greek Coins in the British Museum. Vol. 13: Pontus, Paphlagonia, Bithynia, and the Kingdom of Bosphorus. London.*
- Bouzek, J. 2005: Klimatické změny ve středoevropském pravěku. Archeologické rozhledy LVII, 493–528.*
- Brandl, V. 1892: Kniha pro každého Moravana. Brno.*
- Brenner, F. 1952: Antické mince. Přírodovědný sborník ostravského kraje 13, č. 4, 588.*
- Bruck, G. 1961: Die spätrömische Kupferprägung: ein Bestimmungsbuch für schlecht erhaltene Münzen. Graz.*

- Bříza, S. – Janáková, M. 2010:* Lichnov (okr. Bruntál). Přehled výzkumů 51, 384.
- Bugucki, M. 2004:* Dlaczego we wczesnym sredniowieczu powstawały skarby zlomu srebrnego? Uwagi na marginesie prac Jacka Kowalewskiego i Przemysława Urbanczyka. *Wiadomości Numizmatyczne*, t. XLVIII, z. 1, p. 49–76.
- Cach, F. 1970:* Nejstarší české mince I. České denáry do mincovní reformy Břetislava I. Praha.
- Cach, F. 1972:* Nejstarší české mince II. České a moravské denáry od mincovní reformy Břetislava I. do doby brakteátové. Praha.
- Cutler, A. 2001:* Gifts and Gift Exchange as Aspects of the Byzantine, Arab, and Related Economies. *Dumbarton Oaks Papers* 55, 247–279.
- Cohen 1: Cohen, H. 1880:* Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 1. Paris.
- Cohen 2: Cohen, H. 1882:* Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 2. Paris.
- Cohen 3: Cohen, H. 1883:* Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 3. Paris.
- Cohen 4: Cohen, H. 1884:* Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 4. Paris.
- Cohen 5: Cohen, H. 1885:* Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 5. Paris.
- Cohen 6: Cohen, H. 1886:* Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 6. Paris.
- Cohen 7: Cohen, H. 1888:* Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 7. Paris.
- Cohen 8: Cohen, H. 1892:* Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 8. Paris.
- CNI V.: CNI V. 1914:* Corpus nummorum italicorum, V. (Lombardia). Rom.
- Čermáková, E. – Kašparová, D. 2013:* Nálezy římských mincí ze Zubří-Dropávky (okr. Vsetín). *Folia Numismatica* 27/2, 195–204.
- Černohorský, K. 1956:* Zapomenuté nálezy římských mincí na Moravě z konce 18. a počátku 19. století. *Památky archeologické* XLVII, 70–85.
- Červinka, I. L. 1893:* Římské mince na Moravě nalezené. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* X, 68–70, 113, 161–164.
- Červinka, I. L. 1894:* Římské mince na Moravě nalezené. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* XI, 30–31, 147–149.
- Červinka, I. L. 1895:* O římských cestách obchodních na Moravě. *Časopis matice moravské* XIX, 29–39; 105–117; 201–217.

- Červinka, I. L. 1902: Vlastivěda Moravská I. Země a lid. Morava za pravěku. Brno.*
- Červinka, I. L. 1932: Nálezy mincí z Moravy. ČVSMO XLV, 8.*
- Červinka, I. L. 1946: Římské mince z nálezů na Moravě. Zvláštní otisk Časopisu Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci LV, sv. II. - duchovědný, Olomouc.*
- Čižmář, Z. 1999: Cholína (okr. Olomouc). Přehled výzkumů 40, 268–269.*
- Čižmář, M. – Geislerová, K. – Rakovský, I. 1985: Pohřebiště z doby stěhování národů ve Strachotíně. Památky archeologické LXXVI, 285–303.*
- Dannenbergh, H. 1876–1905: Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit 1–4, plates. Berlin.*
- Dejmal, M. – Slavíková, A. 2011: Modřice (okr. Brno-venkov). Přehled výzkumů 52-2, 170–172.*
- Demek, J. a kol. 1987: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Brno.*
- Dobiáš, J. 1964: Dějiny československého území před vystoupením Slovanů. Praha.*
- Doláková et al. 2017: Doláková, N. – Kočár, P. – Dresler, P. – Dreslerová, G. – Kočárová, R. – Ivanov, M. – Nehyba, S. 2017: Vývoj interakce přírodního prostředí a subsistenční strategie raně středověké společnosti: Pohansko u Břeclavi a okolí. Archeologické rozhledy LXXII, 523–572.*
- Dopita, J. 1986: Nálezy mincí na Olomoucku (I). Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci 238, 1–19.*
- Dresler, P. – Macháček, J. 2013: Vývoj osídlení a kulturní krajiny dolního Podýjí v raném středověku. Archeologické rozhledy LXV, 663–705.*
- Dreslerová, D. 2005: Klima v pravěku – mýtus a skutečnost. Několik poznámek k článku Jana Bouzka. Archeologické rozhledy LVII, 534–548.*
- Dreslerová, D. 2010: Klima v holocénu a možnosti jeho poznání. Živá archeologie REA 11/2010, 18–21.*
- Dreslerová, D. 2012: Les v pravěké krajině II. Archeologické rozhledy LXIV, 199–236.*
- Droberjar, E. 2001: Zlatý náramek typu Turnai – Blučina ze středních Čech. Archeologie ve středních Čechách 5, 517–527.*
- Droberjar, E. 2002: Zu den elbgermanischen Prunkkniefibeln vom typ Almgren 147. In: Kuzmová, K. – Pieta, K. – Rajtar, J. (Hrsg.): Zwischen Rom und dem Barbaricum. Festschrift für Titus Kolník zum 70. Geburtstag. Nitra, 230–244.*
- Droberjar, E. 2013: Langobardské esovité spony ve středních Čechách. Archeologie ve středních Čechách 17, 147–159.*
- Dvorský, F. 1906: Vlastivěda moravská II. Místopis Moravy. Jihlavský kraj. Třebický okres. Brno.*

- Dvorský, F. 1914:* Vlastivěda moravská II. Místopis Moravy. Hradištský kraj. Strážnický okres. Brno.
- Faltýnek, K. – Novák, J. – Šlězár, P. 2018:* Raně středověké osídlení v Moravičanech na Soutoku. Přehled výzkumů 59-2, 119–159.
- Fojtík et al. 2016:* Fojtík, P. – Videman, J. – Richtera, L. – Mazík, M. – Zmrzlý, M. 2016: Dva mincovní nálezy z konce 10. století z Držovic (okr. Prostějov). Numismatický sborník 29/2, 2015, 149–161.
- Franz, L. 1929:* Funde aus der Umgebung von Iglau. Sudeta V, 54–56.
- Galuška, L. 2013:* Hledání původu. Od avarských bronzů ke zlatu Velké Moravy. Brno.
- Geisler, M. 1986:* Holubice. Pohřebiště z mladohradištního období. Fontes Archaeologiae Moravicae 20. Brno.
- Geisler, M. 1997:* Pohřebiště z 10.–11. století v Ivanovicích u Brna, okr. Brno-město. Pravěk NŘ 7, 395–410.
- Gottwald, A. 1924:* Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku. Prostějov.
- Grossmannová, D. 2010:* Nové nálezy mincí z Ratíškovic. Folia Numismatica 24/1, 53–54.
- Grossmannová, D. 2020:* Napodobenina byzantského tremissisu z 6. století z Archlebova (okr. Hodonín). Folia Numismatica 34/1–2, 117–120.
- Hahn, W. 1976:* Moneta Radasponensis: Bayerns Münzprägung im 9., 10. u. 11. Jh. Braunschweig: Klinkhardt.
- Hahn, W. 1986:* Imitativprägungen nach frühen bayrischen Münztypen in böhmischen und polnischen Schatzfunden. In: Denárová měna na Moravě. Sborník prací z III. numismatického symposia 1979. Brno, 285–299.
- Hahn, W. 2001a:* Grundzüge der altbayerischen Münz- und Geldgeschichte. Teil 5a: der Münztyp Herzog Heinrichs I. in der Münzstätte Regensburg (948–967). Money trend. Internationales Münzenmagazin mit paper-money-report, Münzemarkt und Münzenkatalog: Deutschland, Österreich und Liechtenstein, 33(3), 58–63.
- Hahn, W. 2001b:* Grundzüge der altbayerischen Münz- und Geldgeschichte. Teil 5b: der Münztyp Herzog Heinrichs I. in der Münzstätte Regensburg (948–967). Money trend. Internationales Münzenmagazin mit paper-money-report, Münzemarkt und Münzenkatalog: Deutschland, Österreich und Liechtenstein, 33(4), 58–63.
- Hahn, W. 2001c:* Grundzüge der altbayerischen Münz- und Geldgeschichte. Teil 6: Die Prägungen der Liutolfsrevolte und der Münztyp Herzog Heinrichs I. in der Münzstätte Nabburg (953–967). Money trend. Internationales Münzenmagazin mit paper-money-report, Münzemarkt und Münzenkatalog: Deutschland, Österreich und Liechtenstein, 33(5), 56–60.
- Hahn, W. 2001d:* Grundzüge der altbayerischen Münz- und Geldgeschichte. Teil 7: Der Beginn der Augsburger Münzprägung unter Bischof Ulrich (950er/960er Jahre). Money

- trend. Internationales Münzenmagazin mit paper-money-report, Münzemarkt und Münzenkatalog: Deutschland, Österreich und Liechtenstein, 33(6), 56–61.
- Hatz, V. 1961:* Zur Frage der Otto-Adelheid-Pfennige. Versuch einer Systematisierung auf Grund des schwedischen Fundmaterials, Commentationes de nummis saeculorum IX–XI in Suecia repertis 1, 105–144.
- Hájnik, J. 2019:* Včasnostredoveké sekerovité hrivny z územia strednej Európy. *Musaica Archaeologica* 2/2019, 111–172.
- Hävernick, W. 1935:* Die Münzen von Köln. Die Münzen und Medaillen von Köln 1. Köln.
- Hlaváček, I. 2007:* Mocran et Mocran. Stručný diskuzní epilog Ivana Hlaváčka. *Časopis Matice moravské* CXXVI, 369–370.
- Hlubek, L. – Šlězár, P. 2014:* Doklady zpracování železa v raném středověku na území Uničovska a Litovelska. *Archaeologia historica* 39, 583–607.
- Hrubý, V. 1959:* Velkomoravské hradisko sv. Klimenta u Osvětiman. Brno.
- Hrubý, V. 1965:* Staré město. Velkomoravský Velehrad. Praha.
- Hruza, K. 2007:* „Hruza neví či nechce vědět“. Několik poznámek k diskusi nad souborem basilejských listin z 26. září roku 1212 a charakterem přemyslovské vlády. *Časopis Matice moravské* CXXVI, 371–376.
- Hunka, J. 2013:* Mince Arpádovců z roků 1000–1301. Ich podiel na vývoji hospodárstva stredovekého Slovenska. Nitra.
- Huszár, L. 1979:* Münzkatalog Ungarn: von 1000 bis Heute. München.
- Charvát, P. 2016:* Ibráhím in Jákúb a placení šátečky - realita či fikce? *Praehistorica* XXXIII/1-2, 201–204.
- Chybová, H. 1986:* Záchraný výzkum mladohradištního pohřebiště ve Zborovicích. *Studie muzea Kroměřížska*, 3–24.
- Kankelfitz, B. R. 1996:* Römische Münze von Pompeius bis Romulus. 4. Auflage. Battenberg Katalog.
- Kašpar, P. 2014:* Nálezy římských mincí na území Olomouckého kraje. Nepsaná bakalářská práce. Olomouc.
- Kašpar, P. 2017:* Nálezy pozdně římských a raně byzantských mincí na Moravě. Nepsaná magisterská seminární práce. Brno.
- Kašpar, P. – Šlězár, P. – Zlámal, T. 2021:* Stavenice (okr. Šumperk). Přehled výzkumů 62-2, 254–257.
- Kašparová, D. 2005:* Oběživo na severozápadní Moravě ve středověku. *Folia Numismatica* 18/19, 59–78.
- Kašparová, D. 2013:* Nález mincí z okolí Přerova. *Folia Numismatica* 27/2, 225–232.

- Kašparová, D. 2014:* Nálezový soubor antických mincí z Vícemilic ve sbírkách Moravského zemského muzea. *Folia Numismatica* 28/2, 223–239.
- Kašparová, D. – Militký, J. 2016:* Depot římských denárů ze Zátoru (okr. Bruntál). *Folia Numismatica* 30/2, 79–104.
- Kašparová, D. – Militký, J. 2017:* Revize depotu římských mincí z Olomouce-Slavonína. *Folia Numismatica* 31/2, 373–382.
- Kalábek, M. 2004:* Nálezy ze sídliště z období stěhování národů v Olomouci-Slavoníně. Archeologické centrum Olomouc p. o., ročenka 2003, 137–149.
- Kalábek, M. 2006:* Germánské osídlení Olomouce. In: Droberjar, E. – Lutovský, M. (edd.): *Archeologie barbarů 2005. Sborník příspěvků z I. konference „Pozdně keltské, germánské a časně slovanské osídlení“*. Praha, 431–450.
- Kalábek, M. – Militký, J. 2009:* Nález pozdně římské mince v objektu z doby stěhování národů z Olomouce-Slavonína. *Numismatický sborník* 23, 210–214.
- Karger, V. 1934:* Ein römisches Goldmedaillon aus Schlesien. *Sudeta* X, 31–32.
- Katz, V. 1940:* Nález mincí a sekaného stříbra ze začátku 11. století u Kelče na Moravě. *Numismatický časopis* XV, 1939, 10–22.
- Kavánová, B. – Šmerda, J. 2010:* Zlatý solidus Michala III. z hrobu 480 u baziliky v Mikulčicích. In: Ungerman Š. – Přichystalová, R. – Šulc, M. – Krejsová, J. (edd.): *Zaměřeno na středověk: Zdeňkovi Měřinskému k 60. narozeninám*. Praha, 151–162.
- Kershaw, J. 2014:* Viking-Age Silver in North-West England: Hoards and Single Finds. In: Harding, S. E. – Griffiths, D. – Royles, E. (edd.): *In Search of Vikings*, Boca Raton, 149–164.
- Kilger, Ch. 2000:* Pfennigmärkte und Währungslandschaften. Monetarisierungen im sächsisch-slawischen Grenzland ca. 965–1120. *Commentationes De Nummis Saeculorum IX–XI in Suecia Repertis. Nova Series* 15. Stockholm: The Royal Swedish academy of letters.
- Klanica, Z. 1993:* Untersuchungen in Hodonín-Lužice im Jahre 1989 (Bez. Hodonín). *Přehled výzkumů 1989*. Brno, 59.
- Klanica, Z. – Klanicová, S. 2011:* Das Langobardische Gräberfeld von Lužice (bez. Hodonín). In: Tejral, J. (ed.): *Langobardische Gräberfelder in Mähren I*. Brno, 225–312.
- Klanica et al. 2019:* Klanica, Z. – Kavánová, B. – Kouřil, P. – Ungerman, Š. 2019: Mikulčice. Die Necropole an der dreischiffigen Basilika. *SBM XII*. Brno.
- Knies, J. 1890:* O římských nálezech starožitných na Moravě a důležitosti jejich pro určování stáří. *Moravská Orlice* roč. XIX, č. 52 (4. 3. 1890).
- Knies, J. 1893:* O římských starožitnostech na Moravě nalezených. *Český lid* 2, 616–620, 685–694.
- Kočár, P. – Šlězár, P. – Kočárová, R. 2016:* Vegetace a ekonomika předvelkomoravské centrální lokality v Olomouci-Povelu. *Archeologické rozhledy* LXVIII, 544–575.

Kohoutek, J. – Militký, J. 2005: Hromadný nález římských mincí a bronzové spony z doby římské ze Starého Města u Bruntálu. *Pravěk, Nová řada* 13 (2003), 405–424.

Kolníková, E. 1967: Obolus mrtvých vo včasnostredovekých hrobch na Slovensku. *Slovenská archeológia* XV-1, 189–254.

Komoróczy, B. – Vlach, M. 2010: Využití GIS pro výzkum římského vojenského zásahu na barbarské území ve střední Evropě v době markomanských válek - Úvod do problematiky a perspektivy. In: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsik, V. (edd.): *Archeológia barbarov 2009, Archaeologia Slovaca Monographiae*. Nitra, 247–290.

Košnár, L. 1994: Raně středověký depot stříbrných předmětů z Poštorné, okr. Břeclav. *Varia Archaeologica* 6, 69–103, tab. V–VIII.

Kouřil, P. 2003: Staří Maďaři a Morava z pohledu archeologie. In.: Klápště, J. – Plešková, E. – Žemlička, J. (edd.): *Dějiny ve věku nejistot: sborník k příležitosti 70. narozenin Dušana Třeštíka*. Praha, 110–146.

Krejčík, T. 1986: Denáry z kostrových hrobů z mladohradištního pohřebiště v Prušánkách, okres Hodonín. *Numismatický sborník* 17, 283–288.

Kristiansen, K. 2012: Bronze Age Dialectics: Ritual Economies and the Consolidation of Social Divisions. In: T. L. Kienlin – A. Zimmermann (eds.): *Beyond elites: alternatives to hierarchical systems in modelling social formations, Teil 2, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie* 21., Bonn, 381–392.

Kříž, M. 1893: Kůlna a Kostelík. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* X, 73.

Křížek, F. 1933: Příspěvky k soupisu antických mincí nalezených na Moravě. *Numismatický časopis československý* 9, 32–44.

Křížek, F. 1939: Dva hromadné nálezy římských mincí z Moravy. *Příroda* XXXII, č. 8, 265–270.

Křížek, F. 1941: Nové římské mince z Moravy. *Numismatický časopis* 16 a 17, 5–12.

Kučerovská, T. 1973: Nálezy severoitalských mincí ve velkomoravském hradišti „Valy“ u Mikulčič. *Moravské numismatické zprávy* 13, 10–15.

Kučerovská, T. 1986: Nález zlomkového stříbra z Kelče. In.: *Denárová měna na Moravě. Sborník prací z III. numismatického symposia 1979*. Brno, 235–248.

Kučerovská, T. 1998: Münzfunde aus Mikulčice. In: Poláček, L. /Hrsg./: *Studien zum Burgwall von Mikulčice. Band 3*. Brno, 151–170.

Kurz, K. 2006: *Mince starověkého Řecka a Říma*. Praha.

Kuzmová, K. – Rajtár, J. 2010: Římský kastel v Iži – hraničná pevnosť na Dunaji. In: Kuzmová, K. – Rajtár, J. (edd.): *Římský kastel v Iži. Výskum 1978 - 2008*. *Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes, Tomus XII*. Nitra 2010, 11–32.

- LRBC (= Hill, P. V. – Kent, J. P. C.) 1960: Late Roman Bronze Coinage. A. D. 324–498. Part I. The Bronze Coinage of the House of Constantine. A. D. 324–346. London.*
- Ludikovský, K. – Snášil, R. 1974: Mladohradištní kostrové pohřebiště ve Velkých Hostěrádkách (o. Břeclav). Studie Archeologického Ústavu ČSAV v Brně II/4. Praha.*
- Lukas, J. – Videman, J. 2021: Počátky českého mincovnictví. Praha.*
- Lutovský, M. 2001: Encyklopedie slovanské archeologie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha.*
- Macháček et al. 2007: Macháček, J. – Doláková, N. – Dresler, P. – Havlíček, P. – Hladilová, Š. – Přichystal, A. – Roszková, A. – Smolíková, L. 2007: Raně středověké centrum na Pohansku u Břeclavi a jeho přírodní prostředí. Archeologické rozhledy LIX, 278–314.*
- Macháček, J. – Wihoda, M. 2013: Dolní Podyjí mezi Velkou a přemyslovskou Moravou. Archeologicko-historická interpretace výsledků interdisciplinárního výzkumu z let 2007–2012. Archeologické rozhledy LXV, 878–894.*
- Macháček et al. 2016: Macháček, J. – Dresler, P. – Přichystalová, R. – Sládek, V. 2016: Břeclav - Pohansko VII. Kostelní pohřebiště na Severovýchodním předhradí. Brno.*
- Mann, M. E. 2002: Medieval Climatic Optimum. In.: MacCracken, M. C. – Perry, J. S. (eds.): Encyclopedia of Global Environmental Change, Volume 1. Chichester, 514–516.*
- Marešová, K. 1986: Nález předmincovního platidla na slovanském pohřebišti v Uherském Hradišti-Sadech. Denárová měna na Moravě. Sborník prací z III. numismatického symposia 1979. Brno, 91–97.*
- Marková, M. 2021: Hranice a hraničení v českých zemích ve středověku. Praha.*
- Maška, K. J. 1893: Římské mince na Moravě a v Dol. Rakousích. Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci X, 70.*
- Maška, K. J. 1898: Z pravěku Kravařska. In: České učitelstvo (eds.): Moravské Kravařsko, 39–49.*
- Martínek, J. 2019: Jantarová stezka. Výstavní katalog. Brno.*
- Martínek, J. – Šlězár, P. 2014: Po stopách starých cest. Výstavní katalog. Brno.*
- Menoušková, D. 2001: Hradisko sv. Klimenta. Archaeologia mediaevalis Moravica et Silesiana I/2000, 159–184.*
- Měřínský, Z. 1986: Morava v 10. stol. ve světle archeologických nálezů. Památky archeologické LXXVI, 18–80.*
- Měřínský, Z. 2011: Morava na úsvitu dějin. Vlastivěda Moravská. Země a lid. Brno.*
- MIB II: Hahn, W. 1975: Moneta Imperii Byzantini. Rekonstruktion des Prägeaufbaues auf synoptisch-tabellarischer Grundlage, vol. II, Von Justinus II. bis Phocas (565–610), einschlieslich der Prägung der Heraclius-Revolve und mit Nachträgen zum 1. Band, DÖAW, 119. Wien.*

MIB III: Hahn, W. 1981: Moneta Imperii Byzantini. Rekonstruktion des Prägeaufbaues auf synoptisch-tabellarischer Grundlage, vol. III, Von Heraclius bis Leo III/Alleinregierung (610–720), mit Nachträgen zum 1. und 2. Band, DÖAW, 148. Wien.

MIB E: Hahn, W. – Metlich, M. A. 2000: Money of the Byzantine Empire (Anastasius I-Justinian I, 491–565), Veröffentlichungen des Instituts für Numismatik und Geldgeschichte der Universität Wien, 6. Wien.

Michnová, V. – Kalábek, M. 2000: Nálezy denárových ražeb z mladohradištního pohřebiště v Olomouci - Slavoníně. Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci č. 280, 39–52.

Michnová et al. 2010: Michnová, V. – Polanský, L. – Tomková, K. – Tymonová, M. 2010: Komárovský poklad. Revize dochované části torza depotu. Numismatické listy 65, 98–126.

Militký, J. 2004: Import zlatých římských a raně byzantských mincí do českých zemí v době římské až raném středověku. Archeologie ve středních Čechách 8, 505–536.

Militký, J. 2005: Nálezy mincí ze 6.–7. století v Čechách a na Moravě. In: Kuna, M. – Profantová, N. a kol.: Počátky raného středověku v Čechách, Praha, 275–286.

Militký, J. 2009: Finds of the early byzantine coins of the 6th and 7th century in the territory of the Czech Republic. In: Wołoszyn, M. (ed.): Byzantine coins in central Europe between the 5th and 10th century. Magna Moravia. Seria Polona, vol. III. Kraków, 357–393.

Militký, J. 2013: Nálezy řeckých, římských a raně byzantských mincí v Čechách. Praha.

Militký, J. – Profantová, N. – Videman, J. 2013: Pozdně římské mince a denár Karla Velikého (768–814) z areálu hradiště Tismice (okr. Kolín). Numismatický sborník 27/2, 179–190.

MMFH I: Bartoňková, D. et al. (edd.) 2019: Magnae Moraviae fontes historici I. Annales et chronicae. Praha.

MMFH III: Bartoňková, D. et al. (edd.) 2019: Magnae Moraviae fontes historici I. Diplomata, epistolae, textus historici varii. Praha.

Nakládal, J. 1933: Nálezy mincí. Sběratel IV, č. 9–10, 68.

Nemeškalová-Jiroudková, Z. 1962: Římské zlaté mince na Moravě v době tzv. stěhování národů. Moravské numismatické zprávy 9, 5–14.

Nemeškalová-Jiroudková, Z. 1975: Příspěvek k otázce výskytu mincí na Moravě na počátku doby stěhování národů. Numismatický sborník, 13, 1975, s. 45–56.

Němeček, V. 1950: Po stopách nálezů mincí na Třebíčsku. NČČsl XIX, 241–245.

Novák, V. 2009: Revize islámského zlomkového mincovního stříbra z nálezů v Kelči (okr. Valašské Meziříčí). Numismatický sborník 23, 2008, 45–108.

Novák, V. 2010: The Kelč Hoard revised: Fragments of Islamic Silver coins. Praha.

- Novák et al. 2016: Novák, V. – Videman, J. – Kouřil, P. – Richtera, L. – Zmrzlý, M. 2016: Depot mincí a zlomkového stříbra z konce 10. století nalezený v Kojetíně-Popůvkách. Praha.*
- Omelka, Z. 2022: Solitérní nálezy denárů z mladohradištního období na jižní Moravě. V tisku.*
- Ondrouch, V. 1964: Nálezy keltských, antických a byzantských mincí na Slovensku. Bratislava.*
- Pavlíková, K. 2015: Výskyt vzácných (importovaných) textilií z období Velké Moravy na území bývalého Československa na základě publikovaných nálezů. Zhodnocení stavu výzkumu. Nepublikovaná bakalářská práce. Brno.*
- Pernička, M. R. 1957: Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl. I. Sborník prací filozofické fakulty brněnské university E 2, 181–183.*
- Peška, J. 2020: Monoxyl a další dřevěné struktury v oblasti řeky Moravy z lokalit Moravičanských jezer na katastru Mohelnice. Přehled výzkumů 61/1, 97–104.*
- Pinkava, V. 1903: Vlastivěda moravská II. Místopis Moravy. Olomoucký kraj. Litovelský okres. Brno.*
- Pleiner, R. 1961: Slovanské sekerovité hřivny. Slovenská archeológia IX, 405–450.*
- Pochitonov, E. 1953: Nález antických mincí v Hrozové. Numismatický sborník 1, 110.*
- Pochitonov, E. 1955: Nálezy antických mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Nohejlová-Prátová, E.: Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. díl. Praha, 87–314.*
- Polanský, L. 2019: Mince 9. a 10. století v archeologických nálezech z českých zemí a jejich přínos pro počátky našich dějin. Nepublikovaná disertační práce. Praha.*
- Polanský, L. – Sláma, J. 2008: Denárové ražby z hradiště Staré zámky v Brně-Líšni a nedalekých Velatic. Numismatické listy 63, 103–116.*
- Poláček, L. 2005: Studien zum Burgwall von Mikulčice VII. Brno.*
- Poláček, L. – Škojec, J. – Marek, O. – Skopal, R. 2000: Mikulčice (okr. Hodonín). Přehled výzkumů 1999, 170–171.*
- Pošvář, J. 1959: Měnové poměry v St. Gallen v 8. a 9. století. Numismatické listy XIV, 134–136.*
- Pranke, P. 2016: Magic, Faith, Economy – Far-reaching Trade on the Lands of Central, East-Central and Northern Europe between the 10th-12th Century. In.: Popielska-Grzybowska, J. – Iwaszczuk, J. (eds.): Meetings at the borders Studies dedicated to Professor Władysław Duczko. Acta Archaeologica Pultuskiensia, Vol. V. Pułtusk, 185–196.*
- Profantová, N. 2008: Byzantské nálezy v 6.–10. stol. v Čechách a na Moravě. In.: Charvát, P. – Maříková Vlčková, P. (edd.): Země Koruny české a východní Středomoří ve středověku a novověku. Praha, 73–119, I–XII.*

Profantová, N. – Novák, V. 2005: Umajjovská měděná mince z Čelákovic (okr. Praha-východ). Numismatický sborník 20, 21–28.

Procházka, R. 2009: Vývoj opevňovací techniky a v českém Slezsku v raném středověku. Brno.

Procházka et al. 2005: Procházka, R. – Kučerovská, T. – Chumchal, M. – Kohoutek, J. 2005: Raně středověké mince z hradu Přerov. Folia numismatica 20, 3–16.

Procházka, R. – Wihoda, M. 2006: Polský průnik na Moravu a hrad Přerov v kontextu dějin 10. století. In.: Dworaczyk, M. – Kowalska, A. – Moździoch, S. – Rebkowski, M. (eds.): Slowian wczesnego średniowiecza. Szczecin – Wrocław. Wrocław, 623–245.

Procházka et al. 2020: Procházka, R. – Balcárková, A. – Nývltová Fišáková, M. – Přichystal, A. 2020: Přerov, Horní náměstí č. p. 19, 20: otázka prostorového vývoje lokality a možnosti poznání socioekonomického profilu jejích obyvatel v 9. –12. století. Brno.

Radoměrský, P. 1953: Byzantské mince z pokladu v Zemianském Vrbovku. Památky archeologické XLIV, 109–122.

Radoměrský, P. 1955: Obol mrtvých u Slovanů v Čechách a na Moravě. SNMP IX-A, č. 2. Praha.

Radoměrský, P. 1956: České, moravské a slezské nálezy mincí údobí denárového. In: Nohejlová-Prátová, E.: Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. II. díl. Praha, 54–98.

Rajtár, J. – Zábojník, J. 2010: Fragmente von Hunnischen Kesseln in Iža. In.: Măgureanu, A – Gáll, E. (edd.): Între stepă și imperiu. Studii în onoarea lui Radu Harhoiu. București, 119–125.

Reifenberg, A. 1965: Ancient Jewish Coins, Jerusalem.

Rembisz, A. M. 2010: An attempt of interpretation of human bodies with the strings from the Germania's Bogs. In.: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsik, V. (red.): Archeológia barbarov 2009. Hospodárstvo Germánov. Sídliškové a ekonomické štruktúry od neskorej doby laténskej po včasný stredoček. Archaeologica Slovaca Monographiae X. Nitra, 661–667.

Réthy, L. 1907: Corpus Nummorum Hungariae II. Budapest.

RIC I: Mattingly, H. – Sydenham, E. A. 1923: The Roman Imperial Coinage. Volume I. Augustus to Vitellius London.

RIC I²: Sutherland, C. H. V. 1984: The Roman Imperial Coinage. Volume I. Revised Edition. From 31 BC to AD 69. London.

RIC II: Mattingly, H. – Sydenham, E. A. 1926: The Roman Imperial Coinage. Volume II. Vespasian to Hadrian. London.

RIC II/I²: Carradice, I. A. – Buttrely, T. V. 2007: The Roman Imperial Coinage. Volume II-Part 1. Second fully revised edition. From AD 69–96 Vespasian to Domitian. London.

- RIC III: Mattingly, H. – Sydenham, E. A. 1930: The Roman Imperial Coinage. Volume III. Antoninus Pius to Commodus. London.*
- RIC IV/1: Mattingly H. – Sydenham, E. A. 1936: The Roman Imperial Coinage. Volume IV, Part 1. Pertinax to Geta. London.*
- RIC IV/2: Mattingly H. – Sydenham, E. A. 1938: The Roman Imperial Coinage. Volume IV, Part 2. Macrinus to Pupienus. London.*
- RIC IV/3: Sutherland, C. H. V. 1949: The Roman Imperial Coinage. Volume IV, Part 3. Gordian III. to Uranius Antoninus. London.*
- RIC V/1: Webb, P. H. 1927: The Roman Imperial Coinage. Volume V, Part 1. (Valerian to Florian). London.*
- RIC V/2: Webb, P. H. 1933: The Roman Imperial Coinage. Volume V, Part 2. (Probus to Amandus). London.*
- RIC VI: Sutherland, C. H. V. 1967: The Roman Imperial Coinage. Volume VI. From Diocletians reform A. D. 294 to the death of Maximinus (A. D. 313). London.*
- RIC VII: Bruun, P. M. 1966: The Roman Imperial Coinage. Volume VII. Constantine and Licinius A. D. 313–337. London.*
- RIC VIII: Kent, J. P. C. 1981: The Roman Imperial Coinage. Volume VIII. The Family of Constantine I A. D. 337–364. London.*
- RIC IX: Pearce, J. W. E. 1951: The Roman Imperial Coinage. Volume IX. Valentinian I–Theodosius I. London.*
- RIC X: Kent, J. P. C. 1994: The Roman Imperial Coinage. Volume X. The Divided Empire and the Fall of the Western Parts (A. D. 395–491). London.*
- Richlý, H. 1899: Prähistorische und frühgeschichtliche Verbindungen zwischen dem südlichen Böhmen und der Donau. Mittheilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien XXIX, 85–100.*
- Richlý, H. 1900: Prähistorische Funde und Verbindungen zwischen dem südlichen Böhmen und der Donau. Mittheilungen der k. k. Central-(Zentral) Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale, Neue Folge XXVI, 53–58.*
- Richtera, L. – Videman, J. – Zmrzlý, M. 2013: Materiálové analýzy mincí z 10. století z polohy Kostice – Zadní hrúd. Archeologické rozhledy LXV, 872–877.*
- Ruske, A. 2010: Der Zyklus eines Hortfundes. Numismatický sborník 24, 65–94.*
- Rutar, S. 2000: V Mikulčicích objeveno další velkomoravské pohřebiště. Malovaný kraj 36, 21.*
- Rzehak, A. 1913: Die jüngere vorrömische Eisenzeit (Latènezeit) in Mähren. Zeitschrift der deutschen Vereins für die Geschichte Mährens und Schlesiens 17, 1913, 289–326.*
- Rzehak, A. 1918: Die römische Eisenzeit in Mähren. Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens 22, 197–278.*

- Sejbal, J. 1959:* Nález zlaté byzantské mince z hradiska sv. Klimenta u Osvětman, ČMMZ , vědy společenské XLIV, 63–64.
- Sejbal, J. 1986:* Nálezy denárů z pohřebiště na sadské výšině velkomoravského Starého Města. Denárová měna na Moravě. Sborník prací z III. numismatického symposia 1979. Brno, 98–186.
- Sejbal, J. ml. 1986:* Doposud nepublikované nálezy zlatých římských mincí z Moravy. Numismatické listy 41, 97–100.
- Shaw, B. D. 2014:* Bandita. In.: Giardina, A. (ed.): Římský člověk a jeho svět, 295–332.
- Skutil, J. 1927:* Soupis antických mincí nalezených na Moravě. Numismatický časopis československý 3, 113–171.
- Skutil, J. 1935:* Další dodatky k soupisu mincí z Moravy, Sběratel roč. VI., č. 4, 26–28.
- Skutil, J. 1941:* Archeologické nálezy na nejzápadnější Moravě. Krajinské museum ve Velkém Meziříčí, Ročenka VIII. Velké Meziříčí.
- SNG Cop. 18: Sylloge Nummorum Graecorum 1944:* Deutschland. The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum. Part 18: Bosphorus Bithynia. Copenhagen.
- Sobotka, J. – Sejbal, J. 1959:* Palliardiho hradisko, výšinné sídliště z mladší doby hradištní datované mincemi. Časopis Moravskému musea XLIV, 79–98.
- Somogyi, P. 2014:* Byzantinische Fundmünzen der Awarenzeit in ihrem europäischen Umfeld. Budapest.
- Souchopová, V. 1969:* Stopy železářské výroby z rané doby středověké v Olomučanech a na Blanensku. Sborník Okresního vlastivědného musea v Blansku I, 41–46.
- Staňa, Č. 1958:* Slovanský kostrový hrob z hradiště Gradza u Rudimova. Přehled výzkumů 1958, 97–98.
- Steinbach von Kranichstein, O. 1786:* Veber die in Mähren gefundenen Römischen und Griechischen Münzen, Abhandlungen der königliche böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, 445–461.
- Stloukal, M. 1985:* Kostry z doby stěhování národů ze Strachotína. Památky archeologické LXXVI, 304–307.
- Stumpf, G. 1927:* Die Vor- und Frühgeschichte Kuhländchens, in: Festschrift zum 1. Kuhländler Heimatfest in Neu - Titschein, August 1927, Neu-Titschein, 7–24.
- Štěpková, J. 1957:* Islámské stříbro z nálezů v Kelči na Moravě. Numismatický sborník IV, 73–96, tab. III–IV.
- Svoboda, B. 1962:* K dějinám římského kastelu na Leányváru u Iže, okres Komárno. Slovenská Archeológia 10, 1962, 397–424.
- Šikulová, V. 1960:* Uherské denáry ze slovanského hrobu z Hodonína. Numismatický sborník 6, 375–376.

- Šlězár, P. 2014:* Olomouc. In.: Kouřil, P. (ed.): Velká Morava a počátky křesťanství. Brno, 201–207.
- Šmerda, J. 1989:* Nálezy uherských mincí na Moravě z 11. a 12. století. Slovenská numizmatika X, 223–234.
- Šráčková, E. 1962:* Výzkum slovanského pohřebiště v Josefově (okr. Hodonín). Přehled výzkumů 1961, 93–94.
- Tejral, J. 1982:* Morava na sklonku antiky. Praha.
- Todd, M. 1999:* Germáni. Praha.
- Turek, R. 1962:* Zlomkové stříbro z kelčského nálezu. Numismatický sborník 7, 83–115, tab. III–V.
- Třeštík, D. 1973:* „Trh Moravanů“ - ústřední trh staré Moravy. Československý časopis historický XXI, č. 6, 869–894.
- Ungermaň, Š. 2010:* Počátky mladohradištních pohřebišť na Moravě. In.: Ungermaň Š. – Přichystalová, R. – Šulc, M. – Krejsová, J. (edd.): Zaměřeno na středověk: Zdeňkovi Měřinskému k 60. narozeninám. Praha, 220–239, 814–817.
- Urbanczyk, P. 2009:* The Polish discussion on medieval deposits of hack-silver. Historia archaeologica – RGA-E Band 70, 499–521.
- Videman, J. – Paukert, J. 2009:* Moravské denáry 11. a 12. století. Kroměříž.
- Videman, J. – Macháček, J. 2013:* Nové mincovní nálezy z dolního Podyjí v kontextu raně středověké Moravy. Archeologické rozhledy LXV, 851–871.
- Videman, J. 2015:* Významná centra na Moravě v 10.–11. století pohledem nálezů mincí: aktuální stav poznání I. Hradiště Staré zámky v Brně-Líšni. Přehled výzkumů 56–2, 201–219.
- Videman, J. 2017:* K postavení tzv. imitativních ražeb v počátcích českého (a moravského) mincovnictví v 10. století. Numismatické listy 72, 10–25.
- Videman, J. 2018:* Finds of Coins and the Beginnings of Minting in Moravia in the Tenth and Early Eleventh Centuries. In.: Kouřil, P. – Procházka, R. et al.: Moravian and Silesian Strongholds of the Tenth and Eleventh Centuries in the Context of Central Europe. Brno, 215–228.
- Videman, J. – Lutovský, M. 2012:* Nález denárů Karla Velikého z hradiště Hradec u Hudčic (okr. Příbram). K problematice kontaktů franského impéria a Čech. Numismatický sborník 26/2 (2011), 201–210.
- Vlček, V. a kol. 1984:* Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže. Praha.
- Vrána, J. 2008:* Olomouc-Slavonín (U hvězdárny). Mladohradištní pohřebiště. Archaeologiae Regionalis Fontes 10. Olomouc.
- Weigel, S. 1912:* Handel Verkehr und Verkehrswege im Altentum bis Neuzeit im Kuhländchen. Illustrierter Neutitscheiner Volkskalender - Jahrbuch d. Museum-Vereines f. Neutitschein u. das deutsche Kuhländchen 33, 14–24.

Wihoda, M. 2006: Morava v 10. století. In.: Sommer, P. (ed.): České země v raném středověku. Praha, 53–73.

Wihoda, M. 2007: Mocran et Mocran jako prostor k zamyšlení. Časopis Matice moravské CXXVI, 377–410.

Wihoda, M. 2010: Morava v době knížecí 906–1197. Praha.

Wihoda, M. 2016: Druhý život mojmírovských knížat. In: J. Macháček – M. Wihoda (edd.): Pád Velké Moravy aneb Kdo byl pohřben v hrobu 153 na Pohansku u Břeclavi? Praha, 144–165.

Wroth, W. 1908: Catalogue of the Imperial Byzantine Coins in the British Museum, vol. I. London.

Zeman, T. 2017: Střední Pomoraví v době římské. Svědectví povrchové prospekce. Olomouc.

Živný, M. 2004: Mince v hrobech jako odraz sociální a duchovní kultury na Moravě v 11. a 12. století. Nepublikovaná disertační práce. Brno.

Přílohy

Katalog mincovních nálezů.....	109
Tabulky.....	202
Grafy	208
Obrázky.....	212
Mapy	219

KATALOG NÁLEZŮ IMPORTOVANÝCH MINCÍ Z KONCE 4. STOLETÍ AŽ 1. TŘETINY 11. STOLETÍ OBJEVENÝCH NA MORAVĚ

Technický komentář ke katalogu

V katalogu jsou zaznamenány informace o nálezech pozdně římských a raně středověkých mincí (cca do 1. třetiny 11. století), které byly nalezeny na území Moravy a na území přidružené části Slezska. Soupis obsahuje nálezy, které je možno označit za import.

Nálezy jsou v soupisu řazeny podle současného územního a administrativního členění České republiky, jsou zde zahrnuty nálezy ze všech moravských a slezských okresů. Z kraje Vysočina jsou zde zahrnuty pouze nálezy z okresu Třebíč.

Katalog obsahuje především mince již publikované. Hlavním cílem byla revize a ucelení maximálního množství informací o těchto nálezech. Celkové rozvržení katalogu pak vychází především z prací J. Militkého (např. *Militký 2013*).

Jednotlivé nálezy jsou zde prezentovány následovně. Nejprve je uveden název obce, na jejímž katastrálním území byl nález učiněn. Následuje informace, o jaký druh nálezu se jedná (zda jde např. o HROMADNÝ NÁLEZ). Před druhem nálezu je uveden numerický či alfanumerický kód, který označuje daný nálezový celek, na toto označení se rovněž odkazuje v textu. Poté následují další kategorie, kde jsou zaznamenány bližší údaje o daném nálezu. Jedná se tyto kategorie:

LOK.: Tato kategorie obsahuje informace o co nejpřesnější **lokalizaci** původního místa nálezu.

NO.: Pod touto zkratkou jsou uvedeny údaje týkající se **nálezových okolností**. Často se ovšem stává, že původní nálezové okolnosti již nejsou známy nebo ani nebyly nikde zaznamenány.

DU.: **Doba uložení**, kdy mohlo nejdříve dojít k uložení depotu nebo skupiny mincí (hromadný nález). Doba je stanovena na základě nejmladší uložené mince a je čistě teoretická, neboť poznávání procesu přísunu a oběhu římských mincí do a v barbariku není zcela probádané.

U.: Tato kategorie obsahuje informaci o „současném“ místě **uložení** daného nálezu. Bohužel část nálezů se již nenachází na místě, které uvádí literatura, nebo došlo k oddělení průvodních materiálů obsahujících informace archeologické povahy od vlastního numizmatického materiálu.

AK.: **Archeologický kontext** shrnuje poznatky o místě nálezů z archeologického pohledu. Zastoupeny jsou zde informace především o doprovodných nálezech a archeologických souvislostech. Uvedena jsou kromě původního AK i pozdější zjištění, např. určení lokality jako sídliště pomocí povrchového sběru atd.

KOM.: V kategorii **komentář** jsou zaznamenány doprovodné či doplňující informace vztahující se k nálezům.

LIT.: Pod tímto heslem je uvedena **literatura** odkazující k nálezům. Jsou zde zaznamenány ty nejdůležitější publikace, které přinášejí důležité či nové informace k původnímu nálezům.

Pod výše popsány kategoriemi je uveden numizmatický popis mince. Obsahuje údaje o panovníkovi, který nechal danou minci vyrazit, i o mincovně, ve které se tak stalo. Dále také informace o druhu materiálu, ze kterého byla mince vyražena (**AV:** zlato, **AR:** stříbro, **AE:** měď a její slitiny). Je zde také uveden letopočet, kdy byla mince vyražena.

Pod tímto následuje popis Aversu a Reversu mince, numizmatická publikace, podle které je možno minci určit, následuje řádek obsahující především metrologické údaje.

Seznam použitých zkratk:

ACO: Archeologické centrum Olomouc

AÚ AV ČR Brno: Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno

AÚ ČSAV: Archeologický ústav Československé akademie věd

BČS: Bývalá sbírka I. L. Červinky. Větší část této sbírky přešla do MZM.

DŘ: Doba římská

MZM: Moravské zemské muzeum Brno

Soukr. sb.: soukromá sbírka

I. JIHOMORAVSKÝ KRAJ

- I.1. okr. Blansko.....bez nálezů
- I.2. okr. Brno-město..č. 1–7
- I.3. okr. Brno-venkov.....č. 8–14
- I.4. okr. Břeclav.....č. 15–26
- I.5. okr. Hodonín..č. 27–43
- I.6. okr. Vyškov.....č. 44–48
- I.7. okr. Znojmo.....č. 49–54

II. OLOMOUCKÝ KRAJ

- II.1. okr. Olomouc.....č. 55–63
- II.2. okr. Prostějov.....č. 64–67
- II.3. okr. Přerov...č. 68–71
- II.4. okr. Šumperk.bez nálezů
- II.5. okr. Jeseník...bez nálezů

III. ZLÍNSKÝ KRAJ

- III.1. okr. Kroměříž.....č. 72–77

III.2. okr. Uherské Hradiště... .č. 78–82

III.3. okr. Vsetín.....č. 83–84

III.4. okr. Zlín..č. 85–87

IV. MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

IV.1. okr. Bruntál.....č. 88–89

IV.2. okr. Opava...č. 90

IV.3. okr. Nový Jičín....č. 91–93

IV.4. okr. Frýdek-Místek..č. 94–97

IV.5. okr. Karviná.....bez nálezů

IV.6. okr. Ostrava-město.....bez nálezů

V. KRAJ VYSOČINA

V.1. okr. Třebíč.....č. 98

VI. MORAVA

bez bližšího určení lokality.č. 99–102

I. JIHMORAVSKÝ KRAJ

I.1. OKRES BLANSKO

Bez nálezů

I.2. OKRES BRNO-MĚSTO

BRNO-KOLIŠTĚ

1. HROMADNÝ NÁLEZ (? ks)

LOK.: Na „Kolišti“. **NO.:** Na podzim 1893 při pozemních pracích. **DU.:** Po 378? **U.:** 1955 v MZM (BČS). **KOM.:** Mince popsány podle Červinky (1894, 147–148). Černohorský (1956, 78) uvádí, že do brněnského muzea přešlo z Červinkovy sbírky 25 mincí nalezených na Kolišti. **LIT.:** *Červinka 1894, 147–148; Červinka 1895, 207–208; Červinka 1902, 285; Rzehak 1913, 297; Rzehak 1918, 269; Skutil 1927, 144–145, 147–150, 153–156, 160, 164; Červinka 1946, 6; Pochitonov 1955, 289, č. 1299; Černohorský 1956, 78–80.*

1. Gallienus, AE antoninianus, 253–268

Av.: GALL(I)ENVS .VG, hlava císaře s paprskovitou korunou doprava

Rv.: . . ANA . CONS . . . , jelen vlevo obrácený (dle Červinky (1894, 147), ale Skutil (1927, 144) uvádí, že je jelen obrácený vpravo), v ex. X

21 mm

2. Gallienus, 253–268

14 mm, olámaná

3. Claudius II., billon denarius, 268–270

Av.: IMP CLAVDI AVG, korunovaná hlava císaře doprava

Rv.: PROVID , bohyně Fortuna

22 mm

4. Probus, AE antoninianus, 276–282

Av.: PROBVS PF AVG, korunované poprsí doleva

Rv.: AVIC , koňské čtyřspřeží řízené Victorií vlevo

21 mm

5. Maximianus Herculus, AE antoninianus, 286–305; 306–310

Av.: MAXIMIANVS . . . ES, korunované poprsí císaře

Rv.: VOT ve věnci, v ex. XX

21 mm

6. Constantinus I., Thessalonica, AE malý, 324

Av.: CONSTANTINVS AVG, ověčené poprsí doprava

Rv.: DN CONSTANTINI MAX AVG, kolem věnce, v něm ve dvou řadách VOT / XX, v ex. TSAVI

Lit.: RIC VII, č. 117

bez bližších informací

7. Constantinus I., AE malý, 306–337

Av.: IMP CONTANTINVS PF AVG, ověčené poprsí

Rv.: SOLI INVICT , Sol doleva, po stranách AF, v ex. A*S
18 mm

8. Constantinus I., AE malý, 306–337

Av.: CONSTANTINVS AVG, ověčené poprsí vpravo

Rv.: D N CONSTANTINI MAX AVG, věnec, ve dvou řádcích VOT a XXX, v ex. SMNB
(správně spíše SMHB?)

19 mm

9. Constantius II., AE střední, 323–361

Av.: DN CONSTANTIVS PF AVG, ověčené poprsí doprava

Rv.: FEL TEMP, bojovník se štítem na levém rameni probodává jezdce na klesajícím koni
17 mm

10. Constantius II., AE střední, 323–361

Av.: DN CONSTANTIVS PF AVG, ověčené poprsí doprava

Rv.: FEL TEMP, bojovník se štítem na levém rameni probodává jezdce na klesajícím koni
21 mm

11.–13. Constantius II., AE malý, 323–361

Av.: STANTIVS PF AVG, poprsí císaře doprava

Rv.: GLOR XERCITVS, dva vojáci ve zbroji, s kopími u válečných odznaků, v ex. ASIS,
AQP

14–16 mm

Pozn.: Bohužel nejsou v literatuře tyto tři mince blíže rozepsány a rozděleny.

14. Constantius II., *Thessalonica*, AE malý, 323–361

Av.: F LIVL CONSTANTIVS AVG, ověčené poprsí císaře doprava

Rv.: PROVIDENTIA AVG, zděná brána se dvěma věžemi, mezi nimi *, v ex. SMTSB
21 mm

15.–16. Constans I., *Thessalonica*, AE malý, 333–350

Av.: CONSTANS PF AVG, ověčené poprsí císaře doprava

Rv.: VICTORIAE . . . AVG CON. . . , dvě proti sobě stojící bohyně s věnci v rukou, v ex.
SMTSA

16 mm

17. Valentinianus I., AE malý, 364–375

Av.: . . . ALENTINIANVS , poprsí císaře doprava

Rv.: CURITAS . . . , Victoria s věncem v pravici, po stranách A S

15 mm

18. Valens, *Aquileia*, AE malý, 364–378

Av.: DN VALENS PF AV(G), poprsí císaře doprava

Rv.: GLORIA ROM . N . RVM, voják ve zbroji tlačící pravici poraženou osobu, v ex.
SMAQF

18 mm

19. –20. neurčené, otřelé

BRNO-ORLÍ ULICE

2. HROMADNÝ NÁLEZ (50 ks)

LOK.: Orlí ulice. **NO.:** Před rokem 1822 při stavbě domu „*U Smetanů*“ v tehdejší „*Menzergasse*“ (dnešní Orlí ulice) v centru města. Nález byl učiněn patrně při kopání základů domu. **DU.:** Po 378? **U.:** 1956 v MZM. Z původních 50 mincí do sbírky přijato pouze 28 (Černohorský 1956, 78). **KOM.:** Popis a určení mincí podle Nemeškalové-Jiroudkové (1975, 47). Za pořadovým číslem mince uvedeno číslo odkazující na původní katalog E. Pfungena, neboť na něj odkazuje Černohorský i Nemeškalová-Jiroudková. **LIT.:** Černohorský 1956, 78–80; Nemeškalová-Jiroudková 1975, 47.

1. Claudius II., antoninianus, 268–270
Pfun. 39

2. Claudius II., antoninianus, 268–270
Pfun. 41

3. Claudius II., antoninianus, 268–270
Pfun. 42

4. Claudius II., antoninianus, posmrtná ražba
Lit.: Cohen VI, 134, č. 41–46
Pfun. 183

5. Aurelianus pro: Severina, AE malý, 270–275
Pfun. 191

6. Constantinus I., AE malý, 306–337
Lit.: Cohen VII, 257, č. 250 (pravděpodobně)
Pfun. 63

7. Constantinus I., AE malý, 306–337
Lit.: Cohen VII, 311, č. 693
Pfun. 260

8. Constantinus I., *Siscia*, AE malý, 306–337
Pfun. 255

9. Licinius I., *Siscia*, AE malý, 307–323
Lit.: Cohen VII, 205, č. 170
Pfun. 238

10. Crispus, AE malý, †326
Lit.: Cohen VII, 342, č. 34 (pravděpodobně)
Pfun. 270

11. Constantinus II., AE malý, 317–340
Lit.: Cohen VII, 384, č. 160
Pfun. 71

12. Constans I., AE malý, 333–350
Lit.: Cohen VII, 406, č. 12
Pfun. 293

13. Constans I., AE malý, 333–350
Lit.: Cohen VII, 431, č. 176

Pfun. 299

14. Constantius II., *Siscia*, AE malý, 323–360

Lit.: Cohen VII, 447, č. 45

Pfun. 88

15. Constantius II., *Siscia*, AE malý, 323–360

Lit.: Cohen VII, 447, č. 45

Pfun. 89

16. Constantius II., *Siscia*, AE malý, 323–360

Lit.: Cohen VII, 447, č. 45

Pfun. 91

17. Constantius II., *Sirmium*, AE malý, 323–360

Lit.: Cohen VII, 447, č. 45

Pfun. 92

18. Constantius II., *Cyzicus*, AE malý, 323–360

Lit.: Cohen VII, 455, č. 102

Pfun. 90

19. Constantius II., *Siscia*, AE malý, 323–360

Lit.: Cohen VII, 455, č. 104

Pfun. 86

20. Constantius II., *Siscia*, AE malý, 323–360

Lit.: Cohen VII, 455, č. 104

Pfun. 87

21. Constantius II., *Siscia*, AE malý, 323–360

Lit.: Cohen VII, 455, č. 104

Pfun. 309

22. Constantius II., *Siscia*, AE malý, 323–360

Pfun. 315

23. Julianus II. Apostata, *Sirmium*, AE malý, 355–363

Lit.: Cohen VIII, 48–49, č. 41–47

Pfun. 332

24. Valentinianus I., *Siscia*, AE malý, 364–375

Lit.: Cohen VIII, 88, č. 12

Pfun. 127b

25. Valentinianus I. (?), *Siscia*, AE malý

Pfun. 340

26. Valens, *Siscia*, AE malý, 364–378

Lit.: Cohen VIII, 110, č. 47

Pfun. 342

27. Valens, AE malý, 364–378

Lit.: Cohen VIII, 110, č. 47

Pfun. 345

28. Gratianus, Siscia, AE malý, 375–383

Lit.: Cohen VIII, 129, č. 23

Pfun. 347

29.–50. bez bližšího určení a informací (nepřijaty do muzejní sbírky)

BRNO-STAŇKOVA ULICE

3. HROMADNÝ NÁLEZ (32 nebo 26 ks)

LOK.: Ve Staňkově (býv. d'Elvertově, později Dlouhé) ulici. **NO.:** Při kanalizačních pracích. **DU.:** Po 408? **U.:** 1955 v Městském muzeu v Brně. **KOM.:** Dnes těžko uchopitelný depot, o kterém máme málo informací. V literatuře je uváděno, že tento nález sestával z 26 kusů. Dle Pochitonových zjištění (zpráva z brněnského muzea) je ovšem v muzejních sbírkách 32 mincí, kterým je přiřazen výše uvedený nálezový původ (viz *Pochitonov 1955*, 293, č. 1319), ovšem Černohorský (1956, 78) tvrdí, že je v Městském muzeu v Brně 26 mincí. **AK.:** Mince prý původně nalezené ve ztrouchnivělém koženém měšci. **LIT.:** *Rzehak 1918*, 270; *Skutil 1927*, 156, 164; *Křížek 1939*, 269; *Červinka 1946*, 5–6; *Pochitonov 1955*, 293, č. 1319; *Černohorský 1956*, 78.

1. Antoninus Pius pro: Faustina senior, †141
bez bližších informací

2. Gallienus, 253–268
bez bližších informací

3. Gallienus pro: Salonina, †268
bez bližších informací

4. Claudius II., 268–270
bez bližších informací

5. Probus, 276–282
bez bližších informací

6. Maximianus Herculus, 286–305; 306–310
bez bližších informací

7. Constantinus I., 306–337
bez bližších informací

8. Constantinus II., 317–340
bez bližších informací

9. Constans I., 333–350
bez bližších informací

10. Constantinopolis
bez bližších informací

11. Valentinianus I., 364–375

bez bližších informací

12. Valens, 364–378
bez bližších informací

13. Arcadius, 395–408
bez bližších informací

14.–26. bez bližších informací

BRNO-CHRLICE

4. OJEDINĚLÉ NÁLEZY? (2 ks)

LOK.: ? **NO.:** ? **DU.:** Po 375? **U.:** 1955 v MZM. **LIT.:** *Křížek 1941, 10–11; Pochitonov 1955, 285–286, č. 1286.*

1. Constantinus I., AE centenionalis (?), 306–337
Av.: [IMP] CONSTAN [TI] NVS PF AVG, hlava císaře s diadémem doprava
Rv.: Ve věnci VOT / XX / MVLT / XXX, v ex. * * HS (?)
Lit.: Cohen 741 var.
1,44 g; 16 mm; 10 h; nahoře část odlomená

2. Valentinianus I., *Siscia*, AE centenionalis (?), 364–375
Av.: [DN] VALENTINI ANVS [PF AVG], poprsí císaře v draperii a s diadémem doprava
Rv.: [S]EC[RITAS] REIPVBLICAE, Okřídlená Victoria jdoucí doleva, ve zvednuté pravici drží věnec a v levici palmu, v ex. BSISC
Lit.: Cohen 37 var.
2,22 g; 18,5/17,5 mm; 6 h

BRNO-IVANOVICE

5. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Při archeologickém výzkumu. **DU.:** ? **U.:** ?. **AK.:** Na pohřebišti celkem prozkoumáno 13 hrobů. Mince nalezena v hrobě č. 137. **LIT.:** *Geisler 1997; Ungermann 2010, 226.*

Uhry, **Štěpán I.**, AR denár, 997–1038

BRNO-LÍŠEŇ

6. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZY (12 ks)

LOK.: Na hradišti Staré Zámky. **NO.:** Nálezy již od sklonku 19. století při tehdejších archeologických výzkumech. Dále hlavně mezi lety 2009 a 2016 především s pomocí detektorů kovů. **DU.:** ? **U.:** Část mincí v AÚ AV ČR Brno, bohužel větší část v soukr. sbírkách nálezců. **AK.:** Na lokalitě byla nalezena i dvojice sférických závaží (typ Steuer B2). Celkově se jedná o významnou moravskou raně středověkou lokalitu. **LIT.:** *Kříž 1893, 73; Polanský – Sláma 2008, 103–116; Videman 2015, 201–219; Videman 2018, 215–217; Polanský 2019, 236–243.*

1. Čechy, doba Boleslava II., AR denár (?), 972–999

Av.: ruka
Rv.: kaplice
Lit.: ?

Pozn.: mince nalezená před rokem 1893, bez bližších údajů a dnes nedostupná.

2. Čechy, doba Boleslava II., Praha (?), AR obol, 972–999

Av.: v hladkém kruhu ruka shora ze dvou oblouků vycházející mezi písmenem I a znakem ≡, který se dotýká ruky; téměř nedochovaný obvod řídice vroubkovaný (?); opis 12 h: +ΛVDIVOZIVT+CI-

Rv.: kaplice s ONO pod lomenicí; obvod vroubkovaný; opis 12 h: PΛVĜΛ.V.CILI Λ □

Lit.: Cach 1970, ?

0,695 g; 16,82/16,73 mm; 9,5 h; uloženo v AU AV ČR Brno (inv. č. 105.0-s-519/59)

RFA: Cu 3,24 %, Zn 0,03 %, Au 0,65 %, Pb 0,74 %, Bi 0,15 %, Ag 95,06 %, Sn 0,13 %

3. Bavorsy, Ota Švábský, Regensburg, AR obol, 976–982

Av.: kříž se čtyřmi body v úhlech; opis 12 h: +•OTTODVX•

Rv.: kaplice s ΛΛ pod lomenicí; opis 1 h: R•O• [G]V[??]S.

Lit.: Hahn G 18i3

0,575 g; 14,5 mm; uloženo v soukr. sb.

EDX: Ag 83%

4. Čechy, Boleslav II., „AR“ obol, 972–999

Av.: v hladkém kruhu ruka (pravice) vycházející ze dvou oblouků mezi | a V, nad písmenem V vodorovná čárka

Rv.: kaplice s OIO pod lomenicí

Lit.: Cach 178 var.

0,74 g; 18 mm; povrchově pokovené měděné jádro

Pozn.: Nalezen v JV části akropole poblíž obolu Oty Švábského.

5. Čechy, Boleslav I., Praha, AR denár, 936–972

Av.: kříž se znaky O-O-•-∩ v úhlech

Rv.: kaplice s OIO pod lomenicí

Lit.: Cach 78

0,655 g; 18,5 mm

Pozn.: Videman (2015, 205, č. 04) určuje jako minci Boleslava II.

6. Čechy, Boleslav II., Praha (?), AR denár, 972–999

Av.: kříž se znaky v úhlech D-∩-•

Rv.: hlava Krista

Lit.: Cach 84

0,93 g; 20,2 mm; uloženo v soukr. sb.

7. Čechy, Boleslav II., Praha (mincmistr Omeriz), AR denár, 972–999

Av.: opis: XDVXBOLEZLAVS(ležaté)•, v hladkém kruhu ruka (levice) shora vycházející ze dvou oblouků mezi ω a Λ, nad písmeny vodorovné čárky

Rv.: opis: XOMERIZ•PRACA•CIV⁻, v hladkém kruhu tzv. ethelredské poprsí zprava, před ním křížek

Lit.: Cach 123

?; uloženo v soukr. sb.

8. Čechy, Boleslav II., Praha (mincmistr Omeriz), AR denár, 972–999

Av.: v hladkém kruhu ruka (levice) shora vycházející ze dvou oblouků mezi ω a Λ, nad písmeny vodorovné čárky

Rv.: v hladkém kruhu tzv. ethelredské poprsí zprava, před ním křížek

Lit.: Cach 123

0,62 g; 17,4/10,5 mm; uloženo v soukr. sb.

9. Čechy, Boleslav II., AR denár, 972–999

Av.: v hladkém kruhu ruka (pravice) vycházející ze dvou oblouků mezi + a V, nad písmenem V vodorovná čárka

R.: kříž se čtyřmi body v úhlech

Lit.: Cach 100

1,41 g; 20,25 mm; uloženo v soukr. sb.

10. Čechy, Boleslav II., AR obol, 972–999

Av.: v hladkém kruhu ruka (pravice) shora vycházející ze dvou oblouků mezi O a O

Rv.: v hladkém kruhu pták zleva se skloněnou hlavou

Lit.: Cach 165

?; uloženo v soukr. sb.

11. Čechy, Boleslav II., AR denár, 972–999

Av.: v hladkém kruhu ruka (pravice) vycházející ze dvou oblouků mezi + a V, nad písmenem V vodorovná čárka

Rv.: kříž se čtyřmi body v úhlech

Lit.: Cach 100

?; uloženo v soukr. sb.

12. Uhry, Štěpán I., Ostřihom, AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, č. 1

Pozn.: Před rokem 2012 na předhradí.

BRNO-STARÉ BRNO

7. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: U Svratky. **NO.:** ? **DU.:** Po 283? **U.:** ? **LIT.:** *Pochitonov 1955, 292, č. 1310.*

Gratianus, AE malý, 375–383

Lit.: Cohen 23

bez bližších informací

I.3. OKRES BRNO-VENKOV

JIŘÍKOVICE

8. HROBOVÉ NÁLEZY

LOK.: V trati „*Na parvázách*“. **NO.:** Mezi lety 1932 a 1933 při archeologickém výzkumu slovanského pohřebiště. **AK.:** V dalších hrobech byl nalezen AR denár Spytihněva II. a Oty I. Sličného. **DU.:** ? **U.:** 1955 v MZM. **LIT.:** *Radoměřský 1955, 30, č. 46.; Radoměřský 1956, 60, č. 1683.*

1. –3. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

MODŘICE

9. HROBOVÉ NÁLEZY

LOK.: Havlíčkova ulice, č. p. 236, p. č. 78. **NO.:** Roku 2009 při archeologickém výzkumu mladohradištního pohřebiště. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** Mince Štěpána I. byla nalezena v hrobě 806 u mužského jedince starého 16–20 let v pánevní oblasti. Další mince byla objevena v hrobě 817 v pánevní oblasti mužského jedince (12–18 let). Polovina třetího denáru pak byla nalezena v hrobě 818, mince byla situována u pravé stehenní kosti ženy staré 35–45 let. Zajímavé je, že všechny tři hroby se nacházely blízko u sebe. **LIT.:** *Videman – Paukert 2009*, 452, č. 140; *Dejmal – Slavíková 2011*, 170–171.

1.–3. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

MUŠOV

10a. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ (?)

LOK.: Pod Hradiskem. **NO.:** Na různých místech. **DU.:** Po 375. **U.:** ? **KOM.:** Z oblasti Mušova známe zprávy o celé řadě nálezů římských mincí (např. *Červinka 1946*, 21–24). Zda spolu některé mince tvořily jeden nálezový celek, není snadné říci. **AK.:** Nález pochází z germánského sídliště. **LIT.:** *Červinka 1946*, 21–24; *Pochitonov 1955*, 285, č. 1284.

Valentinianus I., AE, 364–375

bez bližších informací

10b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: U mušovského mlýna. **NO.:** V červnu 1962 po dešti v blátě. **DU.:** ? **U.:** 1962 v MZM (č. A 77). **LIT.:** *Nemeškalová-Jiroudková 1962*, 7, č. 5, obr. 2; *Militký 2004*, 516, tab. 5. M 22.

Zeno, *Constantinopolis*, AV solidus, 476–491

Av.: D N ZENO PERP AVG, poprsí císaře v plášti a s diadémem en face

Rv.: VICTORIA AVGGG, Victoria stojící doleva, držící v levé ruce dlouhý kříž, v ex.

CONOB

Lit.: RIC X, č. 930

4,357 g; 19 mm

POHOŘELICE-NOVÁ VES

11. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: V zámeckém parku. **NO.:** Roku 1954 při archeologickém výzkumu v hrobě č. X. **DU.:** Počátek 11. století? **U.:** 2018 V AÚ AV ČR Brno. **LIT.:** *Radoměřský 1956*, 55, č. 1654; *Videman 2018*, 220–221, M 13.1, Fig. 7.

Bavory, ?, denár, cca počátek 11. století

dva fragmenty

bez bližších údajů

ŠLAPANICE

12. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „*Vinohrady*“ na mírném svahu přivráceném k JZ a J. **NO.:** Při archeologickém výzkumu roku 1983. **AK.:** Na pohřebišti nalezeno více mincí, i mince Břetislava I. Mince Štěpána I. byly nalezeny v hrobech č. 11. č. 47. **DU.:** Počátek 11. století? **U.:** ? **LIT.:** *Bayer 2012, 41–43.*

1. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038
Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

2. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038
Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

STŘELICE

13. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Na poli. **NO.:** Před 1945 za neznámých okolností. **DU.:** ? **U.:** 1955 v soukr. sb. **LIT.:** *Pochitonov 1955, 296, č. 1332; Militký 2005, 285, Tab. 55:29; Militký 2009, 381, M 36.*

Focas, AE 40 nummi, 600–610
bez bližších informací

VELATICE

14. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Na poli. **NO.:** V neznámé době před rokem 1932. **DU.:** ? **U.:** ? **KOM.:** Polanský (2019, 244) uvažuje o tom, zda tento nálezný nesouvisí s mincemi z Hradiště Staré Zámky (Brno-Líšeň). **LIT.:** *Červinka 1932, 8; Radoměřský 1956, 54, č. 1650; Polanský 2019, 244 (podle něj i popis a určení mince).*

Čechy, Boleslav II., denár, 1. pol. 70. let 10. století
Av.: kříž
Rv.: kaplice
Lit.: Cach 63 var.

I.4. OKRES BŘECLAV

BŘECLAV

15. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „*Přední čtvrtky*“, cca 1,5 km od Staré Břeclavi (souřadnice 48°46'17.169"N, 16°54'59.805"E). **NO.:** S pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2022 v soukr. sb. **LIT.:** *Omelka 2022, v tisku.*

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Av.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek perličkový, STEPHANVS • REX •

Rv.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek hladký, REGIA CIVITAS

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,59 g; 16,5 mm; 2 h; prasklina

XRF: Ag 95,3 %; Cu 3,3 %; Pb 0,8 %; Sb 0 %; Bi 0,1 %; Au 0,4 %; Zn 0 %; Fe 0,1 %

DOLNÍ VĚSTONICE

16. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „*Na pískách*“. **NO.:** Roku 1946 při archeologickém výzkumu pohřebiště, v hrobě č. 103 při pravé pánevní kosti. **AK.:** V jiném hrobě byl nalezen denár uherského krále Ondřeje. **DU.:** ? **U.:** 1955 v MZM. **LIT.:** *Radoměřský 1955, 27–28, č. 39.; Radoměřský 1956, 57, č. 1667.*

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

HRUŠKY

17a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V obci? **NO.:** Roku 1974 při pracích na rodinném domku. **DU.:** Po 1009? **U.:** 2018 v MZM (inv. č. D27). **LIT.:** *Videman – Paukert 2009, 433, č. 84; Videman 2018, 217, M 04.1, Fig. 3.*

Bavory, Jindřich IV. (kníže), *Regensburg*, AR denár, 1002–1009

Lit.: typ Hahn 1976, 27 d2.2

bez bližších informací

17b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před rokem 2009 s pomocí detektoru kovů. **DU.:** Po 1009? **U.:** 2018 v soukr. sb. **LIT.:** *Videman 2018, 217–218, M 04.2, Fig. 4.*

Bavory, Jindřich IV. (kníže) nebo Jindřich II. (král), *Regensburg (?)*, AR denár, kolem 1009

dva fragmenty: 1) 0,672 g; 16x18 mm; 2) 0,195 g, 11x6 mm - dohromady cca ¼ mince

HORNÍ BOJANOVICE

18. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1973 na poli za neznámých okolností. **DU.:** ? **U.:** ? **LIT.:** *Šmerda 1989, 229, č. 11; Videman – Paukert 2009, 442, č. 71.*

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

KOBYLÍ

19. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „Horní Lumperky“. **NO.:** Roku 1946 při polních pracích. **DU.:** ? **U.:** ?
LIT.: Šmerda 1989, 230, č. 32; Videman – Paukert 2009, 446, č. 104.

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

KOSTICE

20a. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZY (4 ks)

LOK.: V poloze „Zadní hrúd“. **NO.:** Při archeologickém výzkumu. Část nalezena s pomocí detektorů kovů. **DU.:** ? **U.:** Roku 2013 na ÚAM FF MU? **AK.:** V poloze "Zadní hrúd" zjištěno rozsáhlé osídlení spadající do rozmezí 2. pol. 10. století až 12. století. Patrně se jednalo o významný obchodnický bod/obchodní stanici, jak dokládá i nález závaží a vážek. **LIT.:** Videman – Macháček 2013, 851–871; Richtera – Videman – Zmrlzly 2013, 872–877.

1. Bavory, Jindřich II., AR denár, 1. vláda (955–976)

Av.: kříž, v jehož třech úhlech je po třech kuličkách a čtvrtý úhel je prázdný, v opisu po obvodu jméno vévody, perlovec

Rv.: kaplice, pod ní dvě vodorovná břevna, pod lomenicí nápis ADAL

Lit.: Hahn 15a1/13(14)

0,404 g; 15,5/15,2 mm; olámaný (cca 2/3 dochovaný); uloženo pod inv. č. 4848

EDX: Ag 91,4 %; Cu 8,6 %; hydrostatická metoda: 7,85 g • cm⁻³

Pozn.: Nalezeno při povrchu obj. 66.

2. Bavory? / Čechy? / Morava?, imitativní ražba (?), AR denár, před r. 976

Lit.: Hahn 1986, ?

0,944 g; 20,7 mm; uloženo pod inv. č. 5221

EDX: Ag 90,9 %; Cu 9,1 %; hydrostatická metoda: 8,88 g • cm⁻³

Pozn.: Nalezeno těsně nad dnem obj. 73.

3. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

0,518 g; 16,1 mm; uloženo pod inv. č. 3266

Pozn.: Nalezeno pomocí detektoru kovů ve výplni mladšího příkopu Z1.

4. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

0,593 g; 16,6 mm; uloženo pod inv. č. 12567

Pozn.: Nález detektorem kovů z povrchové vrstvy.

20b. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZY? (11 ks)

LOK.: Terasa Břeclav-Lanžhot, v blízkosti arch. lokality „Kostice-Zadní hrúd“. **NO.:** S pomocí detektorů kovů. **DU.:** ? **U.:** 2013 na ÚAM FF MU? **AK.:** V poloze "Zadní hrúd" zjištěno rozsáhlé osídlení spadající do rozmezí 2. pol. 10. století až 12. století. Patrně se jednalo o významný obchodnický bod/obchodní stanici. **LIT.:** Videman – Macháček 2013, 851–871; Richtera – Videman – Zmrlzly 2013, 872–877.

1. Bavorsy, Jindřich II., AR denár, 1. vláda (955–976)

Av.: kříž, v jehož třech úhlech je po třech kuličkách a čtvrtý úhel je prázdný, v opisu po obvodu jméno vévody, perlovec

Rv.: kaplice, pod ní dvě vodorovná břevna, pod lomenicí nápis ADAL

Lit.: Hahn 15a nebo 16a

0,225 g; 11,0/12,5 mm; úlomek cca ¼ mince; uloženo pod inv. č. V 01

EDX: Ag 96,8 %, Cu 3,2 %; hydrostatická metoda: 7,92 g • cm⁻³

2. Bavorsy, Ota Švábský, AR denár (imitativní ražba?), 976–982

Av.: kříž, v jehož třech úhlech je po třech kuličkách a čtvrtý úhel je prázdný, v opisu po obvodu OTTO DVX, perlovec

Rv.: kaplice, pod ní dvě vodorovná břevna, pod lomenicí nápis HI, dále neuspořádaný nejasný nápis

Lit.: Hahn?

1,043 g; 19,5 mm; uloženo pod inv. č. V 02

EDX: Ag 94,4 %, Cu 5,6 %; hydrostatická metoda: 8,52 g • cm⁻³

3. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

0,421 g; 15,1/12,1 mm; olámaný, cca ¾ mince; uloženo pod inv. č. D 65

4. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

0,639 g; 16,8 mm; uloženo pod inv. č. D 66

5. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

0,808 g; 17 mm; uloženo pod inv. č. D 67

6. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

0,435 g; 15,2 mm; uloženo pod inv. č. D 73

7. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

0,57 g; 16,1 mm; uloženo pod inv. č. D 142

8. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1var

0,49 g; 16,9 mm; dírka; koruptela opisu Rv; uloženo pod inv. č. D 148

9. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

0,51 g; 14,9 mm; mírně olámaný; uloženo pod inv. č. D 245

10. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

0,494 g; 15,6 mm; mírně olámaný; uloženo pod inv. č. D 246

11. Čechy? / Morava?, AR obol

Lit.: Cach 170

Pozn.: S pomocí detektoru kovů bez ověřených nálezových okolností.

20c. HROMADNÝ NÁLEZ? (30 ks?)

LOK.: Terasa Břeclav-Lanžhot, v blízkosti arch. lokality „Kostice-Zadní hrúd“.
NO.: S pomocí detektorů kovů bez ověřených nálezových okolností. **DU.:** Po 1060?
U.: ? **KOM.:** Patrně se jedná o větší depot bohužel bez bližších informací, ovšem do země uložený nejspíše až v mladším období. **LIT.:** *Videman – Macháček 2013, 857, tab. 3.*

1. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038
Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

2. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038
Lit.: typ Huszár 1979, 31, č. 1

3.–30. Uhry, Ondřej I., AR denár, 1046–1060
Av.: různé výplně v úhlech
Lit.: typ Huszár 1979, 32, č. 9

LEDNICE

21. HROMADNÝ NÁLEZ (35 ks)

LOK.: V zámeckém parku. **NO.:** Při regulačních pracích. **DU.:** Po 378? **U.:** 1955 v Zámeckém muzeu v Úsově. **LIT.:** *Skutil 1935, 27; Červinka 1946, 18; Pochitonov 1955, 288, č. 1297.*

1. Antoninus Pius (138–161) nebo **Marcus Aurelius** (161–180), AE as
bez bližších informací

2. Marcus Aurelius, AE as, 161–180
bez bližších informací

3. Commodus, AE as, 176–192
Lit.: Coh. 383
bez bližších informací

4. Constantius II., AE, 323–361
Lit.: Coh. 38
bez bližších informací

5. Constans I., AE, 333–350
bez bližších informací

6. Constans I., AE, 333–350
bez bližších informací

7. Valens, AE, 364–378
bez bližších informací

8. –35. AE mince bez bližšího určení

PŘÍTLUKY

22a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „*Pastvisko*“, „*U hluboké vody*“, „*Velký hon*“ (poloha 48°50'4.376"N, 16°45'52.085"E). **NO.:** S pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2022 AÚ AV ČR Brno, detašované pracoviště Dolní Dunajovice v. v. i. (ev. č. 736333-3/16). **AK.:** Na místě objeven i AR denár Oty III. Dětleba (1140–1160) typ Videman – Paukert 2009, č. 244. **LIT.:** *Omelka 2022*, v tisku.

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Av.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek perličkový, STEPHANVS REX •

Rv.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek hladký, STEGIA CIVITAS

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,45 g; 14,2 mm; 4 h,

XRF: Ag 97,3 %; Cu 1,8 %; Pb 0,6 %; Sb 0 %; Bi 0 %; Au 0,1 %; Zn 0 %, Fe 0,1 %

22b. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1954 při archeologickém výzkumu na slovanském pohřebišti. **DU.:** ? **U.:** 1955 v AÚ AV ČR Brno. **AK.:** V hrobech č. 166 a č. 174. V dalších dvou hrobech objeveny i dvě české ražby. **LIT.:** *Radoměřský 1955*, 33, č. 57; *Radoměřský 1956*, 58, č. 1673 (zde ale zaznamenány jen dvě české ražby).

1.–2. **Uhry, Štěpán I.**, AR denár, 997–1038

PŘÍTLUKY-NOVÉ MLÝNY

23. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před rokem 2013 na poli. **DU.:** ? **U.:** 2018 v soukr. sb. **AK.:** V okolí bylo nalezeno i několik denárů Štěpána I. (typu Huszár 1) a moravských denárů Břetislava (typ Cach 300). **LIT.:** *Videman 2018*, 222, č. M 17.1, Fig. 9.

Bavory, Ota Švábský, Regensburg, AR denár, 976–982

Lit.: Hahn 1976, č. 17e2.1

1,082 g; 20,4 mm

RAKVICE

24. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před 1941 za neznámých okolností. **DU.:** ? **U.:** 1955 v Okresním muzeu v Židlochovicích. **AK.:** Na lokalitě nalezen i AR denarius císaře Hadriana. **KOM.:** Určení podle Polanského (2019). **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 297, č. 1334; *Polanský 2019*, 32.

Constantinus VII. Porphyrogenitus a Zoe, Constantinopolis, AE follis, 913–919

Lit.: DOC 3.2, 559-560, č. 22

bez bližších informací

STRACHOTÍN

25. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: Na levém břehu řeky Dyje asi 1 km V od obce. **NO.:** V roce 1979 při archeologickém výzkumu AÚ ČSAV. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** Na pohřebišti z doby stěhování národů, v ženském hrobě č. 156. **LIT.:** *Čížmář – Geislerová – Rakovský 1985*, 285–303; *Sejbal ml. 1986*, 98, 100, obr. 4; *Militký 2004*, 516, tab. 5. *M 21; Militký 2013*, 74.

Aelia Pulcheria, *Constantinopolis*, AV tremissis, 441–450

Av.: AELPVLCH–AERIAAVG, busta císařovny s draperií a diadémem doprava

Rv.: Kříž ve věnci, v ex. CONOB ★

Lit.: RIC X, 334

1,586 g; 14,8/16,6 mm; 6 h, zlaté očko na zavěšení a zlatý rámeček z granulace (obr. 1)

VELKÉ HOSTĚRÁDKY

26. HROBOVÉ NÁLEZY

LOK.: ? **NO.:** Při archeologickém výzkumu mezi lety 1963–64. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** Mince Štěpána I. nalezena v hrobě č. 28. V rámci výzkumu bylo prozkoumáno 50 hrobů a celkem bylo nalezena čtveřice mincí. **LIT.:** *Ludikovský – Snášil 1974*, 31–32; *Šmerda 1989*, 230, č. 25; *Videman – Paukert 2009*, 473, č. 272.

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Av.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek perličkový, +STEPHANVS 'REX'

Rv.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek hladký, +REGIA CIVITAS+

Lit.: Réthy I, č. 1

0,519 g; 16,4 mm

I.5. OKRES HODONÍN

BLATNIČKA

27. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Povrchový sběr z roku 2016. **DU.:** Po 367? **U.:** 2017 v soukr. sb. **AK.:** Na lokalitě nalezen i AR denarius Elagabala. **LIT.:** *Zeman 2017*, 224, č. 5, tab. 22:10.

Valentinianus I., *Siscia*, AE centenionlis, 364–367

Av.: DN VALENTINIANVS PF AVG, busta císaře s perlovcovým diadémem vpravo

Rv.: GLORIA ROMANORVM, -/-/BSIS, voják s labarem kráčí vpravo, hledí vlevo na klečícího zajatce

Lit.: RIC IX, č. 5; LRBC 1271

2,486 g; 16,89/18,02 mm

BOHUSLAVICE

28. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Trať „Dolní Choboty“. **NO.:** Mezi lety 1899 a 1907 studentem F. Šiftera. **DU.:** V průběhu 7. století? **U.:** V MZM, numismatické oddělení inv. č. 200, 205, č. A 132. **LIT.:** *Militký 2009, 381–382, M 37.*

„**Heraclius**“, barbarská napodobenina AV solidus, před 626?
Av.: nečitelná kopie opisu, vpravo větší busta Heraclia en face, vlevo menší busta Heraclia Constantina en face, mezi nimi nahoře +
Rv.: Kopie opisu, OXOXO v ex., kříž na čtyřech stupních.
Lit.: Vzorem: MIB III, Nos. 8–28 / 55 / 59–60 / 64–65.
3,300 g; 20,9/20,4 mm; 6 h

DOLNÍ BOJANOVICE

29. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Povrchový sběr z roku 2015. **DU.:** Po 375? **U.:** 2017 v soukr. sb. **LIT.:** *Zeman 2017, 226–227, č. 14, tab. 24:9.*

Valentinianus I., *Siscia*, AE centenionlis, 364–367
Av.: opis nečitelný, nezřetelná busta s diadémem vpravo
Rv.: GLORIA ROMANORVM, voják s labarem kráčí vpravo, pravou rukou drží na hlavě klečícího zajatce
Lit.: LRBC?
2,165 g; 16,73/16,43 mm

HODONÍN

30. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: V místech, kde sídlily laboratoře Čs. naftových závodů (č. p. 364). **NO.:** Roku 1956 při kopání základů pro laboratoře nalezena kostra, která měla mezi lopatkou a lebkou tři mince spojené patinou. **DU.:** ? **U.:** ? **LIT.:** *Šikulová 1960, 375–376; Šmerda 1989, 229, č. 8; Videman – Paukert 2009, 441, č. 66.*

1.–3. Uhry, **Štěpán I.**, AR denár, 997–1038

HROZNOVÁ LHOTA

31a. HROMADNÝ NÁLEZ (60 ks?)

LOK.: V zahradě čp. 30. **NO.:** Roku 1868 při kopání sklepů. **DU.:** Po 450? **U.:** 1955 v MZM (BČS) 41 ks. **KOM.:** Nález původně činil asi 60 ks mincí, část z nich byla již nedlouho po objevení rozdána, část se dostala do sbírky Červinky (*Červinka 1893, 162*). Zlatá mince byla údajně odprodána do Vídně (*Červinka 1946, 11*). **LIT.:** *Červinka 1893, 162–163; týž 1895, 105; týž 1900, 35; týž 1902, 288; Dvorský 1914, 12; Rzehak 1918, 270; Skutil 1927, 124, 144–146, 150, 153–159, 164; Červinka 1946, 11; Radoměřský 1953, 110; Pochitonov 1955, 294, č. 1321.*

1. **Vespasianus**, AE, 69–79
Av.: . . . IA NVS . . . , hlava císaře doprava
Rv.: Orel s hlavou vpravo

18 mm; tmavozeleně patinovaný

Pozn.: Červinka (1893, 162) udává, že byla mince vyražena v Alexandrii, tomu ovšem neodpovídá latinsky psaná legenda. Později byla mince ze sbírky odstraněna a nahrazena jinou (Pochitonov 1955, 294).

2. Gallienus, AE antoninianus, 253–268

Av.: . . . ALLIE . . . , korunovaná hlava doprava

Rv.: LI . . . AAG, bohyně s věncem

18/20 mm

3. Tetricus I. (?), AE, 271–274

Av.: TRICV . . . , korunovaná hlava doprava

Rv.: bohyně (?)

18 mm

4. Aurelianus, AE antoninianus, 270–275

Av.: IMP . . . LIA . . SP . . G, korunované poprsí doprava

Rv.: RS OVX, Victoria na voze doleva

20 mm

5. Aurelianus, AE antoninianus, 270–275

Av.: IMP AVRELIANVS AVG

Rv.: STIT . TORI , Victoria věnčící císaře, v ex. R

20 mm

6.–10. Aurelianus (?), AE antoninianus (?)

otřelé

11. Constantinus I., AE malý, 306–337

Av.: . . . ONSTAN TIN . . , hlava císaře doprava

Rv.: VOT, XXX, MVLT, XXV (spíše ale VOT XX MVLT XXX) ve věnci ve čtyřech řádcích

14 mm

12. Constans I., AE malý, 333–350

Av.: . . . STA NS . . AV . . , hlava císaře vpravo

Rv.: Dva vojíni

16 mm

13. Constans I., AE malý (?), 333–350

mince je uprostřed provrtána, otvor má průměr 3 mm

14. Constans I., AE malý, 333–350

Av.: CONSTAN SPFAV . , hlava císaře doprava

Rv.: GLORIA EXERCITVS , dva vojíni, v ex. S I

16 mm

15. Constans I., AE velký, 333–350

Av.: NNS CONSTANS . , hlava císaře

bez bližších informací

Pozn.: Tato mince je popsána Skutilem (1927, 154), ovšem Červinka ji původně neuvádí.

16.–19. Constantius II., Siscia, AE3, 323–361

Av.: [DN] CONSTANTIVS PFAVG, hlava císaře doprava

Rv.: FEL TEMP REPARATIO, vojín probodávající povalenou osobu, v ex. BSIS

Lit.: RIC VIII, č. 369
17 mm, špatně zachovalé a rozlámané
Pozn.: *Popis dle Skutila (1927, 153).*

20. mince rázu Constantinovců, AE velký
Av.: . . . NSTAN S . . .
Rv.: nečitelný
23 mm

21. mince rázu Constantinovců, AE malý
Av.: . NCONSTAN , hlava císaře
Rv.: PVBLICA, vojín
15 mm; polovina mince

22.–36. mince rázu Constantinovců
bez bližších informací

37. Valens, *Thessalonica*, AE malý, 364–378
Av.: . . . ALEN S PF AVG, hlava císaře doprava
Rv.: GLORIA RO RVM, vojín opřený o kopí a pravici opírá o postavu, která mu klečí u
nohou, v ex. TESC
15/17 mm

38. Valens, *Nicomedia*, AE malý, 364–378
Av.: DN VAL . N SPFA
Rv.: Opis nečitelný, postava doleva, v ex. SMNAS
18 mm

39. Gratianus, AE malý, 375–383
Av.: GR . . I ANVS PF AVG, hlava císaře
11 mm

40. Theodosius II., AE malý, 408–450
Av.: . . . O . . . IVS PF AV .
10 mm

41. Constantinus I. nebo **Constantius II.**, barbarská napodobenina (?)
Av.: hlava doprava
Rv.: korunovaná hlavička doprava, před ní dvě tečky a pod ní nejasný předmět
16 mm; zeleně patinovaná

42. AV mince
bez bližších informací

31b. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** S pomocí detektoru kovů mezi lety 2014–2017. **DU.:** ? **U.:** 2017
v soukr. sb. **AK.:** Na lokalitě nalezena celá řada dalších římských mincí (celkem 57
ks), mix AE a AR mincí, množství římských spon, přezek, ostruh, dále i terra
sigillata a další keramické fragmenty nádob, ale i skleněné korálky. **LIT.:** *Zeman*
2017, 237–250, tab. 38:7, tab. 38:8.

Valentinianus I., *Siscia*, AE centenionalis, 367–375
Av.: DN VALENTINIANVS PF AVG, busta vpravo, paludamentum, perlovcový diadém

Rv.: SECVRITAS REIPVBLICAE F*/?//ASIS, Viktoria kráčí vlevo
Lit.: LRBC 1323
2,671 g; 17,43/17,86 mm; zkorodovaný povrch

JOSEFOV

32. HROBOVÉ NÁLEZY

LOK.: ? **NO.:** Mezi lety 1958–1961 při archeologickém výzkumu. **DU.:** ? **U.:** ?
AK.: Na lokalitě i 176 hrobů z období Velké Moravy, na které navazuje pohřebiště z 11. století. Dle zpráv Šráčkové bylo na pohřebišti nalezeno větší množství mincí Štěpána I. **LIT.:** *Šráčková 1962, 93–94; Videman – Paukert 2009, 445, č. 96.*

1. –?. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

LUŽICE

33. HROBOVÉ NÁLEZY

LOK.: V trati „U Starého“. U cesty spojující Dolní Bojanovice a Lužice. **NO.:** Při archeologickém výzkumu pohřebiště z období stěhování národů v letech 1986 a 1989. **DU.:** Po 565? **U.:** V roce 2009 v AÚ AV ČR v Brně (inv. č. 590-141/86 a L 61/89). **AK.:** Mince tvořily hrobový inventář na kostrovém pohřebišti z pozdní fáze doby stěhování národů. Mince Anastasia I. byla objevena v hrobě č. 113, druhá mince v hrobě č. 55. **LIT.:** *Klanica 1993, 59; Militký 2004, 519, tab. 6:M24/1-2, fototab. 3:1, 4; Militký 2009, 378–379, Fig. 2. 23-24; Klanica – Klanicová 2001, 259–260, 301, 303.*

1. **Anastasius I., Constantinopolis,** AV solidus, 492?–507

Av.: D N ANASTA-SIVS P P AVC, busta Anastasia I. v brnění s helmicí, v pravici drží kopí, které má opřené o rameno.

Rv.: VICTORIA-A AVCCC S, CONOB v ex., stojící Victoria doleva a držící dlouhý kříž. V pravém poli ★.

Lit.: MIB E, 82, No. 4a/S, as Pl. 1:4a/1-2.

4,481 g; 20,1/20,0 mm; 6,5 h (obr. 5)

Cu 0,3 %; Au 98,7 %; Ag 0,9 %

2. **Justinianus I., Constantinopolis,** AV tremissis, 527–565

Av.: D N IVSTINI-ANVS P P AVC, busta Justiniana I. s diadémem doprava.

Rv.: VICTORIA AVCVSTORVM, (CONOB) v ex., kráčející Victoria doprava, dívající se zpět a držící věnec a globus s křížem. V pravém poli ★.

Lit.: MIB E, 115, No. 19, as Pl. 14:19/2.

1,479 g; 15,5/15,8 mm; 6,5h; zohýbaná, tvarované očko na zavěšení 3,5 mm široké (obr. 2)

Cu 0,5 %; Au 98,0 %; Ag 1,5 %

očko na zavěšení: Cu 2,1 %; Au 86,4 %; Ag 11,4 %

MIKULČICE

34a. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: Hradiště Valy, u Baziliky. **NO.:** Při archeologickém výzkumu mezi lety 1956–57 v hrobě č. 480. **DU.:** Po 375? **U.:** 1986 v MZM (inv. č. A 94). **AK.:** Mince

byla nalezena ve štěrbině mezi okrajem pravé poloviny spodní čelisti a spodinou lebeční (obolus mrtvých). V blízkosti velkomoravské baziliky bylo prozkoumáno více než 550 hrobů. Ve dvou hrobech (H589 a H438) byly nalezeny AV plíšky sloužící také jako obol mrtvých? **LIT.:** *Kavánová – Šmerda 2010, 151–162, obr. 2.;* *Kučerovská 1998, 161, č. 1, Abb. 4.1.*

Byzanc, Michael III., Constantinopolis, AV solidus, 856–867

Av.: MI - XAHL bASILE, poprsí císaře Michaela III. s plnovousem zpřima, na hlavě koruna zakončena křížem, v pravé ruce drží labarum s křížem, vedle křížek, levá ruka položena na šatu (chlamys), perlovec

Rv.: IHS US X RISTOS*, poprsí Krista Pantokratora zpřima, s dlouhými vlasy a plnovousem, oblečen v tuniku a plášť, pravá ruka žehnající, v levé ruce drží zdobené evangelium, za hlavou ramena kříže, perlovec.

Lit.: Wroth 1908, 431, Nr. 5, Tab. XLIX, Nr. 17; DOC 3.1, s. 463–464, č. 3. var.

4,462 g; 21,3/20,8 mm; 6 h (obr. 6)

34b. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÉ NÁLEZY/HROBOVÝ NÁLEZ? (3 ks)

LOK.: Valy, asi 35 m od Basiliky (3. kostel). **NO.:** Všechny tři mince nalezeny při archeologickém výzkumu roku 1969. **DU.:** ? **U.:** 1986 v MZM. **AK.:** Mince č. 1. byla nalezena ve stejném čtverci jako druhá mince Lamberta I., od které byla vzdálena 50 cm a obě se nacházely ve stejné stratigrafické poloze (v hloubce 70 cm). **KOM.:** Možná se jednalo o drobný hromadný nález (2 ks) mincí Lamberta I. a o hrobový nález (mince Berengara I.). **LIT.:** *Kučerovská 1998, 156, 165; Polanský 2019, 28–31.*

1. Lombardie, Lambert I., Milano/Pavia (?), AR dlouhý denár, 894/895–899

Av.: +LAMBERTVS IMPE, rovnoramenný kříž v perlovém kruhu s rameny roztaženými jako kotva, koule v každém křížovém úhlu

Rv.: XPIITIANO RELIGIO, průčelí karolinského chrámu s křížem na špičaté střeše

Lit.: CNI V., 27, č. 2

1,286 g; 31,8 mm; mince na dvou místech proražena, dva drobné otvory pod sebou; mince uložena pod inv. č. 867/69 (obr. 7:3)

2. Lombardie, Lambert I., Milano/Pavia (?), AR dlouhý denár, 894/895–899

Av.: +LAM.ERT.S IMPER, rovnoramenný kříž v perlovém kruhu s rameny roztaženými jako kotva, koule v každém křížovém úhlu

Rv.: ...ITIANA .ELI.IO, průčelí karolinského chrámu s křížem na špičaté střeše

Lit.: CNI V., 27, č. 2 var.

1,072 g; 31,4 mm; mince na dvou místech proražena, dva drobné otvory pod sebou; mince uložena pod inv. č. 869/69 (obr. 7:4)

3. Lombardie, Berengar I., Milano/Pavia (?), AR dlouhý denár, 888/889?–915

Av.: +BERENCARIVS REX, rovnoramenný kříž v perlovém kruhu s rameny roztaženými jako kotva, koule v každém křížovém úhlu

Rv.: XPISTIANA RELIGIO, průčelí karolinského chrámu s křížem na špičaté střeše

Lit.: CNI V., 31, č. 37

1,259 g; 27,1 mm; mince uložena pod inv. č. 868/69 (obr. 7:2)

Pozn.: Mince pravděpodobně pochází z hrobu ze čtverce, který sousedí s předešlým, údajně se mince nalezla 30 cm od pravé paže zemřelého.

34c. HROBOVÉ NÁLEZY

LOK.: Polní trať „Panské“. **NO.:** Při archeologickém výzkumu roku 1999. **AK.:** Na pohřebišti objeveny i mince Petra I. a Ondřeje I. Celkem na lokalitě odkryto 41 hrobů. Směrem na SV se nalézají i starší pohřebiště datované do rozmezí 9.–10. století. **LIT.:** *Poláček – Škojec – Marek – Skopal 2000, 170–171; Rutar 2000, 21; Videman – Paukert 2009, 451, č. 136.*

1.–2. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

PETROV I.

35. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Při povrchovém sběru mezi lety 2010–2016. **DU.:** Po 375? **U.:** 2017 v Obecním muzeu Ostrožské Lhoty. **AK.:** Z lokality pochází celá řada dalších artefaktů (AE spony, opasková nákončí, keramika) i mincí (celkem 20 AE a AR mincí), i dva republikánské denáry a barbarický suberát/falzum Augustova denáru. **KOM.:** Až do mincí Proba na sebe nálezy poměrně dobře chronologicky navazují, mezi Probem a mincí Theodosia I. je cca 100 letý hiát. **LIT.:** *Zeman 2017, 274–282, tab. 78:15.*

Theodosius I., Siscia, AE maiorina, 378–383

Av.: .. THEODOSIVS PF AVG, busta vpravo, perlovcový diadém

Rv.: REPARATIO REIPVB, -//ASISC, císař stojí vlevo, drží Victorii na glóbu, ruku má na hlavě klečícího zajatce

Lit.: RIC IX, č. 26; LRBC 1514

4,020 g; 20,87/23,73 mm

PRUŠÁNKY

36. HROBOVÉ NÁLEZY (8 ks)

LOK.: Na mladohradištním pohřebišti. **NO.:** Při archeologickém výzkumu pohřebiště mezi lety 1979–1982. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** Celkem na pohřebišti nalezeno 43 mincí, 19 vyražených na území Moravy a 24 na území Uher. **LIT.:** *Krejčík 1986, 283–288, č. 20–27.*

1. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,419 g; 16,4 mm

Pozn.: V hrobě č. 355, nalezen při rozebírání kostry mezi holenními kostmi.

2. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,420 g; 16,2 mm

Pozn.: V hrobě č. 357, nalezen těsně za temenem hlavy.

3. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,466 g; 16,5 mm

Pozn.: V hrobě č. 360, nalezen v místech hrudní kosti. V hrobě také železný nůž.

4. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,829 g; 18,6 mm

Pozn.: V hrobě č. 371. Nalezen v levé polovině pánve. V hrobě také železný nůž a rozmáčknutá nádoba.

5. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,599 g; 17 mm

Pozn.: V hrobě č. 381, nalezen v pravé polovině hrudi.

6. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,572 g; 15,2 mm

Pozn.: V hrobě č. 402. Nalezen uprostřed levé poloviny hrudi.

7. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,542 g; 15,1 mm

Pozn.: V hrobě č. 488, nalezen v místě levé dlaně.

8. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,224 g; olámán

Pozn.: V hrobě č. 370. Nalezen mezi zbytky pravé lopatky. V hrobě také měděná záušnice.

STRÁŽNICE I.

37. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Mezi lety 2013–2017 s pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2017 v soukr. sb. **AK.:** Z lokality pochází celkově 79 AR a AE mincí, nejstarší je AR denarius Vitellia z roku 69 n. l. a celá řada dalších artefaktů, především spon a jejich zlomků, ale také keramiky, a to barbarské i terry sigillaty. **LIT.:** *Zeman 2017*, 283–296.

Valentinianus I. (?), AE centenionalis, 364–375 (?)

Av.: ...VALENTINI.....(?), nezřetelná busta vpravo, perlovcový diadém

Rv.: GLORIA RO(MANORVM) (?), voják s labarem kráčící vpravo (?)

Lit.: ?

2,983 g; 21,86/21,14 mm

STRÁŽNICE II.

38. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Mezi lety 2010–2016 s pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2017 v Obecním muzeu Ostrožské Lhoty. **AK.:** Z lokality pochází větší množství mincí (46 ks AR i AE), nejstarší je AR republikánský denár C. Piso L. F. Frvgi z roku 67 BC. Také další artefakty sídlištní povahy jako AE spony, terra sigillata i domácí keramika. **LIT.:** *Zeman 2017*, 296–304, tab. 103:4.

Valens, Siscia, AE nummus, 367–370

Av.: D N VALENS P F AVG, oděné poprsí císaře s diadémem a pancířem doprava

Rv.: SECVRITAS REIPVBLICAE, stojící Viktoria doleva, v pravé ruce drží věnec a v levé ruce palmu, dole vyrytý nápis ASISCC
Lit.: RIC IX, č. 7b
2,225 g; 18,90/17,70 mm

STRÁŽNICE III.

39. OJEDINĚLÉ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Mezi lety 2008–2011 s pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2017 v Obecním muzeu Ostrožské Lhoty. **AK.:** Celkem pochází z lokality 9 mincí: 4 AR a 5 AE. **LIT.:** *Zeman 2017, 304–305, tab. 107:21.*

Theodosius I., Siscia, AE II, 379–383

Av.: [D N THE]ODO-SIVS P F AVG, oděné poprsí císaře s perlovým diadémem doprava
Rv.: [REPARAT]IO-REIPVB, stojící císař čelně (en face) s hlavou doleva, drží Victorii na globu, vlevo klečí postava, v ex. [A]SISC
Lit.: RIC IX, 150, č. 26c/1 (?)
4,030 g; 23,7/20,4 mm; zelenohnědá patina

STRÁŽNICE/PETROV I.

40a. SÍDLIŠTNÍ/HROMADNÝ NÁLEZ (22 ks)

LOK.: Na mírném návrší na rozhraní katastrů Strážnice a Petrova. **NO.:** Roku 2010 při povrchovém sběru na malé ploše bez nádoby a dalších nálezů. **DU.:** Po 395? **U.:** 2017 v Obecním muzeu Ostrožské Lhoty. **AK.:** V okolí doložena germánská sídliště na vícero lokalitách, taktéž jedno pohřebiště (Petrov I). V prostoru návrší bylo objeveno i menší kostrové pohřebiště z druhé poloviny 5. století (*Zeman 2017, 51*). **LIT.:** *Zeman 2017, 305–307, tab. 108:7–108:28 (Hromadný nález č. 1).*

1. Traianus, Roma, AE as, 98–117

Av.: Opis nečitelný, ověčené poprsí Traiana doprava
Rv.: Opis nečitelný, stojící ženská postava doleva
8,400 g; 26,0/25,8 mm

2. Alexander Severus pro: Iulia Mamaea (?), Bithinia: Nicaea, AE 19, 222–235

Av.: opis nečitelný, oděné poprsí Iulie Mamaey s diadémem doprava
Rv.: NI-K-AI-E /ΩN], Aquila mezi dvěma standartami
Lit.: BMC 13, 169, jako č. 106 (?); SNG Cop. 18, jako č. 521 (?)
3,610 g; 19,3/19,7 mm; bez patiny

3. Constantius II. pro: Constantinus I., AE III, 337–340

Av.: [DV CONSTANTI-NVS PT AVGG], hlava Constantina I. v závoji doprava
Rv.: [VN-MR], stojící císař (či Pietas) doprava
Lit.: Kankelfitz 1996, 473, č. 44
0,650 g; 11,7/13,3 mm

4. Constantius II. nebo Constans, AE IV, 347–348

Av.: opis nečitelný, oděné poprsí panovníka doprava
Rv.: [VICTORIAE D D AVGG Q N N], exerg nečitelný
Lit.: typově Bruck 1961, 80
0,300 g; 13,2/11,7 mm; bez patiny

5. Constans, AE centenionalis; 333–350

Av.: DN CONSTANS PF AVG, hlava vpravo, perlovcový diadém

Rv.: Věvec, ve středu VOT.....

Lit.: LRBC?

1,299 g; 14,78/15,75 mm; olámaný okraj

6. Constantius II., AE III, 355–361

Av.: D N CO[NSTAN]-TIVS P F AVG, oděné poprsí Constantia II. s perlovým diádemem doprava

Rv.: [SPES] REI-PVB[LICAE], exerg nečitelné

Lit.: typově Kankelfitz 1996, č. 20

1,410 g; 16,8/- mm; bez patiny; vylomený okraj

7. Constantius II., AE III, 355–361

Av.: [D N CONSTAN]-TIVS P F AVG, oděné poprsí císaře s perlovým diádemem doprava

Rv.: [SPES REI-PVBLICAE], stojící císař doleva, drží kopí a globus, exerg nečitelný

Lit.: typově Kankelfitz 1996, 494, č. 20

1,460 g; 15,0/15,0 mm; bez patiny

8. Constantius II., AE III, 350–361

Av.: D [N CONSTANTIVS P F AVG], oděné poprsí císaře s perlovým diádemem doprava

Rv.: [FEL TEMP]-REPAR[ATIO], voják doleva probodává kopím ležícího jezdce

Lit.: typově Kankelfitz 1996, 494, č. 8–9

1,380 g; 14,7/14,2 mm; bez patiny

9. Constantius II., AE III, 350–361

Av.: [D N CONSTAN-TIVS P F AVG], oděné poprsí císaře s perlovým diádemem doprava

Rv.: [FEL TEMP REPARATIO], voják doleva probodává kopím ležícího jezdce, exerg nečitelný

Lit.: typově Kankelfitz 1996, 494, č. 8–9

1,640 g; 16,3/14,2 mm; bez patiny

10. Constantius Gallus jako Caesar, AE III, 351–354

Av.: opis nečitelný, oděné poprsí Constantia Galla doprava

Rv.: [FEL TEMP REPARATIO], voják doleva probodává kopím ležícího jezdce, ex. nečitelný

Lit.: typově Kankelfitz 1996, 503, č. 4

1,990 g; 16,6/15,0 mm; bez patiny

11. Valentinianus I. nebo **Valens**, AE III, 364–378

Av.: Oděné poprsí Valentiniana I./Valense doprava, opis nečitelný

Rv.: [SECVRIAS-REIPVBLICAE], kráčející Viktoria doleva, drží palmovou ratolest a věvec, ex. nečitelný

Lit.: typově Kankelfitz 1996, 510, č. 4 nebo 513, č. 8

1,310 g; 14,3/15,7 mm; bez patiny

12. Gratianus, Valentinianus II. nebo **Theodosius I.**, *Cyzicus*, AE III, 364–378

Av.: Oděné poprsí panovníka s perlovým diádemem doprava, opis nečitelný

Rv.: Ve věnci VOT/XX/MVLT/XXX, v exergu SMKB

Lit.: RIC IX, 244, jako č. 22(a–c)

1,340 g; 14,1/16,1 mm; bez patiny

13. Gratianus, Valentinianus II., Theodosius I. či **Arcadius**, AE IV, 378–388

Av.: Oděné poprsí panovníka doprava, opis nečitelný

Rv.: Ve věnci VOT/V, exerg nečitelný
Lit.: typově Bruck 1961, 94
0,950 g; 13,4/13,3 mm; bez patiny

14. Valentinianus II., Theodosius I., Arcadius či Honorius?, AE IV, 388–395

Av.: Oděné poprsí panovníka doprava, opis nečitelný
Rv.: [SALVS REIPUBLICAE], kráčející Viktoria doleva, drží vpravo dole za hlavu zajatce, ex. nečitelný
Lit.: typově Bruck 1961, 81
0,880 g; 12,7/13,0 mm; bez patiny; deformovaný střížek

15. ?, AE redukovaný follis, před či po 337

Av.: Oděné poprsí panovníka s perlovým diadémem doprava, opis nečitelný
Rv.: [GLOR-IA EXERC-ITVS], dva stojící vojáci se štíty a oštěpy proti sobě, mezi nimi jedna standarta, ex. nečitelný
Lit.: typově Bruck 1961, 27
1,010 g; 13,3/12,7 mm; bez patiny

16. ?, AE redukovaný follis, před či po 337

Av.: Oděné poprsí panovníka s perlovým diadémem doprava, opis nečitelný
Rv.: [GLOR-IA EXERC-ITVS], dva stojící vojáci se štíty a oštěpy proti sobě, mezi nimi jedna standarta, ex. nečitelný
Lit.: typově Bruck 1961, 27
1,550 g; 16,5/14,7 mm; bez patiny

17. ?, AE II/III, asi okolo 350

Av.: opis nečitelný, oděné poprsí panovníka doprava
Rv.: zcela nečitelný
3,170 g; 19,8/18,4 mm; bez patiny

18. ?, AE III, asi třetí čtvrtina 4. století

Av.: opis nečitelný, oděné poprsí panovníka doprava
Rv.: zcela nečitelný
1,220 g; 14,4/15,1 mm; bez patiny

19. ?, AE IV, 2. pol. 4. století

Av.: opis nečitelný, oděné poprsí panovníka doprava
Rv.: opis nečitelný, kráčející Victoria doleva
1,770 g; 13,2/12,0 mm; bez patiny

20. ?, AE IV, pozdní 4. století

Av.: opis nečitelný, oděné poprsí panovníka doprava
Rv.: zcela nečitelný
0,820 g; 13,5/12,6 mm; bez patiny

21. ?, AE IV, pozdní 4. století (?)

Av.: opis nečitelný, oděné poprsí panovníka doprava
Rv.: opis nečitelný, dvě stojící postavy proti sobě (?)
0,820 g; 12,4/12,3 mm; bez patiny

22. ?, AE IV, pozdní 4. století (?)

Av.: zcela nečitelný
Rv.: zcela nečitelný
0,850 g; 11,1/10,8 mm; bez patiny

40b. SÍDLIŠTNÍ/HROMADNÝ NÁLEZ (182 ks)

LOK.: Na jižním úpatí svahu návrší poblíž potoka, cca 750 m vzdušnou čarou od nálezů č. 1. **NO.:** V květnu 2012 při povrchovém sběru na malé ploše bez nádoby a dalších nálezů. **DU.:** Po 423? **U.:** Roku 2017 v MZM. **KOM.:** Zeman uvádí, že mince byly zběžně určeny a jedná se o mince v rozsahu 2.–5. století. Součástí nálezů měl být i stříbrný keltský obol. **LIT.:** *Zeman 2017*, 52–53, 307, tab. 109 (*Hromadný nález č. 2*).

1. Keltové, AR obol Roseldorf-Němčice

2.–182. blíže neurčeno

40c. SÍDLIŠTNÍ/HROMADNÝ NÁLEZ (128 ks)

LOK.: Na mírném návrší. **NO.:** Soubor artefaktů objevený někdy mezi lety 2010 a 2015. **DU.:** Po 337? **U.:** 125 mincí odevzdáno do muzea (jakého?), 3 mince a šperky u nálezů (soukr. sb.) bez dokumentace. **AK.:** Součástí nálezů, kromě mincí, byly i šperky (zlatý prsten s gemou a dvě stříbrné spony s vysokým zachycovačem), celkově měl být soubor uložen, alespoň částečně, v keramické nádobě, kterou se na poli nepodařilo dohledat (*Zeman 2017*, 307). **KOM.:** Určení mincí a popis dle Evy Kolníkové. **LIT.:** *Zeman 2017*, 53–58, 307–315, tab. 110:1–114:20 (*Hromadný nález č. 3*).

1. Licinius I. pro: **Licinius II.**, *Antiochia*, AE follis, 317–320

Av.: DN VAL LICIN LICINIVS NOB C, busta vlevo, vavřínový věnec, v pravé ruce mappa, v levé kopí a štít

Rv.: IOVI CONSERVATORI CAESS, Jupiter stojí vlevo, přes ramena má přehozený chlamys, opírá se o sceptrum, drží Viktorii na glóbu, vlevo u nohou mu klečí zajatec, v ex. - /H//SMANT

Lit.: RIC VII, č. 29

2,579 g; 18,71/17,93 mm

2. **Constantinus I.**, *Arelate*, AE follis, 332

Av.: CONSTANTI..... MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém

Rv.: GLORIA EXERC ITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, v ex. - /-//PCONST

Lit.: LRBC 362; RIC VII, č. 358

1,530 g; 16,14/16,49 mm

3. **Constantinus I.**, *Constantinopolis*, AE follis, 333

Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém

Rv.: GLORIA EXERC....., dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, - /-//•CONSH

Lit.: LRBC 1017; RIC VII, č. 80

1,986 g; 18,65/18,16 mm

4. **Constantinus I.**, *Constantinopolis*, AE follis, 333–335

Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém

Rv.:ITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, - /-//CONSA•

Lit.: LRBC 1010; RIC VII, č. 73

1,992 g; 17,24/16,44 mm

- 5. Constantinus I., Heraclea, AE follis, 330–333**
 Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//•SMHA
 Lit.: LRBC 904; RIC VII, č. 116
 1,907 g; 18,19/17,96 mm
- 6. Constantinus I., Heraclea, AE follis, 325–326**
 Av.: CONSTANTINVS AVG, hlava vpravo, vavříňový věnec
 Rv.: VOT/XXX ve věnci pod sebou, v kruhopise DN CONSTANTINI MAX AVG; -/
 //SMHA
 Lit.: LRBC 866; RIC VII, č. 69
 2,738 g; 17,61/17,37 mm
- 7. Constantinus I., Lugdunum, AE follis, 321–322**
 Av.: CONSTANTI....., hlava vpravo, vavříňový věnec
 Rv.: Glóbus na oltáři s nápisem VO/TIS/XX (BEATA TRANQ)VILITATIS, -//P...
 Lit.: RIC VII, č. 221
 2,935 g; 19,46/18,81 mm
- 8. Constantinus I., Nicomedia, AE follis, 328–329**
 Av.: CONSTANTINVS AVG, busta vpravo, trojřadý perlovcový diadém
 Rv.: PROVIDENTIAE AVGG, průčelí chrámu, dvě věže, ve středu hvězda; -//SMNA
 Lit.: LRBC 1073; RIC VII, č. 153
 2,137 g; 17,55/18,39 mm
- 9. Constantinus I., Roma (?), AE follis, 330**
 Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//RFP (?)
 Lit.: LRBC 532; RIC VII, č. 327
 1,886 g; 18,86/17,49 mm
- 10. Constantinus I., Siscia, AE follis, 320–321**
 Av.: CONSTANTINVS AVG, hlava vpravo, listový diadém
 Rv.: DN CONSTANTINI MAX AVG, VOT/XX ve středovém věnci pod sebou, -//BSIS*
 Lit.: LRBC 715; RIC VII, č. 159
 1,642 g; 18,35/17,12 mm
- 11. Constantinus I., Siscia, AE follis, 320–321**
 Av.: nečitelný opis, nezřetelná busta vpravo
 Rv.: DN CONSTANTINI MAX AVG (?), VOT (?) ve věnci, -//BSIS
 Lit.: LRBC ?; RIC VII, č. 148
 2,457 g; 18,47/18,21 mm
- 12. Constantinus I., Siscia, AE follis, 334–335**
 Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//•ASIS•
 Lit.: LRBC 747; RIC VII, č. 235
 1,625 g; 17,27/17,18 mm
- 13. Constantinus I., Siscia, AE follis, 334–335**
 Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, hlava vpravo, paludamentum, rozetový diadém

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//•ASIS•

Lit.: LRBC 747; RIC VII, č. 235
2,397 g; 17,53/17,30 mm

14. Constantinus I., Siscia, AE follis, 334–335

Av.: CONSTANTINVS (MAX AVG?), hlava vpravo, paludamentum, rozetový diadém
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//BSIS

Lit.: LRBC 747; RIC VII, č. 235
2,341 g; 17,61/17,37 mm

15. Constantinus I., Siscia, AE follis, 334–335

Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, hlava vpravo, paludamentum, rozetový diadém
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//...SIS (?)...

Lit.: LRBC 747; RIC VII, č. 235
1,862 g; 17,38/16,76 mm

16. Constantinus I., Siscia (?), AE follis, 334–335

Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, hlava vpravo, paludamentum, rozetový diadém
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SIS (?)

Lit.: LRBC 747; RIC VII, č. 235
1,697 g; 16,85/15,42 mm

17. Constantinus I. (?), Siscia, AE follis, 334–335 (?)

Av.: CONSTAN....., busta vpravo, rozetový diadém
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SIS (?)

Lit.: LRBC 747; RIC VII, č. 235
2,276 g; 18,34/17,83 mm

18. Constantinus I., Siscia (?), AE follis, 306–337 (?)

Av.: nečitelný opis, busta vpravo, rozetový diadém, zkorodovaný obraz
Rv.: nečitelný opis, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -/-SIS (?)

Lit.: LRBC ?; RIC ?
1,574 g; 16,05/15,46 mm

19. Constantinus I., Thessalonica, AE follis, 330–333

Av.: ...STANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTS

Lit.: LRBC 835; RIC VII, č. 183
1,907 g; 18,19/17,93 mm

20. Constantinus I., Thessalonica, AE follis, 330–333

Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTA

Lit.: LRBC 835; RIC VII, č. 183
1,385 g; 17,15/17,51 mm

21. Constantinus I., Thessalonica, AE follis, 330–333

Av.: CONSTANTINVS (MAX AVG?), busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMT.. (?)

Lit.: LRBC 835; RIC VII, č. 183

2,205 g; 18,49/17,99 mm

22. Constantinus I., Thessalonica, AE follis, 330–333

Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTA

Lit.: LRBC 835; RIC VII, č. 183

2,404 g; 17,70/17,96 mm

23. Constantinus I., Thessalonica, AE follis, 330–333

Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTA

Lit.: LRBC 835; RIC VII, č. 183

1,579 g; 17,07/17,90 mm

24. Constantinus I., Thessalonica, AE follis, 330–333

Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, paludamentum, rozetový diadém

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTS

Lit.: LRBC 835; RIC VII, č. 183

1,014 g; 16,59/17,19 mm

25. Constantinus I., Thessalonica, AE follis, 330–333

Av.:NVS MAX AVG (?), busta vpravo, paludamentum (?), rozetový diadém

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTT

Lit.: LRBC 835; RIC VII, č. 183

2,099 g; 15,90/16,08 mm

26. Constantinus I. (?), Thessalonica (?), AE follis, 330–333 (?)

Av.: CONSTANTINVS....., nezřetelná busta vpravo

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTS (?)

Lit.: LRBC 835; RIC VII, č. 183

1,170 g; 16,18/15,97 mm

27. Constantinus I., Thessalonica, AE follis, 330–333 (?)

Av.: CONSTANTI... (?), nezřetelná busta vpravo, rozetový (?) diadém

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SM... (?)

Lit.: LRBC 835; RIC VII, č. 183

1,873 g; 16,07/18,25 mm

28. Constantinus I., Treveri, AE follis, 330–331

Av.: CONSTANTINVS MAX AVG, busta vpravo, pancíř, rozetový diadém

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//TRP•

Lit.: LRBC 53; RIC VII, č. 526

2,210 g; 16,25/16,99 mm

29. Constantinus I. (?), AE follis, 306–337

Av.: z legendy čitelná jen malá částNT....., nezřetelná busta vpravo, rozetový diadém
Rv.: Dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty – nezřetelný obraz
.....CITVS, nečitelná značka mincovny
Lit.: LRBC ?; RIC ?
1,669 g; 16,16/16,70 mm

30. Constantinus I. (?), AE follis, 306–337 (?)
Av.: ...CONSTANTINVS AVG, nezřetelná busta vpravo
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty,
nečitelná značka mincovny
Lit.: LRBC ?; RIC ?
1,628 g; 18,26/17,56 mm

31. Constantinus I. (?), AE follis, 306–337 (?)
Av.: z legendy čitelná jen malá částT.....NV..., zkorodovaný obraz
Rv.: nečitelný opis, zkorodovaný obraz, nezřetelní dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě
standarty, nečitelná značka mincovny
Lit.: LRBC ?; RIC ?
1,953 g; 16,04/15,54 mm

32. Constantinus I. (?), AE follis, 306–337
Av.: nečitelný opis, busta vpravo, diadém, zkorodovaný obraz
Rv.: nečitelný opis, nečitelný zkorodovaný obraz (dva vojáci s kopími a štíty, dvě vojenské
standarty?), neurčitelná značka mincovny
Lit.: LRBC ?; RIC ?
1,585 g; 17,19/16,43 mm

33. Constantinus I. (?), AE follis, 306–337 (?)
Av.:ONS....., nezřetelná busta vpravo, diadém (?)
Rv.: GLORIA EXER....., dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty,
nečitelná značka mincovny
Lit.: LRBC ?; RIC ?
1,850 g; 15,91/17,16 mm

34. Constantinus I., AE follis, 306–337
Av.: CONSTANTI....., busta vpravo, rozetový diadém
Rv.: DN CONSTANTINI MAX AVG v kruhové, VOT (?) ve středovém věnci, nečitelná
značka mincovny
Lit.: LRBC ?; RIC ?
2,325 g; 18,24/18,18 mm

35. Constantinus I. (?), AE follis, 306–337 (?)
Av.: nečitelný opis, busta vpravo, rozetový diadém, zkorodovaný obraz
Rv.: nečitelný opis, mužská postava stojí vlevo, drží glóbus (?), nečitelná
značka mincovny
Lit.: LRBC ?; RIC ?
2,266 g; 17,04/16,48 mm

36. Constantinus I. pro: Crispus, Londinium, AE follis, 321–322
Av.: CRISPVS NOBIL C, busta vlevo, pancíř, helma
Rv.: BEATA TRANQVILLITAS, oltář s nápisem VOT/IS/XX, v horní části glóbus, nad ním
tři hvězdy, -/-//PLON
Lit.: RIC VII, č. 230
2,713 g; 20,27/18,63 mm

- 37.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Heraclea*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//SMHA
 Lit.: LRBC 910; RIC VII, č. 122
 2,071 g; 16,87/17,60 mm
- 38.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Siscia*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//..SI..
 Lit.: LRBC 743; RIC VII, č. 220
 1,584 g; 16,87/17,86 mm
- 39.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Siscia*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//.BSIS
 Lit.: LRBC 743; RIC VII, č. 220
 1,791 g; 17,99/17,63 mm
- 40.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Siscia*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//..SIS
 Lit.: LRBC 743; RIC VII, č. 220
 2,087 g; 17,44/16,47 mm
- 41.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Siscia*, AE follis, 334–335
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//•ESIS•
 Lit.: LRBC 748; RIC VII, č. 236
 2,282 g; 18,86/17,39 mm
- 42.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Siscia*, AE follis, 334–335
 Av.: CONSTANTINVS IVN, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCI..., dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -/
 //•ESIS•
 Lit.: LRBC 748; RIC VII, č. 236
 1,866 g; 16,83/17,40 mm
- 43.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//SMTSA
 Lit.: LRBC 836; RIC VII, č. 184
 2,186 g; 17,96/16,85 mm
- 44.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINVS [IVN NOB C (?)], busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//SMTSA
 Lit.: LRBC 836; RIC VII, č. 184
 2,091 g; 18,68/18,21 mm

- 45.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.:NVS IVN NOB C (?), busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 /-//SMTS (?)
 Lit.: LRBC 836; RIC VII, č. 184
 1,746 g; 16,20/17,07 mm
- 46.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 /-//SMTS
 Lit.: LRBC 836; RIC VII, č. 184
 2,096 g; 17,97/17,51 mm
- 47.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTAN....., busta vpravo, věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, nezřetelný opis, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě
 vojenské standarty, -/-//SMTS
 Lit.: LRBC 836; RIC VII, č. 184
 2,244 g; 17,37/16,11 mm
- 48.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 /-//SMTS
 Lit.: LRBC 836; RIC VII, č. 184
 1,658 g; 15,84/16,34 mm
- 49.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 /-//SMTS (?)
 Lit.: LRBC 836 (?); RIC VII, č. 184 (?)
 2,442 g; 17,46/17,03 mm
- 50.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 335–336
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 /-//SMTSB
 Lit.: LRBC 841; RIC VII, č. 199
 2,223 g; 18,55/17,71 mm
- 51.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 335–336
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 /-//SMTSF
 Lit.: LRBC 841; RIC VII, č. 199
 1,432 g; 17,88/17,48 mm
- 52.** Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica* (?), AE follis, 330–335
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C (?), busta vpravo, vavřínový věnec (?)
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 /-//SMTSA (?)
 Lit.: LRBC 836; RIC VII, č. 184

1,209 g; 17,63/16,72 mm

53. Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica* (?), AE follis, 330–333
Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTS (?)
Lit.: LRBC 836 (?); RIC VII, č. 184 (?)
1,782 g; 16,87/16,72 mm

54. Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica* (?), AE follis, 330–333 (?)
Av.: NOB C, nečitelná legenda, nečtetelná busta vpravo, vavřínový věnec
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTS (?)
Lit.: LRBC 836 (?); RIC VII, č. 184 (?)
1,234 g; 15,85/17,46 mm

55. Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica* (?), AE follis, 330–333
Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C (?), busta vpravo, věnec
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTS (?)
Lit.: LRBC 836 (?); RIC VII, č. 184 (?)
2,425 g; 17,31/16,45 mm

56. Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Siscia*, AE follis, 320–321
Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
Rv.: CAESARVM NOSTRORVM, VOT/V ve středovém věnci, -/-//BSIS
Lit.: LRBC nemá; RIC VII, č. 146
2,769 g; 18,84/18,50 mm

57. Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Roma*, AE follis, 330
Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
Rv.: nezřetelný opis GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě
vojenské standarty, -/-//RFS
Lit.: LRBC 532; RIC VII, č. 328
1,619 g; 18,15/16,57 mm

58. Constantinus I. pro: **Constantinus II.**, *Thessalonica*, AE follis, 326–328
Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, busta vlevo, věnec
Rv.: PROVIDENTIAE CAESS, brána se dvěma věžičkami, ve středu hvězda, -/-//SMTSA
Lit.: LRBC 815; RIC VII, č. 157
1,872 g; 19,59/18,87 mm

59. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Antiochia*, AE follis, 330–335
Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
Rv.: nezřetelný opis GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě
vojenské standarty, -/-//...TA (?)
Lit.: LRBC 1358; RIC VII, č. 88
1,682 g; 16,91/17,03 mm

60. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Constantinopolis*, AE follis, 330–333
Av.: ...CONSTANTIVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec, nezřetelný obraz
Rv.: dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -/-//CONS (?)
Lit.: LRBC 1007; RIC VII, č. 61
2,299 g; 17,58/18,04 mm

- 61.** Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Constantinopolis*, AE follis, 333–335
 Av.:CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.:ITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -//CONSF
 Lit.: LRBC 1007; RIC VII, č. 82
 1,934 g; 16,72/16,33 mm
- 62.** Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Cyzicus*, AE follis, 330–334
 Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -//SMKS
 Lit.: LRBC 1227; RIC VII, č. 86
 2,553 g; 18,24/17,92 mm
- 63.** Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Heraclea*, AE follis, 326
 Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vlevo, věnec
 Rv.: PROVIDENTIAE CAESS, průčelí budovy, dvě věže, ve středu hvězda, -//SMHC*
 Lit.: LRBC 885; RIC VII, č. 84
 2,903 g; 18,27/17,47 mm
- 64.** Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Heraclea*, AE follis, 327–329
 Av.:CONSTANTIVS NOB C, busta vlevo, vavřínový věnec
 Rv.: PROVIDENTIAE CAESS, průčelí budovy, dvě věže, ve středu hvězda, v levém poli •, -
 -//SMHB
 Lit.: LRBC 872; RIC VII, č. 97
 2,318 g; 18,65/16,91 mm
- 65.** Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Heraclea*, AE follis, 330–333
 Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//SMHC
 Lit.: LRBC 901; RIC VII, č. 113
 2,428 g; 18,08/17,32 mm
- 66.** Constantinus I. pro: **Constantius II.** (?), *Siscia*, AE follis, 330–333
 Av.: nečitelný opis, busta vpravo, věnec
 Rv.: nečitelný opis, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -//FSIS
 Lit.: LRBC 744 (?); RIC VII, č. 221 (?)
 1,236 g; 16,90/16,61 mm
- 67.** Constantinus I. pro: **Constantius II.** (?), *Siscia*, AE follis, 330–333
 Av.: ... CONSTANTIVS (?), busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//ASIS
 Lit.: LRBC 774; RIC VII, č. 221
 2,138 g; 17,03/16,34 mm
- 68.** Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Siscia*, AE follis, 330–333
 Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec
 Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
 -//ASIS
 Lit.: LRBC 744; RIC VII, č. 221
 2,356 g; 18,18/17,78 mm
- 69.** Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Siscia*, AE follis, 330–333
 Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SIS

Lit.: LRBC 742; RIC VII, č. 221
2,156 g; 16,06/16,27 mm

70. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Siscia*, AE follis, 334–335

Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: nečitelný opis, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -/-//•TSIS

Lit.: LRBC 743; RIC VII, č. 237
2,508 g; 17,12/17,55 mm

71. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Siscia*, AE follis, 334–335

Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//•ESIS•

Lit.: LRBC 749; RIC VII, č. 237
2,257 g; 17,49/17,46 mm

72. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333

Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTSF

Lit.: LRBC 837; RIC VII, č. 186
2,160 g; 17,97/18,06 mm

73. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333

Av.:CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTA

Lit.: LRBC 837; RIC VII, č. 186
2,461 g; 18,32/17,76 mm

74. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333

Av.:ANTIVS NOB C, busta vpravo, věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTSA (?)

Lit.: LRBC 837; RIC VII, č. 186
1,707 g; 18,51/17,63 mm

75. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333

Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTSF

Lit.: LRBC 837; RIC VII, č. 186
2,141 g; 17,93/17,60 mm

76. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333

Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
/-//SMTS

Lit.: LRBC 837; RIC VII, č. 186
2,253 g; 17,97/18,76 mm

77. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333

Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: GLORIA EXERCI..., dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -/
//SMTSA (?)

Lit.: LRBC 837; RIC VII, č. 186
2,070 g; 16,90/16,38 mm

78. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333

Av.: FL IVL CONSTANTIVS IVN NOB C, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
-//SMTSF

Lit.: LRBC 837; RIC VII, č. 185
1,797 g; 17,24/18,22 mm

79. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333

Av.:CONSTANTIVS..., busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
-//SMTSB

Lit.: LRBC 837; RIC VII, č. 185
1,795 g; 18,42/18,20 mm

80. Constantinus I. pro: **Constantius II.**, AE follis, 330–333

Av.:ONSTANTIVS NOB C, busta vpravo, nezřetelný věnec

Rv.: nečitelný opis GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, nečitelná značka mincovny

Lit.: LRBC 837; RIC VII, č. 185 (?)
2,009 g; 17,88/18,45 mm

81. Constantinus I. pro: **Constans I.**, *Siscia*, AE follis, 334–335

Av.: FL CONSTANTIS BEA C, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
-//•ASIS•

Lit.: LRBC 752; RIC VII, č. 238
1,723 g; 17,96/15,77 mm

82. Constantinus I. pro: **Constans I.**, *Siscia*, AE follis, 334–335

Av.: FL CONSTANTIS BEA C, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
-//•ASIS•

Lit.: LRBC 752; RIC VII, č. 238
2,177 g; 18,92/17,22 mm

83. Constantinus I. pro: **Constans I.**, *Thessalonica*, AE follis, 334–335

Av.: CONSTANS NOB CAES, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, -
-//SMTS

Lit.: LRBC 843; RIC VII, č. 201
2,214 g; 18,38/17,75 mm

84. Constantinus I. pro: **Constans I.**, *Thessalonica*, AE follis, 336–337

Av.: FL CONSTANS NOB CAES, busta vpravo, vavřínový věnec

Rv.: nezřetelný opis GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu vojenská standarta, -//SMTS (?)

Lit.: LRBC 849; RIC VII, č. 226
1,944 g; 17,06/17,09 mm

85. Constantinus I. pro: **Constans I.**, AE follis, 333–336 (?)

Av.: ...CONSTAN....., busta vpravo, rozetový diadém
Rv.: nečitelný opis GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, nečitelná značka mincovny
Lit.: LRBC 927 (?); RIC VII, č. 139 (?)
2,504 g; 15,58/16,32 mm

86. Constantinus I. pro: **Constans I.**, AE follis, 336–337 (?)
Av.: FL CONSTANS NOB CAES (?), busta vpravo, vavřínový věnec
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci s kopími a štíty, ve středu dvě vojenské standarty, nečitelná značka mincovny
Lit.: LRBC 849 (?); RIC VII, č. 226 (?)
1,661 g; 16,29/15,70 mm

87. Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Aquileia*, AE follis, 334–335
Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
Rv.: bez opisu, Viktorie na provu lodě vlevo, drží kopí a štít, -//AQS
Lit.: LRBC 655; RIC VII, č. 123
1,916 g; 18,08/18,15 mm

88. Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Constantinopolis*, AE follis, 330–333
Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
Rv.: bez opisu, Viktorie na provu lodě vlevo, drží kopí a štít, -//CONSI
Lit.: LRBC 1014; RIC VII, č. 63
2,131 g; 17,74/16,80 mm

89. Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Heraclea*, AE follis, 330–333
Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
Rv.: bez opisu, Viktorie na provu lodě vlevo, drží kopí a štít, -//SMHA
Lit.: LRBC 903; RIC VII, č. 115
1,297 g; 18,87/16,95 mm

90. Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Heraclea*, AE follis, 330–331
Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
Rv.: bez opisu, Viktorie na provu lodě vlevo, drží kopí a štít, -//RBC
Lit.: LRBC 541; RIC VII, č. 339
2,033 g; 15,47/16,54 mm

91. Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Siscia*, AE follis, 330–333
Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
Rv.: bez opisu, Viktorie na provu lodě vlevo, drží kopí a štít, -//BSIS
Lit.: LRBC 746; RIC VII, č. 224
2,294 g; 17,22/17,45 mm

92. Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Siscia*, AE follis, 334–335
Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
Rv.: bez opisu, Viktorie na provu lodě vlevo, drží kopí a štít, -//•BSIS
Lit.: LRBC 751; RIC VII, č. 241
2,064 g; 16,40/15,60 mm

93. Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Siscia*, AE follis, 330–333 (?)
Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
Rv.: bez opisu, Viktorie na provu lodě vlevo, drží kopí a štít, -//ASIS (?)
Lit.: LRBC 746; RIC VII, č. 224 (?)
2,167 g; 17,62/16,81 mm

- 94.** Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
 Rv.: bez opisu, Viktorie na pruhu lodě vlevo, drží kopí a štít, -/-/SMTSA
 Lit.: LRBC 839; RIC VII, č. 188
 2,104 g; 17,95/18,85 mm
- 95.** Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
 Rv.: bez opisu, Viktorie na pruhu lodě vlevo, drží kopí a štít, -/-/SMTSA
 Lit.: LRBC 839; RIC VII, č. 188
 2,076 g; 18,83/18,10 mm
- 96.** Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
 Rv.: bez opisu, Viktorie na pruhu lodě vlevo, drží kopí a štít, -/-/SMTS
 Lit.: LRBC 839; RIC VII, č. 188
 1,921 g; 18,31/16,78 mm
- 97.** Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, *Thessalonica* (?), AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
 Rv.: bez opisu, Viktorie na pruhu lodě vlevo, drží kopí a štít, -/-/SMTSA (?)
 2,299 g; 17,64/17,41 mm
- 98.** Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
 Rv.: bez opisu, nečitelná Viktorie na pruhu lodě vlevo, drží kopí a štít, nečitelná značka mincovny
 Lit.: LRBC ?; RIC ?
 1,807 g; 18,26/17,40 mm
- 99.** Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
 Rv.: Viktorie na pruhu lodě vlevo, drží kopí a štít, v levém poli palmová ratolest, nečitelná značka mincovny
 Lit.: LRBC ?; RIC ?
 1,595 g; 16,42/16,05 mm
- 100.** Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
 Rv.: Viktorie na pruhu lodě vlevo, drží kopí a štít, nečitelná značka mincovny, -/-/...A...
 Lit.: LRBC ?; RIC ?
 1,923 g; 18,20/16,60 mm
- 101.** Constantinus I. pro: **město Constantinopolis**, AE follis, 330–333
 Av.: CONSTANTINOPOLIS, busta vlevo, hlava v přilbě, přes rameno kopí
 Rv.: bez opisu, Viktorie na pruhu lodě vlevo, drží kopí a štít, nečitelná značka mincovny
 Lit.: LRBC ?; RIC ?
 1,538 g; 16,42/15,59 mm
- 102.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Aquileia*, AE follis, 334–335
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-/AQS
 Lit.: LRBC 654; RIC VII, č. 122
 2,075 g; 17,40/17,96 mm

- 103.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Cyzicus*, AE follis, 330–334
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přílbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-/SMKC
 Lit.: LRBC 1218; RIC VII, č. 71
 2,288 g; 17,85/18,00 mm
- 104.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Heraclea*, AE follis, 330–333
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přílbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-/SMHC
 Lit.: LRBC 902; RIC VII, č. 114
 1,888 g; 18,38/18,44 mm
- 105.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Heraclea*, AE follis, 330–333
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přílbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-/SMHC
 Lit.: LRBC 902; RIC VII, č. 114
 1,739 g; 16,51/17,15 mm
- 106.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Lugdunum*, AE follis, 330–331
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přílbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-/PLG
 Lit.: LRBC 184; RIC VII, č. 242
 1,632 g; 17,51/17,11 mm
- 107.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Nicomedia*, AE follis, 330–335
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přílbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-/SMNA
 Lit.: LRBC 1120; RIC VII, č. 195
 2,297 g; 17,02/16,89 mm
- 108.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia*, AE follis, 334–335
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přílbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-/•ASIS•
 Lit.: LRBC 750; RIC VII, č. 240
 2,343 g; 16,44/16,79 mm
- 109.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia*, AE follis, 334–335
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přílbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-(?)SIS (?)
 Lit.: LRBC 750; RIC VII, č. 240
 1,637 g; 17,75/16,62 mm
- 110.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia*, AE follis, 334–335
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přílbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-(?) SI (?)
 Lit.: LRBC 750; RIC VII, č. 240
 1,141 g; 18,20/16,75 mm
- 111.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia*, AE follis, 334–335
 Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přílbě
 Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -/-/•BSI..
 Lit.: LRBC 750; RIC VII, č. 240
 1,808 g; 18,00/16,99 mm
- 112.** Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia*, AE follis, 334–335

Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//•BSIS•
Lit.: LRBC 750; RIC VII, č. 240
1,650 g; 16,35/16,81 mm

113. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia*, AE follis, 334–335
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//•SIS
Lit.: LRBC 750; RIC VII, č. 240
1,998 g; 19,83/18,51 mm

114. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia*, AE follis, 334–335
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//ΔSIS
Lit.: LRBC 750; RIC VII, č. 240
1,960 g; 18,13/17,30 mm

115. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia* (?), AE follis, 334–335
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//SI... (?)
Lit.: LRBC 750 (?); RIC VII, č. 240 (?)
1,493 g; 18,81/17,83 mm

116. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia* (?), AE follis, 334–335
Av.: ROMA, nezřetelná busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//SI... (?)
Lit.: LRBC 750 (?); RIC VII, č. 240 (?)
1,820 g; 16,71/17,96 mm

117. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Siscia* (?), AE follis, 334–335
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, /-//..SIS.. (?)
Lit.: LRBC 750 (?); RIC VII, č. 240 (?)
1,804 g; 16,49/16,89 mm

118. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//SMTSA (?)
Lit.: LRBC 838; RIC VII, č. 187
2,094 g; 17,92/17,45 mm

119. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//SMTS (?)
Lit.: LRBC 838; RIC VII, č. 187
1,854 g; 16,22/16,75 mm

120. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
Av.: VRBS ROMA, nezřetelná busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//SMTS
Lit.: LRBC 838; RIC VII, č. 187
1,881 g; 17,77/17,30 mm

121. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
Av.: ROMA, nezřetelná busta Romy vlevo, hlava v přilbě

Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//SM... (?)
Lit.: LRBC 838; RIC VII, č. 187
1,701 g; 16,76/17,11 mm

122. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Thessalonica*, AE follis, 330–333
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//SMT...
Lit.: LRBC 838; RIC VII, č. 187
2,197 g; 18,20/17,70 mm

123. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Thessalonica* (?), AE follis, 330–333
Av.: nečitelný opis VRBS ROMA, nezřetelná busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//SMTS (?)
Lit.: LRBC 838; RIC VII, č. 187
1,322 g; 14,78/15,33 mm

124. Constantinus I. pro: **město Roma**, *Thessalonica* (?), AE follis, 330–333
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: bez opisu, vlčice vlevo, kojí Romula a Rema, nad ní **, -//SMTS (?)
Lit.: LRBC 838; RIC VII, č. 187
2,438 g; 17,69/17,06 mm

125. ?, AE follis, 4. století
Av.: nečitelný opis, busta vpravo
Rv.: nečitelný
2,220 g; 17,12/15,15 mm; zkorodovaná

126. Constantinus I. pro: **město Roma**, AE follis, 330–333
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: Vlčice vlevo, kojí Romula a Rema
Pozn.: Bez metrologických údajů (mince nebyla poskytnuta k dokumentaci).

127. Constantinus I. pro: **město Roma**, AE follis, 330–333
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: Vlčice vlevo, kojí Romula a Rema
Pozn.: Bez metrologických údajů (mince nebyla poskytnuta k dokumentaci).

128. Constantinus I. pro: **město Roma**, AE follis, 330–333
Av.: VRBS ROMA, busta Romy vlevo, hlava v přilbě
Rv.: Vlčice vlevo, kojí Romula a Rema
Pozn.: Bez metrologických údajů (mince nebyla poskytnuta k dokumentaci).

40d. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÉ NÁLEZY (3 ks)

LOK.: Na mírném návrší na rozhraní katastrů Strážnice a Petrova. **NO.:** Při povrchovém sběru (detektorem kovů) mezi lety 2010–2015. **DU.:** Po 375? **U.:** 2017 v Obecním muzeu Ostrožské Lhoty. **AK.:** Celkem 17 mincí, 3 ks spadají do sledovaného období. Může se jednat o mince z některého z výše zmíněných depotů? Celkově by do nich zapadaly. Jedné se o mince Galliena, Claudia II., Constantina I. či Constantia II. Na lokalitě nalezena i spona typu A 84, AE ostruha Ginalski E2, AE opaskovitá přezka. **LIT.:** *Zeman 2017, 316–317, tab. 142:17–142:18.*

1. Valentinianus I., AE III, 364–375

Av.: [D N VALENTINI]-ANVS P F [AVG], oděné poprsí Valentiniana I. s perlovým diadémem doprava
Rv.: [SECVRITAS REIPVBLICAE], kráčejší Viktoria s palmovou ratolestí a věncem doleva, ex. nečitelný
Lit.: Kankelfitz 1996, 510, typ č. 4
2,742 g; 14,4/15,3 mm

2. Valentinianus I., AE III, 364–375

Av.: [D N VALENTINI]-ANVS P F [AVG], oděné poprsí Valentiniana I. s perlovým diadémem doprava
Rv.: GLORIA RO-MANORM, kráčejší císař doprava, drží vpravo labarum a vlevo za hlavu klečícího zajatce, ex. nečitelný
Lit.: Kankelfitz 1996, 510, typ č. 1
2,254 g; 18,0/17,6 mm

3. ?, AE IV, druhá pol. 4. století

Av.: Oděné poprsí panovníka doprava, opis nečitelný
Rv.: Nečitelný opis ve věnci
Lit.: ?
1,240 g; 12,8/11,9 mm; zelené krusty

STRÁŽNICE/PETROV II.

41. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Mezi lety 2012–2013 s pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2017 v Obecním muzeu Ostrožské Lhoty. **LIT.:** *Zeman 2017, 317–318.*

Valentinianus I. (?), AE centenionalis, 364–375 (?)

Av.:IANVS.....?, busta vpravo, dvojřadý perlovcový diadém
Rv.: nečitelný opis, Viktoria kráčí vlevo
Lit.: RIC?
1,476 g; -/17,61 mm; torzo mince

TASOV

42. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Okolo roku 1900 za neznámých okolností. **DU.:** ? **U.:** 1986 v MZM (inv. č. A 94). **LIT.:** *Skutil ml. 1986, 97–98; obr. 2; Militký 2004, 514, tab. 4. M 18.*

Gratianus, *Antiochia*, AV solidus, 367–375

Av.: DNGRATIANVSPFAVG, obrněné poprsí císaře v plášti a s perlovým diadémem doprava
Rv.: PRINCIPIVMIVVENTVTIS, stojící císař v brnění a plášti s diadémem na hlavě, drží kopí a jablko, v ex. ANTA
Lit.: *RIC IX, 19*
4,377 g; 21,3 mm; 5 h

ŽELETICE

43a. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÉ NÁLEZY (2 ks)

LOK.: ? **NO.:** Při povrchovém sběru mezi lety 2013–2015. **DU.:** ? **U.:** Roku 2017 v soukr. sb. **AK.:** Součástí nálezového inventáře i celá řada dalších artefaktů (AE spony, AE nákončí opasku, AE část picího rohu). **LIT.:** *Zeman 2017, 342, tab. 139:15–16.*

1. Valentinianus I. (?), *Thessalonica* (?), AE centenionalis, 367–375?

Av.: opis nečitelný, busta vpravo, paludamentum, perlovcový diadém

Rv.: nečitelná legenda GLORIA ROMANORVM, voják s labarem kráčí vpravo, pravou ruku má na hlavě klečícího zajatce

Lit.: LRBC 1718 (?)

1,594 g; 20,16/15,64 mm; fragment mince, otvor

2. Theodosius I., *Aquileia*, AE centenionalis, 383–387

Av.: DN THEODOSIVS....., busta vpravo, diadém, paludamentum

Rv.: GLORIA ROMANORVM, císař kráčí vpravo, v levé ruce drží labarum s christogramem, pravou ruku má na hlavě klečícího zajatce, v ex. -/ -//SMAQ

Lit.: LRBC 1085

2,307 g; 17,6/17,1 mm

43b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** 1937 vyoran na poli. **DU.:** ? **U.:** 1955 v BČS. **LIT.:** *Pochitonov 1955, 292, č. 1313.*

Theodosius I., AE, 379–395

bez bližších informací

I.6. OKRES VYŠKOV

DOBROČKOVICE

44. HROMADNÝ NÁLEZ/OJEDINĚLÉ NÁLEZY? (3 ks?)

LOK.: ? **NO.:** Na panském poli. **DU.:** 5. stol. n. l. (?) **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Není jisté, zda byly mince nalezeny společně. **KOM.:** *Pochitonov (1955, 295, č. 1324)* uvádí tři mince, ale další literatura uvádí jen dvě (*Červinka 1902, 282; Beninger – Freising 1933, 21*). Minci Constantina II. přidává až *Červinka (1946, 8)*. **AK.:** Z lokality známá i římská bronzová spona, bronzová jehla a závěsek v podobě nohy (*Červinka 1902, 282; Rzehak 1918, 238; Beninger – Freising 1933, 21*). **LIT.:** *Červinka 1902, 282; Rzehak 1918, 238; Beninger – Freising 1933, 21; Křížek 1933, 41; Červinka 1946, 8–9; Pochitonov 1955, 295, č. 1324.*

1. Constantinus II., AE malý, 317–340

bez bližších informací

Pozn.: Jedná se nejspíš o jednu ze dvou níže uvedených mincí blíže určenou Červinkou (1946, 8), ovšem správnost určení není jistá.

2. ?, AE malý, 4.–5. stol.

Av.: legenda nečitelná, hlava doprava

Rv.: legenda nečitelná, ve věnci pod sebou VOT, X
18 mm

3. ?, AE malý, 4.–5. stol. n. l.
Av.: legenda nečitelná, hlava doprava
Rv.: nečitelný
17 mm

HOLUBICE

45. HROBOVÉ NÁLEZY

LOK.: Pohřebiště IV. **NO.:** Při archeologickém výzkumu roku 1983. **DU.:** Po 455?
U.: ? **AK.:** Celkem prozkoumáno 220 hrobů. Ve vícero hrobech se vyskytly mince.
LIT.: *Geisler 1986; Ungerman 2010, 226–229.*

1. –7. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038
Pozn.: Mince nalezeny v hrobech 22, 24, 40, 43, 62, 79 a 184.

RADSLAVICE-ZELENÁ HORA

46. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Mince nalezena na západní straně vnějšího líce valu hradiska Radslavice-Zelená Hora. **NO.:** S pomocí detektoru kovů v roce 2011. **DU.:** ? **U.:** 2017 v soukr. sb. **KOM.:** Rozdílné určení Videmana a Polanského (zde uveden popis dle *Polanský 2019*). **LIT.:** *Videman 2017, 21, M-03; Polanský 2019, 231–232.*

Bavory, Jindřich II., AE dobové falsum denáru, 962/7–973/6
Av.: opis zkorumpovaný [HEMRICVS DVX], kříž s devíti body v úhlech
Rv.: opis: zkorumpované [REGINA CIVITAS], kaplice s CILLA [zkorumpované ELLN] pod lomenicí
Lit.: Hahn MR 15d var.; Hahn IP, nezná
0,923 g; 19,0 mm

SLAVKOV U BRNA

47a. HROMADNÝ NÁLEZ (min. 2 ks)

LOK.: ? **NO.:** Roku 1897. **DU.:** Po 461? **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Větší množství mincí, z nich jsou blíže známé pouze dvě. **AK.:** Na katastru Slavkova došlo k objevu i solidu Valentiniana III. (*Nemeškalová-Jiroudková 1962, 7, č. 4*), ovšem nějaká souvislost mezi nálezy není prokázána. **LIT.:** *Rzehak 1918, 269; Skutil 1927, 158, 165; Pochitonov 1955, 295, č. 1323; Červinka 1946, 32; Radoměřský 1953, 110; Nemeškalová-Jiroudková 1962, 6, č. 2; Militký 2004, 516, tab. 5. M 20/1-2.*

1. **Theodosius II.,** AV solidus (?), 408–450
bez bližších informací

2. **Maiorianus,** AV solidus (?), 457–461
bez bližších informací

47b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „Povětrníky“. **NO.:** Roku 1937 při orbě. **DU.:** Po 455? **U.:** 1961 v MZM (?) **LIT.:** *Nemeškalová-Jiroudková 1962*, 7, č. 4, obr. 1; *Militký 2004*, 516, tab. 5. M 19.

Valentinianus III., *Ravenna*, AV solidus, 426–430

Av.: D N PLA VALENTI NIANVS P F AVG, poprsí císaře v draperii a diadémem doprava

Rv.: VICTORIA AVGGG, císař stojící en face klade nohu na hlavu hada, drží kříž a globus, na kterém stojí Victorie, po stranách R a V, v ex. COMOB

Lit.: RIC X, č. 2011

4,369 g; 21,1 mm

VÍCEMILICE

48a. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÉ NÁLEZY/HROMADNÝNÁLEZ? (? ks)

LOK.: V cihelně. Germánské sídliště, na kterém měly být mince objeveny, se rozkládá na levém břehu Litavy v poloze „*Přední Püllány*“. **NO.:** ? **DU.:** 6. stol.? **U.:** 2014 část mincí v MZM, část mincí je patrně ztracena. **KOM.:** Z lokality pochází větší množství římských mincí. Byla zde objevena i ražba republikánská, ale i mince z 1. a 3. stol. n. l. (*Křížek 1933*, 32, 34, 37, 38, 39–40). Z dochovaných roztržštěných a útržkovitých zpráv však není jasné, zda mince tvořily jeden soubor. Jeho zařazení mezi hromadné nálezy je tak problematické. **AK.:** Podle Pochitonova (1955, 296) byl nález učiněn na germánském sídlišti. Byly zde objeveny i dva hroby z období stěhování národů. **LIT.:** *Křížek 1933*, 32, 34, 37, 38, 39–40, 41–42; *Pochitonov 1955*, 296, č. 1331; *Kašparová 2014*, 223–239.

1. L. Calpurnius Piso L. f. Frugi, AR denarius, 88 př. n. l.

Av.: bezvousá hlava Apollóna doprava, s vavřínem, pod bradou značka, za hlavou mincovní značka v podobě roztažené pinzety

Rv.: L PISO L F FRVGI, jezdec na koni pádícím doleva, v pravici drží pochodeň, v levici otěže

Lit.: typově Crawford 340/1

stopy pálení, uprostřed proražený otvor

2. Tiberius pro: prokurator Pontius Pilatus, Judea - Hierosolyma, AE prutah, 29–31

Av.: TIBEPIOY KAICAPOC, lituus

Rv.: rok (LIZ 17-30/31 AD nebo LIH 18 - 31/32 AD) uvnitř věnce nečitelný

Lit.: Reifenberg 1965, 56, č. 132 nebo č. 133

2,313 g; 16,6/14,8 mm (inv. č. 169 215)

3. Hadrianus, Roma, AR denarius, 119–122

Av.: IMP C[AESA]R TR[AIAN] HADRIANVS AVG, ověčené, oděné poprsí doprava

Rv.: P M TR P C[OS] III, v exergu SAL AVG, Salus sedící vlevo drží pateru a krmí hada u oltáře

Lit.: RIC II, 356, č. 137b

2,722 g; 17,1/18,2 mm; 6 h (inv. č. 169 216)

4. Septimius Severus, Thracia - Hadrianopolis, AE 26, 193–211

Av.: [AV] KA CEIITI-CEVHPOC II, ověčená hlava doprava

Rv.: ADPIANOII-OAITQN, stojící Hygieia doprava krmí hada z misky

Lit.: Varbanov 2002, 152, č. 1775

9,823 g; 26,9/27,5 mm; 1 h (inv. č. 169 217)

- 5. Gordianus III., Roma, AE antoninianus (suberát), 241–243**
 Av.: [IMP GORDIANVS PIVS FEL] AVG, oděné poprsí s paprskovitou korunou a ve zbroji
 doprava
 Rv.: AETERNITATI AVG, Sol stojící doleva, drží globus
 Lit.: RIC IV/2, 24, č. 83
 2,094 g; 19,3/21,7 mm; 6 h (inv. č. 169 223)
- 6. Philippus pro: Otacilia Severa, Roma, AR denarius, 244–245**
 Av.: MARCIA OTACIL SEVERA AVG, oděné poprsí s diadémem doprava
 Rv.: PVDICITIA AVG, Pudicitia sedící doleva, drží žezlo a stahuje závoj z obličeje
 Lit.: RIC IV, 83, č. 123b
 5,718 g; 22,4/23,6 mm; 7 h (inv. č. 169 218)
- 7. Gordianus III., AR denarius, 238–244**
 Av.: GORDIANVS AVG, hlava císaře zdobená vavřínem obrácená doprava
 Rv.: legenda nečitelná, stojící postava v pravici má žezlo a v levici palmu (Pieatas?)
 Lit.: Cohen V, 40, č. 168?
- 8. Gallienus, Mediolanum, AE antoninianus, 253–268**
 Av.: GALLIENVS AVG, hlava s paprskovitou korunou doprava
 Rv.: DIANA FELIX, Diana v krátké tunice stojící doprava, vytahuje šíp z toulce a drží luk, u
 nohou má psa
 Lit.: RIC V/1, 172, č. 473
 1,155 g; 15,8/17,6 mm; 12 h (inv. č. 169 219)
- 9. Claudius II., Aegyptus - Alexandria, billon tetradrachma, 269/270**
 Av.: AVT K KLAVDIIOC CEB, ověněné a ve zbroji oděné poprsí doprava
 Rv.: L-B v poli po stranách orla, který drží věnec v zobáku, za ním palmová ratolest
 Lit.: BMC 16, 303, č. 2335
 9,834 g; 20,9/19,7 mm; 12 h (inv. č. 169 220)
- 10. Claudius II., Siscia, AE antoninianus, 269**
 Av.: IMP CLAVDIVS AVG, poprsí s paprskovitou korunou doprava
 Rv.: LAETITIA AVG, Laetitia stojící doleva, drží věnec a roh hojnosti
 Lit.: RIC V/1, 226, č. 181
 3,089 g; 19,3/21,4 mm; 0,5 h (inv. č. 169 221)
- 11. Claudius II. nebo Gallienus (?), AE antoninianus, 60.–80. léta 3. století**
 Av.: opis nezřetelný, mužská hlava s paprskovitou korunou doprava
 Rv.: opis nezřetelný, ženská postava Felicitas? v ruce drží hůl? a roh hojnosti
 1,854 g; 16,9/15,9 mm; 12 h (inv. č. 169 222)
- 12. Maximianus II. Daza, Heraclea, AE follis, 305–308**
 Av.: GAL VAL MAXIMINVS NOB CAES, hlava císařova s věncem obrácená doprava
 Rv.: GENIO POPVLI ROMANI, postava Genia stojícího doleva, v pravé ruce drží pateru, v
 levé roh hojnosti, v exergu HTΔ
 Lit.: RIC VI, 534, č. 30
- 13. Constantinus II., Siscia, AE III, 320–321**
 Av.: [C]ONSTAN[TINVS IVB NOB] C, ověněná hlava doprava
 Rv.: CAESARVM NOSTRORVM, VOT/V, věnec (?), v exergu officina (A?)SIS(*?)
 Lit.: RIC VII, 444, č. 163
 1,869 g; 17,7/18,1 mm; 1 h (inv. č. 169 224)
- 14. Constantius II., Thessalonica, AE III, 317–340**

Av.: DN CONSTAN-TIVS PF AVG, poprsí s perlovým diadémem ve zbroji doprava
Rv.: FEL TE[MP]-REPARATIO, voják podává jezdce padajícího dozadu, € v levém poli, v exergu SMT[S.]

Lit.: RIC VIII, 419, č. 189

1,921 g; 16,1/18,6 mm; 6 h (inv. č. 169 225)

15. Constantius II., Siscia, AE IV, 317–340

Av.: D N CONSTANTIVS P F AVG, poprsí s perlovým diadémem ve zbroji doprava

Rv.: SPES REIPVBLICE, Constantius ve zbroji stojící doleva, drží globus a oštěp, v exergu [A]SIS[M]

Lit.: RIC VIII, 379, č. 408

1,584 g; 12,9/15 mm; 5 h (inv. č. 169 226)

16. Constantius II., AE IV, 317–340

Av.: opis setřelý, hlava s perlovým diadémem doprava

Rv.: setřelý

1,181 g; 13,4/13,2 mm (inv. č. 169 227)

17. Julianus, AE III, 355–366

Av.: DN IVLIAN-VS NOB C, prostovlasé poprsí ve zbroji doprava

Rv.: FEL TEMP-REPARATIO, voják probodává jezdce padajícího dozadu, M v levém poli, v exergu setřelý

2,166 g; 17,8/19,8 mm; 12 h (inv. č. 169 228)

18. Julianus, AE IV, 355–366

Av.: DN IVLIAN-VS NOB C, prostovlasé poprsí ve zbroji doprava

Rv.: FEL TEMP-REPARATIO, voják probodává jezdce padajícího dozadu, M? v levém poli, v exergu setřelý

1,901 g; 15,3/15,4 mm (inv. č. 169 229)

19. Valentinianus I., AE III, 364–367?

Av.: D N VALENTINIANVS P F AVG, poprsí s perlovým diadémem a ve zbroji doprava

Rv.: SECVRITAS REIPVBLICAE, Victorie kráčejí doleva, drží věnec a ratolest, v exergu [B]SI[RM]?

Lit.: RIC IX, 159, č. 7a

1,960 g; 15,7/16,4 mm; 12 h; při okraji otvor (inv. č. 169 230)

20. Gratianus, Siscia, AE III, 367–375

Av.: DN GRATIANVS P F AVG, poprsí s perlovým diadémem a ve zbroji doprava

Rv.: SECVRITAS REIPVBLICAE, Victorie kráčejí doleva, drží věnec a palmovou ratolest, R? v levém poli; v exergu *ASIS[C]?

Lit.: RIC IX, 147, č. 15c (inv. č. 169 231)

21. ?, AE III, 4. století

Av.: hlava obrácená doprava

Rv.: stojící postava

18 mm

22. ?, AE III, konec 5.–6. století

Av.: hlava obrácená doprava

Rv.: †K_x^A

19 mm

23. ?, AE III, 5.–6. století

Av.: nezřetelný

Rv.: čtvernožec obrácený doprava
18 mm

24. ?, AE III

18 mm

Pozn.: známo pouze z literatury.

25. ?, AE IV

14 mm

Pozn.: známo pouze z literatury.

48b. HROBOVÉ NÁLEZY

LOK.: V trati „Písky“ na Baračkou. **NO.:** V letech 1932–1933 při archeologickém výzkumu pohřebiště. **AK.:** Cekově zde bylo nalezeno 23 mincí, 22 v hrobech a jeden v rámci pohřebiště. Jednalo se o české a moravské ražby, ale i o další ražby uherské (Aba Samuel, Ondřej). **DU.:** ? **U.:** 1955 v MZM. **LIT.:** *Radoměřský 1955*, 35–36, č. 68; *Radoměřský 1956*, 63, č. 1699.

1.–3. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

I.7. OKRES ZNOJMO

HRABĚTICE

49a. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „Borovičky“, na levém břehu Dyje (48°46'41.000"N, 16°25'17.000"E). **NO.:** S pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2022 v AÚ AV ČR Brno, det. prac. Dolní Bojanovice v. v. i. (ev. č. 645672-9/17). **AK.:** Jedná se o polykulturní lokalitu, kde je doložené osídlení z doby laténské, ale i raného středověku. Mimo jiné zde byla nalezena dvě severská kulovitá kupecká závaží o hmotnosti 31,46 g a 13,75 g. **LIT.:** *Omelka 2022*, v tisku.

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

Av.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek perličkový, STEPHANVS • REX •

Rv.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek hladký, REGIA CIVITAS+

Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

0,72 g; 17 mm; 6 h; ohnutý (obr. 7:8)

XRF: Ag 94,9 %; Cu 3,3 %; Pb 0,9 %; Sb 0 %; Bi 0 %; Au 0,5 %; Zn 0,2 %; Fe 0,1 %

49b. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Patrně na stejném místě jako nález 49a. **NO.:** S pomocí detektoru kovů mezi lety 2005–2009. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** Údajně i nález záušnice a mincí Ondřeje I. **LIT.:** *Videman – Paukert 2009*, 442, č. 77.

1.–3. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

MACKOVICE

50. OJEDINĚLÝ NÁLEZ?

LOK.: V místech zaniklé osady Rohoteř? **NO.:** Roku 2008 za neznámých okolností.
DU.: ? **U.:** ? **LIT.:** *Videman – Paukert 2009, 450, č. 127.*

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038
Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

MORAVSKÝ KRUMLOV-ROKYTNÁ

51. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Na slovanském hradišti Rokytná. **NO.:** Roku 2010 s pomocí detektoru kovů.
DU.: ? **U.:** 2018 v soukr. sb. **LIT.:** *Videman 2018, 222–223, M 19, Fig. 10.*

Sasko, Oto III., otto-adelheidský fenik, 983–1002
Lit.: typ Hatz 1961, III
0,353 g; 12,3/7,5 mm; ¼ mince

VYSOČANY

52. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ/HROMADNÝ NÁLEZ?

LOK.: Na lokalitě „*Palliardiho hradisko*“. **NO.:** Roku 1958 při archeologickém výzkumu. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** V sondě IV objeveno 25 mincí, které původně patrně tvořily jeden náleзовý celek. Jeden Štěpánův denár pak byl objeven v sondě III. Při výzkumu rovněž došlo k vyzvednutí tří moravských denárů a početný keramický materiál. **LIT.:** *Sobotka – Sejbal 1959, 79–98; Videman – Paukert 2009, 475, č. 281.*

1.–26. Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038
Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1

ZÁLESÍ

53. HROMADNÝ NÁLEZ? (4 ks)

LOK.: Na rozhraní katastrů Zálesí (okr. Znojmo) a Dešov (okr. Třebíč). **NO.:** Před rokem 2015 s pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2018 v soukr. sb. **LIT.:** *Videman 2018, 223–224, M 22, Fig. 12–15.*

1. Bavorsy, Jindřich I., Regensburg, AR denár, 948–955
Av.: HEMRICS X·XV, kříž s kuličkou ve třech úhlech v perlovci
Rv.: shora dolů: kaplice, legenda: U-C, dva pruhy, opis: REGIHA CITAC (v opačném směru)
Lit.: Hahn 1976, 10 f2, Hahn 2001a,b, 10f2/av 79
1,445 g; 22 mm

2. Bavorsy, Jindřich I. (948–955) nebo Jindřich II. (první vláda, 955–976), Nabburg, AR denár, před 967

Av.: kříž s kuličkou ve třech úhlech v perlovci, opis: +H///S DVX
Rv.: shora dolů: kaple, legenda PER, dva pruhy, opis: N/VALIA CVS
Lit.: Hahn 2001c, 65a.1.1/av 16
1,266 g; 21 mm

3. Bavyry, Jindřich I. (948–955) **nebo Jindřich II.** (první vláda, 955–976), *Nabburg*, AR denár, před 967

Av.: kříž s kuličkou ve třech úhlech v perlovci, +HCI//S DVX
Rv.: shora dolů: kaple, legenda: PER, dva pruhy; opis: NAVVA//CIV/S
Lit.: Hahn 2001c, 65a.I.2/av II
0,872 g; 21,2 mm; v opise prasklina na okraji

4. Augsburské biskupství, Oldřich, *Augsburg*; AR denár, 923–973

Av.: kříž s kuličkou ve třech úhlech v perlovci, opis: VODALRICVS X
Rv.: shora dolů: kaple, legenda: ENC, dva pruhy, opis: AVGVSTA CIVS
Lit.: Hahn 2001d, 131d9.1/av II
0,877 g; 21,2 mm

ZNOJMO

54a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **DU.:** ? **U.:** 1955 v MZM. **LIT.:** *Křížek 1933, 42; Pochitonov 1955, 295, č. 1325.*

?, AE, 5. stol. (?)

Av.: hlava doprava

Rv.: dvě postavy, z nich jedna klečí

22 mm

54b. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: Hradisko sv. Hypolita. **NO.:** Roku 1950 nebo 1954 při archeologickém výzkumu. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** Na mladohradištním pohřebišti. Při výzkumu nalezeny i mince moravských knížat (Ota I. a Lutold) a dále mince Ondřeje I. **LIT.:** *Křížek 1933, 42; Radoměřský 1956, 66, č. 1718; Videman – Paukert 2009, 476, č. 292.*

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

II. OLOMOUCKÝ KRAJ

II.1. OKRES OLMOUC

DUB NAD MORAVOU

55. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V blízkosti poutního kostela. **NO.:** Nalezen pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2018 v soukr. sb. **LIT.:** *Videman 2015, 215, pozn. 13; Novák et al. 2016, 143; Videman 2018, 217, M 03, Fig. 2.; Polanský 2019, 227.*

Sasko, Oto III., AR otto-adelheidský pfennig, 983–1002
Av.: kříž s ODDO v úhlech (čteno po řádcích)
Rv.: kaplička v kruhu
Lit.: Hatz III, 6a

CHOLINA

56a. HROMADNÝ NÁLEZ (více než 38 ks)

LOK.: ? **NO.:** Před rokem 1893 při stavbě silnice Litovel–Vilímov. Asi 1 m pod zemí. Mincí byly údajně „dvě plné kapsy“. **DU.:** Po 383? **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** I. L. Červinka (1893, 162) přibližuje osud mincí: „*Stříbrné byly prodány židovi a měděné se povalovaly asi dvě léta u rolníků*“. Mince byly patinované a rzi značně poškozené. Popis dle Červinky (1893) a Pochitonova (1955). **AK.:** Červinka dále uvádí, že při zakládání školky ve dvorci za vesnicí došlo k odkryvu 6 stříbrných mincí vtlačených do shnilé kůže, k Červinkovi se z toho dostaly dvě mince – AR denáry Marca Aurelia a Commoda (Červinka 1893, 162). **LIT.:** Červinka 1893, 162; Červinka 1895, 116–117; Červinka 1902, 286–287; Pinkava 1903, 184; Rzehak 1918, 270; Skutil 1927, 121, 136, 144, 148, 151, 155–158, 165; Pochitonov 1955, 291, č. 1308; Kašpar 2014, 74–76, č. 18c.

1. Marcus Aurelius pro: Faustina junior, AE I, † 175
Av.: FAVS AV . VS
25 mm; patinovaná, silně korodovaná

2. Gallienus, AE I, 253–268
Av.: GAL . . . VS AVG
22/28 mm; patinovaná, silně korodovaná

3. Claudius II., AE II, 268–270
Av.: IMP CLAVDIVS AVG
Rv.: S AVG, žena
22 mm; patinovaná, silně korodovaná

4. Constantinus I., AE IV, 306–337
Av.: CONSTANT . NVS . F
Rv.: . . O . . A EXE, dvě postavy
15 mm; patinovaná, silně korodovaná
Pozn.: 2 obdobné kusy (celkem 3 ks)

5. Constans I., AE malý, 333–350
Av.: ANS AVG
Rv.: GLORIA AVG, dvě postavy
otřelá

6. Constantius II., AE III, 323–361
Av.: . . CONSTAN . IV, hlava císaře?
16–18 mm; patinovaná, silně korodovaná
Pozn.: 5 podobných mincí, ale zcela nečitelných (?)

7. Constantius Gallus, AE III, 351–354
Av.: ANTIVS IVN, hlava císaře
Rv.: vojín probodává na zemi sraženou osobu, v poli S (?)

20 mm; otřelá

8. Valens, AE IV, 364–378

Av.: DN VAL

Rv.: REIBVBLICAE, kolem osoby

14 mm, zachovaná polovina mince

9. Valens, AE IV, 364–378

Av.: D N SPF AVG

Rv.: ITAS REIPVBLI , genius vlevo

18 mm

10. Gratianus, AE malý, 375–383

Av.: DNG . ATIANVS P

Rv.: v exergu SMA

otřelý; revers značně poškozený rzi

11. Gratianus, AE malý, 375–383

Av.: DNGRATIANVS

Rv.: SECVRITAS , genius vlevo

otřelá

dalších 19 mincí značně otřelých, nelze blíže určit

56b. HROMADNÝ NÁLEZ (13 ks)

LOK.: ? **NO.:** Neznámé. **DU.:** Konec 4. století? **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Je možné, ba snad i pravděpodobné, že se jedná o část neurčených mincí z předchozího nálezů (*Pochitonov 1955*, 291, č. 1308). **LIT.:** *Křížek 1933*, 41; *Pochitonov 1955*, 293, č. 1316; *Kašpar 2014*, 76, č. 18d.

1.–13. blíže neurčených AE mincí, ráz 4. století

OLOMOUC-DENISOVA ULICE

57. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Denisova ul., předhradí, par. č. 455–459, proluka mezi čp. 291/35 a 824/47. **NO.:** V roce 2015 při archeologickém výzkumu NPÚ ÚOP v Olomouci. **DU.:** ? **U.:** 2022 na NPÚ ÚOP v Olomouci. **LIT.:** *Videman 2018*, 219, M 08; *Polanský 2019*, 225.

Franky, Oto III., Cologne, AR denár, 983–1002

Av.: kříž s body v úhlech

Rv.: třířádkový nápis S (přeškrtnuté) / COLONIA / A

Lit.: Hävernack 1935, typ 34

OLOMOUC-KŘÍŽKOVSKÉHO ULICE

58. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Křížkovského ul. č. o. 4. **NO.:** Při archeologickém výzkumu roku 1980. **DU.:** ? **U.:** 2013 v NPÚ Olomouc přír. č. 3749/1980. **KOM.:** Šest kusů zlomků bez

možnosti bližšího určení. **LIT.:** *Bláha – Lukas – Videman 2015, 49, č. 23 (zde ovšem tento nález uveden chybně k lokalitě Pekařská); Polanský 2019, 219.*

1. Cu 0,14 %, Ag 96,66 %, Au 0,21 %, Pb 0,05 %

2. Cu 0,14 %, Ag 99,38 %, Au 0,43 %, Pb 0,06 %

OLOMOUC-PEKAŘSKÁ ULICE

59. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÉ NÁLEZY (9 ks)

LOK.: Pekařská ulice č. o. 5 a 7. **NO.:** Při archeologickém výzkumu mezi lety 1982 a 1984. **DU.:** ? **U.:** Před 2015 na NPÚ ÚOP v Olomouci. Dnes? **AK.:** Na lokalitě byly objeveny i mladší mince z 11. až 13. století. Lokalita se nachází v místě podhradí přemyslovského hradu. Na místě se ve středověku nalézala řemeslnicko-kupecká aglomerace. **LIT.:** *Bláha – Lukas – Videman 2015, 22–54; Polanský 2019, 219–222.*

1. **Čechy? / Bavorsy? / Morava?**, dobové falsum denáru typu kříž/kaplice (pocínovaná), konec 10. století?

Av.: opis: ///S///, v jednotlivých úhlech: kulička - srpek - kulička (?), výplň čtvrtého úhlu kříže nelze z důvodu odlomení části mince přesněji zjistit

Rv.: opis: nečitelný; kaplice, pod lomenicí ///OO;

Lit.: ?

0,19 g; 14,2/14,7 mm; fragmentárnost; neodstranitelné korozní produkty (5 slepených zlomků)

XRF: 1) tmavě šedý povrch: Cu 81,23 %, Ag 0,54 %, Sn 15,47 %, Au 0,08 %, Pb 1,25 %

2) tmavý a zelený povrch: Cu 78,24 %, Ag 0,59 %, Sn 16,73 %, Pb 1,35 %

Pozn.: Mince byla nalezena na dně objektu 64/83 ve čtverci +30/-20.

2. **Čechy? / Morava?, Boleslav II.**, dobové falsum denáru ethelredského typu, 1. pol. 90 let 10. století

Av.: opis nečitelný; ruka vyčnívající z oblaku tvořeného dvěma obloučky. Po stranách ruky sestava znaků: vlevo písmeno omega, pod ním kroužek, nad ním zřejmě vodorovná linie, vpravo písmeno alfa, nad ním vodorovná linie. Vnitřní obvodek hladký

Rv.: opis nečitelný; poprsí panovníka s diadémem a křížem doprava. Vnitřní obvodek hladký

Lit.: Cach 122–131, 140, 141, 144–157 (?)

0,83 g; 22,1 mm; mince je slepena ze čtyř zlomků, část chybí

XRF: 1) červenohnědý okraj: Cu 90,22 %, Ag 0,36 %, Sn 7,66 %, Pb 1,76 %

2) šedý a červenohnědý povrch: Cu 81,84 %, Ag 0,50 %, Sn 13,75 %, Pb 3,28 %

Pozn.: Mince byla nalezena ve čtverci +30/-15 v objektu 29/83, v kontextu 24.

3. **Čechy, Boleslav II.**, Vyšehrad, "monetarius" ZANTA (ATHAZ), AR denár ethelredského typu, 972–999; 1. pol. 90. let 10. století

Av.: X · BOLE///; ruka vyčnívající z oblaku tvořeného dvěma obloučky. Po levé straně ruky ligatura nad nedochovaným písmenem ω, po pravé straně Λ. Hladké obvody

Rv.: ///EGAD///, část hlavy panovníka s diadémem a křížem zprava. Hladké obvody

Lit.: Cach 141

0,42 g; 22,1/13,5mm; necelá polovina mince

XRF: 1) okraj lomu: Cu 0,56 %; Ag 97,86 %; Au 0,27 %; Pb 0,07 %

2) opis: Cu 0,39 %; Ag 92,95 %; Au 0,21 %; Pb: +

Pozn.: Nalezeno ve čtverci +25/-15, v kontextu 24.

4. Čechy? / Morava?, ?, dobové falsum obolu typu ruka/kaplice, 90. léta 10 století?

Av.: +///V///; ruka Boží, vpravo písmeno V

Rv.: opis nečitelný; kaplice, pod lomenicí ///HO

Lit.: pro srovnání: Cach 170, 172–174, 180

0,39 g; 12,2 mm; původně ze 6 zlomků

XRF: 1) šedý povrch pokovení: Cu 49,32 %; Ag 1,88 %; Sn 44,41 %; Pb 2,97 %

2) šedý povrch pokovení: Cu 56,45 %; Ag 1,55 %; Sn 35,04 %; Pb 4,26 %

Pozn.: Ve čtverci +30/-25 v jámě 60/83 (v hloubce 140-160 cm) společně se zlomkem výdutě keramické nádoby, na kterém jsou stopy měděnky od denáru.

5. Čechy? / Morava?, ?, dobové falsum obolu typu ruka/kaplice, 90. léta 10 století?

Av.: nečitelný

Rv.: ///VΛ///, náznak úzké "ethelredské" ruky. Vnitřní obvodek hladký

Lit.: pro srovnání Cach 168–181

0,50 g; původně minci tvořily 4 fragmenty, největší 18,2 mm

XRF: 1) opis a tmavý povrch: Cu 67,29 %; Ag 2,62 %; Sn 23,00 %; Pb 5,31 %

2) tmavý povrch: Cu 67,63 %; Ag 3,28 %; Sn 24,87 %; Pb 3,37 %

Pozn.: Mince byla objevena ve čtverci +30/-25 v rámci objektu 60/83.

6. Čechy (Morava?), Boleslav II., AR obol typu ruka/kaplice, v průběhu 90. let. 10. století

Av.: ///VΛI///, ruka vyčnívající z oblaku tvořeného pravděpodobně dvěma obloučky

Rv.: V///VIV///, kaplice s písmeny ONO

Lit.: pro srovnání: Cach 170, 172–174, 180

0,57 g; 17,4 mm

XRF: 1) okraj opisu: Ag 95,56 %; Au 0,13 %; Pb 0,02 %

2) okraj opisu: Ag 99,15 %; Au 0,16 %; Pb 0,04 %

3) střed mince: Ag 95,40 %; Au +

4) střed mince: Ag 99,33 %

Pozn.: Ve čtverci +30/-25, objekt 60/83 (v hloubce 160–180 cm).

7. Čechy? / Morava? / Boleslav II.?, dobové falsum denáru, 972–999

Av.: nečitelný

Rv.: opis nečitelný, nečitelný až na grafém (kruh)

0,27 g; 16,1/16,3 mm; zlomek mince

XRF: 1) tmavý červenohnědý povrch: Cu 88,25 %; Ag 0,59 %; Sn 8,82 %; Pb 1,86 %

2) tmavý šedý a zelený povrch: Cu 81,29 %; Ag 0,64 %; Sn 14,09 %; Pb 3,13 %

Pozn.: Ve čtverci +30/-25, asi v jámě 117/84 (-145).

8. Čechy? / Morava?, ?, dobové falsum denáru či obolu, konec 10. století?

Av.: nečitelný

Rv.: nečitelný

0,44 g; 18,1 mm; mince je přehnutá; zdá se, že se jedná o dvě velmi tenké ražby

XRF: okraj ohnutý tmavý červeno-černý povrch: Cu 89,86 %; Ag 0,66 %; Sn 4,87 %; Pb 2,77 %

Pozn.: Ve čtverci +30/-25 v objektu 60/83 (140–160).

9. Bavorsy, Jindřich V., Regensburg, AR obol, 1018–1026

Av.: nečitelný

Rv.: opis nečitelný, fragment kaplice s prodlouženými horizontálními břevny pod lomenicí, mezi nimiž jsou rozeznatelné grafémy: +O///

Lit.: Hahn 32b10

0,08 g; 12,2 mm; 6 zlomků

XRF: 1) okraj lomu: Cu 7,58 %; Ag 89,82 %; Au 0,32 %; Pb 0,28 %

2) okraj opisu: Cu 19,39 %; Ag 77,92 %; Au 0,18 %; Pb 0,49 %

Pozn.: Ve čtverci +20/-15, patrně mladší zásyp (kontext 24) hrobu 1/83 (-120).

OLOMOUC-WURMOVA ULICE

60. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Wurmova ul., č. o. 3 (parc. č. 24/3), na olomouckém Předhradí. **NO.:** 6. 10. 1999 při výzkumu Archeologického útvaru Pam. ústavu v Olomouci, který probíhal v prostoru dvoru měšťanského domu (J. Teichmana). **DU.:** ? **U.:** Roku 2019 na NPÚ ÚOP v Olomouci, přír. č. 699-19/1999. **AK.:** V sondě S 4/99, v objektu 69/99 ve vrstvě 80 v hloubce 157 cm. Celkově se lokalita vyznačovala mocným terénem, který obsahoval sídlištní i kostrový materiál. **LIT.:** *Bláha – Polanský 2005, 147–150; Polanský 2019, 222–224 (podle toho i popis a určení mince).*

Čechy, Boleslav II., Praha (mincmistr Mizleta), AR denár typ ruka/poprsí, 999?

Av.: +DVXO[LD]LZLAS(ležaté), v hladkém obvodu ruka vystupující shora z dvojitého obloučku mezi symbolicky znázorněnou lodí s kotvou a písmenem alfa; po stranách kotvy po jedné teče, nad písmenem alfa vodorovná čárka

Rv.: +LVA[L]ZIoPPDV, v hladkém obvodu ethelredské poprsí zprava před ním křížek

Lit.: nová varianta (mezi Cach 136 a 137)

0,895 g (po čištění a slepení z 5 částí); 22,3/21,9 mm; 9 h

OLOMOUC-SLAVONÍN

61a. HROMADNÝ NÁLEZ (20 ks - známo 10 ks)

LOK.: Nejspíše v hliništi (ve svahu návrší „Zlatý vrch“ Z od cihelny?) náležejícímu k městské cihelně (dnes Olomouc-Slavonín, Kyselovská ulice, par. č. 1308). **NO.:** Před rokem 1942. **DU.:** Po 375? **U.:** 2017 v Městském muzeu v Kroměříži. **KOM.:** Popis mincí dle *Kašparová – Militký 2017*. **LIT.:** *Červinka 1946, 26; Pochitonov 1955, 289, č. 1300; Dopita 1986, 16; Kalábek 2006, 446; Kašpar 2014, 88–89, č. 37g (zde uváděna cihelná na Nové ulici); Kašparová – Militký 2017, 373–382.*

1. Claudius II., Roma, AE antoninianus, 268–269

Av.: [IMP C CLAV]DIVS AVG, hlava císaře s paprskovitou korunou doprava

Rv.: LIBERT-AV[G], stojící Libertas doleva drží dlouhé svislé žezlo a pileus

Lit.: RIC V/1, 216, č. 62; RIC-MER, č. 269

2,096 g; 18,0/18,2 mm; 12 h; silně patinovaná (inv. č. 12192/757)

2. Aurelianus, Roma, AE antoninianus, 270

Av.: [IMP C] L D[OM AVRELIAN]VS AVG, oděné poprsí císaře s paprskovitou korunou doprava

Rv.: [FIDES MILITVM], vpravo v poli stojící Fides doleva drží €, dlouhé svislé kopí a standartu

Lit.: RIC V/1, 268, č. 28; RIC-MER, č. 1584.

0,793 g; 18,7/16,5 mm; 12 h; silně ořelá (inv. č. 12201/766)

3. Constantinus I., Thessalonica, AE follis, 317–318

Av.: IMP CONSTANTINVS P F AVG, ověčená hlava císaře doprava

Rv.: IOVI CONS-ERVATORI, v ex. •TS•B•, stojící Jupiter doleva, drží dlouhé svislé žezlo a Victorii na globu, vlevo dole stojící orel doleva hledící zpět

Lit.: RIC VII, 501, č. 19

3,498 g; 22,0/20,8 mm; 12 h; silně patinovaná (inv. č. 12196/761)

- 4. Constantinus II.** jako Caesar, *Thessalonica*, AE redukovaný follis, 335–336
 Av.: CONSTANTINVS IVN NOB C, ověšené poprsí císaře v krunýři doprava
 Rv.: GLORI-A EXERC-ITVS, v exergu SMTS, dva stojící vojáci se štíty a oštěpy proti sobě, mezi nimi dvě standarty
 Lit.: RIC VII, 526, č. 199
 2,269 g; 18,9/17,9 mm; 6 h; silně patinovaná (inv. č. 12195/761)
- 5. ?, městská ražba - typ Urbs Roma, Heraclea**, AE redukovaný follis, 330–333 / 336–337
 Av.: [VRBS]-ROMA, poprsí Romy v přilbě doprava
 Rv.: v ex. SHMC, nahoře * *, stojící vlčice doleva kojí Romula a Rema
 Lit.: RIC VII, 557, č. 114 nebo 560, č. 143
 2,177 g; 16,9/17,1 mm; 5 h; silně patinovaná (inv. č. 12198/763)
- 6. Constans, Siscia**, AE III, 348–350
 Av.: IMP CONSTA-NS P F AVG, oděné poprsí císaře s perlovým diadémem doprava
 Rv.: FEL TEMP [RE]-PARATIO, v ex. ĆSIS, stojící fénix s paprskovitou korunou na skále doprava
 Lit.: RIC VIII, 366, č. 230
 1,783 g; 17,8/18,6 mm; 6 h; silně patinovaná, otřelá (inv. č. 12197/762)
- 7. Constantius II.**, AE III, 347–348
 Av.: CONSTANTI-VS P F AVG, oděné poprsí císaře s rosetovým diadémem doprava
 Rv.: VICTORIAE D D AVGG Q N N, ex. nečitelný, dvě stojící Victorie s věnci a palmovými ratolestmi proti sobě
 Lit.: Kankelfitz 1996, 494, typ č. 15
 1,293 g; 16,3/16,5 mm; 12 h; silně patinovaná (inv. č. 12194/759)
- 8. Constantius II., Sirmium**, AE III, 355–361
 Av.: [D N CO]NSTAN-TIVS P F AVG, oděné poprsí císaře s perlovým diadémem doprava
 Rv.: [FEL TEMP]-REPARATIO, v ex. ASIRM•, voják doleva probodává kopím ležícího jezdce
 Lit.: RIC VIII, 389, č. 69/A
 2,082 g; 17,4/18,0 mm; 6 h; silně patinovaná (inv. č. 12193/758)
- 9. Valens, Siscia**, AE III, 364–367
 Av.: D N VALEN-P F AVG, oděné poprsí Valense s perlovým diadémem doprava
 Rv.: SECVRITAS-REIPUBLICAE, vlevo v poli * / A, v ex. DASISC, kráčející Victorie doleva, drží palmovou ratolest a věnec
 Lit.: RIC IX, 146, č. 7(b)/VII
 2,441 g; 19,0/18,6 mm; 12 h; silně patinovaná (inv. č. 12200/765)
- 10. Valentinianus I.**, AE III, 364–375
 Av.: D N VALENTINI-ANVS P F AVG, oděné poprsí císaře s perlovým diadémem doprava
 Rv.: [GLO]RIA RO-MANORVM, ex. nečitelný, stojící císař čelně hledící doleva, drží labarum a štít, vlevo klečící zajatec
 Lit.: Kankelfitz 1996, 510, typ č. 1
 1,975 g; 18,7/18,3 mm; 12 h; silně patinovaná (inv. č. 12199/764)

61b. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Trať „*Horní lán*“. Mírný svah nad levým břehem potoku Nemilanka. Nadmořská výška lokality činí 223–237 m n. m. V současnosti je na lokalitě vybudováno OC Haná. **NO.:** 25. 4. 2001 v hliníku, ve které se nacházela i keramika typu Murga. **U.:** ? **AK.:** Polykulturní lokalita (od neolitu po časný středověk), nález

mince byl učiněn v objektu 1222 z doby stěhování národů (2. pol. 5. století.). **KOM.:** Mince je provrtána. Popis a určení dle J. Militkého (*Kalábek – Militký 2009*). **LIT.:** *Kalábek 2004, 138; Kalábek – Militký 2009, 211; Kašpar 2014, 90, č. 37j.*

Constantius II., Sirmium, AE centenionalis, 351–355 nebo 355–361
Av.: D N CONSTAN-TIVS P F AVG, poprsí císaře s perlovým diadémem doprava
Rv.: FEL TEMP REPARATIO, voják doleva probodávající ležícího jezdce, v ex. ASIRM
Lit.: *RIC IX, 389, č. 52* nebo č. 69
1, 938 g; 18 mm; 0,5 h; bez patiny; blíže středu /9h/ dírka o průměru 2 mm

61c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před rokem 2013 na poli s pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2018 v soukr. sb. **LIT.:** *Videman 2015, 215, pozn. 13; Novák et al. 2016, 143; Videman 2018, 220, M 11.1, Fig. 6.; Polanský 2019, 226.*

Sasko, Oto III., AR otto-adelheidský pfennig, 983–1002
Av.: kříž s ODDO v úhlech (čteno po řádcích)
Rv.: kaplička v kruhu
Lit.: Hatz 1961, III, 6a
ohlý, nastřížený

61d. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „U hvězdárny“ na katastru obce Olomouc-Slavonín. **NO.:** Při archeologickém výzkumu AC Olomouc mezi březnem roku 2000 a březnem roku 2001. **AK.:** V 7 z celkových 66 hrobů byly nalezeny mince. Hroby byly rozmístěny v 5 řadách. Denár Štěpána I. byl nalezen v hrobě č. 17, ve kterém by pohřben nedospělý jedinec (*Vrána 2008, 35–36*). Zároveň se jedná o nejstarší minci nalezenou na tomto pohřebišti. **DU.:** ? **U.:** 2018 v soukr. sb. **LIT.:** *Michnová – Kalábek 2000, 39–52; Vrána 2008, 35–36, 59, obr. 17, foto 15, foto 71–72.*

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038
Av.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek perličkový, STEPHANVS • REX •
Rv.: v úhlech rovnoramenného kříže po trojúhelníku, vnitřní i vnější obvodek hladký, REGIA CIVITAS+
Lit.: Huszár 1979, 31, č. 1
0,80 g; 17,45 mm

UNIČOV-BRNÍČKO

62. HROMADNÝ NÁLEZ (2 ks)

LOK.: V bývalé cihelně. **NO.:** Před rokem 1943. **DU.:** Po 392? **U.:** 1955 v MZM? **KOM.:** E. Pochitonov (1955) určuje Claudiovu minci jako Cohen 84. **LIT.:** *Pochitonov 1955, 292, č. 1312; Dopita 1986, 16; Kašpar 2014, 98, č. 53.*

1. **Claudius I.**, AE dupondius, 41–54
bez bližších informací

2. **Valentinianus II.**, AE velký, 375–392

bez bližších informací

VĚROVANY

63. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Na poli jižně od vsi. **NO.:** Před rokem 2010 s pomocí detektoru kovů. **DU.:** ?
U.: 2018 v soukr. sb. **LIT.:** *Videman 2015, 215, pozn. 13; Novák et al. 2016, 143; Videman 2018, 223, M 21.1., Fig. 11.; Polanský 2019, 228.*

Bavory, Jindřich I., Regensburg, AR obol, 948–955

Lit.: Hahn 1976, 11c3

0,723 g; 16,1 mm

II.2. OKRES PROSTĚJOV

DRŽOVICE

64a. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Trať „*Pastviska*“, Levandulová ulice, parc. č. 701/7. **NO.:** Při archeologickém výzkumu ÚAPP Brno v květnu 2013. **DU.:** ? **U.:** 2019 v Muzeu a galerii v Prostějově, inv. č. 281.516. **AK.:** Mince nalezena ve výplni raně středověkého objektu K 500, jednalo se o zásobní jámu s "předstupněm". Ve stejné trati došlo o rok později k nálezu podobné mince (Cach 165). **LIT.:** *Fojtík et al. 2016, 149–161; Polanský 2019, 229–230.*

Čechy, doba Boleslava II., obol - dobové falzum (AE jádro, pokovené), 972–999 (?)

Av.: ruka Boží, vycházející ze dvou obloučků, po stranách symboly, symbol vlevo nedochován, vpravo zřejmě písmeno "P" s čárkou nahoře (?), [.]IV[.....]

Rv.: kaplice, pod ní nápis /NO, opis: ..AI...

Lit.: Cach 1970, 31, č. 170 var.

0,467 g; 16,6 mm (obr. 7:6)

64b. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „*Pastviska*“, parc. č. 703/1. **NO.:** V září roku 2014 při archeologickém výzkumu ÚAPP Brno. **DU.:** ? **U.:** 2019 v Muzeu a galerii v Prostějově, inv. č. 285.287. **AK.:** Mince nalezena ve výplni raně středověkého objektu K 545, jednalo se o sídlištní objekt "obilné silo". Ve stejné trati došlo o rok dříve k nálezu podobné mince (Cach 170 var). **LIT.:** *Fojtík et al. 2016, 149–161; Polanský 2019, 229–230.*

Čechy, doba Boleslava II., obol - dobové falzum (AE jádro, pokovené), 972–999 (?)

Av.: ruka Boží, vycházející ze dvou obloučků, po stranách kroužky, neidentifikovatelný opis

Rv.: Stojící pták se skloněnou hlavou, [. . .]A-V[.]

Lit.: Cach 1970, 31, č. 165 nebo 166.

0,58 g; 17 mm (obr. 7:7)

KRALICE NA HANĚ

65. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÉ NÁLEZY/HROMADNÝ NÁLEZ? (10 ks)

LOK.: Vrch „Háj“. **NO.:** Patrně v různých dobách panem Oskarem Sekaninou. Především přelom 19./20. století. **DU.:** Po 383? **U.:** 1955 z BČS (v MZM), 5 mincí. **AK.:** Na vrchu „Háj“ lokalizováno germánské sídliště. **KOM.:** Dříve uváděno jako místo nálezů město Prostějov, I. L. Červinka později přiznává chybnou lokalizaci (Červinka 1946, 17). Níže uváděná zlatá mince byla před rokem 1893 prodána do Vídně. Popis podle Červinky (1893, 1894). S určitou pravděpodobností by se mohlo jednat o rozoraný hromadný nález (?). **LIT.:** Červinka 1893, 163; týž 1894, 31; týž 1902, 290; Gottwald 1924, 124; Skutil 1927, 128, 130, 144, 151, 154, 157; Červinka 1946, 16; Pochitonov 1955, 291, č. 1306; Kašpar 2014, 80–81, č. 26b.

1. Traianus, Roma, AR denarius, 103–111

Av.: IM[P] TRA[I]ANO AVG GER DAC PMTRP, ověnčené poprsí doprava

Rv.: COS V PP SPQR OPTIMO PRINC, Victoria doleva

Lit.: RIC II, 253, č. 128

bez bližšího popisu

Pozn: Pochitonov (1955) určuje jako Cohen 74.

2. Hadrianus, Roma, AR denarius, 118

Av.: IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG, ověnčená hlava doprava

Rv.: PM TR P COS II, bohyně na trůnu doleva, v ex. IVSTITIA.

Lit.: RIC II, 345, č. 42

bez bližšího popisu

3. Gallienus, AE III, 253–268

Av.: . . . LIENVVS . . . , hlava císaře

Rv.: . . . AVG . . . , postava

17 mm; značně otřelá; nečitelná

4. Constantius II., AE IV, 323–361

Av.: . ONSTANTIVS AVG, hlava císaře

Rv.: GLOR , dvě obrněné postavy proti sobě s kopími a žerdí, v ex. SMALP.

15 mm; otřelá; částečně nečitelná

5. Gratianus, AE IV, 375–383

Av.: DN GRAT

14 mm; silně poškozena rzí; nečitelná

6. AE III, ráz Constantinovi doby (4. století)

Rv.: VOT V MVLT X, nápis je ve věnci, v exergu O.

18 mm; silně otřelá; nečitelná

7. blíže nezjištěná bronzová mince, 4. stol.

8. blíže nezjištěná bronzová mince, 4. stol.

9. blíže nezjištěná bronzová mince, 4. stol.

10. blíže neurčená zlatá mince

ONDRATICE

66. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před rokem 1935 v poli. **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 27; *Radoměský 1953*, 110; *Pochitonov 1955*, 293–294; *Kašpar 2014*, 90, č. 39.

Honorius, AE malý, 393–423

Av.: DN HONORI VS PF AVG, ověčené poprsí doprava

Rv.: Opis nečitelný, císař se dvěma zajatci

Lit.: Cohen 24 (?)

bez bližších informací

VÝŠOVICE

67. OJEDINĚLÉ NÁLEZY (2 ks)

LOK.: ? **NO.:** Po roce 1895 „*Na Dilech*“? **U.:** 1946 v MZM. **KOM.:** Přesný rok nálezu není jistý. **LIT.:** *Červinka 1946*, 38; *Kašpar 2014*, 100, č. 58b.

1. **Gallienus**, blíže neurčeno, 253–238

špatně zachovalá

2. **Valentinianus I.**, blíže neurčeno, 364–375

špatně zachovalá

II.3. OKRES PŘEROV

KOJETÍN-POPŮVKY

68. DEPOT

LOK.: ? **NO.:** Mezi lety 2009 a 2014 s pomocí detektorů kovů na ploše několika desítek metrů čtverečních. **DU.:** Závěr 10. století (podle *Novák et al. 2016*) nebo až po roce 1002 (*Polanský 2019*, 297). **U.:** ? **AK.:** V hloubce cca 30 cm. U říčky Brodečky Z směrem, ve vidlici mezi meandrující Hanou a jejím levobřežním přítokem Brodečkou, předpokládána obchodní stanice (snad i opevněná), což dokládá i celá řada archeologických nálezů datovatelných od 8. do 12./13. století: pozdně avarská litá industrie, denárové ražby Štěpána I. a Břetislava I., ale i další mince z 11. a 12. století. Důležité jsou i nálezy kupeckých sférických kulovitých a polyedrických závaží severského původu. Taktéž se zde objevila i bronzová, většinou zdobená raménka několika skládacích vážek na odvažování kovů (*Novák et al. 2016*, 14). Samotný depot pak obsahoval dva celé a 16 zlomků šperků; 54 celých západoevropských denárů a 77 jejich zlomků a 1 celý a 150 dirhamových zlomků. Celkem 156,376 g stříbra, z toho tvoří 51,324 g islámské mince, 97,334 g západní složka a 8,718 g šperky (*Novák et al. 2016*, 139). **KOM.:** Zmínka v soupise mincí (*Radoměský 1956*, 54, č. 1651) o tom, že byly v Kojetíně nalezeny obdobné mince již roku 1891, dle dochovaných zpráv S. Weigela (1912). Je zde tak možná souvislost s později vyzvednutým depotem. Zde prezentovaný nález byl v nedávné době souborně a kvalitně publikován (*Novák et al. 2016*), proto je zde zmíněn jen ve stručnosti. **LIT.:** *Weigel 1912*, 14–24; *Radoměský 1956*, 54, č. 1651; *Novák et al. 2016*; *Polanský 2019*, 297–298.

1. Islámská složka (1 celý a 150 zlomků AR dirhamů) obsahovala mince dynastií 'Abbāsovců (z let 775–931?), Sāmānovců (z let 894–982), Zijārovců (z let 970–980), Būjovců (z let 946–974) a Bulghārů z Povolží (ražba z roku 977), přičemž největší podíl měly mince Sāmānovců (1 celý a 122 kusů ve zlomcích).

Nejstarší mincí (zlomek) v souboru je zastoupen 'abbāsovský chalifa **al-Mahdī** (775–785) a nejmladším zlomkem je zastoupen sāmānovský panovník **Nūḥa III. b. Manšūr** z roku 982.

2. Západoevropskou složku (54 celých AR mincí a 77 fragmentů) tvořily mince z **německého prostoru Říše** (Dolní Lotrinsko, Sasko - Vestfálsko, Dolní Sasko, Sasko - Ostfálsko, oblast Harzu (otto-adelheidské feniky a křížové feniky), Franky, Švábsko a Bavorsko), dále byl v depotu po jedné minci zastoupen **Ethelred II.** (Anglie), **Ota I.** (italská Lombardie) a **Harald Blauzahn** (Dánsko).

Nejstarší západoevropské mince v souboru jsou prezentovány úlomkem bavorského denáru **Jindřicha I.** (948–955) vyraženého v *Nabburgu* po roce 953 a denárem **Oty I.** (936–973) z mincovny v *Pavii* vyraženým po roce 962. Nejmladšími ražbami pak jsou mince štrasburského biskupa **Widerolda** (991–999), denár saského vévody **Bernharda I.**, který byl ražen cca od roku 995, a mince **Oty III.** ještě z doby před jeho císařskou korunovaci, která proběhla v červnu roku 995.

3. Stříbrné šperky jsou v nálezů zastoupeny 2 celými a 16 zlomky, přičemž v šesti případech se jednalo o náušnice, v pěti případech o perly, dvěma kusy byly snad zastoupeny záponky. Zbývající fragmenty nelze blíže určit. Obecně lze říci, že všechny zde obsažené šperky měly vazbu na severní, především slezské prostředí, ovšem jejich datace je poměrně širší než u mincovní složky depotu a obecně je možné je časově zařadit mezi 2. polovinu 10. až polovinu 11. století.

MĚROVICE

69. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 2009 s pomocí detektoru kovů? **U.:** ? **LIT.:** *Videman – Paukert 2009, 451, č. 131.*

Uhry, **Štěpán I.**, AR denár, 997–1038

PŘEROV-HORNÍ NÁMĚSTÍ

70. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÉ NÁLEZY? (5 ks)

LOK.: Horní náměstí č. p. 19–20. **NO.:** Roku 1990 při záchranném výzkumu Archeologického ústavu AVČR v Brně. **U.:** 2019 v Komenského muzeu v Přerově. **KOM.:** Procházka – Kučerovská – Chumchal – Kohoutek (2005, 4–5) uvádí, že nelze přesně ztotožnit mince uložené v Komenského muzeu v Přerově s původní nálezovou situací, neboť došlo k přečíslování novými inventárními čísly. **AK.:** V 50 cm mocné sídlištní vrstvě, v jejíž počátcích vznikla srubová zástavba. Mince byly nalezeny právě v rámci interiéru srubů. **LIT.:** *Procházka – Kučerovská – Chumchal – Kohoutek 2005, 3–16 (podle toho popis mincí); Procházka et al. 2020, 101–102; Polanský 2019, 234–235.*

1. Sasko, AR křížový denár, před rokem 1000

Av.: Uprostřed pole široký tlapatý kříž, v neúplném opisovém pruhu rozpoznatelných osm klínků, necelý kroužek (písmeno O) a snad fragment tlapatého kříže; vysoký plastický okraj
Lit.: Dannenberg 1329; CNP 375
0,253 g; max. průměr 16,58 mm; dochovaná část cca 2/3 mince; ze 3 zlomků (inv. č. N 8 801/2000/1)

2. Sasko, AR křížový denár, před rokem 1000

Av.: Uprostřed pole široký tlapatý kříž. V neúplném opisovém kruhu šest klínků a písmeno O; vysoký plastický okraj.
Lit.: Dannenberg 1329; CNP 375
0,599 g; max. průměr 18,53 mm; dochovány 3/4 původní plochy (inv. č. N 8 802 - 193/2000/1)

3. Sasko, AR křížový denár, před rokem 1000

Av.: Uprostřed pole široký tlapatý kříž. V neúplném opisovém kruhu šest klínků a písmeno O; vysoký plastický okraj.
Lit.: Dannenberg 1329; CNP 375 nebo CNP 378
0,347 g; 17,88 mm; mince dochovaná asi ze 2/3 (inv. č. N 8 803 - 194/2000/1)

4. ?, AR denár

0,170 g; 7,3x13,0 mm; zlomek (inv. č. N 8 804 - 195/2000/1)

5. ?, AR denár

a) 0,110 g; b) 0,060 g; a) 8,6x10,2 mm; dva fragmenty (inv. č. N 8 805 - 196/2000/1)

PŘEROV-OKOLÍ

71a. HROMADNÝ NÁLEZ (minimálně 6 ks)

LOK.: ? **NO.:** ? **DU.:** Po 383? **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **KOM.:** I. L. Červinka (1893) uvádí, že se mu podařilo získat z většího nálezu šest římských bronzových mincí, přitom většina byla ve špatném stavu. Popis pěti z nich podle Červinky (1893). **LIT.:** Červinka 1893, 163; Skutil 1927, 144, 151, 155, 157, 165; Pochitonov 1955, 291–292, č. 1309; Kašpar 2014, 93–94, č. 43a.

1. Gallienus, AE, 253–268

Av.: GALLIEVG
otřelá; nečitelná

2. Constantinus I., AE, 306–337

Av.:ANTINVS MAXIM
otřelá; nečitelná

3. Constans I., AE, 333–350

Av.: D . CONST . NS PF AVG
Rv.: pták hledící vpravo na ozdobném podstavci
otřelá; částečně nečitelná

4. Valens, Aquileia, AE3, 367–375

Av.: DN VALENS PF AVG
Rv.: SECVRITAS REIPVBLICAE, genius hledící doleva s věncem a ratolestí, v levém poli E, v ex. SMA .
Lit.: RIC IX, 96, č. 12b.

otřelá

5. Gratianus, AE, 375–383

Av.: NGRATIA NVS PF AVG

Rv.: dvě postavy

otřelá

6. ?, AE, ?

bez bližších okolností

71b. HROMADNÝ NÁLEZ? (28 ks)

LOK.: ? **NO.:** Mince nalezeny v roce 1925 v okolí Přerova za neznámých okolností. **DU.:** Po 392? **U.:** 2013 v MZM. **KOM.:** Po objevení mince odevzdány ředitelce rodinné školy v Přerově, Marii Polákové. Roku 1958 předány mince bratrem M. Polákové, prof. Polákem, do sbírek MZM. Kvůli nedostatku ověřitelných informací je problematické určit, zda mince tvořily jeden nálezový celek a zda je soubor kompletní. **LIT.:** *Kašparová 2013*, 225–232.

1. Alexander Severus pro: Julia Mamaea, Roma, AR denarius, cca 222?

Av.: [IVL]IA MAMAEA AV[G], oděné poprsí doprava

Rv.: [IVNO CONSERVATR]IX, Juno stojící doleva, drží pateru a žezlo, u nohou má páva

Lit.: RIC IV/2, č. 343?

1,579 g; 18,04/15,25 mm; olámaný okraj

2. Valentinianus II., AE IV, 378–383

Av.: [DN VALE]NTINIANVS PF A[VG], oděné poprsí císaře s perlovým diadémem doprava

Rv.: [SAL]VS REI-[PVBLICAE], Victorie kráčející doleva, drží trofej na rameni a táhne za sebou zajatce, labarum v levém poli

1,037 g; 12,80/13,80 mm

3. Valentinianus II., Thessalonica?, AE IV, 378–383

Av.: DN VALENTINIANVS PF [AVG], oděné poprsí císaře s perlovým diadémem doprava

Rv.: [SALVS REI-PVBLICAE], Victoria kráčející doleva, drží trofej na rameni a táhne za sebou zajatce, labarum v levém poli, v ex. .ES. (TESA?)

Lit.: RIC IX, typově 65a?

0,971 g; 11,72/12,97 mm

4. ?, AE III, 364–398

Av.: opis nečitelný, poprsí panovníka doprava

Rv.: [GLORIA ROMANORVM?], císař kráčející doprava, táhne zajatce a drží labarum

1,089 g; 15,31/14,03 mm; olámaný

5. ?, AE III

Av.: poprsí panovníka doprava

Rv.: otřelý

1,389 g; 16,19/14,53 mm; olámaný

6. ?, AE IV

Av.: opis nezřetelný, poprsí panovníka doprava

Rv.: nezřetelná postava

2,033 g; 13,2/13,95 mm

7. ?, AE IV, 364–392

Av.: nezřetelný opis, hlava s diadémem doprava

Rv.: nezřetelné [GLORIA ROMANORVM?], císař kráčející doprava, táhne zajatce a drží labarum

1,294 g; 17,23/15,04 mm

8. ?, AE IV

Av.: nezřetelný, hlava panovníka doprava

Rv.: nezřetelný

1,396 g; 13,78/14,48 mm

9. ?, AE IV

Av.: nezřetelná hlava doprava

Rv.: nezřetelný

1,100 g; 10,65/12,13 mm

10. ?, AE IV

Av.: otřelý

Rv.: otřelý

1,092 g; 11,79/11,56 mm

11. ?, AE IV

Av.: hlava panovníka doprava

Rv.: čitelné písmeno O, nezřetelný obraz

12. ?, AE IV

Av.: oděné poprsí panovníka doprava

Rv.: část opisu nečitelná, postava Victoria?

1,437 g; 11,38/12,27 mm

13. ?, AE IV, 347–383

Av.: nezřetelný opis, viditelná část hlavy panovníka doprava

Rv.: VOT XX MVL T XXX, vota ve věnci

1,00 g; 14,51/13,65 mm

14. ?, AE IV

Av.: otřelý

Rv.: otřelý

0,689 g; 10,47/11,51 mm; olámaný

15. ?, AE IV

Av.: otřelý

Rv.: otřelý

2,246 g; 14,75/15,11 mm

16. ?, AE IV

Av.: poprsí panovníka doprava

Rv.: nezřetelný

1,236 g; 13,27 mm

17. ?, AE IV

Av.: otřelý

Rv.: otřelý

1,366 g; 12,55/13,58 mm

18. ?, AE IV

Av.: ořelý

Rv.: ořelý

0,840 g; 10,97/12,05 mm

19. ?, AE IV

Av.: ořelý

Rv.: ořelý

1,558 g; 13,69/14,39 mm

20. ?, AE IV

Av.: ořelý

Rv.: ořelý

0,535 g; 9,95/10,15 mm

21. ?, AE IV

Av.: ořelý

Rv.: ořelý

1,00 g; 11,12/11,44 mm

22. ?, AE IV

Av.: ořelý

Rv.: ořelý

1,803 g; 13,70/14,81 mm

Pozn.: Dvě slepené mince, jedna částečně odlomena.

23. ?, AE IV

Av.: ořelý

Rv.: ořelý

0,696 g; 10,02/11,14 mm; krusta, odlomený

24. ?, AE IV

Av.: ořelý

Rv.: ořelý

0,473 g; 6,67/10,74 mm; zlomek

25. ?, AE IV

Av.: ořelý

Rv.: ořelý

0,414 g; 6,67/10,17 mm; zlomek

26. ?, AE IV

Av.: ořelý

Rv.: ořelý

0,382 g; 9,75/12,99 mm, zlomek

27. ?, barbarská napodobenina?, AE IV

Av.: náznak opisu, nezřetelný

Rv.: náznak opisu

1,364 g; 9,22/10,05 mm

28. ?, barbarská napodobenina?, AE IV

Av.: část opisu nečitelný, poprsí panovníka doprava

Rv.: nezřetelný opis, stojící postava?

2,498 g; 13,27/13,30 mm

III. ZLÍNSKÝ KRAJ

III.1. OKRES KROMĚŘÍŽ

CHROPYNĚ

72. HROMADNÝ NÁLEZ (? ks)

LOK.: ? **NO.:** Před 1918 při kopání základů pro stavbu domu. **DU.:** Po 383? **U.:** 1955 v soukr. sb. **KOM.:** Knies (1890) se v krátkém novinovém odstavci zmiňuje o nálezích římských mincí z koryta Bečvy, ovšem souvislost mezi jeho zprávou a těmi novějšími není jistá. **LIT.:** Knies 1890, *Mor. Orlice* č. 52; *Křížek 1939*, 266–269; *Pochitonov 1955*, 290, č. 1305.

1. Quintus (Minucius) Thermus, AR denarius (?), asi 103 BC.

Av.: v žebérování hlava Romy s přilbicí doprava

Rv.: Q · T-ERM · MF, v žebérování souboj dvou bojovníků, mezi nimiž klečí další

Lit.: BMC II 302, 653

3,939 g; 19/20,5 mm; 5 h

2. Claudius II., AE antoninianus, 268–270

Av.: DIVO . . . , korunovaná hlava doprava

Rv.: [CONSECRA]TIO, oltář s plameny, uprostřed čelní desky oltáře V

2,34 g; 15,5/17 mm; 12 h

3. Constantinus I., *Thessalonica*, AE centenionalis, 306–337

Av.: CONSTAN[TI] NVSP[F]AVG, poprsí císaře s diadémem a draperií doprava

Rv.: GLORI AEXER CITVS, dva vojáci stojící proti sobě s kopím a štíty, mezi nimi signum, v ex. SMTSB

Lit.: Cohen VII 257, 246

1,13 g; 14/17 mm; 10 h

4. Constantinus II., *Siscia*, AE centenionalis, 317–340

Av.: CONSTANTINVSIVNNOBC, v zubořezu ověččená hlava doprava

Rv.: PROVIDEN TIAECAESS, věž, uprostřed brána, nahoře při okrajích drobné postavy, mezi nimi osmicípá hvězda, v ex. vSIS[C]

Lit.: Cohen VII 384, 163

2,421 g; 17,5/19 mm; 2 h

5. Constantius II., AE centenionalis, 323–361

Av.: DNCONSTAN [TIV]SPFAVG, poprsí císaře s diadémem a draperií doprava

Rv.: FELTEMP REPARATIO, v levém poli H a v pravém –, bojovník ve výpadu doleva probodává kopím jezdce obráceného doleva

Lit.: Cohen VII 447, 48

2,08 g; 16,5/18 mm; 12 h

6. Constantius II., *Siscia*, AE centenionalis, 323–361

Av.: FLIVLCONSTANTIVSNOBC, ověččené poprsí v brnění doprava

Rv.: GLOR IAEXERC ITVS, dva vojáci proti sobě, v pravicích štíty, v levicích kopí, mezi nimi dvě lavara, v ex. ASISC

Lit.: Cohen VII 455, 104

2,152 g; 17/19 mm; 2h

7. Constantius II., AE centenionalis, 323–361

Av.: DNCONSTAN TIV[S . . .], v zubořezu poprsí císaře s diadémem a draperií doprava
Rv.: legenda nečitelná, bojovník ve výpadu doleva probodává kopím jezdce obráceného doleva

2,28 g; 16,5/17,5 mm; 10 h

8. Constantius Gallus, *Aquilea*, AE centenionalis, 351–354

Av.: DNCONSTAN[TIVSIVN]NOBC, poprsí císaře v draperii doprava

Rv.: FEL[TEMP] REPARATIO, v levém poli **P** a v pravém –, bojovník ve výpadu doleva probodává kopím jezdce obráceného doleva, pod nímž padá kůň, v ex. AQ G

Lit.: Cohen VIII 32, 10

2,22 g; 16/18 mm; 6 h

9. Julianus II. Apostata, *Sirmium*, AE centenionalis, 355–363

Av.: DNFLIVLI [A]NVSPFAVG, obrněné poprsí císaře v draperii, s helmou s diadémem a stuhami doleva, císař drží štít a kopí

Rv.: VOT / X / MVLT / XX ve věnci se stuhami, v ex. ASIRM

Lit.: Cohen VIII 62, 151

2,73 g; 19 mm; 12 h

10. Valentinianus I., *Siscia*, AE centenionalis, 364–375

Av.: DNVALENTINI ANVSPFAVG, poprsí s diadémem doprava

Rv.: [SEC]V[RI]TAS [R]V[PUBLICAE], okřídlená Victoria s věncem v pravici doleva, v ex.

LSISC

Lit.: Cohen VIII 92, 37 var.

1,985 g; 17,5/18 mm; 6 h

11. Valentinianus I., AE centenionalis, 364–375

Av.: [DNVALENTINIA] NVSPFAVG, poprsí s diadémem doprava

Rv.: VOT / nečitelné / [MVLT] / . . .]X ve věnci

Lit.: Cohen VIII 95, 73 (?)

1,897 g; 18,5/19 mm; 6 h

12. Gratianus, *Siscia*, AE centenionalis (?), 375–383

Av.: DNGRATIANVSPFAVG, poprsí císaře s dvojitém diadémem a draperií doprava

Rv.: GLORIARO MONORVM, v levém poli P a v pravém M, Gratianus v brnění doprava, hlavu doleva, v levici prapor s christogramem, pravici má na hlavě klečícího svázaného zajatce, v ex. ASISC, perlovec

Lit.: Cohen VIII 129, 23

2,28 g; 11,5/12,2 mm; 2h

13. AE mince, 4. stol.

Av.: poprsí s draperií doprava

Rv.: FELTEMPO [RVMREP], Victoria s věncem v pravici doleva, v ex. TES

2,11 g; 16/16,5 mm; 12 h

14. AE mince, 4. stol.

Av.: v zubořezu obrněné poprsí s diadémem a draperií doprava

Rv.: FELTEMP . . . , perlovec

1,9 g; 16/17,5 mm; 7 h

15. AE mince, 4. stol.

Av.: v perlovci poprsí v draperii doprava

Rv.: nečitelný
1,44 g; 16/17 mm

16. AE mince, 4. stol.
Av.: DN . . . , poprsí s diadémem a draperií doprava
Rv.: nečitelný
1,15 g; 15/16 mm

17. AE mince, 4. stol.
Av.: hlava doprava, draperie
Rv.: císař doprava klade ruku na hlavu vlevo klečícího zajatce
2,335 g; 13,5/16 mm; 10 h

18. AE mince, 4. stol.
Av.: DN . . . , obrněné poprsí s diadémem doprava
Rv.: Victoria s věncem v pravici doleva, zubořez
2,04 g; 16/17,5 mm; 6 h

KROMĚŘÍŽ

73a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Ve Včelíně, u Hráze. **NO.:** Před rokem 1946. **DU.:** Po 565? **U.:** 1955 v soukr. sb. **LIT.:** *Červinka 1946, 17; Radoměřský 1953, 111; Pochitonov 1955, 296, č. 1328; Nemeškalová-Jiroudková 1962, 6, č. 2; Militký 2009, 380, M 32.*

Justinianus I., AV solidus, 527–560
bez bližších informací

73b. OJEDINĚLÉ NÁLEZY? (2 ks)

LOK.: ? **NO.:** 1928 při hloubení stok. **DU.:** Po 378? **U.:** 1955 v MZM. **LIT.:** *Červinka 1946, 17; Křížek 1933, 40, 41; Pochitonov 1955, 290, č. 1303.*

1. Constans I., *Thessalonica*, AE malý, 333–350
Av.: CONSTANS PF AVG, ověčené poprsí císaře s paludamentem doprava, perlovec
Rv.: VICTORIAE DD AVGG QNN, dvě Victorie proti sobě, každá držící věnec, v ex. SMTSΔ
Lit.: Cohen 176; RIC VIII, 100.
bez bližších informací

2. Valens, AE malý, 364–378
Av.: DN VALEN SPFAVG, poprsí císaře s diadémem a paludamentem doprava
Rv.: SECVRITASREIPVBLICAE, Victoria s vlajícím šatem doleva, ve zdvižené pravici věnec, v levici ratolest, v ex. DH (?) SIS, v levém poli A, nad ním palmová ratolest
Lit.: Cohen 47?
18 mm
Pozn.: Výše uvedený Křížkův (1933, 41) popis reversu se rozchází s popisem Červinkovým (1946, 17), který uvádí v ex. SMAQ a v levém poli R.

LHOTA U PAČLAVIC

74. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1904 na poli. **DU.:** Po 375? **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Údajně společně se zlatým prstenem (dle *Beninger – Freising 1933*, 42), ale Rzehak (*1918*, 269) se o nález zlatého prstenu nezmiňuje. O tomto zlatém prstenu je všeobecně málo informací a dle mého soudu je nereálný. **LIT.:** *Rzehak 1918*, 269; *Skutil 1927*, 155; *Beninger – Freising 1933*, 42; *Červinka 1946*, 28; *Pochitonov 1955*, 287, č. 1291; *Nemeškalová-Jiroudková 1962*, 6, č. 1; *Militký 2004*, 512, 514, tab. 4. M 16.

Valentinianus I., AV solidus, 364–375

PRAVČICE

75. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Na poli severně od vsi. **NO.:** Před rokem 2011 s pomocí detektoru kovů. **DU.:** ? **U.:** 2018 v soukr. sb. **LIT.:** *Videman 2018*, 221, M 14, Fig. 8.

Sasko, Ostfálsko/Saalersko, Arcibiskup Giselher (981–1004), Tagino (1012–1023), Gero (1012–1023) nebo Hunfried (1023–1051), Magdeburg (?), vendický fenik
Lit.: Kilger 2000, 208.

ŠELEŠOVICE

76. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „Podrozdilí“ pod kroměřížskou silnicí. **NO.:** Roku 1926 při archeologickém výzkumu pohřebiště. Výzkum vedl I. L. Červinka. **DU.:** ? **U.:** 1955 v MZM. **LIT.:** *Radoměský 1955*, 34, č. 2; *Radoměský 1956*, 55, č. 1658.

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

ZBOROVICE

77. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1983 při archeologickém výzkumu mladohradištního pohřebiště. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** Celkem se mince nacházely ve 4 hrobech, kromě mince Štěpána I. se jednalo o mince mladší. **LIT.:** *Chybová 1986*, 13–14; *Videman – Paukert 2009*, 476, č. 287.

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

III.2. OKRES UHERSKÉ HRADIŠTĚ

MAŘATICE

78. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „Praporec“. **NO.:** 1884 vyoráno na poli. **DU.:** Po 540? **U.:** 2009 v MZM (z BČS, inv. č. 200, 251). **LIT.:** *Červinka 1893*, 69; *Červinka 1946*, 19; *Pochitonov 1955*, 295, č. 1326; *Militký 2009*, 380, M 30.

Justinianus I., *Constantinopolis*, AE 40 nummi, 539–540

Av.: D N IVSTINI-ANVS P P AVC, busta Justiniana I. v brnění s helmou en face, držící globus s křížem v pravé ruce, vpravo +

Rv.: M, nahoře +, dole A, A / N / N / O vertikálně vlevo; X / III vertikálně vpravo, v ex. NOC.

Lit.: BMC B, 31, No. 46; MIB E, 129, No. 95a/y. 13/A, as Pl. 20:95a/1.

19,954 g; 39,6/41,4 mm; 5,5 h; hnědozelená patina

OSVĚTIMANY

79. SÍDLIŠTNÍ/HROBOVÝ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ?

LOK.: Hradisko sv. Klimenta. **NO.:** Mezi lety 1922 a 1923 při soukromém výzkumu jej našel Vítězslav Gloza z Koryčan. Ovšem neznáme bližší nálezové okolnosti. Uváděny jsou dvě verze, buďto se jedná o náhodný nález, podle druhé jde o nález hrobový. **DU.:** Po 840? **U.:** Roku 1959 v soukr. sb. Anny Glozové. **AK.:** Mince byla nalezena na opevněné velkomoravské lokalitě s kostelem, jehož základy patrně spadají do doby velkomoravské. **LIT.:** *Hrubý 1959, 37–38, obr. 13; Sejbal 1959, 64–66; Menoušková 2001, 159–184.*

Byzanc, Theofilos I., AV solidus, *Constantinopolis*, 830/1–840

Av.: * OEOFI - LOSbASILES, poprsí císaře Theofila zpříma s dvojitým křížem po pravici

Rv.: + MIXAHLSCOhSTAHTIhS, poprsí Michala II. a Konstantina zpříma a mezi nimi nahoře rovnoramenný křížek

Lit.: Wroth 1908, tab. XLVIII, č. 16

cca 20 mm

STARÉ MĚSTO

80a. HROMADNÝ NÁLEZ (4 ks)

LOK.: V trati „*Čertův kút*“. **NO.:** Roku 1938 za neznámých okolností. **DU.:** Po 378? **U.:** 1955 v soukr. sb. **LIT.:** *Pochitonov 1955, 288–289, č. 1298.*

1. Elagabalus, AE malý?, 218–222

bez bližších informací

2. Gallienus, AE, 253–368

bez bližších informací

3. Constantius II., AE malý, 323–361

bez bližších informací

4. Valens, AE malý, 364–378

bez bližších informací

80b. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: „*Na Špitálkách*“. **NO.:** Před 1965 za blíže neznámých okolností. **DU.:** Po 912? **U.:** ? **AK.:** Velkomoravský areál se sakrálními stavbami a pohřebištěm. **KOM.:**

Určení a popis mince podle Polanského (2019). **LIT.:** *Hrubý 1965, 347; Polanský 2019, 31–32.*

Byzanc, Leo VI., AE follis, 886–912
Lit.: DOC 3.2, s. 515–522, č. 5–14

UHERSKÉ HRADIŠTĚ

81a. SÍDLIŠTNÍ/OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Mariánské náměstí, sklep č. p. 125 (ZUŠ). Původně ostrov sv. Jiří. **NO.:** Při archeologickém výzkumu, který probíhal od října do prosince 2017. **DU.:** Po 912? **U.:** ? **AK.:** Ve vrstvách datovatelných do průběhu 9. století. Celá řada dalších artefaktů (keramika, kostěné brusle, náramek ze silného zlatého drátu, zlomky drobných pozlacených kování a měděných plíšků nebo stříbrný trn z opaskové přezky). **LIT.:** *Bartík – Chrástek 2018, 276–277.*

Arábie, falzum (AE jádro potažené AV fólií), 2. pol. 8. století
19 mm; (obr. 7:5)

81b. HROMADNÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před nebo roku 1886 za neznámých okolností. **DU.:** Po 1038? **U.:** Roku 1886 ve sbírce J. Spöttla ve Vídni. **LIT.:** *Radoměřský 1956, 56, č. 1659.*

1. –?. neznámý počet AR denárů **Štěpána I.** (997–1038)

UHERSKÝ BROD

82. OJEDINĚLÉ NÁLEZY? (3 ks)

LOK.: Na poli, na pravém břehu Olšavy. **NO.:** 1890 za neznámých okolností. **DU.:** Po 383? **U.:** 1955 v Městském muzeu v Uherském Brodu. **LIT.:** *Červinka 1946, 6; Pochitonov 1955, 291, č. 1307.*

1. Antoninus Pius pro: **Faustina senior**, AE as, † 141
bez bližších informací

2. **Crispus**, AE malý, † 326
bez bližších informací

3. **Gratianus**, AE malý, 375–383
bez bližších informací

III.3. OKRES VSETÍN

KELČ

83. DEPOT

LOK.: Na poli u vrchu Strážné. **NO.:** V říjnu 1938 při vyorávání brambor domkařem K. Hradilem. **DU.:** Počátek 11. století. **U.:** Na vícero místech, část ve Vlastivědném muzeu v Olomouci, část v Městském muzeu v Hranicích, v Městském muzeu ve Valašském Meziříčí, několik kusů v Moravském zemském muzeu v Brně a cca 24 ks mincí v soukr. sbírkách. Část objevená roku 2008 byla patrně součástí původního depotu a v současnosti je uložena v Národním muzeu Praha. **AK.:** Ještě mezi lety 1989–1994 a 1997–1998 dohledána část mincí s pomocí detektorů. Dle údajů aktuálních v roce 2019 sestávala dochovaná část pokladu ze 798 evropských denárů a jejich zlomků, 1+1222 islámských mincí, 306 zlomků stříbrných šperků, 58 neurčených zlomků a 8 fragmentů textilu (*Polanský 2019*, 299). Depot původně zabalen v textilních váčcích, které byly uloženy v keramické nádobě. Poklad obsahoval i několik římských a byzantských mincí. Součástí evropské části byly 4 celé a 19 zlomků českých denárů. **KOM.:** Podchycena pouze cca polovina pokladu. Jednotlivé složky depotu z Kelče již poměrně obstojně publikovány, proto zde není uveden podrobný rozbor pokladu. **LIT.:** *Katz 1940*, 10–22, tab. 1–7; *Radoměřský 1956*, 54, č. 1652; *Štěpková 1957*, 73–95, tab. III–IV; *Turek 1962*, 83–118, tab. III–V; *Novák 2009*, 45–108; *Novák 2010*; *Polanský 2019*, 299–310.

1. Antickou složku zastupuje v depotu zlomek AR denáru římského císaře **Traiana** (98–117).

2. Čtyři byzantské zlomky AR miliarensis prezentují císaře **Jana Cimisca** (969–976), **Konstantina VII.** a **Romana I.** (920–944).

3. České ražby tvoří 23 denárů a jejich zlomků od **Boleslava I.** (?) po **Boleslava III.** (929–1002).

4. Silně je v nálezů obsažena složka z **německého území Říše**, a to především otto-adelheidskými denáry a jejich zlomky (190 ks) a křížovými denáry a jejich zlomky (152 ks).

5. Jedním denárem **Ludvíka Slepého** (901–934) je v nálezů zastoupena Provence, 4 denáry Lombardie a **Ota I.** (962–973), 5 denáry a jejich zlomky Anglie doby **Ethelreda II.** (979–1016) a jednou mincí Uhry a **Štěpán I.** (997–1038). Evropské ražby pak doplňuje 422 prozatím blíže neručených mincí.

6. **Islámské stříbro** je v nálezů obsaženo 1 celým a 1222 zlomky mincí a časově ohraničeno lety 976–997.

7. **Šperky** a jejich zlomky: lunicovité závěšky, perly, košíčkovité i hvězdicovité náušnice, záušnice a celá řada blíže neurčitelných fragmentů.

ZUBŘÍ-DROPÁVKA

84. HROMADNÝ NÁLEZ? (35 ks)

LOK.: Na mírném návrší (445 m n. m.) na pomezí Věřovických vrchů a Rožnovské sníženiny. **NO.:** Před nebo roku 2013 amatérští archeologové Václav a František Němcovi ze Zubří mince nalézaly na úpatí vrchu v průběhu cca 14 let. Mince rozptýleny na ploše cca 20x40 m. **DU.:** Po 392? **U.:** ? **AK.:** Polykulturní lokalita,

osídlení i púchovskou kulturou (latén). **LIT.:** *Čermáková – Kašparová 2013, 195–204.*

1. Hadrianus, Roma, AE as, 119–122

Av.: [IMP CAESAR T]RAIANVS HADRIANVS AVG, ověnčená hlava Hadriana doprava

Rv.: [PONT] MAX [T]R POT COS [III] S C, Victoria kráčeující doprava, drží věnec a palmovou ratolest

Lit.: RIC II, č. 572

7,850 g; 25,67/27,26 mm; poškozovaný, setřelý

2. Gordianus III., Roma, AR antoninianus, 241–243

Av.: IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG, ověnčené poprsí s paprskovitou korunou doprava

Rv.: PROVID [AVG], Providentia s žezlem stojící doleva, hůlkou míří na globus u nohou

Lit.: RIC III, č. 148

2,592 g; 20,95/21,69 mm; odlomený stříbrný povrch narušený (suberát)

3. Maximianus, argenteus, cca 294

Av.: [M]AX[IMIANVS AVG], ověnčená hlava doprava

Rv.: VI[CTORIA SARMAT], čtyři tetrarchové obětují nad oltářem před bránou s věžemi

1,603 g; 14,30/16,36 mm

4. Constantinus I. pro: město Roma, Constantinopolis, AE III, 333–335

Av.: VRBS ROMA, hlava Romy v helmici doleva

Rv.: vlčice kojící dvojčata, nad nimi dvě hvězdy, v ex. CONSc

Lit.: RIC VII, č. 85

1,514 g; 17,63/19,85 mm

5. Constantinus I., Constantinopolis, AE III, 330–335

Av.: CONSTANTI-NVS [MAX AVG], oděné poprsí Constantina doprava s rosetovým diadémem

Rv.: GLO[R-IA] EXER[C-ITVS], dva vojáci držící kopí a štít, mezi nimi 2 standarty, v ex. CONS ·

Lit.: RIC VII, č. 80

2,077 g; 17,92/18,36 mm

6. Constantinus I., Cyzicus (?), AE III, 330–335

Av.: CONSTANTI-NVS MAX AVG, oděné ověnčené poprsí císaře s rosetovým diadémem doprava

Rv.: GLOR·[IA EX]ERC-ITVS, dva stojící vojáci se štíty a oštěpy proti sobě, mezi nimi dvě standarty s tečkou, v ex. SMK[.]?

Lit.: RIC VII, č. 76

1,162 g; 15,72/17,24 mm

7. Constantinus I.?, Aquileia, AE III, 330–335

Av.: [CONSTI-NVS MAX AVG], oděné poprsí Constantina s rosetovým diadémem doprava

Rv.: GLOR-IA EXERC-ITVS, dva vojáci drží kopí a štíty, dvě standarty mezi nimi, v ex. AQP

Lit.: RIC VII, č. 118

1,172 g; 15,60/16,11 mm

8. Constantinus II.?, AE III, 337–361

Av.: opis setřelý, ověnčené poprsí doprava

Rv.: GLOR-IA EXERCITVS, dva vojáci drží kopí a štíty, dvě standarty mezi nimi

1,548 g; 15,78/16,80 mm

9. Constans, AE III, 333–350

Av.: CONSTAN-S PF AVG, hlava s diadémem doprava

Rv.: VICTORIAE D D AVGG Q N N, dvě Victorie naproti sobě, každá drží věnec, v ex. nečitelný

1,106 g; 15,9/15,32 mm

10. Constantius II., AE III, 337–361

Av.: DN CONSTANTIVS PF A[VG], hlava s perlovým diadémem doprava

Rv.: [FEL TE]MP REPARATIO, voják doleva probodává kopím ležícího jezdce, M v levém poli, v ex. nečitelný

Lit.: RIC VIII, typově č. 86?

1,607 g; 17,03/19,00

11. Constantius II., *Nicomedia*, AE III, 337–340

Av.: DN CONSTAN TIVS PF AVG, poprsí Constantia s diadémem doprava

Rv.: FEL TEMP REPARATIO, dva vojáci, mezi nimi jedna standarta, v ex. SMN?

Lit.: RIC VIII, č. 11

1,926 g; 14,72/15,86 mm

12. Constantius II., *Siscia (?)*, AE III, 337–361

Av.: [D N CO]NSTA[N-TIVS P F AVG], oděné poprsí Constantia s diadémem doprava

Rv.: [FEL TEMP REPARATIO], voják probodává nepřítele padajícího z koně, v ex. BSIS nezřetelné

Lit.: RIC VIII, č. 350?

2,008 g; 17,34/18,13 mm

13. Constantius II. (?), AE III, 324–361

Av.: opis setřelý, poprsí panovníka s diadémem doprava

Rv.: [FEL TEMP REPARATIO], opis setřelý, voják probodává nepřítele padajícího z koně, v ex. nečitelný

Lit.: ?

1,926 g; 14,72/15,86 mm

14. Constantius II., *Siscia*, AE III, 337–361

Av.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C, oděné poprsí Constantia s perlovým diadémem doprava

Rv.: GLOR-IA EXERC-ITVS, dva stojící vojáci, mezi nimi standarta s písmenem O, v ex. ΓSIS*

Lit.: RIC VII, č. 263

1,380 g; 15,88/16,32 mm

15. Constantius II., *Siscia* nebo *Sirmium?*, AE III, 335–336

Av.: DN CONSTAN-TIVS PF AVG, ověčené poprsí Constantia doprava

Rv.: FEL TEMP RE-PARATIO, voják probodává padajícího jezdce, hvězdička v pravém poli, v ex. []SI[.], asi BSIS?

Lit.: RIC VIII, č. 210

1,380 g; 16,32/15,88 mm

16. Constantius II. (?), AE III, 335–336

Av.: AD. DN CONSTANTIVS P F AVG, nezřetelné poprsí panovníka doprava

Rv.: [FEL TEMP RE]PARATIO, voják probodává padajícího jezdce, v ex. R?

2,108 g; 16,65/17,77 mm

17. ?, AE III, 1. pol. 4. století

Av.: opis setřelý, poprsí panovníka doprava

Rv.: opis setřelý, dvě Victorie proti sobě, palmová větev mezi nimi
0,831 g; 12,67/13,14 mm

18. ?, AE III, 1. pol. 4. století

Av.: opis nečitelný, hlava panovníka s diadémem doprava

Rv.: [FEL TEMP REPARATIO] nečitelné, voják probodává padajícího jezdce
2,598 g; 16,20/17,01 mm

19. ?, AE IV, 2. pol. 4. století

1,038 g; 14,00/13,75 mm

20. Constantius Gallus, Sirmium, AE III, 351–354

Av.: [DN C]ON[STANTVS NOB C]?, prostovlasá hlava panovníka doprava

Rv.: [FE]L TEMP[RE]PARATIO, voják probodává kopím ležícího jezdce, v ex. BSIRM

Lit.: RIC VIII, č. 49

1,821 g; 16,95/16,20 mm

21. Constans?, AE II (?), 333–350 (?)

Av.: opis nečitelný, poprsí panovníka doprava, A v levém poli

Rv.: [FEL TEMP REPARATIO]?, nezřetelný

2,649 g; 19,96/20,50 mm

22. Constantius Gallus, Sirmium (?), AE III, 351–354

Av.: [DN CONSTANTIVS IVN NOB C], poprsí oděné ve zbroji doprava, Δ vedle poprsí

Rv.: [FEL TEMP RE-PARATIO], voják propichuje padajícího jezdce s obnaženou hlavou,
ex. špatně čitelné .SI.

Lit.: RIC VIII, pravděpodobně č. 39

2,012 g; 18,83/18,12 mm

23. Constantius Gallus, AE III, 351–354

Av.: opis setřelý, oděné poprsí panovníka doprava

Rv.: [CONCORDIA-MILITVM.], stojící císař, drží labarum?, v ex. nečitelný

3,080 g; 20,43/19,09 mm

24. Julianus II., AE III, 361–363

Av.: [...]IVLIANVS PF AVG, hlava v helmici doleva

Rv.: VOT X MVLT XX uvnitř věnce, v ex. nečitelný

2,208 g; 18,75/16,70 mm

25. Julianus II., *Siscia*, AE III, 361–363

Av.: D N IVLIAN[VS NOB C], poprsí Juliana doprava s vousem, oděné

Rv.: [SPES REI-PVBLICAE], císař ve vojenském stojíc vlevo drží globus a kopí, v ex.

ASIS, hvězdička v pravém poli

Lit.: RIC VIII, č. 399

1,381 g; 12,76/13,98 mm

26. ?, AE III, 2. pol. 4. století

Av.: hlava doprava

Rv.: postava (Victoria?)

1,616 g; 16,66/16,84 mm

27. Valentinianus I., AE III, 364–375

Av.: DN VALENTINIANVS PF AVG, poprsí s perlovým diadémem (nezřetelné) doprava

Rv.: GLORIA ROMANORVM, voják drží labarum a vleče zajatce, v ex. nezřetelné T[.]

Lit.: RIC IX, typově č. 16a1 nebo 5a

1,438 g; 16,88/19,06 mm

28. Valentinianus II., AE III, cca 383–388

Av.: DN VALENTINI-ANVS PF AVG, oděné poprsí s diadémem doprava

Rv.: [VICTORIAE AVGGG], dvě Victorie stojící naproti sobě, drží věnec a palmovou ratolest, v ex. nečitelný

1,496 g; 16,86/17,84 mm

29. Constantius II., AE III, 353–355

Av.: AD. DN CONSTANTIVS P F AVG, oděné poprsí s diadémem doprava

Rv.: FEL TEMP REPARATIO, voják vpravo propichuje kopím jezdce, v ex. nečitelný

1,846 g; 14,76/15,50 mm

30. Valentinianus II. (?), AE III, 383–388

Av.: opis nečitelný, hlava s diadémem doprava

Rv.: opis nečitelný, dvě Victorie proti sobě, drží věnec

1,718 g; 12,34/12,43 mm

31. Valentinianus II., AE IV, 383–388

Av.: opis nečitelný, poprsí s perlovým diadémem doprava

Rv.: [GLORIA REI-PVBLICE], táborová věž s bránou

0,979 g; 10,4/10,69 mm

32. Valens, Siscia, AE III, 364–367

Av.: DN VALEN-[S PF] AVG, oděné poprsí císaře s perlovým diadémem doprava

Rv.: [GLORIA RO-M]ANORVM, císař kráčející doprava, pravou rukou vleče zajatce, v levé ruce drží labarum

Lit.: RIC IX, 146, č. 5b

1,715 g; 16,95/16,27 mm; místy zelená patina, odlomený okraj

33. ?, AE III, 364–392

Av.: opis setřelý, poprsí s diadémem doprava

Rv.: [GLORIA ROMANORVM]?, opis setřelý, císař kráčející doprava táhne zajatce, v ruce drží labarum

1,650 g; 17,57/19,43 mm

34. ?, AE III, 364–392

Av.: opis setřelý, poprsí panovníka s diadémem doprava

Rv.: [GLORIA ROMANORVM], opis setřelý, císař kráčející doprava táhne zajatce, v ruce drží labarum

1,664 g; 16,29/17,72 mm

35. ?, AE IV, konec 4. století

Av.: setřelý

Rv.: setřelý

0,787 g (?); 9,67/10,21 mm

III.4. OKRES ZLÍN

BŘEZNICE

85. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **DU.:** Po 378? **U.:** ? **LIT.:** *Skutil 1927, 156; Pochitonov 1955, 290, č. 1304.*

Valens, AE, 364–378
bez bližších informací

FRYŠTÁK

86. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** 1890 při orbě na poli. **DU.:** ? **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Zdá se, že tato mince mohla být zaměněna za původní AV solidus Valentiniana II. (*Červinka 1946, 9; Pochitonov 1955, 286*). **LIT.:** *Červinka 1902, 286; Skutil 1927, 157; Křížek 1941, 11; Červinka 1946, 9; Pochitonov 1955, 286, č. 1289; Nemeškalová-Jiroudková 1962, 6–7, č. 3.*

Valentinianus I., Siscia, AE centenionalis, 364–375
Av.: DNVALENTINI ANVSPFAVG, poprsí s diadémem a draperií doprava
Rv.: SECVRITAS REIPUBLICAE, v levém poli – a v pravém D, okřídlená Victoria jdoucí doleva, ve zvednuté pravici věnec, v levici palmu, v ex. ASISC
Lit.: Cohen VIII 92, 37 var.
2,2 g; 17/18,5 mm; 2 h

RUDIMOV

87. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: Lokalita „Spálice“. **NO.:** Roku 1958 při archeologickém výzkumu. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** Při výzkumu objeven hrob, ve kterém se nacházel železný nůž a mince. **LIT.:** *Staňa 1958, 97–98; Videman – Paukert 2009, 466, č. 227.*

Uhry, Štěpán I., AR denár, 997–1038

IV. MORAVSKOSZLESKÝ KRAJ

IV.1. OKRES BRUNTÁL

HROZOVÁ

88. HROMADNÝ NÁLEZ (4 ks)

LOK.: V červnu 1950 v říčce Hrozové či v jejím okolí. Pochitonov uvádí levý břeh Opavice (?) před splavem. **NO.:** Při zkoumání náplavu říčky. **DU.:** Po 668? **U.:** 1955 v soukr. sb. **LIT.:** *Brenner 1952, 588; Pochitonov 1953, 110, tab. VI: fot. 2–5; Pochitonov 1955, 296–297, č. 1333; Militký 2009, 382, M 38.*

1. Zeugitania, Carthago, Sardinia, AE 18, cca 300–264 BC
17/18 mm; špatně zachovalá

2. Justinus II., Carthago, AE 10 nummi, 565–578
Av.: [D N] IVSTI-NVS [PPA], poprsí Justina II. v brnění s helmou en face.

Rv.: I, V / S vlevo, TI / N[I] vpravo
Lit.: MIB II, 103, No. 79a, Pl. 8:79a.
16/17 mm

3. Heraclius, Carthago, AE 20 nummi, 610/611–611/612

Av.: [D N VRAC]LIO PPAV, korunované poprsí Heraclia en face, držící v pravé ruce globus s křížem.

Rv.: ★X·X v, + nahoře, KRTz v exergu
Lit.: MIB III, 233, No. 234/2, Pl. 17:234/2.
18/19 mm

4. Constans II., Carthago, AE 40 nummi, 641–668

Av.: bez okružního opisu, vlevo je větší poprsí Constance II. s dlouhými vousy, vpravo je menší poprsí Constantina (IV) en face, + nahoře mezi nimi.

Rv.: M, plus monogram nahoře, [KTz] dole, vlevo stojící Heraclius en face, vlevo (mimo pole) stojící Tiberius en face.

Lit.: Podobný jako: MIB III, 252, as No. 199, Pl. 30:199.
16/17 mm

STARÉ MĚSTO

89. HROMADNÝ NÁLEZ? (9 ks)

LOK.: V presbytáři kostela Neposkvrněného početí Panny Marie ve Starém Městě u Bruntálu. **NO.:** 17. 7. 2002 při archeologickém výzkumu ve vrstvě 107 v sondě III. **DU.:** Po 378, pokud mince tvořily původně jeden soubor. Nebo v období středověku jako základová obětina. **U.:** ? **KOM.:** Popis a určení mincí podle J. Militkého (*Kohoutek – Militký 2005*, 409–410). **AK.:** Mince byly rozptýleny volně ve vrstvě. Při výzkumu byla nalezena i bronzová kolínkovitá spona s polokruhovitou záhlavní destičkou (typ Jobst 13C). Spona byla ovšem nalezena až v sekundární poloze při vyvážení hlíny, nemůžeme proto s určitostí říci, že tvořila s mincemi jeden nálezový celek. **LIT.:** *Kohoutek – Militký 2005*, 408–421, obr. 4:1–9.

1. Gallienus, Roma, AE antoninianus, 253–268

Av.: GALL[IENVS A]VG, poprsí Galliena s paprskovitou korunou doprava
Rv.: [LIBERTAS AVG] (?), stojící Libertas (?) doleva, drží dlouhé žezlo a pileus
Lit.: MIR 36, 43–44, Taf. 52:645a (2).
2,728 g; 21,7/19,7 mm; 7,5 h; zelenošedá patina

2. Constantinus I., Roma, AE follis, 330–331

Av.: [CoNSTANTI]-NVS MAX AVG, oděné poprsí Constantina I. s rosetovým diadémem doprava
Rv.: [GLOR-IA EXERC-ITVS], dva stojící vojáci se štíty a kopími proti sobě, mezi nimi dvě standarty, v ex. RBP
Lit.: RIC VII, 366, č. 335.
2,568 g; 16,4/16,8 mm; 5,5 h; zelenohnědá patina

3. Constans, jako Caesar, Cyzikus, AE follis, 336–337

Av.: [FL IVL CONST]ANS NOB C, ověčené oděné poprsí Constance doprava
Rv.: GLOR-IA EXERC-ITVS, dva stojící vojáci se štíty a kopími proti sobě, mezi nimi jedna standarta, v ex. SMKA (nebo ?)
Lit.: RIC VII, 660, č. 142.
1,422 g; 14,6/14,9 mm; 12 h; zelená patina

- 4. Constantius II.**, jako Caesar (324–337), *Alexandria*, AE follis, 335–337
 Av.: FL IVL CON[STANT]IVS [NOB C], ověčené poprsí Constantia II. ve zbroji doprava
 Rv.: [GLOR-IA EXERC-ITVS], dva stojící vojáci se štíty a kopími proti sobě, mezi nimi jedna standart, v ex. [SM]ALA
 Lit.: RIC VII, 712, č. 67.
 0,888 g; 15,5/15,4 mm; 0,5 h; zelená patina, olámaný
- 5. Constantius II.**, *Sirmium*, AE III, 355–361
 Av.: D N CONS[TAN]-TIVS P F AVG, oděné poprsí Constantia II. s perlovým diadémem doprava
 Rv.: SPES REI-PVBLICAE, stojící císař doleva, drží kopí a globus, v ex. ASIRM
 Lit.: RIC VIII, 390, č. 80.
 1,750 g; 17,9/17,0 mm 12h; zelená patina
- 6. Constantius II.**, ?, AE III, 337–361
 Av.: D N CON[STAN-TIVS P F] AVG, oděné poprsí Constantia II. s perlovým diadémem doprava
 Rv.: [S]PES REI-P[VBLICAE], stojící císař doleva, drží kopí a globus, ex. nečitelný
 Lit.: typově: Kankelfitz 1996, 494, č. 20
 2,093 g; 15,1/14,6 mm; 6 h; zelená patina
- 7. Constantius Gallus**, jako Caesar, AE II, 351–354
 Av.: D N FL CL C[ONSTANTIVS NOB CAES], vlevo za hlavou A, oděné poprsí Constantia Galla doprava
 Rv.: [FEL TEMP RE-PARATIO], legionář doleva dobíjí jezdce, ex. nevyražen
 Lit.: typově: Kankelfitz 1996, 503, č. 3.
 4,672 g; 17,9/16,7 mm; 11 h; ořezán; zelená patina
- 8. Valentinianus I.**, ?, AE III, 364–375
 Av.: [D N VALENTI]NIA-NVS P F AV[G], oděné poprsí Valense s perlovým diadémem doprava
 Rv.: [SE]CVRITAS-[REIPVBLICAE], vlevo v poli R, kráčející Viktorie doleva, drží palmovou ratolestí a věnec, ex. nečitelný
 Lit.: typově: Kankelfitz 1996, 510, č. 4.
 1,495 g; 14,9/14,8 mm; 12 h; osekáný okraj; zelená patina
- 9. Valens**, ?, AE III, 364–378
 Av.: [D N VALEN]-S P F AVG, oděné poprsí Valense s perlovým diadémem doprava
 Rv.: SECVRITAS-[REIPVBLICAE], kráčející Viktorie doleva, drží palmovou ratolest a věnec, ex. nečitelný
 Lit.: typově: Kankelfitz 1996, 513, č. 8.
 2,507 g; 17,2/16,8 mm; 12 h; hnědozelená patina

IV.2. OKRES OPAVA

OPAVA-KOMÁROV

90. DEPOT

LOK.: Západně od bývalého soutoku Moravice s Opavou na dohled zaniklého slovanského hradiště. Dva metry při ústí Moravice do Opavy v hloubce 1,80 m. **NO.:** Na podzim roku 1881 při regulaci říčky Moravice. "Stříbrné sošky a mince" našli dělníci pracující na regulaci. Údajně nejprve cca dvě plné lopaty mincí zmizely

v proudu řeky. O původní velikosti tak není nic bližšího známo. **DU.:** Po roce 1002. **U.:** Národní muzeum v Praze, Slezské zemské muzeum v Opavě a zlomek islámské mince v AÚ AV ČR Brno. **AK.:** S nálezem patrně souvisí blízké prstencovité hradisko (Opava-Kylešovice), kdy samotná konstrukce hradby odpovídá spíše piastovskému prostředí a souvisí tak nejspíše s polským živlem v prostoru Slezska (Procházka 2009, 150–152). **KOM.:** Majitel stavební firmy několik stříbrných předmětů od nálezců vykoupil a přes prostředníka je zaslal darem do Muzea království Českého v Praze. Z celého pokladu se podařilo zachránit pouze zlomek. Důležité jsou v tomto kontextu zprávy z roku 1881, dochované v Archivu Národního muzea v Praze. Do dnešních dnů je vedeno v evidenci muzeí 12 celých stříbrných českých a západoevropských mincí a AR plastika beránka. Z dochovaného torza depotu ani z písemných zpráv není jisté, zda poklad obsahoval i zlomky stříbrných artefaktů jako výše uvedené depoty z Kelče a Kojetína-Popůvek. Dále je zde zahrnut jeden zlomek AR islámské mince objevený při arch. výzkumu na lokalitě *Hradisko* v Opavě-Kylešovicích (Novák et al. 2016, 82). Jak ovšem dokládá Polanský (2019, 277–279), je patrně možné obě lokality brát za jednu. Popis a určení českých a západoevropských mincí podle Polanského (2019, 282–290). **LIT.:** Radoměřský 1956, 54, č. 1653; Michnová et al. 2010, 98–126; Novák et al. 2016, 82; Polanský 2019, 277–296.

1. Islámská složka je dochovaná pouze jedním zlomkem AR dirhamu vyraženého būjovským panovníkem **Rukn ad-Dawla** roku 955, který byl nalezen při archeologickém výzkumu na *Hradisku*.

2. Nemincovní složku v nálezů reprezentuje plastika AR „býčka“ s řetízky a přívěsky.

3. Neznámý počet českých a západoevropských mincí doplňuje 12 mincí, o kterých máme bližší údaje, z toho 6 kusů popisuje Polanský (2019, 282–290):

1. Čechy, Boleslav I., Praha, AR denár, 962/5 cca 970

Av.: v perlovci rovnoramenný kříž s devíti body (0-3-3-3) v úhlech; vnější obvod - perlovec; opis BOLEZLAVDVX

Rv.: kaplice s PER pod lomenicí; opis PRA'GVDIATLVS

Lit.: Cach 3; Hahn BM 5

1,179 g; 20,74/20,45 mm; 0,5 h; místy nedoražené opisy, 1 zásek na líci - cca na 2 h

RFA: Cu 4,75 %, Zn <0,3 %, Au 0,35 %, Pb 0,74 %, Bi <0,1 % Ag 94,03 %, Sn <0,1 %

2. Bavorsy, Jindřich II., Řezno, AR denár 985–995

Av.: v perlovci rovnoramenný kříž s kroužkem – bodem – ničím – bodem v úhlech; vnější obvod – perlovec; opis +NI•VHVSVI

Rv.: kaplice s MAO pod lomenicí; vnější obvod – perlovec; opis IRIII•••RHIIVSA

Lit.: Hahn SC 22 f 1.3 + 77.

1,616 g; 22,79/23,03 mm; 5 h; líc excentrický k 7,5 h, záseky 2/6

RFA: Cu 4,02 %, Zn <0,3 %, Au 0,28 %, Pb 0,73 %, Bi <0,1 %, Ag 94,67 %, Sn <0,1 %

3. Švábsko, Ota III., Štrasburk, AR denár, 983–1002

Av.: ve vroubkovaném obvodku rovnoramenný kříž s liliovitými zakončeními ramen; vnější obvod vroubkovaný; opis +.OTTO[??]AIP

Rv.: ve vroubkovaném obvodku štrasburská kaplička; opis [??]NTI[??]

Lit.: Dannenberg 910 var.

0,995 g; 16,85/16,91 mm; 3 h; zprohýbaný, nedoražené opisy, rub špatně čitelný, záseky 3/1

RFA: Cu 4,64 %, Zn <0,3 %, Au 0,22 %, Pb 0,67 %, Bi <0,1%, Ag 94,33%, Sn <0,1 %

4. Sasko, Ota a Adelheida, Goslar (?), AR denár, po roce 983

Av.: ve vnitřním, částečně jemně vroubkovaném, částečně hladkém kruhu rovnoramenný kříž s D – O – D – O v úhlech; u prvního písmene O jedna tečka a u druhého O dvě tečky; obvod jemně vroubkovaný; opis +D'IGR'A+R[?X]

Rv.: v hladkém kruhu kaplička s částečně (pouze na bocích stavby) zřetelnými příčnými břevny, uprostřed bod; obvod jemně vroubkovaný; opis A[??]AH[LHT]

Lit.: Hatz III.6h.

1,43 g; 19,10/19,02 mm; 11 h; ražba rubu je mírně excentrická k 9 hodinám, nedoražený, záseky 4/0

RFA: Cu 5,45 %, Zn <0,3 %, Au 0,47 %, Pb 0,32 %, Bi 0,48 %, Ag 93,20 %; Sn <0,1 %

5. Sasko, Ota a Adelheida, Goslar (?), AR denár, po roce 983

Av.: ve vnitřním hladkém kruhu rovnoramenný kříž s O – O – D – D v úhlech; uvnitř obou písmen O tečky; obvod hladký; opis +[?]IGR'A+R[EX] [ve třech hořejších úhlech písmene X po jednom bodu]

Rv.: v hladkém kruhu kaplička se třemi příčnými břevny, uprostřed bod; obvod hladký; opis: ATEAHLHT

Lit.: Hatz III.7b

1,351 g; 18,90/18,74 mm; 8 h; ražba aversu je mírně excentrická ke 12 hodinám

RFA: Cu 5,04 %, Zn <0,3 %, Au 0,15 %, Pb 0,52 %, Bi <0,1 %, Ag 94,20 %, Sn <0,1 %

6. Sasko, Otto a Adelheida (?), mincovna (?), AR denár – následná ražba

Av.: ve vnitřním hladkém, jemně vroubkovaném kruhu rovnoramenný kříž s O – D – O – D v úhlech; obvod hladký; opis korumpovaný.

Rv.: v hladkém vnitřním kruhu kaplička vykreslená jednoduchou linií, bez vnitřního krovu, s pouze naznačenými svislými břevny; obvod hladký; opis korumpovaný.

Lit.: Hatz V, vnější tvar střechy jako 2f3 (ovšem bez vnitřního naznačeného krovu), uvnitř budovy pouze naznačená svislá břevna jako u denárů skupiny III.11b

1,560 (0,855+0,705) g; 20,98/ 20,72 mm; 1 h; mince je v polovině prasklá, na lící straně má řadu rýh a oboustranně nese několik záseků 2/2

RFA: Cu 3,91 %, Zn 0,60 %, Au 0,56 %, Pb 0,95 %, Bi 0,11 %, Ag 93,53 %, Sn 0,34 %

7.–9. Jindřich II., AR denár

10. Adelheida, bába Otty III., AR denár, 991–995

11. císař Jindřich II., AR denár, 1002–1024

12. Sasko, AR denár, 11. století

IV.3. OKRES NOVÝ JIČÍN

HUKOVICE

91. HROMADNÝ NÁLEZ/OJEDINĚLÉ NÁLEZY? (2 ks)

LOK.: Lapač (hostinec - samota), na SZ straně Burgbergu. **NO.:** 1879 vyoráno na poli. **DU.:** Po 375? **U.:** ? **LIT.:** *Pochitonov 1955, 286, č. 1287.*

1. Crispus, AE malý, † 326
bez bližších informací

2. Valentinianus I., AE malý, 364–375
bez bližších informací

NOVÝ JIČÍN-KOJETÍN

92. HROMADNÝ NÁLEZ (32 ks)

LOK.: Na katastru původně samostatné obce Kojetín. **NO.:** Roku 1930 v obci (dnešní městská část Nového Jičína). **DU.:** Po 383? **U.:** 1975 v Muzeu Nového Jičína. **AK.:** Mince původně uloženy v hliněné nádobce, která se ovšem nedochovala. **KOM.:** Určení a popis mincí podle Nemeškalové-Jiroudkové (1975, 45–47). **LIT.:** *Nemeškalová-Jiroudková 1975, 45–47.*

1. Gallienus pro: Salonina, Roma, antoninianus, 257–258
Lit.: RIC V, část I., 111, č. 29
bez bližších informací

2. Claudius II., antoninianus, 268–270
Av.: . . . LAVDIVS AVG, hlava císaře s paprskovitou korunou doprava
Rv.: . . . AVG, stojící postava
bez bližších informací

3. Constantinus I., *Roma*, AE centenionalis, 321
Lit.: RIC VII, 320, č. 232
bez bližších informací

4. Constantinus I., *Ticinum*, AE centenionalis, 325
Lit.: RIC VII, 382, č. 174
bez bližších informací

5. Constantinus I., *Siscia*, AE centenionalis, 330–333
Lit.: RIC VII, 453, č. 219
bez bližších informací

6. Constantinus I., AE centenionalis, 306–337
Lit.: Cohen VII, 281, č. 454
bez bližších informací

7. Constantinus II., *Siscia*, AE centenionalis, 330–333
Lit.: RIC VII, 453, č. 220
bez bližších informací

8. Constantius II., *Siscia*, AE centenionalis, 323–360
Lit.: Cohen VII, 447, č. 45
bez bližších informací

9. Constantius II., *Siscia*, AE centenionalis, 323–360
Lit.: Cohen VII, 445, č. 33
bez bližších informací

10. Constantius II., *Thessalonica* (?), AE centenionalis, 323–360
Lit.: Cohen VII, 455, č. 100
bez bližších informací

- 11. Constantius Gallus, Aquilea, AE centenionalis, 351–354**
Lit.: Cohen VIII, 32, č. 10
bez bližších informací
- 12. Constans I., AE centenionalis, 333–350**
Lit.: Cohen VII, 431, č. 176
bez bližších informací
- 13. Constans I., Siscia, AE centenionalis, 333–350**
Lit.: Cohen VII, 408, č. 22
bez bližších informací
- 14. Constans I., Siscia, AE půlcentenionalis, 333–350**
Lit.: RIC VII, 460, č. 264
bez bližších informací
- 15. Julianus II. Apostata, AE centenionalis, 355–363**
Lit.: Cohen VIII, 45, č. 12
bez bližších informací
- 16. Valentinianus I., AE centenionalis, 364–375**
Lit.: Cohen VIII, 92, č. 37 (pravděpodobně)
špatně zachovalý
- 17. Valens, AE centenionalis, 364–378**
Lit.: Cohen VIII, 103, č. 11
bez bližších informací
- 18. Valens, AE centenionalis, 364–378**
Lit.: Cohen VIII, 110, č. 47
bez bližších informací
- 19. Valens, Siscia, AE centenionalis, 364–378**
Lit.: Cohen VIII, 110, č. 47
bez bližších informací
- 20. Gratianus, Thessalonica, AE centenionalis, 375–383**
Lit.: Cohen VIII, 129, č. 23
bez bližších informací
- 21. Gratianus, maiorina, 375–383**
Lit.: Cohen VIII, 126, č. 9
bez bližších informací
- 22. ráz Constantinovců, AE centenionalis**
Av.: legenda nečitelná, císařovo poprsí v plášti, s diadémem doprava
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci proti sobě, mezi nimi dva vojenské odznaky
bez bližších informací
- 23. ráz Constantinovců, AE půlcentenionalis**
Av.: legenda nečitelná, císařovo poprsí v plášti, s diadémem doprava
Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojáci proti sobě, mezi nimi vojenský odznak
bez bližších informací
- 24. ?, Alexandria, billonová tetrachma, 2. pol. 3. st.**

Av.: legenda nečitelná, císařovo poprsí vpravo
Rv.: ženská postava sedící vlevo
bez bližších informací

25. ?, AE antoninianus, 3. st. (?)

Av.: legenda nečitelná, císařovo poprsí s paprskovitou korunou vpravo
Rv.: CONCORDIA MILITVM, dvě postavy stojící proti sobě
bez bližších informací

26. ?, AE centenionalis, 4. st.

Av.: legenda nečitelná, císařovo poprsí v krunyři, v plášti a s diadémem vpravo
Rv.: FEL TEMP REPARATIO, voják vrhající kopí na nepřítele padajícího s koněm
bez bližších informací

27.–32. bez bližších informací

STARÝ JIČÍN

93. HROMADNÝ NÁLEZ (8 ks?)

LOK.: Na vrchu ve zřícenině hradu. **NO.:** Asi roku 1854 při kopání ve zřícenině hradu. **DU.:** ? **U.:** 1955 v Muzeu Nového Jičína (v bývalé Maškově sbírce). **KOM.:** Není znám přesný počet původně nalezených mincí. Knies (1893, 690) uvádí, že na kopci bylo nalezeno 8 mincí, z nichž dvě byly stříbrné, ovšem v další literatuře je řeč jen o jedné stříbrné minci. Stumpf (1927, 20) píše, že mu údajně ze stejné lokality přinesl a určil S. Weigel ještě tři další AE mince (Antoninus Pius, Traianus, Caracalla). Brandl (1892, 87) a Červinka (1893, 69) se v obecnosti zmiňují o objevení mincí ražených ve 4. století, které byly nalezeny v místech hradu, jejich zprávy se patrně týkají stejného nálezů jako ostatní, ovšem Pochitonov (1955) uvádí dva mincovní soubory ze Starého Jičína (č. 1296 a č. 1318), patrně se však jedná o jeden nálezový soubor. **LIT.:** *Brandl 1892, 87; Červinka 1893, 69; Maška 1893, 70; Knies 1893, 690; Maška 1898, 40; Červinka 1902, 287; Rzehak 1918, 268; Stumpf 1927, 20; Skutil 1927, 130, 151, 155, 157; Pochitonov 1955, 288, č. 1296 a č. 1318.*

1. Hadrianus, AR denarius, 117–138
bez bližších informací

2. Trebonianus Gallus, AE, 251–253
bez bližších informací

3. Constantinus I., AE, 306–337
bez bližších informací

4. Constantinus I., AE, 306–337
bez bližších informací

5. Constantinus I., AE, 306–337
bez bližších informací

6. Valens, AE, 364–378
bez bližších informací

7. ?, AE mince

blíže neurčená, otřelá

8. ?, AE mince

blíže neurčená, otřelá

IV.4. OKRES FRÝDEK-MÍSTEK

FRÝDEK

94. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **DU.:** ? **U.:** 1955 v soukr. sb. **LIT.:** *Pochitonov 1955, 294, č. 1320a.*

Honorius, AE medailon, 395–423

bez bližších informací

HUKVALDY

95. HROMADNÝ NÁLEZ? (známy 3 ks)

LOK.: Mince nalezeny na polích hradního vrchu. **NO.:** Roku 1875. **DU.:** Po 375? **U.:** 1955 v soukr. sb. (sbírka S. Weigla?). **KOM.:** Brandl (1892, 86) uvádí, že pod hradem byly nalezeny římské mince z 2., 3. a 4. století. Červinka (1946, 1) se domnívá, že mince pocházejí ze středověkých hradních sbírek a mělo se jednat o „suvenýry“ z cest do Itálie či Palestiny. Maška (1898, 40) konkrétněji jmenuje tři mince (viz níže). Červinka (1893, 69) a Skutil (1927, 147) uvádí, že mince byly nalezeny roku 1874, ale odvolávají se na Brandla, tudíž se zdá pravděpodobnější rok nálezů 1875. Stumpf (1927, 21) upřesňuje místo nálezů a uvádí, že mince se nacházely ve sbírce St. Weigla. Bohužel máme o tomto nálezů pouze kusé informace, ovšem v porovnání s ostatními obdobnými nálezů je pravděpodobné, že se původně mohlo jednat o větší ucelený soubor mincí (poklad?). **LIT.:** *Brandl 1892, 86; Červinka 1893, 69; Knies 1893, 694; Maška 1898, 40; Červinka 1902, 286; Rzehak 1918, 267; Skutil 1927, 147, 152, 155, 158; Stumpf 1927, 21; Červinka 1946, 1; Pochitonov 1955, 285, č. 1283.*

1. **Probus**, AE malý, 276–282

bez bližších informací

2. **Crispus**, AE malý, † 326

bez bližších informací

3. **Valentinianus I.**, AE malý, 364–375

bez bližších informací

4.–?. Blíže neznámé římské mince z 2. až 4. století

KOMORNÍ LHOTKA

96. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Na poli J. Struhala, v trati „Na Polenínách“. **NO.:** V dubnu 1933. **DU.:** ? **U.:** 1955 v soukr. sb. **LIT.:** *Nakládal 1933, 68; Karger 1934, 31–32, Abb. 1;*

Pochitonov 1955, 286, 1290; Nemeškalová-Jiroudková 1962, 6; Militký 2004, 512, 514, tab. 4. M 15.

Valentinianus I., *Nicomedia*, AV solidus, 364–375

Av.: D N VALENTINI–ANVS P F AVG, poprsí císaře s perlovým diadémem a pláštěm doprava

Rv.: RESTITVTOR REIPVBLICAE, císař stojící en face s hlavou otočenou doprava, v pravé ruce držíci labarum, v levé Victorii na globu, v ex. SMNO

Lit.: RIC IX, 2a.

5,07 g; 21,5/21,0 mm; s ouškem

Pozn.: *Popis mince podle Karger 1934, 31–32, Abb. 1.*

NÁVSÍ

97. HROMADNÝ NÁLEZ (11 ks)

LOK.: Při vjezdu do stanice Návsí-Jablunkov. **NO.:** 1915 za neznámých okolností.

DU.: Po 378? **U.:** 1955 v muzeu v Polském Těšíně. **KOM.:** Mince Valense možná pochází z Malých Koňžic v Polsku (*Pochitonov 1955, 288*). **LIT.:** *Pochitonov 1955, 288, č. 1297a.*

1. Antoninus Pius, AE as, 138–161

nečitelný

2. Alexander Severus, AE, 222–235

nečitelný

3. Gallienus pro: Salonina, AE antoninianus, † 268?

Lit.: Cohen 60

bez bližších informací

4. Florianus, AE antoninianus, 276

Lit.: Cohen 70

bez bližších informací

5. Constantinus I., AE malý, 306–337

Lit.: Cohen 129 (var.?)

bez bližších informací

6. Constantius II., AE malý, 337–361

Lit.: Cohen 169

bez bližších informací

7. Constantius II., AE malý, 337–361

Lit.: Cohen 33

bez bližších informací

8. Constantius II. (?), AE, 337–361

Lit.: Cohen 92

otřelý

9. Constantius Gallus, AE malý, 351–354

Lit.: Cohen 36

bez bližších informací

10. mince Constantinovců, AE
otřelý

11. Valens, AE malý, 364–378
Lit.: Cohen 11
bez bližších informací

IV.5. OKRES KARVINÁ

BEZ NÁLEZŮ

IV.6. OKRES OSTRAVA-MĚSTO

BEZ NÁLEZŮ

V. KRAJ VYSOČINA

V.1. OKRES TŘEBÍČ

ZAŠOVICE

98. HROMADNÝ NÁLEZ (6 ks?)

LOK.: Na panství Brtnice. **NO.:** 1782 při orání nebo pod pařezem. **DU.:** Po 565? **U.:** 2009 v MZM uloženy dvě blíže určené mince Justiniana I. (inv. č. 6,491 a inv. č. 6,492). **KOM.:** Ve starší literatuře kolují informace, že zde mohlo dojít k nálezu dvou zlatých depotů, ale nejspíše se jednalo o jeden, jak uvádí Pochitonov (1955, 296). Částečně je znám i osud dalších mincí z tohoto depotu, byly rozprodány židovi (Nemeškalová-Jiroudková 1962, 6). Popis a určení mincí podle Militkého (2009, 379–380). **LIT.:** *Steinbach 1786, 459; Brandl 1892, 97; Červinka 1893, 70; týž 1895, 206; Richly 1899, 87; týž 1900, 56; Červinka 1902, 292; Dvorský 1906, 18; Skutil 1927, 162; Franz 1929, 55; Skutil 1941, 43–44; Němeček 1950, 241; Radoměřský 1953, 110; Pochitonov 1955, 295–296, č. 1327, č. 1329; Nemeškalová-Jiroudková 1962, 6, č. 3; Militký 2004, 519, tab. 6:M23/1–6, fototab 3:2–3; Militký 2009, 379–380.*

1. Zeno, AV solidus, 474–491
bez bližších informací

2. Zeno, AV solidus, 474–491
bez bližších informací

3. Anastasius I., AV solidus, 491–518
bez bližších informací

4. Justinianus I., AV solidus, 527–565
bez bližších informací

5. Justinianus I., Constantinopolis, AV solidus, 527–537
Av.: D N IVSTINI-ANVS P P AV, poprsí Justiniana I. v brnění a helmě en face, držící kopí přes své pravé rameno

Rv.: VICTORI-A AVCCC Θ, CONOB v exergu, stojící anděl en face, držící dlouhý kříž v pravé ruce a globus s křížem v levé ruce, v pravém poli ★.
Lit.: BMC B, 26, No. 5, Pl. IV:5.
4,495 g; 21,4/21,3 mm; 6h
Cu 0,2 %; Au 98,7 %; Ag 1,1 %

6. Justinianus I., Constantinopolis, Av solidus, 537–542
Av.: D N IVSTINI-ANVS P P AVC, poprsí Justiniana I. v brnění a helmě en face, držící globus s křížem v pravé ruce
Rv.: VICTORI-A AVCCC Ε, CONOB v exergu, anděl stojící en face, držící dlouhý kříž v pravé ruce a globus s křížem v levé ruce, v pravém poli ★.
Lit.: BMC B, 27, No. 14.
4,469 g; 21,4/20,3 mm; 5,5 h; mírně ohnutá
Cu 0,2 %; Au 98,8 %; Ag 1,0 %

VI. MORAVA

99. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před 2. světovou válkou za neznámých okolností. **DU.:** ? **U.:** 1986 v MZM (inv. č. A 215). **LIT.:** *Sejbal ml. 1986, 98, obr. 3; Militký 2004, 514, tab. 4 M 17, fototab. 2:13.*

Valentinianus I., Treveri, AV solidus, 367–375
Av.: DNVALENTINI-ANVSPFAVG, poprsí císaře s draperií a rozetovým diadémem doprava
Rv.: VICTOR-IAAVG, sedící císaři vedle sebe, nad nimi okřídlená Victoria, dole mezi nimi palmová ratolest, v ex. T(R . .)
Lit.: RIC IX, č. 17
4,209 g; 20,8 mm; 7 h; na 1 h proražen otvor

100. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Oblast dolní Moravy. **NO.:** Před 1946 za neznámých okolností. **DU.:** Po 573? **U.:** V MZM, numismatické oddělení (inv. č. 200, 111). **LIT.:** *Militký 2009, 381, M 33.*

Justinus II., Nicomedia, AE 20 nummi, 572–573
Av.: legenda nečitelná, sedící Justinus II. a Sofía en face.
Rv.: K, nahoře +, A / N / N / O vlevo, ζ / II vpravo, NI dole
Lit.: MIB II, 98, No. 47a/J. 8, as Tab. 5:47a.
6,112 g; 22,3/22,2 mm; 11,5 h; bez patiny

101. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Na jižní Moravě v okolí Novomlýnských nádrží. **NO.:** Na podzim roku 2003 s pomocí detektoru kovů. **DU.:** Během 6. století? **U.:** ? **LIT.:** *Militký 2009, 281, M 35.*

? AV solidus, 6. století
bez bližších informací

102. HROMADNÝ NÁLEZ? (4 ks)

LOK.: „Necelé 2 km od významného moravského hradiště“ (Videman 2018, 226). Bohužel bez bližších informací. **NO.:** S pomocí detektoru kovů na malé ploše za neznámých okolností. **DU.:** ? **U.:** 2018 v soukr. sb. **AK.:** Videman (2018, 226) uvádí, že přibližně na témže místě byl nalezen „klasický“ denár typu Cach 123 a další obol, typ Cach 170. **LIT.:** Videman 2018, 225–226, M 25.

1. Čechy, Boleslav II., denár, 972–999

Lit.: Cach 1970, 124var

2. Morava?, anonymní denár, 90. léta 10. století

Lit.: Cach 1970, 99

3. Morava?, anonymní denár, 90. léta 10. století

Lit.: Cach 1970, 100

odlomená 1/3 mince

4. Morava?, anonymní obol neznámého typu, 90. léta 10. století

Lit.: podobné Cach 1970 ruka/kaplice

Poř. č.	Lokalita	Složení	Nejmladší známý panovník	Chronologické rozpětí známé části HN
1	Brno-Staňkova ulice (1.)	AE? (26?)	Arcadius	141-395/408
2	Brno-Koliště (2.)	B (1) + AE (19) + ? (?)	Valens	253/268-364/378
3	Brno-Orlí ulice (3.)	AE (50)	Gratianus	268/270-375/383
4	Lednice (21.)	AE (35)	Valens	138/161 (?) -364/378
5	Hroznová Lhota (31a.)	AV (1) + AE (41) + ? (18?)	Theodosius II.	69/79-408/450
6	Strážnice/Petrov I. (40a.)	AE (22)	Valentinianus II./Honorius (?)	98/117-388/395
7	Strážnice/Petrov I. (40b.)	AR (1) + AE (181)	Honorius	2./1. st. př. n. l.-5./6. stol. (?)
8	Strážnice/Petrov I. (40c.)	AE (128)	Constantinus I.	317/320-334/335
9	Slavkov u Brna (47a.)	AV (2?)	Maïoranus	408/450-457/461
10	Vícemilice? (48a.)	AR (4) + B (1) + AE (20)	Byzanc - neurčený	88 př. n. l.-5./6. stol.
11	Cholina (56a.)	AR (?) + AE (38?)	Gratianus	175-375/383
12	Cholina (56b.)	AE (13)	?	4. století
13	Olomouc-Slavonín (61a.)	AE (20)	Valentinianus I.	364/375
14	Kralice na Hané (65.)	AV (1) + AR (2) + AE (6)	Gratianus	103/111-375/383
15	Přerov-okolí (71a.)	AE (6) + ? (?)	Gratianus	253/268-375/383
16	Přerov-okolí (71b.)	AR (1) + AE (27)	Valentinianus II.	222-378/383
17	Chropyně (72.)	AR (1) + AE (17)	Gratianus	103 př. n. l.-375/383
18	Staré Město-UH (80a.)	AE (4)	Valens	218/222-364/378
19	Uherský Brod (82.)	AE (3)	Gratianus	141-375/383
20	Zubří-Dropávka (84.)	AR (1) + AE (34)	Valentinianus II.	119/122-383/388
21	Hrozová (88.)	AE (4)	Constans II.	300/264 př. n. l.-641/668
22	Staré Město-B (89.)	AE (9)	Valens	253/268-364/378
23	Nový Jičín-Kojetín (92.)	AE (32)	Gratianus	257/258-375/383
24	Starý Jičín (93.)	AR (1) + AE (7) + ? (?)	Valens	117/138-364/378
25	Hukvaldy (95.)	AE (3) + ? (?)	Valentinianus I.	276/282-364/375
26	Návší (97.)	AE (11)	Valens	138/161-364/378
27	Zašovice (98.)	AV (6 + ?)	Justinianus I.	474/491-537/542
28	Zálesí (53.)	AR (4)	Jindřich II. (?)	948-976
29	Morava (102.)	AR (4)	Boleslav II.	972/999
30	Kojetín-Popůvky (68.)	AR (282) + AR šperky	Berhnard I.; Widerold	775-999 (?)
31	Kelč (83.)	AR (2022 + ?) + AR šperky	Štěpán I.	98/117-997/1038 (?)
32	Opava-Komárov (90.)	AR (?) + AR šperky	Jindřich II.	955-1002/1024
33	Uherské Hradiště (81b.)	AR (?)	Štěpán I.	1038?
34	Vysočany (52.)	AR (26)	Štěpán I.	1038?

Tab. 1. Hromadné nálezy mincí nalezené na vymezeném území.

Panovník	pro:	Celkem mincí	Materiál					Mincovna																
			AV	AR	AE	BI	?	Ro	Sis	An	Lu	Th	Aq	Cy	Ni	Sir	Ti	Ar	Co	He	Tr	Al	Lo	
Quintus Thermus		1		1																				
Vespasianus		1			1																			
Traianus		1			1			1																
Hadrianus		2		1	1			1																
Antoninus Pius		4			3		1																	
Marcus Aurelius		2			2																			
Commodus		1			1																			
Elagabalus		1			1																			
Alexander Severus		3		1	2			1																
Gordianus III.		1		1				1																
Trebonianus Gallus		1			1																			
Gallienus		11			7		4	2																
Claudius II.		10			3	1	6	1																
Tetricus I.		1			1																			
Aurelianus		9			9			1																
Florianus		1			1																			
Probus		2			1		1																	
Maximianus Herculius		3			1		2																	
Licinius I.		2			2				1	1														
Constantinus I.		60			59		1	3	11		2	11	1	1	1		1	1	3	2	1			
	Cons.	16			15		1	1	3			4	1						1	1				
	Roma	28			28				10		1	7	1	1	1				1	3				
Crispus		4			4				1															1
Constantinus II.		29			28		1	1	9		1	14								1				
Constantius II.		76			76				23	1		10		2	1	3			2	3		1		
Constans I.		27			26		1		5			4		1										
Constantius Gallus		9			9								2			2								
ráz Constantinovců		31			31																			
Julianus II.		5			5				1							2								
Valentinianus I.		11			10		1		3															
Valens		15			14		1		4				1		1									
Gratianus		7			6		1		2			1												
Valentinianus II.		4			4							1												
Arcadius		1					1																	
Přelom 4./5. století		3			3								1											
Theodosius II.		2	1		1																			
Maorianus		1	1																					
barbarská napodob.?		3			3																			
?		117			54	1	62																	
Celkem		506	2	4	414	2	84	13	73	2	4	52	7	5	4	7	1	1	7	10	1	1	1	1

Tab. 2. Celkový přehled vyhodnocení depotů mincí uložených do země na konci 4. až 1. polovině 5. století. Použité zkratky: AV = zlato; AR = stříbro; AE = měď a její slitiny; BI = billon; Ro = Roma; Sis = Siscia; An = Antiochia; Lu = Lugdunum; Th = Thessalonica; Aq = Aquileia; Cy = Cyzicus; Ni = Nicomedia; Sir = Sirmium; Ti = Ticinum; Ar = Arelate; Co = Constantinopolis; He = Heraclea; Tr = Treveri; Al = Alexandria; Lo = Londinium.

Poř.	Lokalita	Nálezový kontext	Datace	ks	Nominál	Panovník	Mincovny
1	Mušov (10a.)	ON	476-491	1	AV solidus	Zeno	Constantinopolis
2	Strachotín (25.)	ON	441-450	1	AV tremissis	Aelia Pulcheria	Constantinopolis
3	Bohuslavice (28.)	ON	před 626?	1	AV solidus	Heraclius-barb. napod.	?
4	Hroznová Lhota (31a.)	HN	?	1	?	?	?
5	Lužice (33.)	ON	492?-507	2	AV solidus	Anastasius I.	Constantinopolis
			527-565		AV tremissis	Justinianus I.	Constantinopolis
6	Mikulčice (34a.)	ON	856-867	1	AV solidus	Michael III.	Constantinopolis
7	Tasov (42.)	ON	367-375	1	AV solidus	Gratianus	Antiochia
8	Slavkov u Brna (47a.)	HN	408-461	2+?	AV solidus	Theodosius II.	?
					AV solidus	Maioranus	?
9	Slavkov u Brna (47b.)	ON	426-430	1	AV solidus	Valentinianus III.	Ravenna
10	Kralice na Hané (65.)	ON	383	1	?	?	?
11	Kroměříž (73a.)	ON	527-560	1	AV solidus	Justinianus I.	?
12	Lhota u Pačlavic (74.)	ON	364-375	1	AV solidus	Valentinianus I.	?
13	Osvětimany (79.)	ON	830-840	1	AV solidus	Theofilos I.	Constantinopolis
14	Uherské Hradiště (81a.)	ON	2. pol. 8. století	1	Falzum	Arábie	?
15	Komorní Lhotka (96.)	ON	364-375	1	AV solidus	Valentinianus I.	Nicomedia
16	Zašovice (98.)	HN	474-542	6+?	AV solidus	Zeno	?
					AV solidus	Zeno	?
					AV solidus	Anastasius I.	?
					AV solidus	Justinianus I.	?
					AV solidus	Justinianus I.	Constantinopolis
					AV solidus	Justinianus I.	Constantinopolis
17	Morava (99.)	ON	367-375	1	AV solidus	Valentinianus I.	Treveri
18	Morava (101.)	ON	6. století	1	AV solidus	?	?

Tab. 3. Celkový přehled zlatých mincí nalezených na vymezeném území a zahrnutých do práce (ON = ojedinělý nález; HN = hromadný nález).

Poř.	Lokalita	AV	AR	Datace uložení	Nominál	Panovník
1	Strachotín (25.)	1		441-450	AV tremissis	Aelia Pulcheria
2	Lužice (33.)	1		492?-507	AV solidus	Anastasius I.
		1		527-565	AV tremissis	Justinianus I.
3	Osvětimany (79.)?	1		830-840	AV solidus	Theofilos I.
4	Mikulčice (34a.)	1		856-867	AV solidus	Michael III.
5	Mikulčice (34b.)?		1	888-889?/915	AR dlouhý denár	Berengar I.
6	Brno-Ivanovice (5.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
7	Jiřkovice (8.)		3	997-1038	AR denár	Štěpán I.
8	Modřice (9.)		3	997-1038	AR denár	Štěpán I.
9	Pohořelice-Nová Ves (11.)		1	poč. 11. století	AR denár	Bavorsko (?)
10	Šlapanice (12.)		2	997-1038	AR denár	Štěpán I.
			2	1034-1055	AR denár	Břetislav I.
11	Dolní Věstonice (16.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
12	Přítluky (22b.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
13	Velké Hostěrádky (26.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
14	Hodonín (30.)		3	997-1038	AR denár	Štěpán I.
15	Josefov (32.)		1-?	997-1038	AR denár	Štěpán I.
16	Mikulčice (34c.)		2	997-1038	AR denár	Štěpán I.
17	Prušánky (36.)		8	997-1038	AR denár	Štěpán I.
18	Holubice (45.)		7	997-1038	AR denár	Štěpán I.
			1	1034-1055	AR denár	Břetislav I.
19	Vícemilice (48b.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
			2	1034-1055	AR denár	Břetislav I.
20	Znojmo (54b.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
21	Olomouc-Slavonín (61d.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
22	Šelešovice (76.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
23	Zborovice (77.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
24	Rudimov (87.)		1	997-1038	AR denár	Štěpán I.
25	Držovice		1	před 1034	AR denár	Břetislav I.
26	Předmostí		1	před 1034	AR denár	Břetislav I.
27	Holásky		1	1034-1055	AR denár	Břetislav I.
28	Prostějov-Třebízského ulice		2	1034-1055	AR denár	Břetislav I.
29	Přízřenice		1	1034-1055	AR denár	Břetislav I.
30	Olomouc-Slavonín*		1	před 1050	AR denár	Břetislav I.

Tab. 4. Celkový přehled zjištěných mincí uložených v hrobě. *O této minci máme jen velice skromné informace (Wihoda 2006, 64; Bém et al. 2001,65).

Poř.	Lokalita	Druh nálezů 1	Druh nálezů 2	AV	AR	Datace mince	Nominál	Provenience	Panovník	Mincovny ON
1	Uherské Hradiště (81a.)	ON	sídlíštní	1		2. pol. 8. st.	Falzum AV mince	Arábie	?	?
2	Osvětimany (79.)	ON	sídl./hrob?	1		830/831-840	Av solidus	Byzanc	Theofilos I.	Constantinopolis
3	Mikulčice (34a.)	ON	sídl./hrob?	1		856-867	Av solidus	Byzanc	Michael III.	Constantinopolis
4	Mikulčice (34b.)	ON	sídlíštní		1	894/895-899	AR dlouhý denár	Lombardie	Lambert I.	Milano/Pavia?
5		ON	sídlíštní		1	894/895-899	AR dlouhý denár	Lombardie	Lambert I.	Milano/Pavia?
6		ON	sídl./hrob?		1	888/889-915	AR dlouhý denár	Lombardie	Berengar I.	Milano/Pavia?
7	Staré Město u UH (80b.)	ON	sídlíštní		1	886-912	AE follis	Byzanc	Leo VI.	?

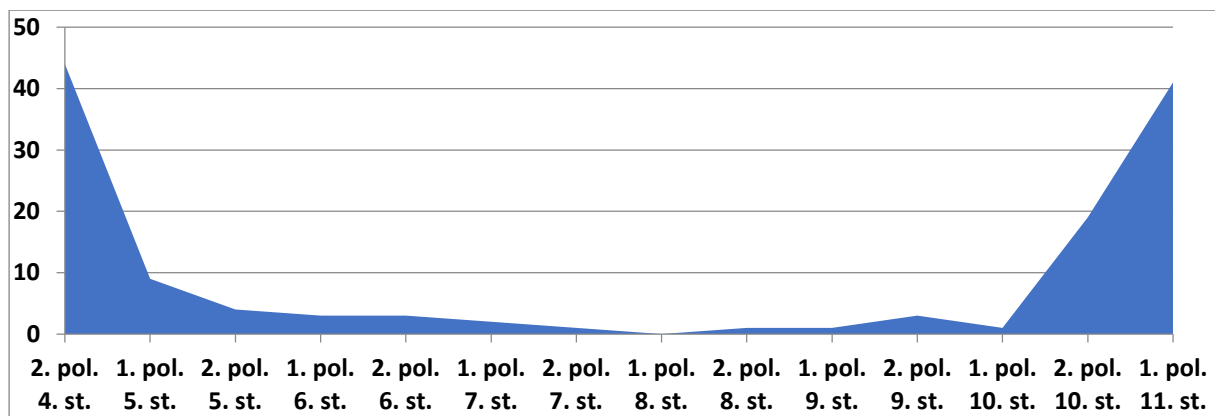
Tab. 5. Přehledová tabulka mincovních nálezů 8. až přelomu 9./10. století. Mince byly uloženy do země patrně za doby existence Velké Moravy.

Poř.	Lokalita	Druh nálezů 1	Druh nálezů 2	AR	AE	Datace	Nominál	Provenience	Panovník	Mincovna
1	Brno-Líšeň (6a.)	ON	sídlíštní	11		972-999	AR denáry a oboly	Čechy	doba Boleslava II.	Praha, Regensburg
2	Velatice (14.)	ON	sídlíštní	1		70. léta 10. st.	AR denár	Čechy	Boleslav II.	
3	Kostice-Zadní Hrád (20a.)	ON	sídlíštní	2		955-976	AR denár	Bavory/Čechy?	Jindřich II.; imitativní ražba	
4	Kostice-Terasa (20b.)	ON	sídlíštní	2		955-976	AR denár	Bavory	Jindřich II.; Ota Švábský	
5	Přítulky-Nové mlýny (23.)	ON	sídlíštní	1		976-982	AR denár	Bavory	Ota Švábský	Regensburg
6	Rakvice (24.)	ON			1	919	AE follis	Byzanc	Constantinus VII. a Zoe	Constantinopolis
7	Radslavice-Zelená hora (46.)	ON	sídlíštní	1		962/7-973/6	AE dobové falzum denáru	Bavory	Jindřich II.	
8	Moravský Krumlov-Rokytná (51.)	ON	sídlíštní	1		983-1002	AR otto-adelheidský fenik	Sasko	Oto III.	
9	Zálesí (53.)	HN		4		948-955	AR denáry a oboly	Bavory; Augsburské bis.	Jindřich I.; Oldřich	Regensburg; Nabburg; Augsburg
10	Dub nad Moravou (55.)	ON		1		983-1002	AR otto-adelheidský fenik	Sasko	Oto III.	
11	Olomouc-Denisova ulice (57.)	ON	sídlíštní	1		983-1002	AR denár	Franky	Oto III.	Cologne
12	Olomouc-Pekařská ulice (59.)	ON	sídlíštní	9		konec 10. st.	dobová falza a AR denáry	Bavory/Čechy?	doba Boleslava II.	
13	Olomouc-Würmova ulice (60.)	ON	sídlíštní	1		999?	AR denár	Čechy	Boleslav II.	Praha (Mizleta)
14	Olomouc-Slavorín (61c.)	ON				983-1002	AR otto-adelheidský fenik	Sasko	Oto III.	
15	Věrovany (63.)	ON		1		948-955	AR obol	Bavory	Jindřich I.	Regensburg
16	Držovice (64a.)	ON	sídlíštní	1		972-999	dobové falzum obolu	Čechy	doba Boleslava II.	
17	Držovice (64b.)	ON	sídlíštní	1		972-999	dobové falzum obolu	Čechy	doba Boleslava II.	
18	Přerov-Horní náměstí (70.)	ON	sídlíštní	5		před 1000	AR křížové denáry a zlomky	Sasko		
19	Morava (102.)	HN		4		972-999	AR denár a ananymní ražby	Čechy	doba Boleslava II.	

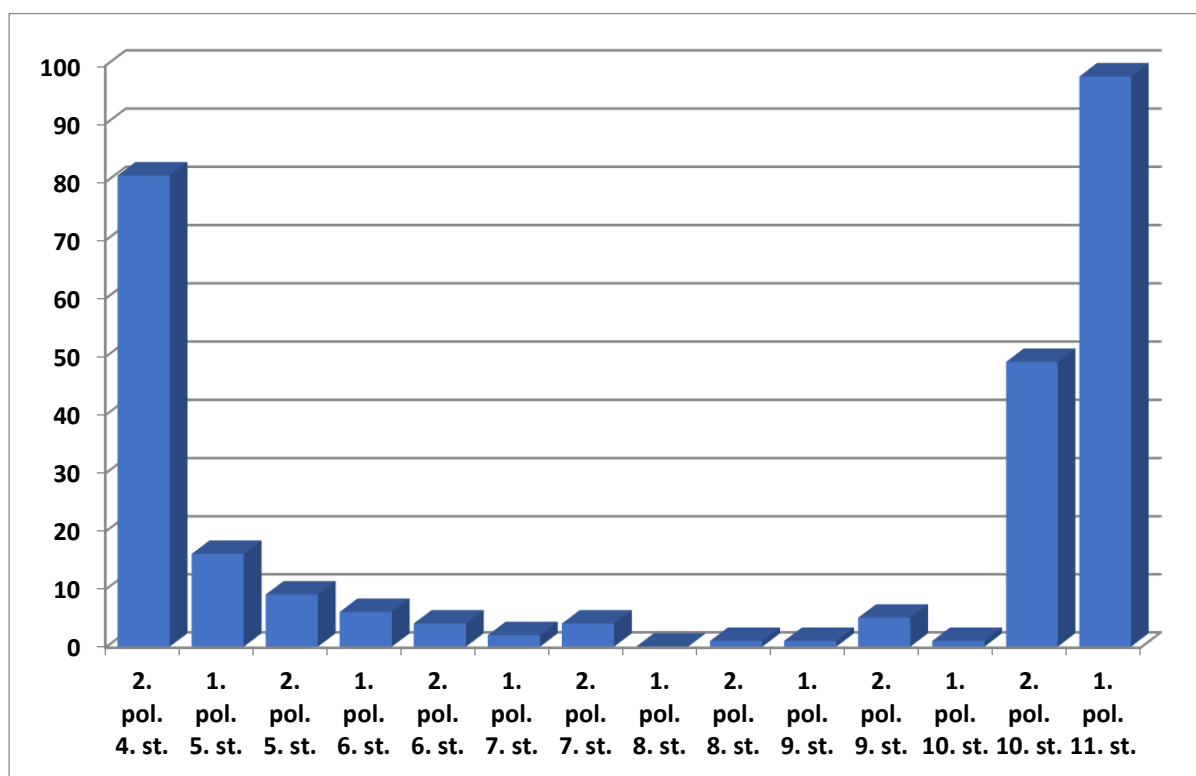
Tab. 6. Nálezy mincí z vymezeného území datovatelné do průběhu 10. století.

Poř.	Lokalita	Druh nálezů 1	Druh nálezů 2	AR	Datace	Nominál	Literatura
1	Dřžovice	ON	hrobový	1	před r. 1034	AR denár	Radoměřský 1955, 28, č. 41.
2	Holásky	ON	hrobový	1	1034-1055	AR denár	Radoměřský 1955, 28-29, č. 42.
3	Prostějov-Třebízského ulice	ON	hrobový	2	1034-1055	AR denár	Radoměřský 1955, 32, č. 55.
4	Předmostí	ON	hrobový	1	před r. 1034	AR denár	Radoměřský 1955, 32, č. 56.
5	Přížrenice	ON	hrobový	1	1034-1055	AR denár (VSEBOR)	Radoměřský 1955, 32, č. 58.
6	Vícemilice	ON	hrobový	2	1034-1055	AR denár	Radoměřský 1955, 35-36, č. 68.
7	Holubice	ON	hrobový	1	1034-1055	AR denár	Živný 2004, 86-89
8	Šlapanice	ON	hrobový	2	1034-1055	AR denár	Živný 2004, 110
9	Němčice nad Hanou	ON	?	1	1034-1055	AR denár (Cach 308)	Videman - Paukert 2009, 454, č. 151
10	Olomouc-Slavonín*	ON	hrobový	1	před r. 1050	AR denár (Cach 308)	Wihoda 2006, 64
11	Ratíškovice	ON	?	1	1019/20-1034, 1055	AR denár (Cach 318)	Grossmannová 2010, 53-54
12	Mutěnice	ON	?	1	1019/20-1034, 1055	AR denár (Cach 318)	Videman - Paukert 2009, 453, č. 147

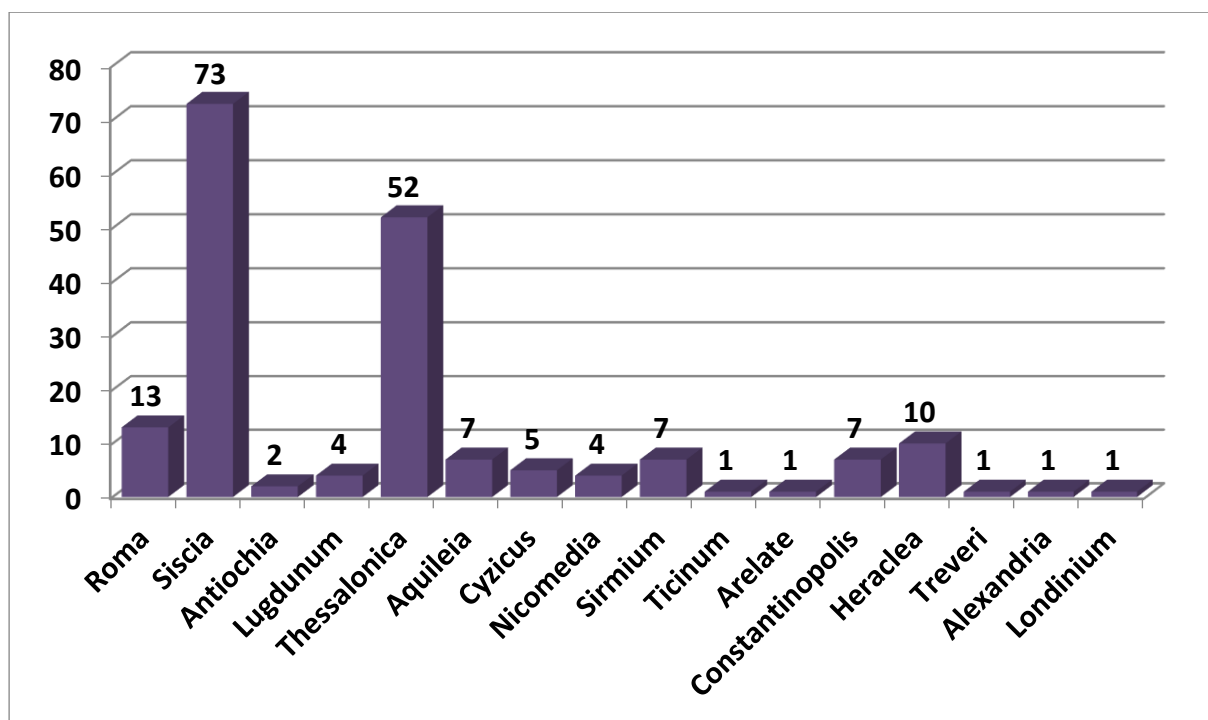
Tab. 7. Přehledová tabulka moravských nálezů mincí Břetislava I. * O této minci máme jen velice skromné informace (Wihoda 2006, 64; Bém et al. 2001, 65).



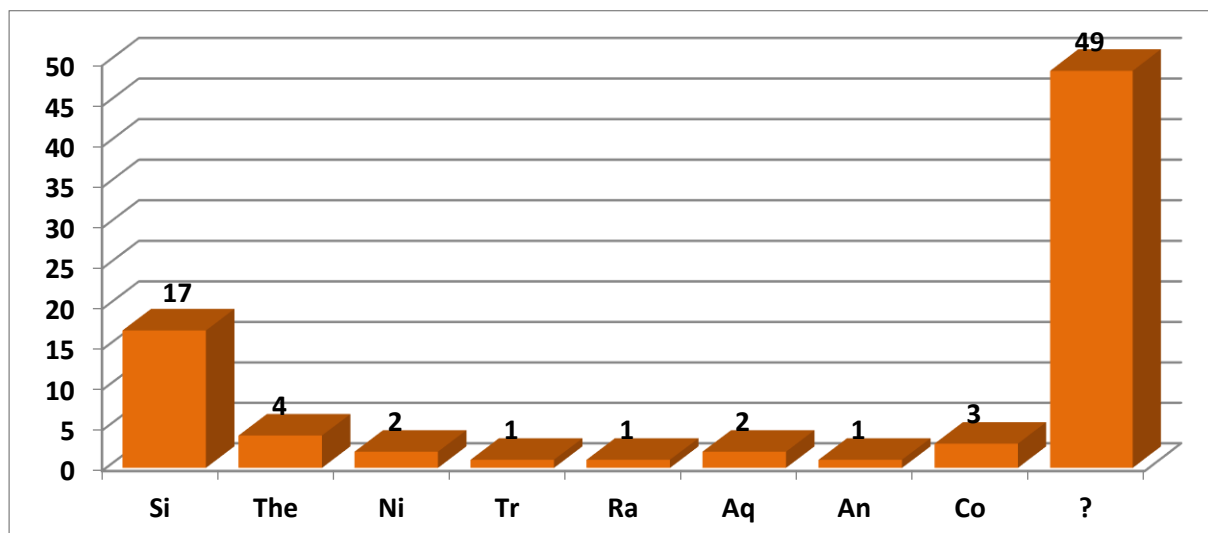
Graf. 1. Počet nálezových souborů a jejich vývoj od 2. poloviny 4. století do 1. třetiny 11. století.



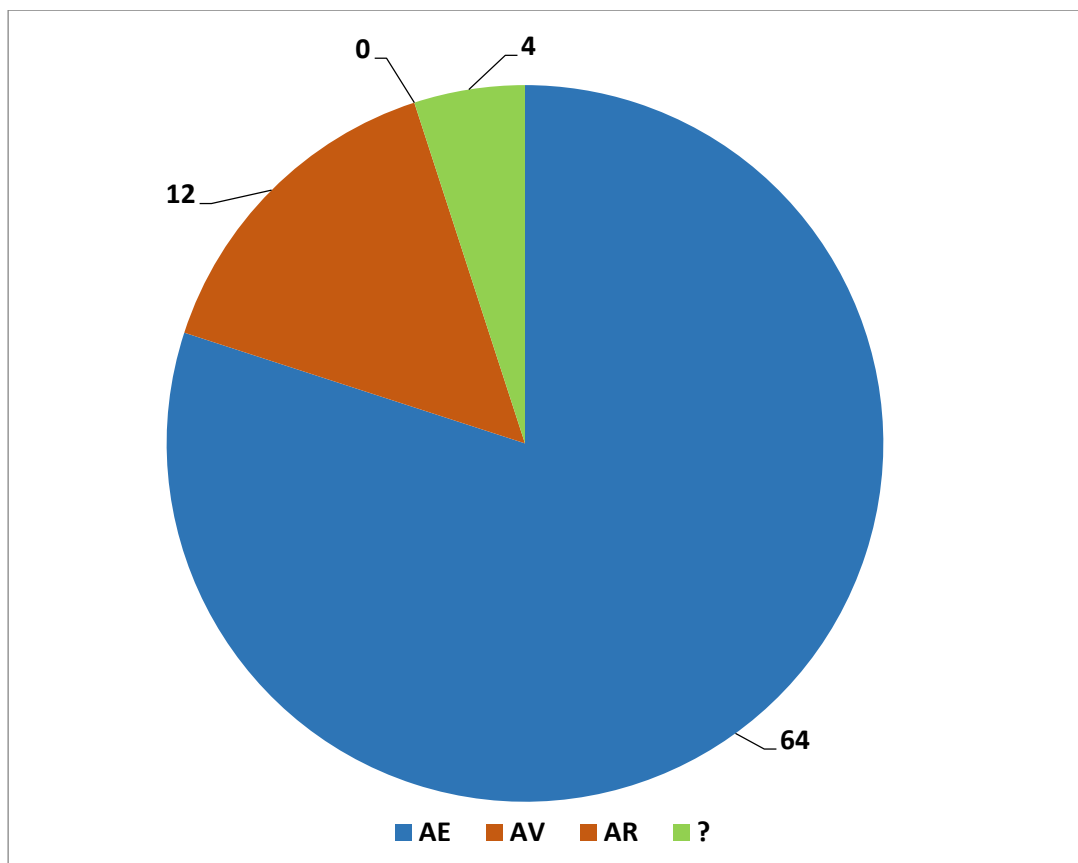
Graf. 2. Počet importovaných mincí na vymezené území. Tři velké depoty zlomkového stříbra z 1. třetiny 11. století jsou v grafu zastoupeny po jedné ražbě.



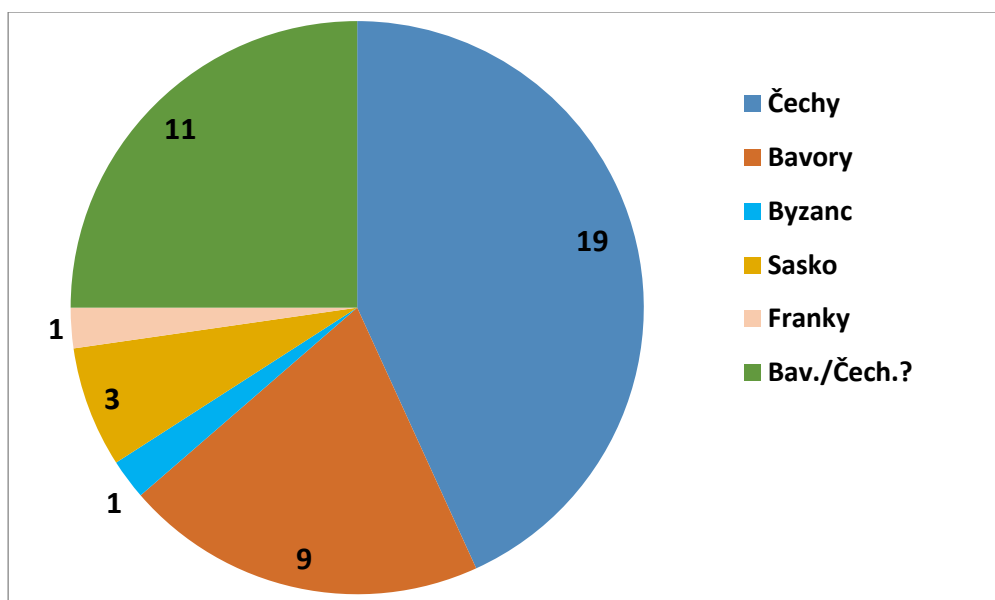
Graf. 3. Zastoupení mincoven v hromadných nálezech z konce 4. a 1. poloviny 5. století.



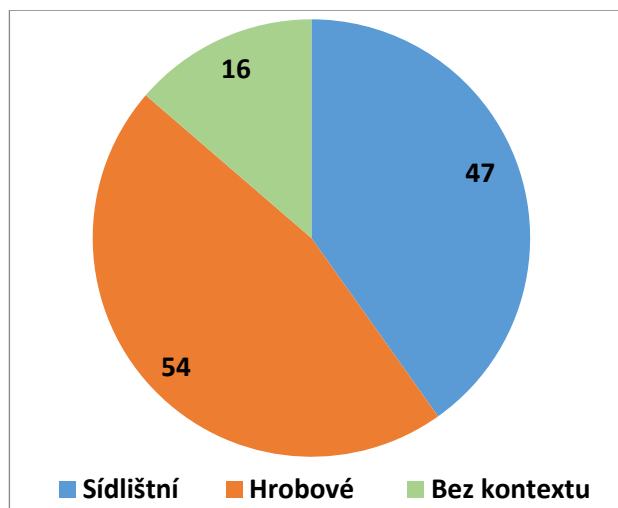
Graf. 4. Mincovny určené u mincí vyražených na sklonku 4. století a v průběhu 5. století. Zkratky: Si = Siscia; The = Thessalonica; Ni = Nicomedia; Tr = Treveri; Ra = Ravenna; Aq = Aquileia; An = Antiochia; Co = Constantinopolis; ? = blíže neurčené mincovny.



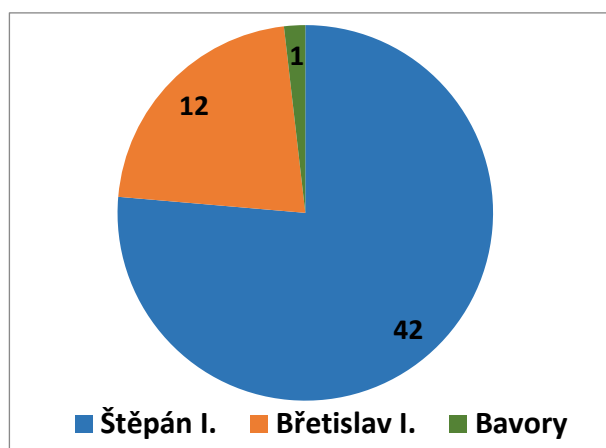
Graf. 5. Mince vyražené na sklonku 4. století a v průběhu 5. století dle materiálového složení ražeb.



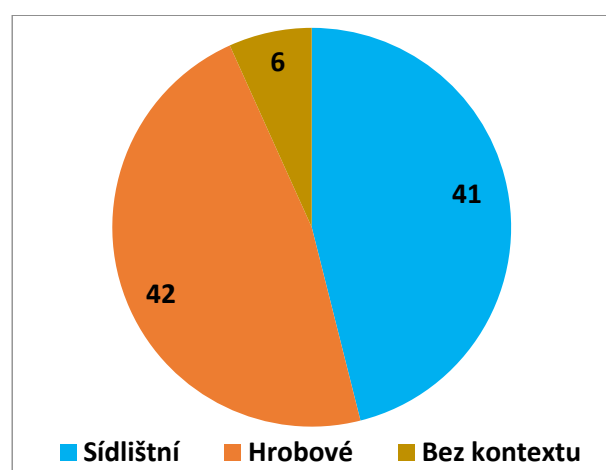
Graf. 6. Zastoupení ražeb v nálezech z 10. století dle provenience. Nezapočítány ražby z depotů zlomkového stříbra [Kojetín-Popůvky (68.), Kelč (83.), Opava-Komárov (90.)] a křížové denáry z Přerova (70.).



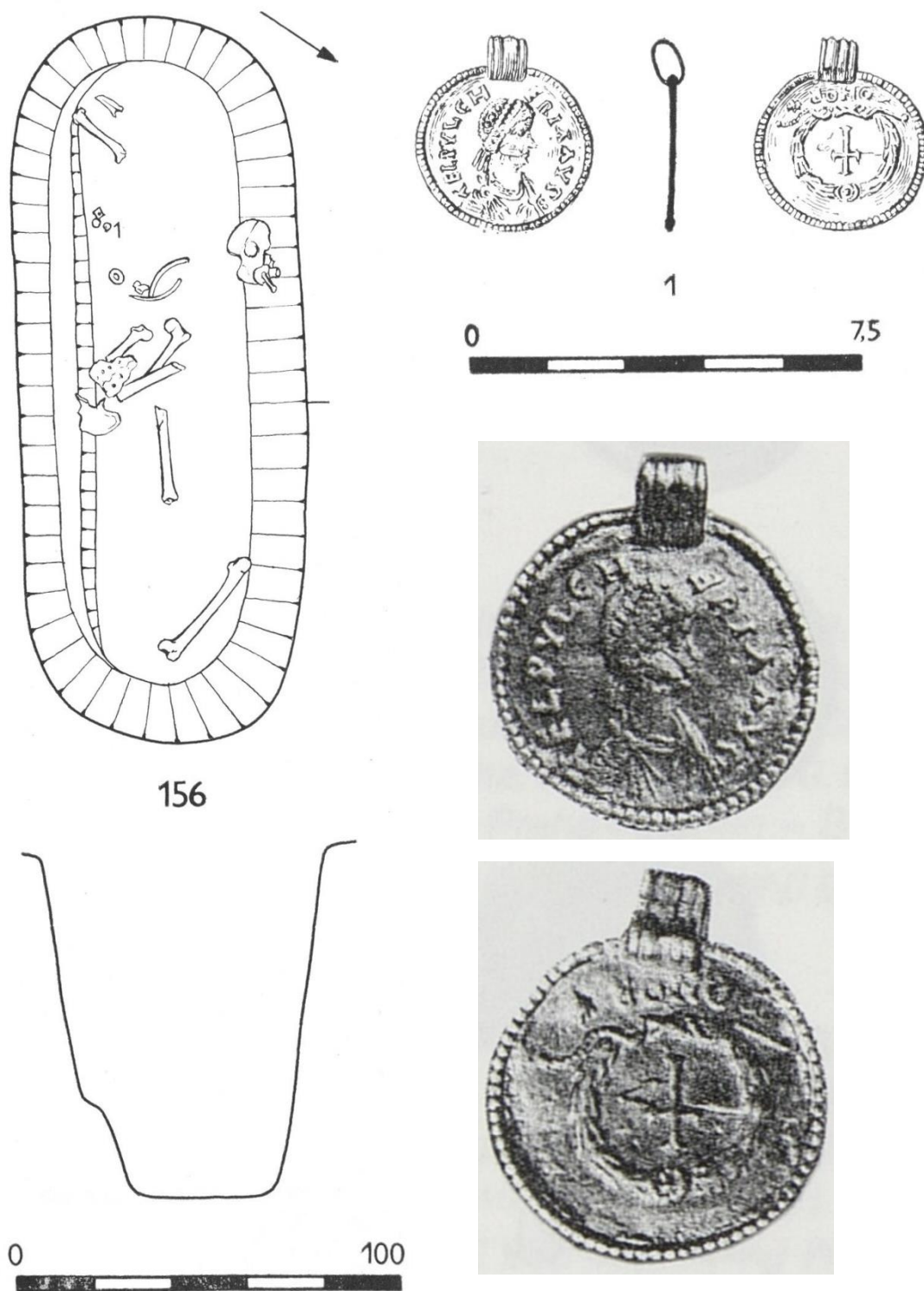
Graf. 7. Podíl mincí z 1. třetiny 11. století dle archeologického kontextu. Depoty zlomkového stříbra [Kojetín-Popůvky (68.), Kelč (83.), Opava-Komárov (90.)] zastoupeny jedním kusem.



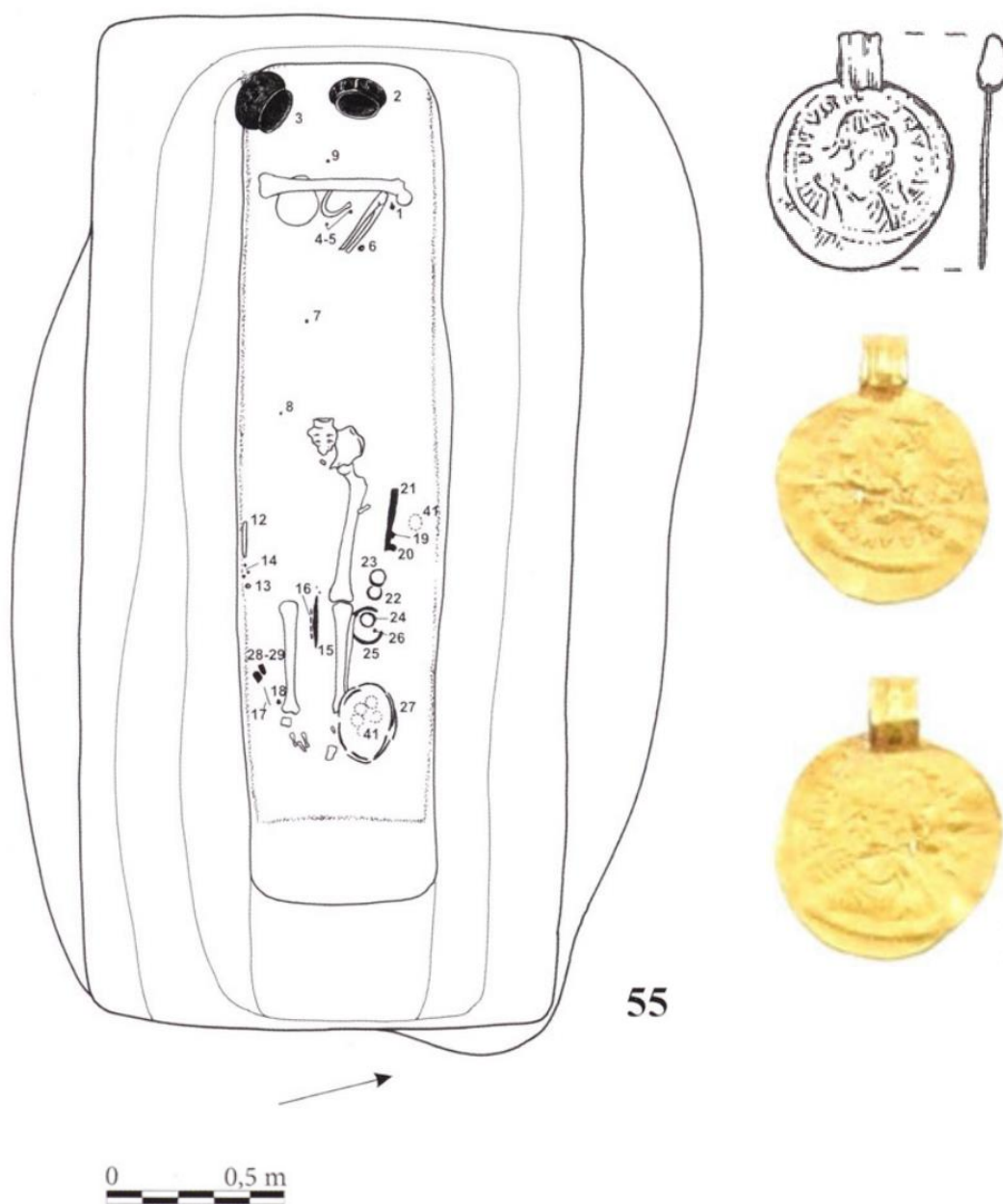
Graf. 8. Zastoupení mincí 1. třetiny 11. století v hrobech dle provenience.



Graf. 9. Počet mincí uherského krále Štěpána I. rozdělený dle archeologického kontextu.



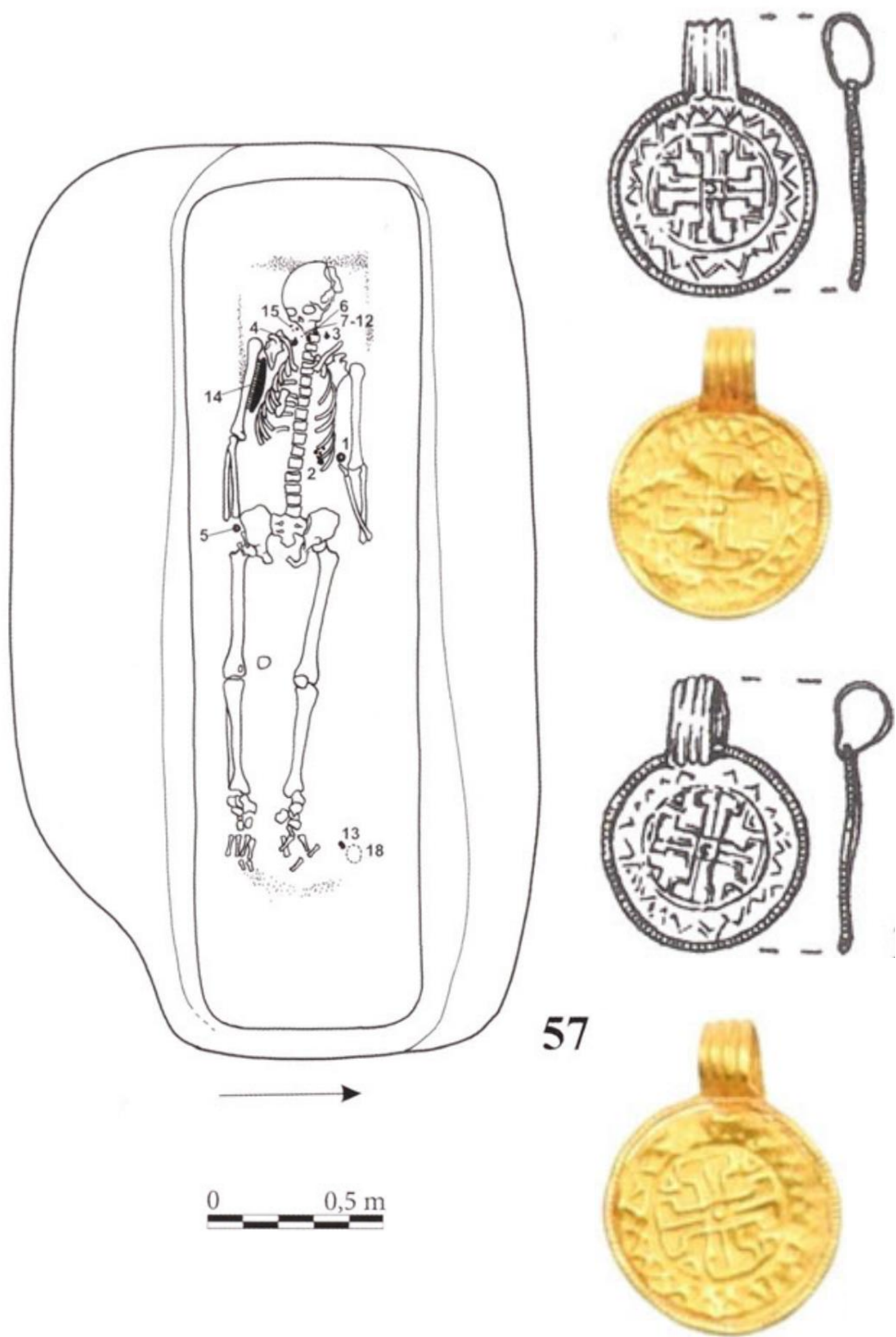
Obr. 1. Zlatá mince Aelie Pulcherie z hrobu 156 nalezená na pohřebišti ve **Strachotíně (25)**. Vyobrazení i s nálezovou situací (kresba: Čížmář – Geislarová – Rakovský 1985, 292, obr. 7; fotografie: *Militký 2004*, fototab. 2, 16 (M21)).



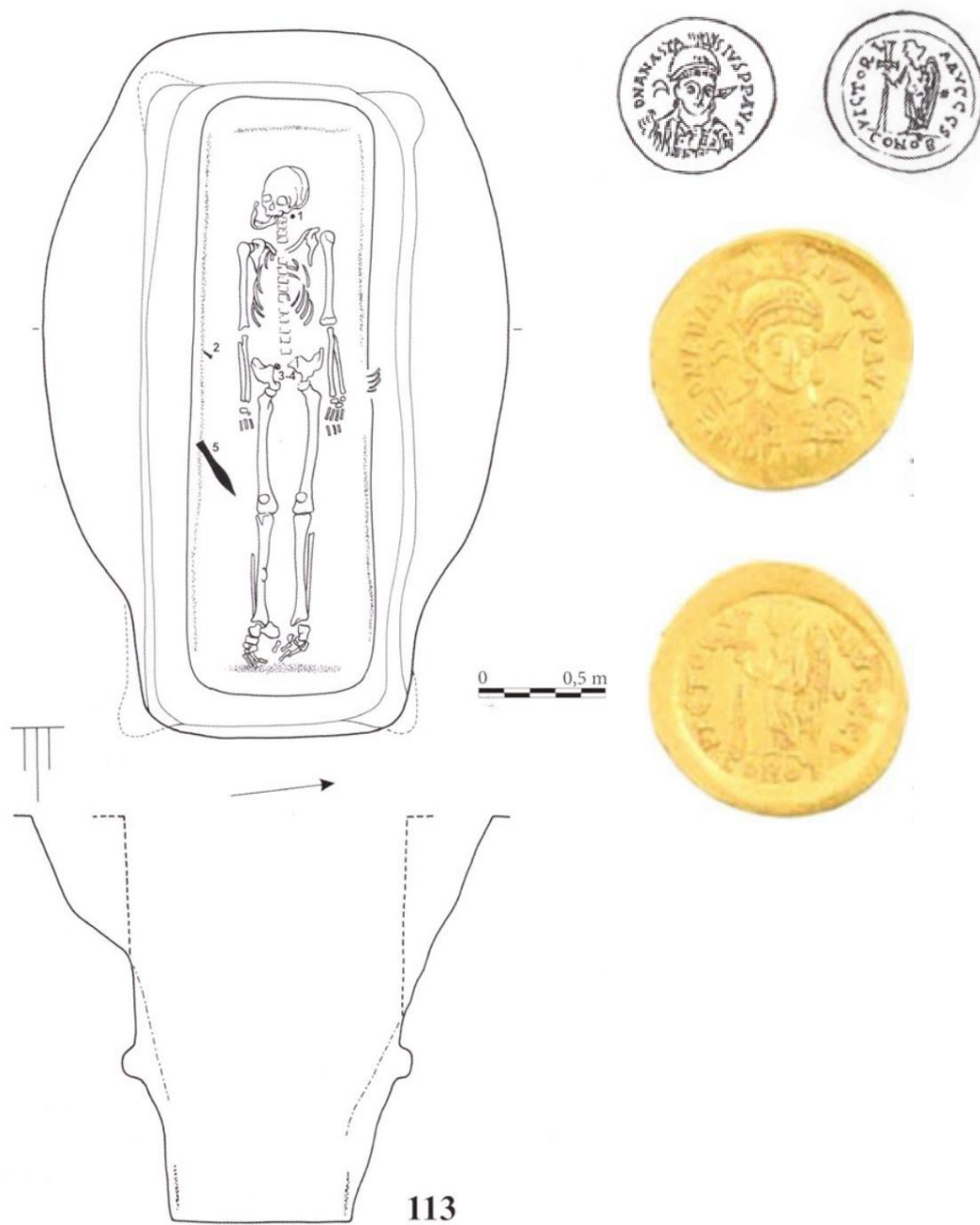
Obr. 2. Zlatá mince Justiniana I. nalezená v hrobě 55 na pohřebišti v **Lužicích (33)**.
 Vyobrazení odkrytého vyloupeného hrobu (převzato z *Klanica – Klanicová 2001*, 264,
 Abb. 26; 387, Taf. 54:1; 454, Taf. 121:2a–b). Medailon zvětšen.



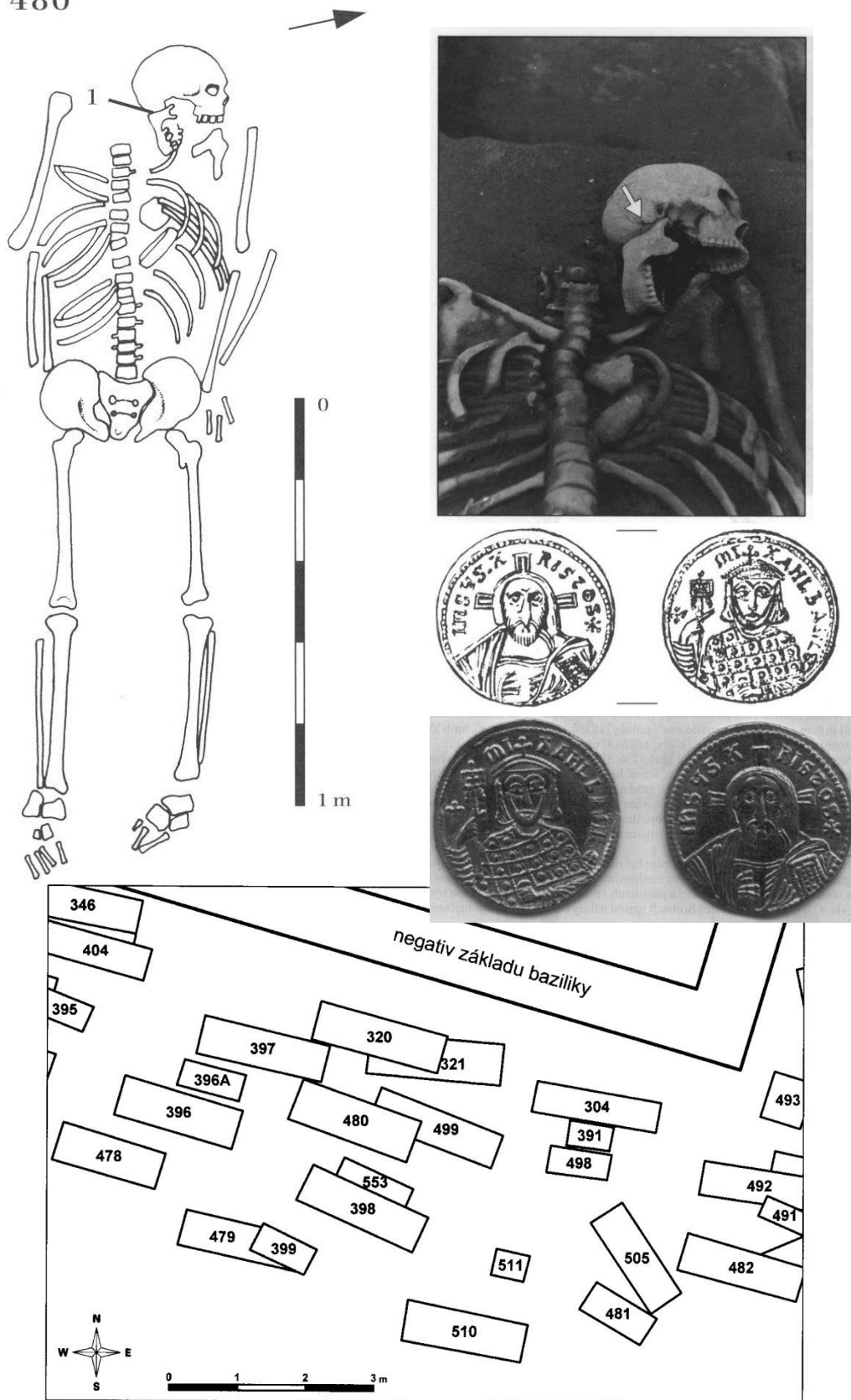
Obr. 3. Zlatý medailon s vyobrazením kříže nalezený v hrobě 54 na pohřebišti v **Lužicích** (33.). Celková nálezová situace (převzato z *Klanica – Klanicová 2001*, 262, Abb. 24; 386, Taf. 53:14; 454, Taf. 121:3). Medailon zvětšen.



Obr. 4. Zlaté medailony s vyobrazením kříže nalezené v hrobě 57 na pohřebišti v **Lužicích (33.)**. Celková nálezová situace (převzato z *Klanica – Klanicová 2001*, 263, Abb. 25; 386, Taf. 56:3, 4; 454, Taf. 121:4, 5). Medailony zvětšeny.



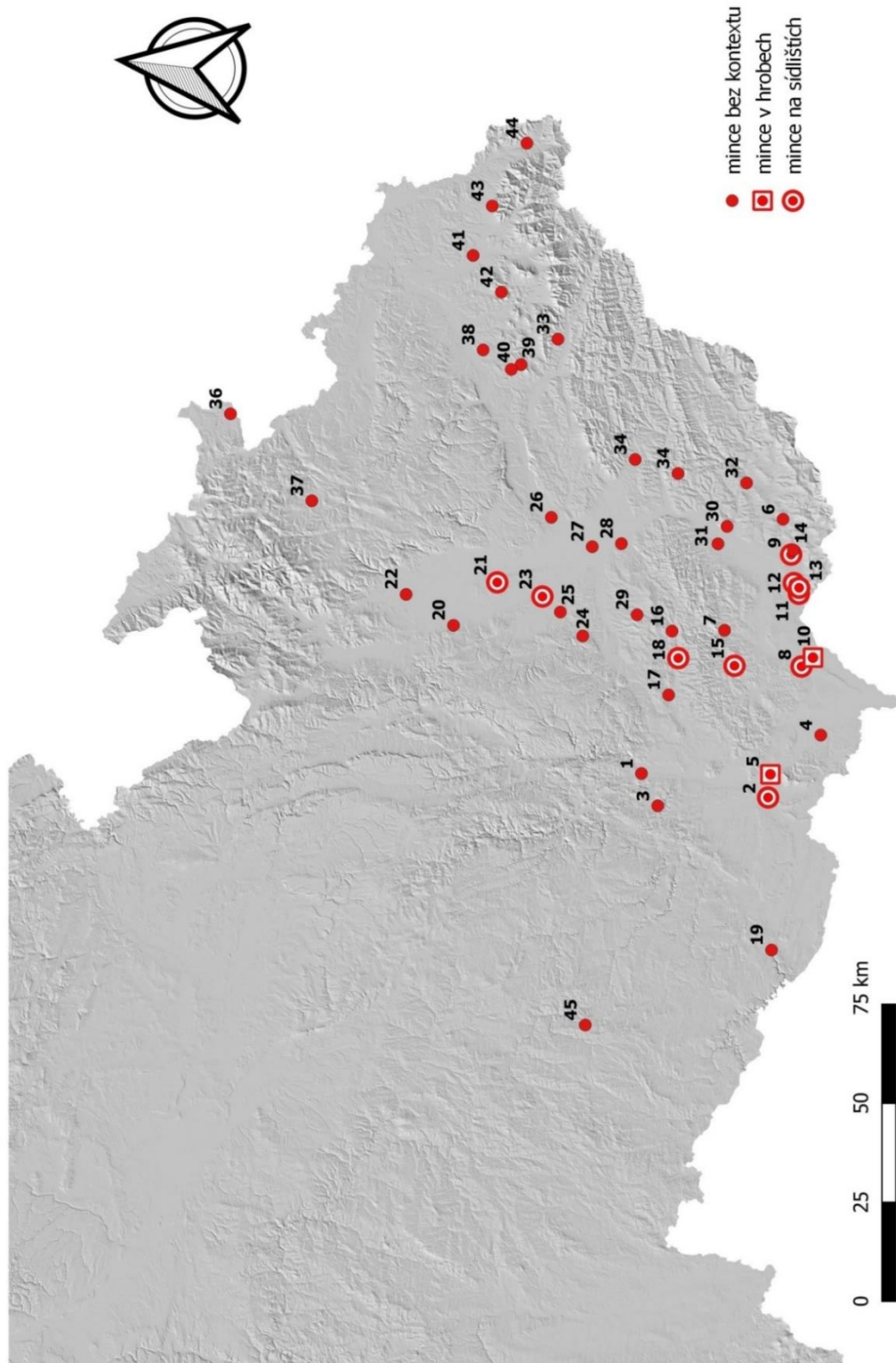
Obr. 5. Zlatá mince Anastasia I. nalezená v hrobě 113 na pohřebišti v **Lužicích (33)**. Vyobrazení nálezové situace (převzato z *Klanica – Klanicová 2001*, 308, Abb. 50; 413, Taf. 80:1; 454, Taf. 121:1a–b). Mince zvětšena.



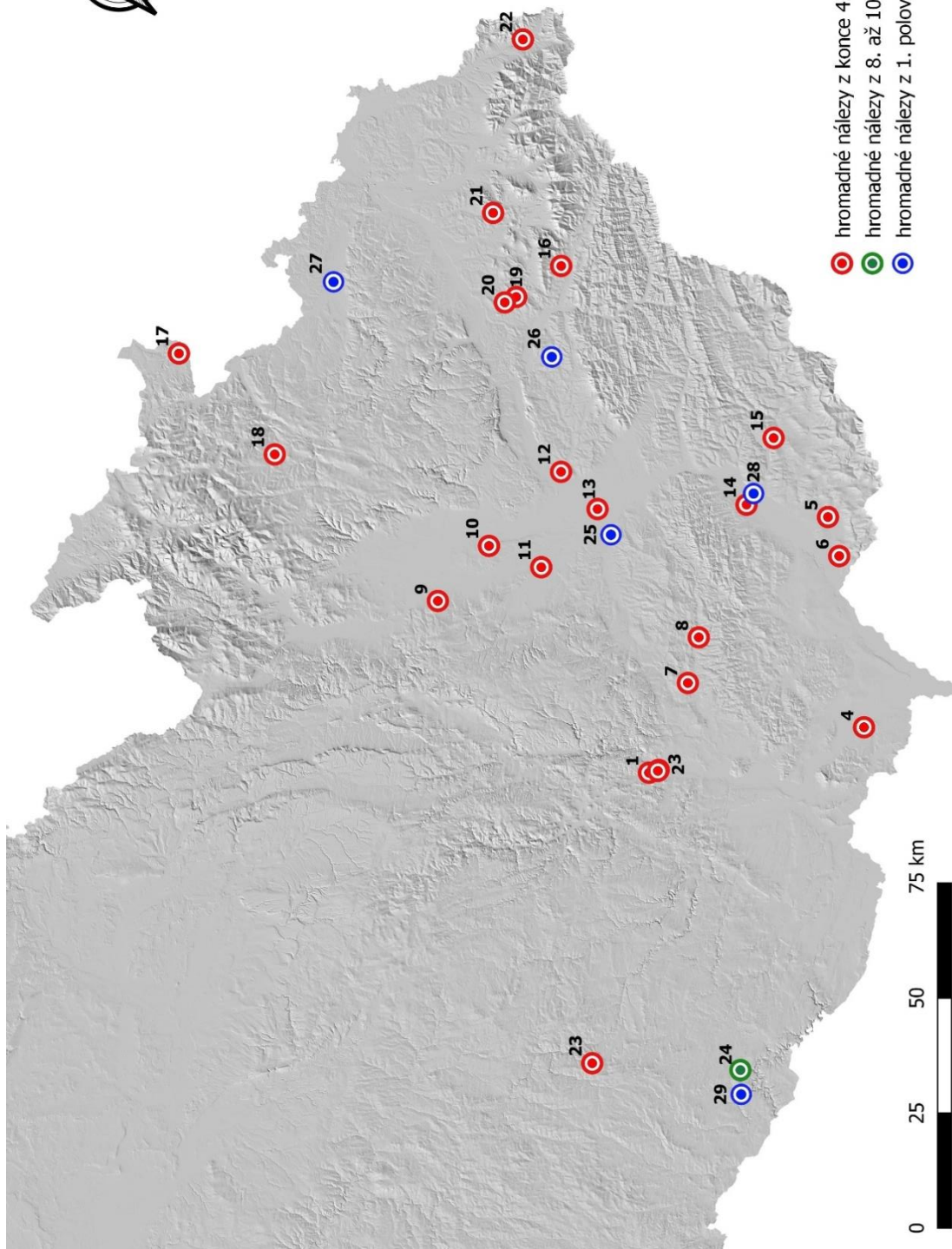
Obr. 6. Celková situace nálezů solidu Michaela III., který byl nalezen v hrobě 480 na pohřebišti v Mikulčicích-Valy (34a.) u baziliky (3. kostel). Perokresba kostry a mince převzata z *Klanica et al. 2019, 260, Abb. 99*. Fotografie a plán části pohřebiště z *Kavánová – Šmerda 2010, 152, obr. 1; 153, obr. 2; 158, obr. 6*.



Obr. 7. Reprezentativní výběr mincí nalezených na Moravě: 1. solidus Theofila I. z **Osvětiman** (79.); 2. dlouhý denár Berengara I. z **Mikulčic-Valů** (34a.); 3. a 4. dlouhé denáry Lamberta I. z **Mikulčic-Valů** (34a.); 5. falzum zlaté arabské mince z Uherského **Hradiště** (81a.); 6. a 7. falza stříbrných denárů doby Boleslava II. nalezená v **Držovicích** (64a.–b.); 8. mince Štěpána I. z **Hrabětic** (49a.). Velikost mincí upravena, přesné rozměry uvedeny v katalogu.

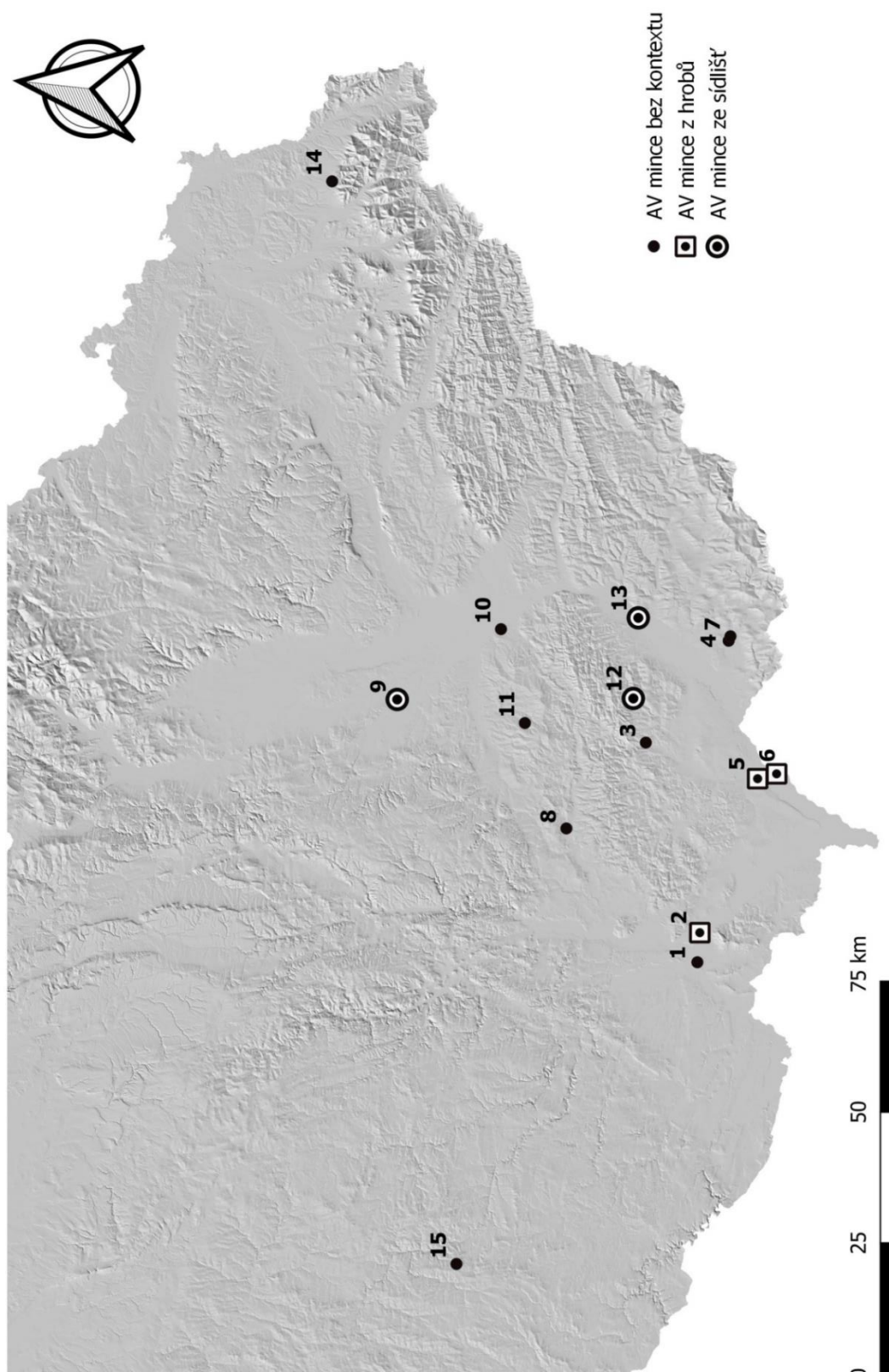


Mapa 1. Nálezy z konce 4. až 7. století: 1. Brno (1.–4.; 7.); 2. Mušov (10a.–b.); 3. Střelice (13.); 4. Lednice (21.); 5. Strachotín (25.); 6. Blatnička (27.); 7. Bohuslavice (28.); 8. Dolní Bojanovice (29.); 9. Hroznová Lhota (31a.–b.); 10. Lužice (33.); 11. Petrov I. (35.); 12. Strážnice I.–III. (37.–39.); 13. Strážnice/Petrov I.–II. (40a.–d.; 41.); 14. Tasov (42.); 15. Želetice (43a.–b.); 16. Dobročkovice (44.); 17. Slavkov u Brna (47a.–b.); 18. Vícemilice (48a.); 19. Znojmo (54a.); 20. Cholina (56a.–b.); 21. Olomouc-Slavonín (61a.–b.); 22. Uničov-Brničko (62.); 23. Kralice na Hané (65.); 24. Ondratice (66.); 25. Výšovice (67.); 26. Přerov-okolí (71a.–b.); 27. Chropyně (72.); 28. Kroměříž (73a.–b.); 29. Lhota u Pačlavic (74.); 30. Mařatice (78.); 31. Staré Město u Uherského Hradiště (80a.); 32. Uherský Brod (82.); 33. Zubří-Dropávka (84.); 34. Březnice (85.); 35. Fryšták (86.); 36. Hrozová (88.); 37. Staré Město u Bruntálu (89.); 38. Hukovice (91.); 39. Nový Jičín-Kojetín (92.); 40. Starý Jičín (93.); 41. Frýdek (94.); 42. Hukvaldy (95.); 43. Komorní Lhota (96.); 44. Návsi (97.); 45. Zašovice (98.).

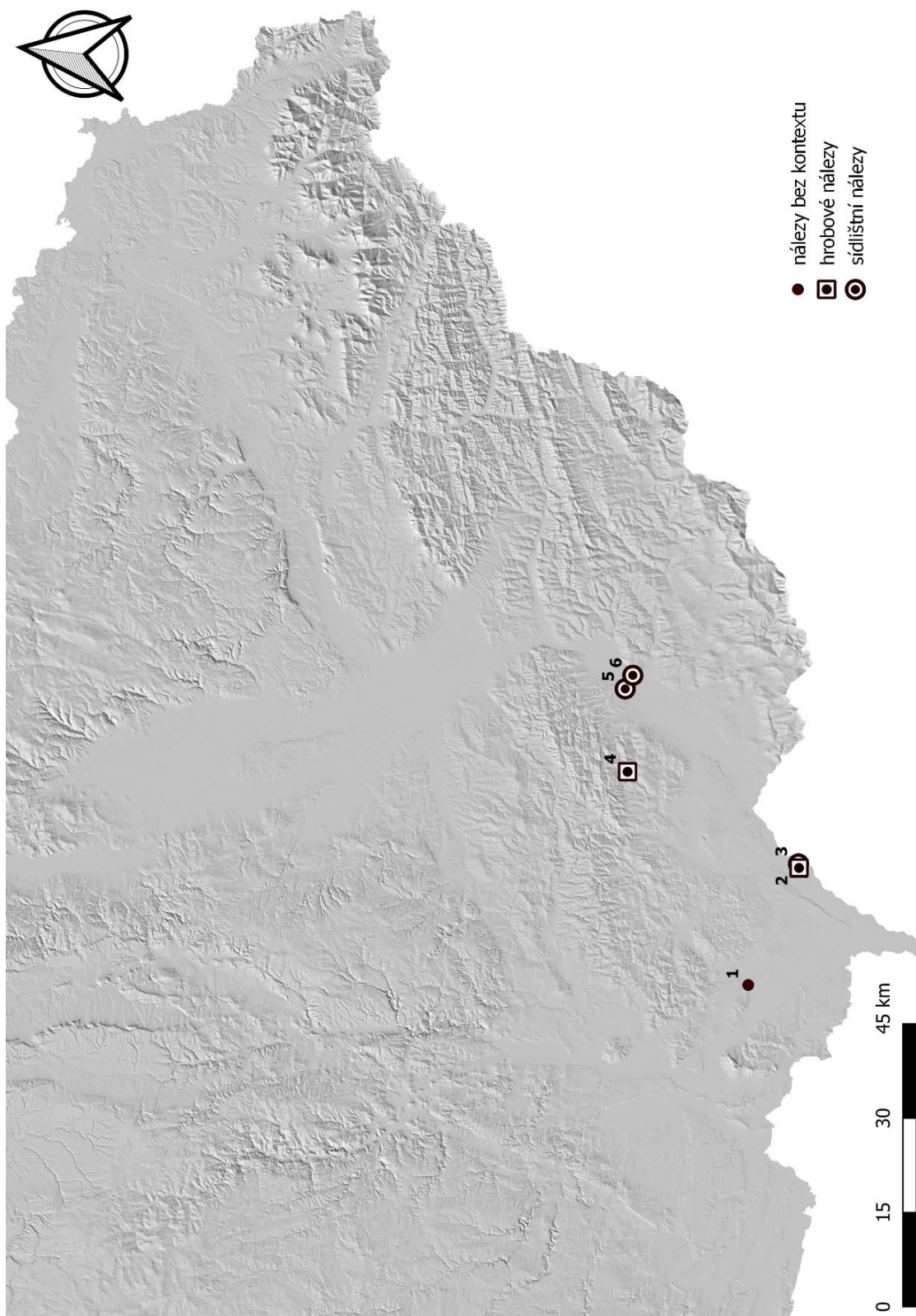


- hromadné nálezy z konce 4. až 7. století
- hromadné nálezy z 8. až 10. století
- hromadné nálezy z 1. poloviny 11. století

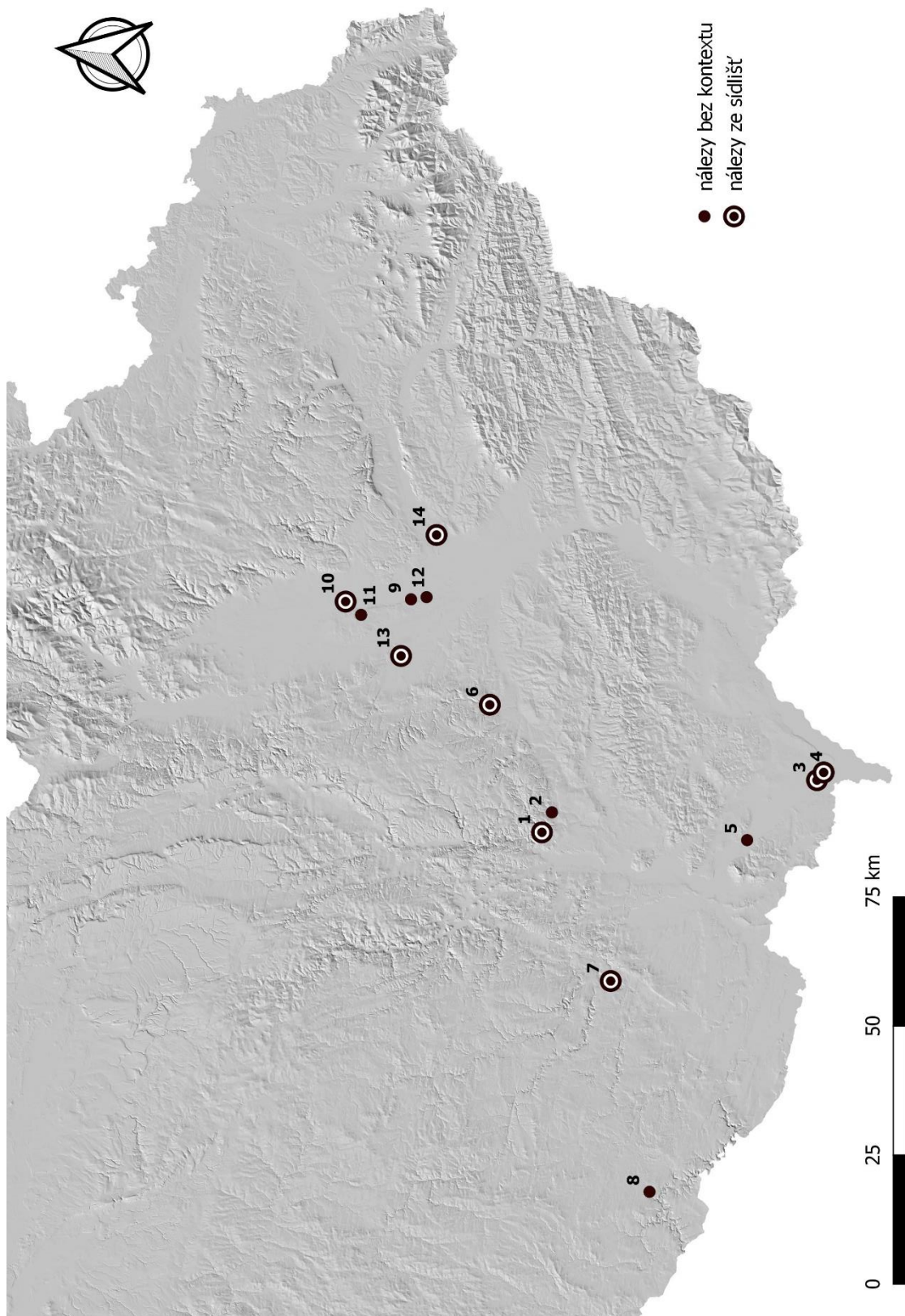
Mapa 2. Hromadné nálezy: 1. Brno-Staňkova ulice (1.); 2. Brno-Koliště (2.); 3. Brno-Orlí ulice (3.); 4. Lednice (21.); 5. Hroznová Lhota (31a.); 6. Strážnice/Petrov I. (40a.-c.); 7. Slavkov u Brna (47a.); 8. Vícemilice (48a.); 9. Cholína (56a.-b.); 10. Olomouc-Slavonín (61a.); 11. Kralice na Hané (65.); 12. Přerov-okolí (71a.-b.); 13. Chropyně (72.); 14. Staré Město u Uherského Hradiště (80a.); 15. Uherský Brod (82.); 16. Zubří-Dropávka (84.); 17. Hrozová (88.); 18. Staré Město u Bruntálu (89.); 19. Nový Jičín-Kojetín (92.); 20. Starý Jičín (93.); 21. Hukvaldy (95.); 22. Návsi (97.); 23. Zašovice (98.); 24. Zálesí (53.); 25. Kojetín-Popůvky (68.); 26. Kelč (83.); 27. Opava-Komárov (90.); 28. Uherské Hradiště (81b.); 29. Výsočany (52.).



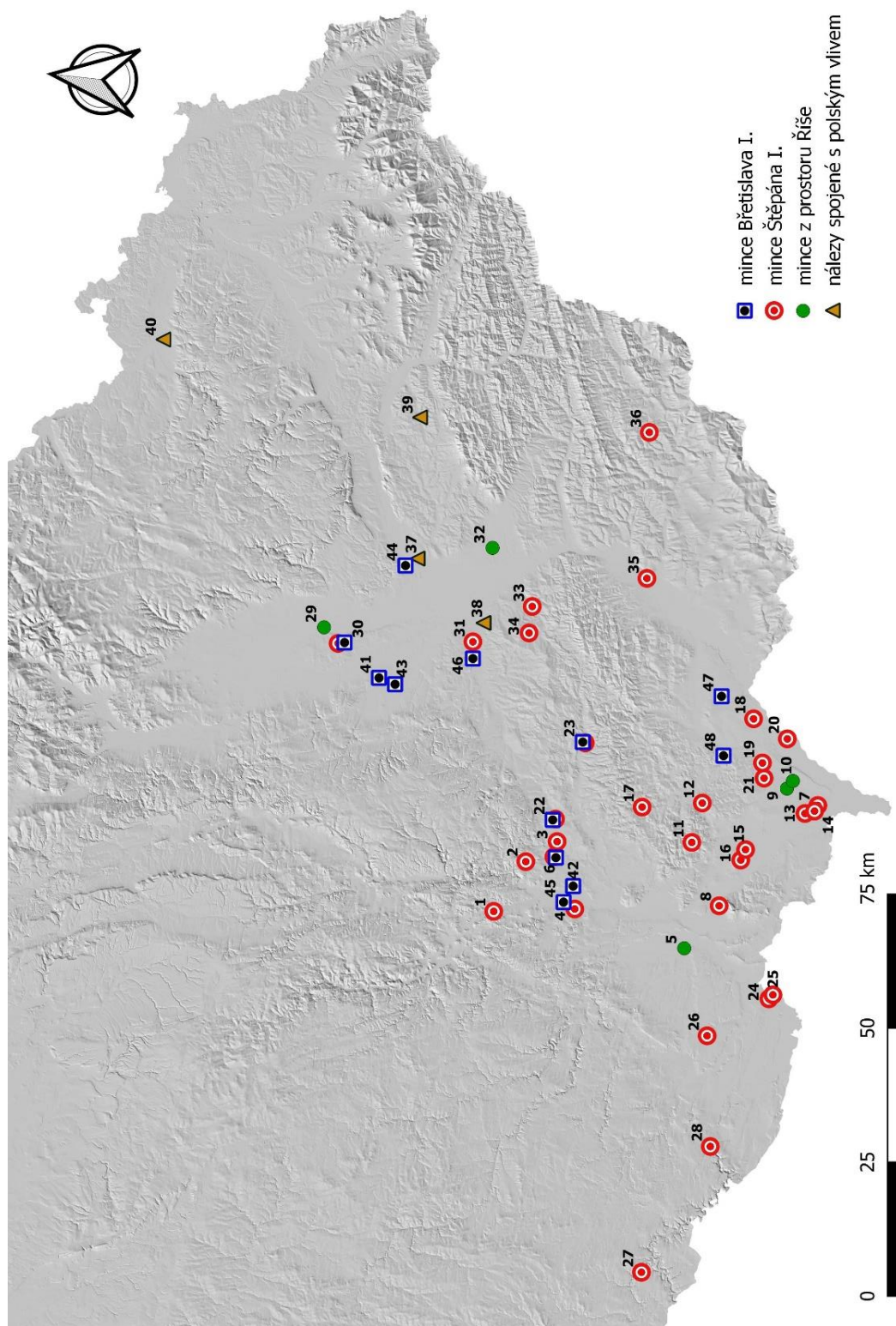
Mapa 3. Zlaté mince nalezené na vymezeném území: 1. Mušov (10a.); 2. Strachotín (25.); 3. Bohuslavice (28.); 4. Hroznová Lhota (31a.); 5. Lužice (33.); 6. Míkulčice (34a.); 7. Tasov; 8. Slavkov (74a.-b.); 9. Kralice na Hané (65.); 10. Kromčíž (73a.); 11. Lhota u Pačlavic (74.); 12. Osvětimany (79.); 13. Uherské Hradiště (81a.); 14. Komorní Lhotka (96.); 15. Zašovice (98.).



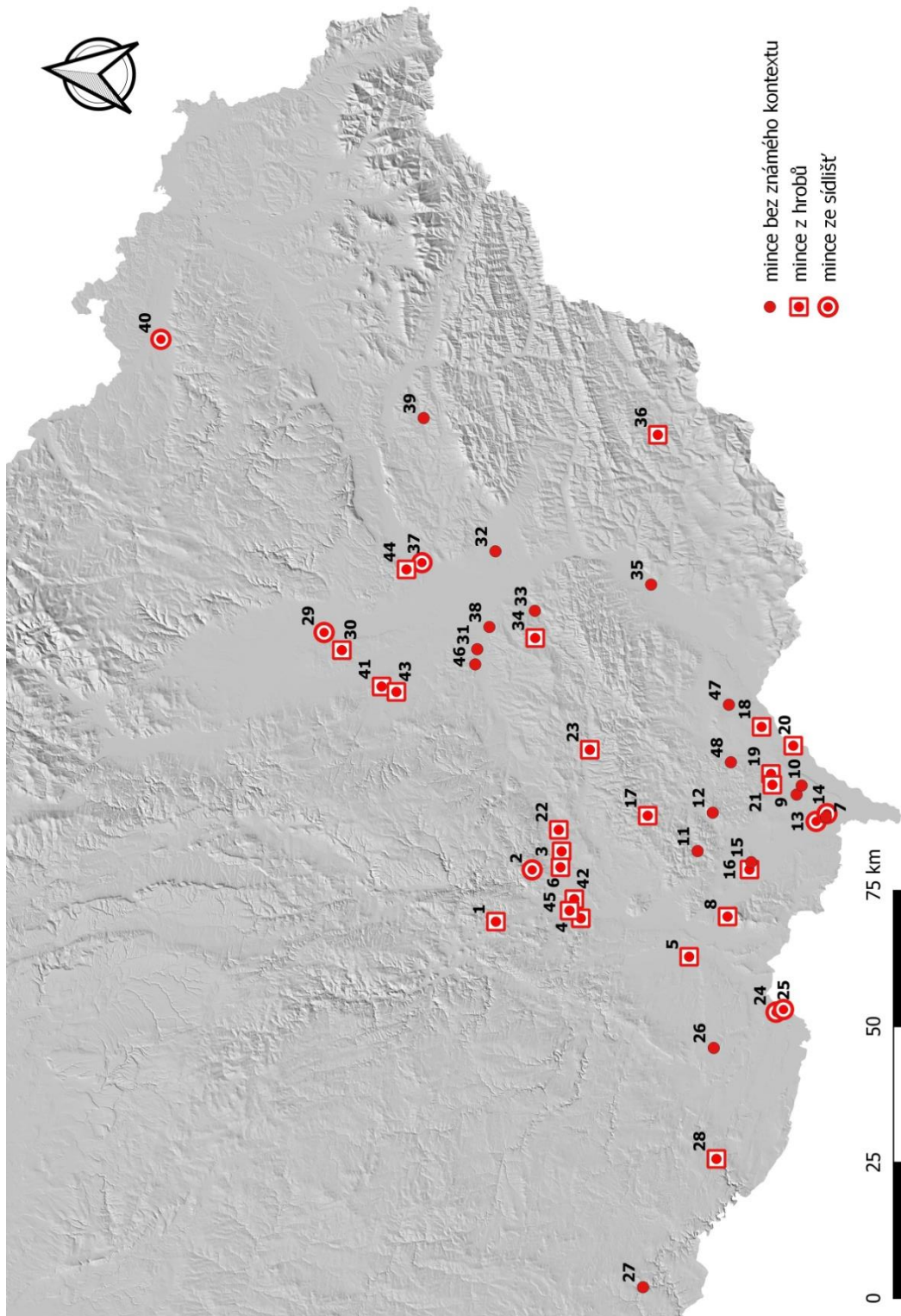
Mapa 4. Nálezy mincí z 8. až 1. pol. 10. století: 1. Rakvice (24.); 2.–3. Mikulčice (34a.–b.); 4. Osvětimany (79.); 5. Staré Město u UH (80b.); 6. Uherské Hradiště (81a.).



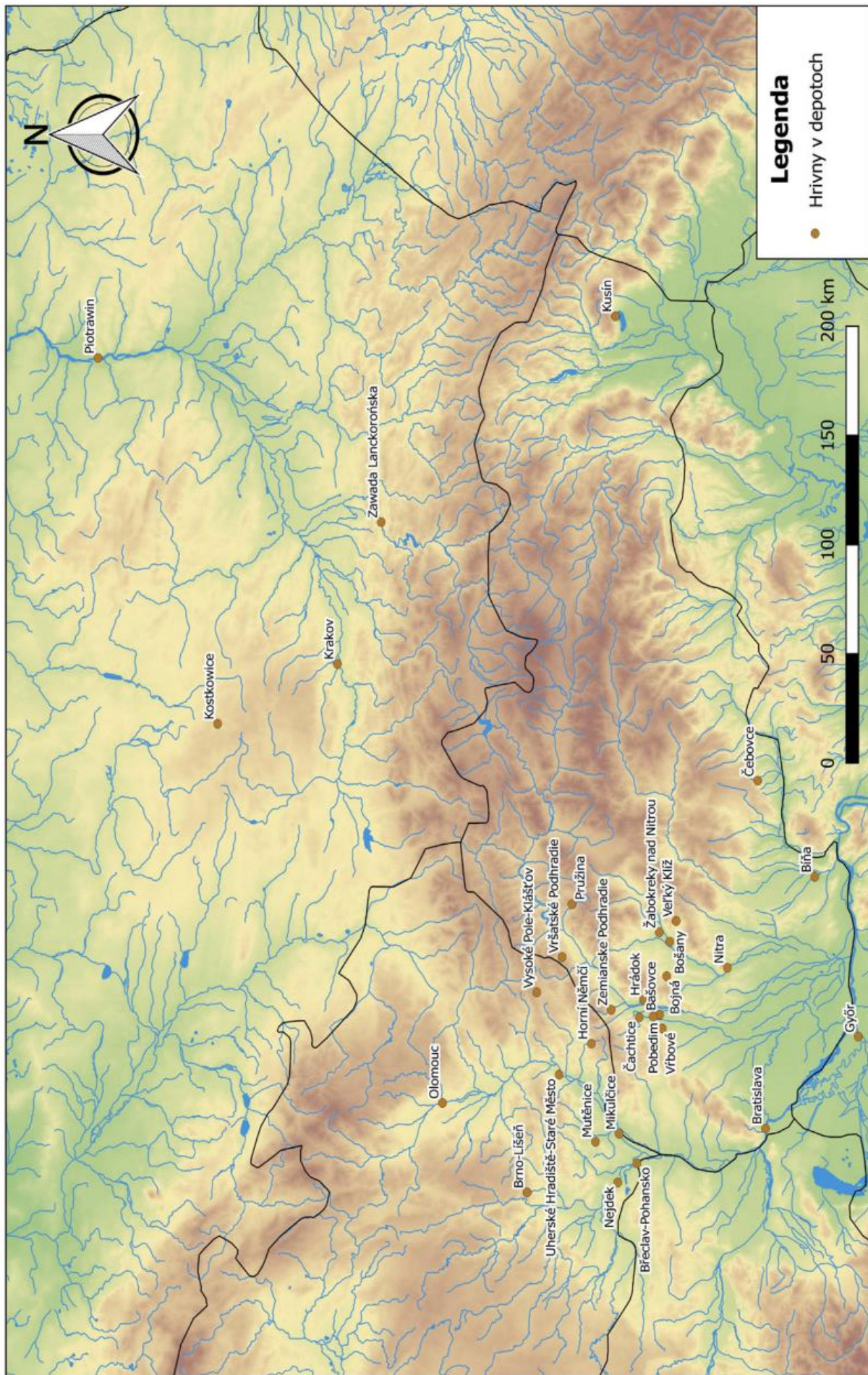
Mapa 5. Nálezy mincí z 2. pol. 10. století: 1. Brno-Líšeň (6.); 2. Velatice (14.); 3.–4. Kostice a okolí (20a.–b.); 5. Přítluky-Nové Mlýny (23.); 6. Radslavice (46.); 7. Moravský Krumlov (51.); 8. Zálesí (53.); 9. Dub nad Moravou (55.); 10. Olomouc (57.–60.); 11. Olomouc-Slavonín (61c.); 12. Věrovany (63.); 13. Držovice (64a.–b.); 14. Přerov (70.).



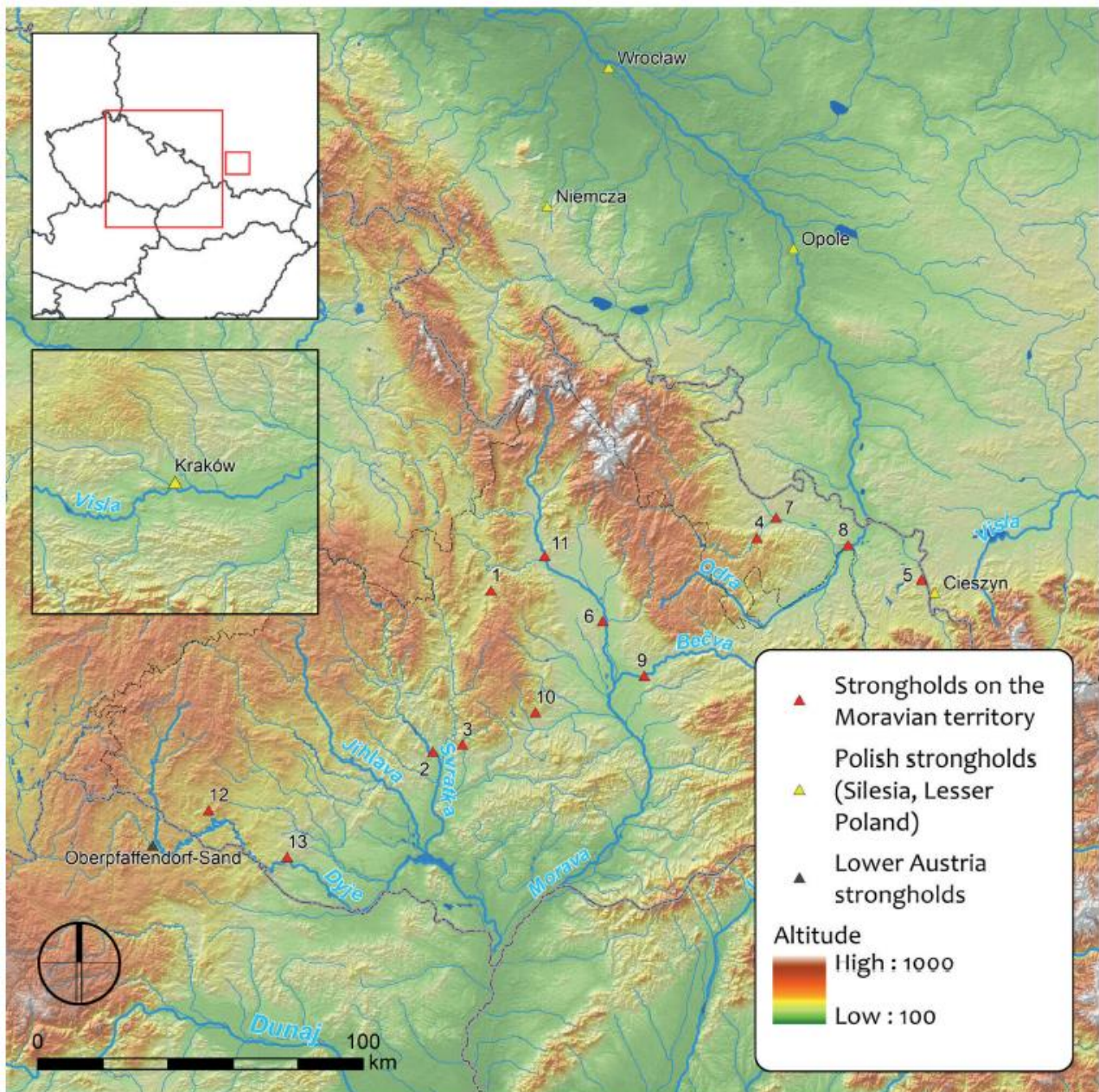
Mapa 6. Nálezy mincí z 1. třetiny 11. století; rozdělení podle proveniencí: 1. Brno-Ivanovice (5.); 2. Brno-Líšeň (6.); 3. Jířkovice (8.); 4. Modřice (9.); 5. Pohořelice-Nová Ves (11.); 6. Šlapanice (12.); 7. Břeclav (15.); 8. Dolní Věstonice (16.); 9.–10. Hrušky (17a.–b.); 11. Horní Bojanovice (18.); 12. Kobyly (19.); 13. Kostice-Zadní hrád (20a.); 14. terasa Břeclav-Lanžhot (20b.); 15.–16. Přítulky (22a.–b.); 17. Velké Hostěradky (26.); 18. Hodonín (30.); 19. Josefův (32.); 20. Mikulčice (34c.); 21. Prušánky (36.); 22. Holubice (45.); 23. Vícemilice (48b.); 24.–25. Hrabětice (49a.–b.); 26. Mackovice (50.); 27. Vysočany (52.); 28. Znojmo (54b.); 29. Olomouc-Pekařská ulice (59.); 30. Olomouc-Slavonín (61d.); 31. Měřovice (69.); 32. Pravčice (75.); 33. Šešesovice (76.); 34. Zborovice (77.); 35. Uherské Hradiště (81b.); 36. Rudimov (87.); 37. Přerov-Horní náměstí (70.); 38. Kojetín-Popůvky (68.); 39. Kelč (83.); 40. Opava-Komárov (90.); 41. Držovice; 42. Holásky; 43. Prostějov-Třebízského ulice; 44. Předměstí; 45. Přízřenice; 46. Němčice nad Hanou; 47. Ratíškovice; 48. Mutěnice.



Mapa 7. Nálezy mincí z 1. třetiny 11. století; rozdělení podle archeologického kontextu: 1. Brno-Ivanovice (5.); 2. Brno-Líšeň (6.); 3. Jiříkovice (8.); 4. Modřice (9.); 5. Pohořelice-Nová Ves (11.); 6. Šlapanice (12.); 7. Břeclav (15.); 8. Dolní Věstonice (16.); 9.–10. Hrušky (17a.–b.); 11. Horní Bojanovice (18.); 12. Kobylí (19.); 13. Kostice-Zadní hrád (20a.); 14. terasa Břeclav-Lanzhot (20b.); 15.–16. Přtluky (22a.–b.); 17. Velké Hostěrádky (26.); 18. Hodonín (30.); 19. Josefov (32.); 20. Mikulčice (34c.); 21. Prusánky (36.); 22. Holubice (45.); 23. Vicemilice (48b.); 24.–25. Hrabětice (49a.–b.); 26. Mackovice (50.); 27. Vysočany (52.); 28. Znojmo (54b.); 29. Olomouc-Pekařská ulice (59.); 30. Olomouc-Slavonín (61d.); 31. Měťovice (69.); 32. Pravčice (75.); 33. Šelčovice (76.); 34. Zborovice (77.); 35. Uherské Hradiště (71b.); 36. Rudimov (87.); 37. Přerov-Horní náměstí (70.); 38. Kojetín-Popůvky (68.); 39. Kelč (83.); 40. Opava-Komárov (90.); 41. Držovice; 42. Holásky; 43. Prostějov-Třebízského ulice; 44. Přizřenice; 45. Přizřenice; 46. Němčice nad Hanou; 47. Ratiškovice; 48. Mutěnice.



Mapa 8. Nálezy železných sekerovitých hríven v depotech ze střední Evropy (převzato z *Hájnik 2019*, 115, obr. 4).



Mapa 9. Hradiska 10. a počátku 11. století z Moravy a příhraničních regionů Slezska, Polska a Rakouska (převzato z *Kouřil – Procházka 2018, 56, Fig. 5*): 1. Biskupice; 2. Brno-Líšeň, Staré Zámky; 3. Brno-Staré Brno; 4. Hradec nad Moravicí; 5. Chotěbuz-Podobora; 6. Olomouc; 7. Opava-Kylešovice; 8. Ostrava-Koblov; 9. Přerov; 10. Radslavice-Zelená Hora; 11. Stavenice; 12. Vysočany, Palliardiho hradisko; 13. Znojmo-Hradiště.